మాధవీలతను, రాత్రియువదనను
సృష్టించు నాటి ఒక ఉపాధ్యా
మధురానుభూతి కల్గించు
శ్రీ మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి గారికి
భక్తితో
వే. ఆ. కృ. రంగారావు.
12.10.62

رُباعِیاتِ عُمَرْ خَیّام

RUBÂIYÂT

OF

OMAR KHAIYÂM

With English Translation by

EDWARD FITZGERALD

Translated into

SANSKRIT and DĒSYĀNDHRAM

BY

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SREE VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM

PRINTED AT

THE BRITISH INDIA PRESS, MAZAGON, BOMBAY

THE AUTHOR :
MR. A. NARAYANADAS

FOREWORD.

I have glanced through Mr. A. Narayanadas's Telugu and Sanskrit Translations of Omar Khaiyâm and was greatly struck by his varied talents, remarkable linguistic equipment, and technical power of versification. He claims that his translations are more literal than those of Fitzgerald, and only those who are familiar with the Persian original can examine this claim. The Telugu verses are written in what is called అచ్చ తెలుఁగు, or pure Telugu, which is rather difficult. It is a matter of great pleasure to know that Mr. Das maintains a virile and vigorous mind even at his ripe age of 69, and I am tempted to congratulate him on a performance which, taking all things into account, is certainly astounding.

WALTAIR:
Dated 22-10-1932.

S. RADHA KRISHNAN,
Vice-Chancellor,
Andhra University.

نماز

नमस्या

WORSHIP

కొలుపు.

కందము ॥ یا ماہِ شَبِ چہار دہم

हेमातः संस्तुवाम - हेत्वांदुर्गे ।

Oh, my noble Goddess !

మామీఁదన్ననికరించు-మాయిలు వేల్పా ॥

آ. نارائندٗاس

आ. नारायणदासः

A. NARAYANADAS

ఆ. నారాయణదాసుఁడు.

OMAR KHAIYÂM

Omar Khaiyâm, Sanskrit Amarakāyam, was a native of Naishapur, a town famous for learning in Khurasan, a province with a good climate in the north-east region of Persia, touching the north-west boundary of the Hindu Kush mountains. History says Omar wandered in Egypt, Arabia, the eastern provinces of Europe, Afghanistan, and the Punjab, and that his intellect reached its zenith by his acquaintance with many monarchs and the learned men of Africa, Asia, and Europe. It is usual with some critics to estimate authors more from their outward life than from their writings. By a deep study of Omar's original quatrains, and Edward Fitzgerald's English translation thereof, I translated both of the texts into Sanskrit and Atchha-Telugu (Deseyamu) verse. It is not my habit, like many authors, to get my works corrected and recast by others. I presume an original writer takes pride in having his works published as they are so that critics might see him in his true colours. I depict an author's character by my deep study only of his original works. A poet is a thinker and a musician is a worker. Poetry and Music cannot be true when expressed by artificial means. How can a surgeon realize the nature of living tissues by a post-mortem ? Were I to hear Omar singing his chosen songs, I could, to some extent, criticize his merits as they are. A born poet or a musician only can criticize his like, but the borrowed feathers—the manufactured scholars—become hopelessly unqualified either to appreciate or criticize a born poet or musician. Would it not be laughable if those born blind or deaf were to criticize dramatic performances ? Poetry is abstract, and Music is concrete. Poetry is theoretical and spiritual, and Music is practical and material. Poetry is the cause and Music is the effect. Everybody can criticize Music according to his taste, but nobody, I am sure, can criticize a poet's imagination as it is absurd if anyone attempts to know the knower. I translated Fitzgerald into Sanskrit of the Anustub metre, into Telugu of the Kandam metre, and the original text into Gitī and one of the Bhujangī metres.

Omar states that all religious shows and philosophical discussions are merely vain and whimsical actions for passing an idle life. Omar Khaiyâm satirizes the so-called hypocritical religionist and philosophers who speak one thing and do another. I observe, by perusing Omar's original quatrains, that he was quite disgusted with religious fanatics and crafty philosophers; he preached the true religion that one is born to live and enjoy which one could do if he were to please society. Of all enjoyments devotion towards the Almighty is the happiest; therefore Omar encourages wine, woman, and music, which mean divine service, a pure mind, and meditation. A poet and a musician cannot but be one and the same for the reason that one cannot produce any material work without first thinking how to work. The poet or musician is loved throughout by society for he pleases society more than any other dumb and stern scholars: Omar must be an all-round scholar for he criticizes different scholars. The quintessence of Omar's poem is the enjoyment of wine, woman, and music, which are really substantial; but paradise is only ideal. One who has gone from earth has gone for ever, and returns no more. One can create his own paradise if he possesses self-contentment. Man is predestined for happiness or misery; but good or bad is only in his nature. Omar is strictly a monotheist. He believes the soul is eternal. Every one can enjoy his life with contentment for it is already predestined without fear of God as the Almighty is an embodied mercy. Omar commences his verses with the word "KHURSHID," which means the sun, because, I presume, he was a sun worshipper and Vedantist, a born astronomer belonging to a learned Kashmirian Brahmin family settled long ago in Persia, being invited there by a Zoroastrian king. The sun, the king of planets, the material cause of all objects, is the only God visible in the centre of his created universe like the spider is in his web. The motto of Omar is: "Play with the curls of your sweetheart and with a lute in a lonely place." Omar must have lived in sound health for at least a century as his verses show a very ripened worldly experience.

I hope my readers will learn more by my translations which, I presume, are true to the original to a great extent.

A. NARAYANADAS.

APPRECIATIONS.

A MONUMENT OF SCHOLARSHIP

We have pleasure in acknowledging a copy of the "Rubaiyat" of Omar Khaiyam, translated into Sanskrit and Telugu by Pandit A. Narayandas, retired Principal of Sri Vijayarama Gana Pathasala, Vizianagaram, and a careful perusal of the book fills us with admiration at the astounding scholarship of the learned Pandit. There are, ofcourse, dozens of translations of the immortal "Rubaiyat", the most popular and probably the best known being that of Edward Fitzgerald. Pandit Narayandas, who frankly expresses the opinion that Fitzgerald's work is not a literal translation, has gone back to the original Persian in order that the letter and the spirit of Omar Khaiyam may not be missed. In these degenerate days when scholarship has fallen on evil times, it is incredible to learn that a Hindu, with Telugu as his mother-tongue, should have been so filled with admiration for a Persian poet that, after he had passed his sixtieth year, he took the trouble to master so alien a language, and translate the masterpiece not only into Telugu but into another classical language, Sanskrit. We find in the book that weile Fitzgerald's translation is rendered into Sanskrit and into Telugu of the Kandam metre, the hardest perhaps in the Telugu prosody, Omar Khaiyam's original text is again translated into Giti and the Bhujangi metres. We are certainly unaware of any recent instance in India where so much learning has been brought to bear on what is no less certainly a labour of love, for it is evident that there are few persons familiar with the Sanskrit language who are anxious to have a rendering of the Persian original. Pandit Narayandas's erudition is enhanced by the fact that even in using his own mother-tongue, he has selected what is called Atchha-Telugu, a language that only a handful can understand. The work therefore is not intended for the masses, and the learned author expects no profits out of his scholarship. But literature transcends the limitation of language, age and country, and it is most gratifying that a Telugu writer of the twentieth century should have paid the most splendid tribute to a Persian Poet of the twelfth century. He has added a most copious glossary at the end of the book to facilitate an appreciation of the original, its translation by Fitzgerald, and the author's own translation into Sanskrit and Telugu. In inviting the attention of H. E. H. the Nazam's Government to the Pandit's work, we trust that, in consonance with their liberal support of classical scholarship, they will extend their patronage to the Pandit, and thus bring about a sympathetic understanding and interpretation between the two great classical languages.

The Hyderabad Bulletin,
———16—1—1937.

మే లు కొ లు పు పొ గ డి క.

(సుడిరతనపుఁదొడవు)

౧. దెబ్బదవయేట ప్రోడల
నుబ్బింపఁగఁదలఁపు తీపులూరెదు నెలవౌ
నబ్బురపుఁ దెలుఁగుఁగబ్బము
నిబ్బరముగఁగూర్చితెంత నెఱకయిసరివో.

౨. నుడులబెడంగును, నడకల
యొడికము, వడిపడి తనంబునుడి వోవనికూ
ర్పడరించు నడుగుసొగసును
గడివోవని తలఁపు నీదు కబ్బపుఁ దొడవుల్.

౩ తెలుఁగునను వేల్పుమాటల
నలబారసి రాచబాసయను నాలుగు మో
ములకై తల నలరించుచు
నలుఁగడ మెప్పొందు నీవు నలువవుకావే.

౪. ఆటల పాటల మాటల
మేఁటివినా పేరునీకు మేకొానె ; కన నీ
బోఁటివలఁతి చదువరులే
నాటను నేనాటగలరు నాడెపుగడిమిన్.

౫ మీ యచ్చతెలుఁగు పలుకుల
సోయగముంజూచి, తలఁపుచూడ్కులగనియా
మీ యెఱుకను మది మెచ్చుచు
నీయెడ మీకొసఁగినాఁడ నిది యుడుగరగన్.

Kaspa,
VIZIANAGRAM,
1—7—1933.

నిడుదవోలు వేంకటరావు బి. ఏ.

Nidathavolu Venkata Rao B. A

उमर कविप्रशंसा।

यथाकार्येणैवकारणम् संस्यात्तथा काव्येनैवकविर्विमर्शनीयो भवेत्। मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिर्शनिलवदुर्विदग्धः खट्वारूढः कविम्मन्योनजातु कविं विमृशेत्। काव्यपरिशोधनेनैवोपशालङ्कृतः सरस्वत्युभयपयोधरपानमत्त श्चतुर्विधाभिनय परवशीकृत सर्वलोकः सकल संस्कृत प्राकृत भाषाविशेष प्रतिभासमन्वितः शश्वन्नानाविधप्रबन्ध निर्माणचातुर्य वैभवार्जितनिस्तुल यशः संपूर्णाखिलदिगन्तः परम भागवतोत्तमः परिणतवयाः सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः कविरेवकविं नेत्रंनेत्रमिव परीक्षेत। तत्रभवानुमराख्यः प्रसिद्ध पारसीक कविरमरसिंहकविसमकालिकः पद वाक्य प्रमाण पारावारीणः सङ्गीत साहित्य विद्याधुरीणः पण्डिताग्रणीर्नवरस रसिकग्रामणीः कन्दर्प सुन्दर स्तृणी कृत पुरन्दरः साधित भक्तिज्ञानवैराग्य सर्वस्वः पञ्चह्रस्वः प्रबुद्ध निखिलग्रह चारार्घः पञ्चदीर्घः समस्तैहिक सुखभोक्ता सन्तत यथार्थवक्ता सर्वशास्त्र प्रचारकः सदोभयलोक सन्तारकः किंबहुनोमरोऽमरकविर्वायवनाचार्य एवे तिमन्यामहे। लोकोत्तर चरित्रशाल्युमरकविसदृशः पुरुषो जगति नभूतोनभविष्यत्येव। पारसीकदेश प्राच्यभागस्तन्महानुभावस्य जन्मभूमिरुत्तरेण गान्धारदेशं भूतल स्वर्गप्राया द्राक्षा दाडिमादि मधुरफल रसास्वादनीया नानाविध पुष्पसौरभ प्रसिद्धासन्तत तृणकाष्ठजलसमृद्धा सकलवेदशास्त्रास्थानी जगज्जेगीयमान सार्वभौम राजधानी रसवद्यमक काव्यरचनेवानन्य सुलभसाध्या •सज्जनाराध्यास्ति। ततो भवान्शतहायनः संप्राप्त सकलदेशार्धीशोपायनः स्वकाव्ये "सुराशक्तिः शिवोमांसं तद्भक्तो भैरवः स्मृतः" इतिरुद्रयामल न्यायाच्छुद्धाद्वैतमतमवलम्ब्य "हरिरेव जगज्जगदेव हरिर्हरितो जगतो नहिभिन्नतनुः। पुरुषएवेदं सर्वम्। अहं ब्रह्मास्मि। ब्रह्मैव संसरतिमुच्यतएतदेव

दौवारिकं भवति संसरणञ्चतस्य, मुक्तिः पूनर्भवति चिद्रुपुवैवतस्यस्वाज्ञानतः स्वमाहिमप्रतिबोधतश्च" इत्यादि श्रुति स्मृति पर्यालोचनया विरज्य स्वार्थ परदांभिकयायजूकाञ्झञ्झपूकानपि सुतरां निरस्य भागवतमतमवालंबिष्ट। संप्रत्यष्टमशनि वशीभूत कर्मभूमि जना यतः पराधीना नितरामपि पतिता अत्यन्त विपरीत बुद्धयः केवलात्मंभरयः सुतरांम्मितंपचा वर्णाश्रम-धर्म परिभ्रष्टाः स्वार्थैकपरायणाः पाषण्डीकृताः पौरुषशून्या धनसंपादनार्थ मकार्य मपिकुर्वन्तः पाश्चात्याचारमनुसरन्तः शिष्टप्रमाण मधिक्षिपन्तः सहसा म्लेच्छभाषा परीक्षोत्तरण मात्रेण लब्धाधिकारपद प्राप्त्यारूढाः किंकर्तव्य-तामूढा वर्णसङ्करा नीचकिङ्कराः स्सर्वज्ञम्मन्या अतीव निर्लज्जा ऊन विंशति वर्षापक्कवयस्काअपि येनकेनाप्युपायेनार्जित दुर्मदाधिकारा नाट्य वेद-पारगानपिचतुर्विधाभिनयविशारदान्सर्वजन रञ्जकान्नाना विध संस्कृत प्राकृत काव्य कन्यारत्न दातृन्सर्वतन्त्रस्वतन्त्रानति क्रम्यानाघ्रात, देवभाषा गन्धले-शाअप्यविदितभावरागतालाअप्यचुंबित श्रुतिलया अप्यनास्वादित चतुः षष्टिकलारसा अपि गीर्वाणभाषा काव्य विशेष रचनासामर्थ्यविहीनं म्लेच्छितानुवादितापभ्रंश ग्रन्थकारं कविसार्वभौमाख्ययापि सङ्गीत ज्ञान शून्यं नाट्यकला प्रपूर्ण नाम्नापि भ्रुकुंसमभि नवभरताचार्याह्वयापि शुष्कयन्त्र-वादकंसङ्गीतभूषणाभिधानेनापि शुकानु वादिनं वेदार्थ वाचस्पति नामधेयेनाप्यपल पन्ति। मूढेनाप्यधिकारिणा पामरेणापि धनिना दुष्टोऽपिशिष्टायते हीनोऽप्यनूत्तानायते। "लयान्तर प्रयोगेगरागैश्चापि विवेचितम्, नानारस सुनिर्वाह्य कथं काव्यमिति स्मृतम्। तस्माद्विद्वान्भेव वदेत् वीवनृत्येत् दान कामा अस्मै प्रजा भवन्ति। वीणावादनतत्वज्ञः श्रुति जाति विशारदः, तालज्ञश्चा प्रयासेन मोक्षमार्गंनियच्छति। देवदत्तामिमां वीणांस्वर ब्रह्मविभूषिताम् मूर्छयित्वा हरिकथां गायन्नेवंचराम्यहम्। यथानयति कैलासं न गंगा न सरस्वती, तथा नयति कैलासं न गङ्गा न सरस्वती। येतेशतंमानुषा आनन्दाः स एको मनुष्य गन्धर्वाणामानन्दः। नृत्य गीतादि कुशला गन्धर्वास्युर्नृलौकिकाः,नाग-न्धर्व सुरूप धृत्" इत्यादि। श्रुति स्मृति कि-युत्सर्ग वाक्यान्यनादृत्य गान्धर्व वेद बाह्याः

संप्रति वाचाटा यथाकथञ्चिदप्यपभ्रंश मूकाक्षर विन्यासेनैव पामरान्प्रतारयन्तः कवयइव बहु रसिकाइव काव्य विमर्शका इवापस्वरेण घूकायन्ते । "ये शुष्काध्ययनासक्ता ये च शास्त्रविचिन्तकाः । सर्वे व्यसनिनो मूर्खा यः क्रियावान्स पण्डितः" इति न्यायाद्यः स्वविरचित विविधानवद्यहृद्य गद्य पद्य गेय काव्य शतानि स्वयमेव गायन्नृत्यन्नूरञ्जयतिपण्डितपामरो भय महा समाजान्स एव कविना मार्हति । नाट्यवेदानभिज्ञः केवल निर्जीवपुस्तुक प्रतिमाव लोक नव्यसनासक्तः सभा रञ्जकाभिनय प्रयोग शून्यः पाकरसं दर्वीवकाव्यरसं न जातु जानात्यतएवकेचि-द्विमर्शकं मन्या उमरः कवि शेखर इति परम भागवतोत्तम इत्यपि न विजानान्ति निगदितं हि खलु भवभूति कविना " ममकोऽपिसमान धर्मेत्यादिना । विद्वा-नेव विजानाति विद्वज्जन परिश्रमं । नहि वन्ध्या विजानाति गुर्वीं प्रसववेदनाम्" इति वचनानुसारतः केनचिदपि श्रुत्युक्त विधिना नृत्यन्गायन्यः स्वकल्पित काव्य-कलापैः सभास्तारानूरञ्जयति स वेदविद्भूसुरएव विद्वान् ।लोके तावत्सहजपाण्डित्यः कदापि सकृदेव जरीजृम्भते।संप्रत्येतत्काव्य परिशीलनेनोमरः कवि रितिनिर्दिशामः। विनैवाभि योगादिना सर्वविद्यापारगः सहज पाण्डित्य विशारदएवसाधुत्व परिज्ञाने प्रमाणम् ।" आविर्भूत प्रकाशानामनुपप्लुत चेतसाम् । अतीतानागत ज्ञानं प्रत्यक्षा-न्नविशेष्यते । अतीन्द्रियानसं वेद्यान्पश्यन्त्यार्षेण चक्षुषा । ये भावान्वचनं तेषां नानुमानेनबाध्यते" तस्मादस्मादृशैर्भागवतैर्यथार्थमेवेश्वर कृपयानिर्दिश्येत। रसिक शेखरैर्नाना देशाधि पैरुग्र कविः संप्राप्त समस्त विभवोऽप्यनन्य साधारण नित्य सन्तुष्ट्या वानप्रस्थो भवन्शिव शक्त्यात्मक जगदारा धनमेवयावज्जीवमका-र्षीत् । दैवभक्ति रेवोमरकविनोदिष्ट सुरेतिश्रद्धैवतस्यपानपात्रीति निश्चिनुमः । अर्धमासोऽरण्यनिवासः सन्ततशिवशक्ति नामाभ्यास एवोमरकविनाकाङ्क्षि । " अज्ञोजन्तुरनीशोऽयमात्मनः सुखदुःखयोः । ईश्वरप्रेरितोगच्छेत्स्वर्गंवाश्वभ्र-मेववा । ईश्वरानुग्रहादेवपुंसामद्वैतवासना । वासुदेवः सर्वमितिसमहात्मासुदुर्लभः । भक्त्याहरिमुपास्ते । निरतिशयानन्द प्रियानन्य प्रयोजन सकलेतरवै तृष्ण्यवज्ज्ञान विशेषोभक्तिः ।भक्तिर्ज्ञानायकल्पते ।सर्वभूतेषुयः पश्येद्भगवद्भावमात्मनः। भूतांश्च भगवत्यात्मन्नेषभागवतोत्तमः । नह्यितज्ज्ञानवतः कर्माणि विधीयन्ते । मायामात्रमिदं

विश्वमद्वैतंपरमार्थतः। सर्वमात्मैव खलु कंकेन पश्येत्। विज्ञातारमरेकोविजानीयात् अहङ्कारविमूढात्माकर्ता हमितिमन्यते। केनापिदेवेन हृदिस्थितेन यथानियुक्तोऽस्मि तथाकरोमि। साक्षीचेताःकेवलोनिर्गुणश्च। कर्ता भोक्ता जनार्दनः। मन एव मनुष्याणां कारणंबन्धमोक्षयोः।अयमात्माब्रह्म।प्रकृतिं यान्तिभूतानि निग्रहःकिंकरिष्यति। पुङ्खानुपुङ्ख विषयेक्षण तत्परोऽपि ब्रह्मावलोकनधियंन जहाति योगी। नासदासीन्नोसदासीत्तम आसीर्दितिश्रुतिः। परमार्थदशायांनवेदा ः सन्ति। पदार्थ तत्वज्ञाना देवनिश्रेयसावाप्तिः। इति श्रुति स्मृति शतपर्यालोचनयोमर कविः स्वकाव्यरूपेणबालावबोधायपरमार्थमुपादिक्षत्। तथाप्येवमस्तु "प्रकृतमनुसरामः पायसंभक्षयामः" क्षणमप्यवतिष्ठते श्वसन्यदि जन्तुर्ननुलाभवानसौ। प्रतिक्षणविजृम्भणादुभयबाहुकूलङ्कषस्तनत्रुटित कञ्चुकंनमतयौवनंयोषितः। मानुषाणामिदंपथ्यंपयःपानं वयः स्त्रियः" इतिप्रत्यक्षविषयमगणयित्वाकिं ब्रह्मजिज्ञासया गगनारविन्दगन्धजिघ्रासयेव। "अवश्यमनुभोक्तव्यं कृतंकर्मशुभाशुभम्। ललाटलिखिता लेखापरिमार्ष्टुं न शक्यते" इतिमत्वाभूतं मास्मार्षीः भाव्यमपिमाचिन्तीः केवलंदैवकृतं साम्प्रतं सुखं वा दुःखं यथातथापित्वयानुभोक्तव्यमेव किं वृथातर्केणदोधूयसे " यल्लभसेनिजकर्मोपात्तं वित्तंतेनाविनोदय चित्तम्" इति सर्वज्ञः सर्वशक्तिर्भगवान्स्वांशीभूतस्य जीवस्य यथेच्छया नानाविधोपाधि जालंसृजन्नपि पुनः पुनर्नाशयन्स हजलील या क्रीडति "दैवाधीनं जगत्सर्वं मन्त्राधीनन्तु दैवतम्। तन्मन्त्रं ब्राह्मणाधीनं ब्राह्मणो मम देवता। सर्वत्रदान्ताःश्रुतपूर्णकर्णाजितेन्द्रियाः प्राणिवधे निवृत्ताः प्रतिग्रहेसङ्कुचिताग्रहस्तास्ते ब्राह्मणास्तारयितुंसमर्थाः" इत्युमर कविः सप्रमाणं स्वकाव्येनपशुमारणकर्मदारुणंछान्दसमाक्षिपन् "सर्वधर्मान्परित्यज्यमामेकं शरणंव्रज" इतिभगवद्वाक्यमनुसृत्य भगवद्भक्ति सुधापानमत्तः श्रद्धाकान्तांपरिरम्य जीवन्मुक्तोऽभूदित्यूहामहे। यतउमरः कविरपिसिद्धान्ति चक्रवर्तीततोज्योतिषांपतेः सूर्यस्यत्रयी मूर्तेर्नाम स्वकाव्यमुखेसमुपापादि "पीत्वापीत्वापुनः पीत्वायावत्पतति भूतले। पतन्नपि पुनः पीत्वाजीवन्मुक्तो न संशयः" इति कौलिकवचनतत्वंविज्ञाय "तस्माद्योगीभवार्जुन। भक्तियोगः प्रशस्यते" इतिसम्यङ्मत्वा भागवतोऽभूत्संभागवतोत्तमं कार्मिष्ठाश्छान्दसास्सुतरामरंसिका ः कर्मबाह्य इत्याक्षेप्सुरत एवैतत्काव्य

व्याजेन समहात्मा श्रोत्रियंमन्यांस्तान्दं भाचारान्सङ्गीत साहित्यरसानभिज्ञा न्पशुप्रायानप्येडमू कान्प्रत्याचिख्यपत् ।" यच्चकिञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यतेश्रूयतेऽपिवा अन्तर्बहिश्चत त्सर्वं व्याप्यनारायणः स्थितः । सर्वंविष्णुमयंजगत् । रसोवैसः । रसँह्येवायं लब्ध्वानन्दीभवति " इतिविदित्वा । रे देवानांप्रिय दारुणकर्मा- व्युत्पन्नारसिकवैदिकम्मन्य किम्मुधात्वल्पपरिमितायुः समयापयसि नृत्यन्गा- यन्भक्तिपारवश्येन सर्व संसार दुःखंविस्मृत्यमुक्तिकान्ता गाढसमाश्लेषणेन जीवन्मुक्तो भवेति प्रबोधयन्ने तत्काव्यं विरचय्यस्वयमभिनीय भागवतमतमवूबुधत् । सप्रत्यक्षबृहस्पतिर्दैवज्ञशिरोमणिर्नैयायिकाग्रणीयोनानाविध गणितशास्त्र ग्रन्थानररच- दपि स्वजन्मदेशे ऽपूर्व नक्षत्रशालांनिरमीमपत् । " योगेनान्तेतनुत्यजाम् " इतिन्यायादपि "ब्रह्मविदाप्नोतिपरम् । ब्रह्मविद्ब्रह्मैवभवति । " इतिश्रुतिविज्ञाना द्ब्रह्मण्येवव्यलेष्ट । तत्रभवान् यवनशब्द सम्मिलितमप्येत त्काव्यं प्राचीनपारसीक भाषयैवव्यरात्रि । प्राचीनपारसीक भाषाप्रायशः प्राकृतविशेष एवेतिमन्ये । अस्मि- न्ग्रन्थे भूतकालार्थ विषये मयालुङेव प्रायोज्यव्ययचाक्षरोऽप्यनिषेधीतिशिवम्

अज्जाडादिभट्ट नारायणदासः ।

ఉమరు ఖైయాము ముచ్చట.

ఉమరు ఖైయామను చదువరిమాటకారి లయకాఁడు పారసినాఁడున వెండికొండకుఁ బడమటిదాపలనలరు తావుల వాసిగన్న చోటన్ దగు తలిదండ్రులకుంబుట్టి, తనపుట్టుతెల్వి తేటలనెల్లబసి చదువులనారితేరెను. మిగుల నాటపాటమాట మీటలంగడిదేఱి, తన పుట్టునెలవున కన్నెనొన్నియా మడలచుట్టు ప్రక్కలనున్న పెక్కు మేటిదొరకొల్వులం జేరువడసి బండెము పాత్రములన్ వ్రాసి యందందఁ జిన్నపెద్దల నందఱిన్ మెప్పించి మింటి చుక్కలన్ గంటికగపడఁగల్గి యదివఱకు నేలనెచ్చటనైన నందలచూపని క్రొత్త వింత చుక్క చూపులమిద్దియన్ గొప్పదొరప్రాపున మిన్నట్టఁగట్టించెను. వేయి యేండ్ల క్రిందట నా చదువరి మాటకారి లయకాఁడుపుట్టి నూఱేండ్లుహాయిగా బ్రతికి తనయూరి పొలిమేర నెగడునడవి చేరువ నెడతెగక పాఱిపాఱు సెలయేటియొడ్డునఁ బొదలుపూఁదోఁటలో నొంటిగాఁ దనచెలువతోఁ గూటమిఁ జక్కఁదక్కు వేడ్కలనోలలాడుచున్ దన తలంపులన్ వేనవేలనాణిముత్తె ప్రంగోవలన్ బోలుతన చేతివ్రాలఁబాలరాఁబలకలం జెక్కి మమ్మల్లనిల్పిన కారుకాపురపుటింటికిఁ దన యొడలప్పగించెను. మఱియు నా చూపరి చదువరిమాటకారి నెఱవాది మేల్బంతి తనమేటితలంపులన్ నూటిమాటలంగూర్చి వ్రాయుచు నేటేటఁ దన్నాడవచ్చిన తన సంగడీంద్ర కాడిపాడి వినిపించుచు గొప్పగొప్పవారి మన్ననలందుచున్న మాటమోమోటలేక నెల్లెడించుచుఁ బ్రాఁజదువులంబట్టి నడుచుచున్నట్లు వాలకములువేసి చాటుగాఁ దమకుఁదోఁచిన కల్లలఁ జెడుపనులనొనర్చు కొంటెలపరువు బయలు సేయుచుఁ దనతోటిపాటియు సుఱులకెన్నడున్ సేగి దలపకెల్లరును హాయిగా బ్రతుకఁదగు తెరువుతువ్వుచు, నిన్న తలపులందల పోయ కొక్కనేటి పనులే చేయఁదలపడుచు మిన్నుమన్నులంబన్ను వేల్పువన్ను దన్నుగామన్నించి తనలోఁగల్పుకొని యెన్నఁటికైనఁ బుట్టుపోకలున్నావని నిందునెనవిర్ణిన సాగించుమనియున్నాను బొందులెత్తకతీరని యెడల నొడలు మఱచియొంటిగాఁ బ్రావికుడిచి తాఁగట్టు కొన్నయన్నుమిన్న పొందునఁగోరి నన్నెంత్లనిఱకన్నాఁ బుట్టిన యూరి కడవిదాపునఁ జేయ సెలయేటి యొడ్డునఁ బూఁదోఁటయం

చున నాటపాటలతోఁ బ్రొద్దుపుచ్చు బ్రతుకే తనకిమ్మని నిచ్చలు వేల్పున్వేఁడు కొనుచుండును నే నీగొప్ప చదువరి మాటకారి మిన్నపాఁకసి నుడులన్పన్నిన దరువులను బాగుగా వ్రాసి చదువనేర్చి వేల్పునుడుల న్మఱియుఁ దేటనాటుమాటల కూర్పులన్వివరించినాఁడను. నా దరువులందు విలువతోఁ చనవుకు నా చేతకాని తనముగాఁ జదువరులెంచవలయు న్గాని యాపారసి మాటకారి కొంతయైన్న రాదు. నేర్చియున్నేరనట్లగపడు నీ చదువరి మాటకారిలయకానినన్ని మూలలరసి సరిగాఁబోల్పఁగలవాఁ రెవ్వడైనన్నిక్కలి యరుదు. ఆట పాట మాట చదువులన్వేనవేల నిందుకొల్వులనొడలు మఱపించు మాట కారిలయకాని మంచి చెడ్డలను హెచ్చు తగ్గులన్వివరింపఁగలవాఁడంత వాఁడింకొకఁడు న్నపుడే కదా. నిజముగా నాడ నేర్చినవాఁడు పాడ నేరఁడు పాడ నేర్చినవాఁ డాడఁజా లఁడు మఱియు నాడుచున్పాఁడ నేర్చినవాఁడెల్ల చదువు సందెల నారితేరి నాటు మాటలన్వేల్పు నుడులన్గలగల్పులేని కబ్బములఁద నంతఁటన్దా నెక్కటిగాఁబన్ని తనపన్ని కలన్దానే యాడుచెంతోదవ్వుకొండలన్మాఱు మ్రోఁగించు తీరునఁబాడి చదివి వినిపిం చుచు నిండు రాచకొల్వులఁజూపఱుఁ దీపులొదవించుమై సొగసు లావుకల్మలనొక్క పోల్కి నీడుపచ్చిన మొదలు మిగులఁజుదుకఁడైయు సుఱున్న దనుకఁదన యూరికన్నియో యామడల చుట్టు పట్లఁగల పిడులనెంతయో యెనలేనివన్నె వాసులన్గాంచుచు మఱలఁదాఁగా పురి మున్నయూరు చేరఁగలిగిన మంచి తలప్రాలున నొప్పారు గొప్పవాన్నిసూచి గుడ్డివా రేనుఁగున్ బోల్చునట్లు చదువరులవలె మాటకారుల తీరున నాటపాటల నారితేరినలయ కాంధ్ర పొలుపునఁదుంటరి పెంకె పడుచువాంద్రు నాలుగెంగిలి ముక్కలు నేర్చుకొని యంటించుకొన్న చదువు రంగుగోటునఁ దమ యూరిలోనే తమయింటిపంచనే వెఱ్ఱిమొఱ్ఱి పెంకెపిల్లకాయలన్వెంటఁ ద్రిప్పుకొనుచుఁదమ వెనుకటి పిన్నతనము నగుబాటు చాటు చేసికొని యప్పుడే యాఱితేఱి తగువారివలె నొడలు విఱుచుకొని పిట్టఁగు కొంకొలు ఘట్టు చేవగల మాటకారిలయకాని నోచఁగలరా. మఱియున్నను చేసేవింపనూను చెప్పుకొన గలరా. నలువురిలోఁ దమతప్పు లొప్పుకొనఁగలరా. ఇమ్ముమకఁడీపందెంబులన్ గూడ నొక్క తీరుచేపతోనుంట కచ్చెరువంపవలసినదే. ఇన్ని తెఱఁగులఁ బుట్టుకతోనే యబ్బిన తెల్వి తేటలతో నొరులయొద్ద నేర్చుకొనకయే వేల్పునుడినాటు మాటలఁ జెక్కు కబ్బ ములల్లి పిన్నపెద్దలన్మెప్పింపఁ గల్గుటయరుదే. యెవ్వరినైనన్నడుగు గానక తనతోఁ జిన కట్టుబొట్టుజుట్టులతో వెలుపలే కిచ్చవచ్చినతీరున నడుమటగాదు నా. సంజాఁకు నమల

కుంటయున్నదన్నట్లనుట యేకోపమునకైనఁగానీ యేయసుఱులకైనన్దైగటూపఱ నొల్లకుంట
యీముదుకనికిఁబెట్టని సొమ్ములు కానీగాని యీతఁడుతన పెద్దలమంచి జాడలంబట్టినడువఁగల్గె
నేని మేమందఱ మీమదిచూ పరికియుఁ బ్రాప్తిద్దులన్నో ?క్కకుందుమాయనుతగువారు. కానీ
యెవరి తెల్వి తేటలువారి వాకరాకరిం గొండాడఁదొడగినఁదోటి పాటివారు మమ్మలఁతు
లుగానెంచరా. మాపాట్టగడుమ పిల్లల్ల రుగ్గూడనొండొరు హెచ్చుతగ్గులెన్ను కొనుచుం
దురుగా. ఎల్లయుసుఱులతోడి మిన్నుమన్నులంబన్నిన వేల్పునకందఱుమై తాల్పులొక్క
పోలిక్క వారే కదాయను పెంకెవారు. ఓనికింత పేరేల రాంకలేనీ నీల్గుఁబోతుయుముకనినెక్లిన
నడఁగఁ బ్రొక్కకమానమనుకొయ్యాద్రిప్పుడు తిప్పకాయలుంబంటచేలన్నించిపెఱుగు కలుపువ
లెపెచ్చరేఁగువారయమాటికిఁ గొంబని తొమ్మిదిపాళ్లుకానీ యేనుఁగుంజూచి యేపులుమొఱఁగనీ
యెవ్వరేమనుకొన నీ గాజుకనులవాఁడు మంచి చూపులవాని నరయుటెట్లంటించుకొన్న
చదువుగోటునఁ దెలియనివారల చెంతవిఱ్ఱీఁగుఁ గొంటెయాటలు నిజముగుప్పట్టు చేవగల నెఱ
జాణయెదుట సాగవుగా. ఉమర్క్కయ్యాము పుట్టు చేపఁగలవాఁడుగావునఁ జెట్టు చదు
వుచంగంటించుకొన్న కొంపతోర్వలేకా మాటకారిలయకానిఁగూర్చి తమతమతలవిలువ
కొలందిన్నల పోయుచున్నారు. నిక్కముగా బడుచువారు ముదుకంద్ర నెన్నఁజాలరు
కాని పెద్దవారు తాముగూడఁబడుచువారయి ముదుసళ్లగుటచేతఁ బిన్నల తెలివి తేటలను
బాగుగాఁ గనిపెట్టఁగలరు. మొత్తము మీదఁబడుచులకు ముదుసరులపైఁ గిట్టకుంట
నిజమేకాని ముదివారు తమ్ముఁ గనిపెంచి పెక్కులు వచ్చువరకుఁ గాపాడని చోఁబిన్న
లిట్లెట్లు పెరిగి పెచ్చుఁరేగి పెద్దలన్దఁ గొనఁగలుగుదురు. ఉమరు కయ్యామ నేలయం
దెల్ల సాటిలేని చదువరి మిన్నయనియు నెల్లలెక్కల నారితేరి మిన్నుమన్నులంగల దిను
సులనెల్ల తెలిసికొన్న గొప్పవాఁడనియుం బొల్పుఁగలిగిరిగాని తాముగూడఁ జేరెక్కిన
మాటకారిలయ కాంద్రును మఱియు నెల్లపుడెడ తెగక వేల్పుంగొల్పు వారును గూడనైన
యెడలనానెరవాదిమిన్న యాటపాట మాటమీట చదువుసంతెల నారితేరిన సాటిలేని మేటి
మాటకారి చదువరిలయకాఁడనియుఁగూడ నెల్లడిగఁదమతమ వ్రాఁతలనొప్పుకొనకుందురా.
ఈదరువులల్లిన యుమర్క్కయ్యాము నలుగురివలె నే యేబడేంగ్లపఱకుఁ దనయూరిలోఁగాపుర
ముచేసి తన్నెఱుఁగఁ జాలకపలుతెఱంగులఁదన్ను న్గూలనాడు పడుచువారలు పెక్కండ్రు
చెలరేఁగుటచేతను మఱియున్దన చిన్ననాటి నెచ్చెలులందఱున్ వరుసగా నొక్కరొకరే

జాతిపోవుచుండుటచేతను విసిగి వేసారి పిమ్మటఁదా బ్రతికిన యేఁబదేండ్ల వఱకును దన యింటికి రెండామడల మేరఁబండిన పొలములకును మఱియు నడవి పూఁదోఁటలకును నడుమనొక తీయని సెలయేటియొడ్డున నెలకొనితనయొక్క వన్ బట్టి నెచ్చెలిమిచేసిన్నదున్ దనతోడెడబాయ నొల్లనిముద్దుగుమ్మతోఁ దన మిగులున్న బ్రతుకె వెడదయుంచల పెట్టి కొనక హాయిగా వెళ్లించుకొనుచుఁ దన్నప్పుడప్పుడు చూడవచ్చిన తన పిన్ననాటి నెచ్చెలికాండ్రతో ముచ్చటించుకొనుచుఁ దన యాటపాటల మెలపునఁ బన్నిన దర్వ్యాలెప్పటివప్పటికిఁ జేసిన వప్పుడప్పుడు వినిపించుచుండును. మొత్తముపైనీయల్లికయందలి దర్వ్యాలన్నియున్ బాగుగఁబారసి మాటతెలిసి యాఁటపాట మాటమీటల గడిదేఱిన మేటి చదువరిలయకాఁడు తీసికొనఁ గలిగిన నిగ్గేమనననంద ఱేయే తెగలకుఁజెందనీ, యెఱేయే నాటులనెలకొనువారుకానీ, లేనిపోని ప్రాఁజదువుల చిక్కు కోరికగుల్చుకొనక మేర మీఱిన సొమ్ములిండ్లు నాకిళ్లు మిద్దెలు మేడలకున్ గల్ల మెప్పులకై యూరకే తంటాలుపడక మూనాళ్ల ముచ్చట బ్రతుకును మిన్నుమన్నులఁ బన్నినవేల్పెట్టు నదుపునోయార్మితో నీయ కొని నిండుతనివితో నుసురునిల్పి కొంచెము సత్తువీఁ జాలినంత సగము రొట్టెయతించుఁ దనువలచిన మంచి తెఱ్వతేటలుగల చెల్వకున్ వేల్పునెల్లపుడున్ గొల్చుటకుఁదప్పిన బ్రతుకునఁగోరఁ దగినదింకెద్దియున్నాదని వెరవు చెప్పుచుఁదన్నుగొల్చువారల నొడ్డెక్కించి పిదపఁ దానొడ్డెక్కుటయేయని తోఁపించుటయే. మొట్టమొదట ఁజారసినదులు రానురానరబ్బి పలు కులంగలసియు మంచుకొండకీవలవాడుకొనఁబడుచున్న వేల్పునుడులతో మాటికిఁ బాలికవంతు చొప్పున మేనమామ పోల్కిగానున్నవి. ఉమ్మరుకయ్యామల్లిన మాటపన్నికంబట్టి యమేటి మాటకారి చదువరివేల్పుల నెఱిఁగించుటకై పన్నిన గుడిబొమ్మలవలె వేల్పునెడనెయ్యముగల వారికుండఁదగిన తగులేవెట్టి నీళ్లనియు వేల్పున్మత్తములవేఁడు కొనుతలంపేయుక్కలు ద్రావించు మిటారియనియున్నిన్న పెద్దలిరువురకుఁగూడ మిగులగొప్ప చవి పుట్టించుచుఁ జేయునదొకటి చెప్పునదింకొకటియున్నా లేనిపోని వాలకములఁ దామువలచిన కూడు కూర్కులఁ దమ తోటిపాటి వారినందఱఁజెఱచియున్నా మొక్కరే హాయిగానుండఁగోరి పెద్దల వడువడికిఁగ సింతయున్నెడ దారిద్ర్యొక్కరుని గోటునఁదెగ నీల్గుచుఁ బ్రాఁజదువులఁ జిక్కపెట్టి గ్రుడ్డెద్దు చేలఁబడునట్లు బుఱ్ఱతోయచుఁ లోలోనఁ దొడుపును రెన్నెన్నో చేయునాలిముచ్చు పొగరుఁబోతుల పరువులయులువెట్టి తన తోటిపాటివారికి

మంచి వెరవు నేర్పఱటయేయని నాచేత వెల్లడింపించువాయిలు వేల్పు ప్రొద్దుగ్గోని యాదుచు సుమరుకయ్యాము పద్దియములకు వివరముగా వ్రాయల్లిన యీ తెలుఁగుపద్దెముల న్వేల్పునుకి జోలిసుంతయునులేని నాటుపాటి మాటలతోడనే యిదివఱకే మాటలల్లువా రున్గూడన్గూపఱ. దొరకొనఁదగింపని బట్టు దలఁద్దొంటి పెద్దలనుడిపడికట్లొక్కింతయున్దప్ప కేరి కైకనినట్లే పారసినుడుల విపరించు నాటుమాటలంబన్నని ఁకనలవికాని తెన్నునఁగూపఱ ఁగల్గి తినవిచాటుచు మఱియు మొట్టమొదట వెగటుగాఁదోఁచిన దిను పైవంజవిచూచిన కొలందినలవాటుమైనింపుగాక మానదుకనుకనోర్మిగల మంచి చదుపరులకీ నాపన్నిక కొసముట్ట నారసినకొలఁదిఁజవిగొల్పక తీరదనునింతు నమ్మికనింతతో నీ వ్రాఁతముఁగించి నాఁడను. నా పద్దెములందలి మాఱుమూలమాటలకెల్ల వివరమీ పొత్తము కొన వ్రాసినాఁడను.

అజ్జాడాదిబట్ల నారాయణదాసుఁడు.

RUBĀ'I YATĪ UMAR KHAIYĀM

رباعیات عمر خیام

(۱) خورشید کمند صبح بر بام افگند
کی خسرو روز مهره در جام افگند
می خور که منادئ سحر گه خیزان
آوازهٔ "اشربوا" در ایام افگند

RUBĀ'I YATĪ UMAR KHAIYĀM.

(1) Khurshīd kamandi subh barbām afgand
Kai khusravi rōz muhra dar jām afgand
Mai-khur ki manādī-ī sahar ga khēzān
Āwāzaī " Ishrabwā " dar ayyām afgand.

I

Awake! for morning in the Bowl of night
Has flung the Stone that puts the Stars to Flight;
And lo! the Hunter of the East has caught
The Sultan's Turret in a noose of light.

॥ सुप्रभातम् ॥

श्लोकः ॥ प्रबोधयप्रभातो नक्षत्राण्यन्तर र्दीधपत् ।
इनोऽक्षैप्सीन्नवीनांशु जालंराजगृहोपरि ॥ १ ॥

गीतिः ॥ सूर्यःप्रभातजालंगृहो परितले समन्ततोऽक्षैप्सीत् ।
दिन पतिरप्यास्थत्प्रस्थानमणिभाजनेप्रयाणाय ॥
प्रातः सजागरूकः प्रतिहार्यप्यहरहःसउत्तिष्ठन् ।
पिबहालामित्युच्चैर्व्यजिज्ञपत्संभ्रमेणकर्तव्यम् ॥

—:(మేల్కొలుపులు):—

(౧) మూఁపు ॥ మెలఁకువగనుమీాయదెతూ ।
పఱలరారెమినుమినుకలపు-గంటదాఁడంగన్ ।
జెలఁగిపగటివేలుపుమే ।
డలయూాదలకెంపవిషియె-డనలపవిలిచెన్ ।

పాట ॥ కావిరాపొద్దువల వైచె-ఁగప్పుమీాఁద ।
నెలుఁగుజేఁడుదిగాఁదనయి-ల్వాడలుచుండెఁ ।
ద్రాగుఁడనివేగరియుఁజాకె-వేగఁబోక ।
హాయిగామీారుసీవిరి-నానుకొనుఁడు ।

(٢) آمد سحری ندا ز میخانهٔ ما
کای رند خراباتی دیوانهٔ ما
برخیز که پر کنیم پیمانه ز می
زان پیش که پر کنند پیمانهٔ ما

(٣) هنگام صبوح است و خروش ای ساقی
ما و می و کوی میفروش ای ساقی
چه جای صلاحست خموش ای ساقی
بگذر ز حدیث و درد نوش ای ساقی

---

(2) Āmad saharī nidā zi mai khānaī mā
Kāy rindi kharābā tī dīwānaī mā
Bar khēz ki pur kunīm paimāna zi mai
Zān pēsh ki pur kunand paimānaī mā.

(3) Hangāmi subūh ast va khurōsh ai sāqī
Mā va mai va kūyi maifarōsh ai sāqī
Chi jāyi salāhast khamōsh ai sāqī
Baguzar zi hadīs va durd nōsh ai sāqī

II

Before the phantom of False morning died,
Methought a Voice within the Tavern cried,
“ When all the Temple is prepared within,
Why lags the drowsy Worshipper outside ? ”

III

And, as the Cock crew, those who stood before
The Tavern shouted—“ Open then the Door !

श्लो० ॥ गतेमायाव तमसे प्रातः पानमजागदीत् ।
हृदिस्थंदैवतंमूढ गवेषयसि किम् बहिः ॥ २ ॥

गी० ॥ प्रातश्श्रुतमाह्वानम् शुण्डायास्तिष्ठ रे सुरापायिन् ।
पूरयपात्रं तूर्णं नयावदसुभाजनं भवतिपूर्णम् ॥

श्लो० ॥ पानागताअवोचन्मांबोधावुषसि घोषति ।
उन्मीलयकवाटं द्राग्नावर्तन्ते गताः पुनः ॥ ३ ॥

गी० ॥ मधुवारोऽयम् प्रातः पायय मां पात्रि कुक्कुटोरौति ।
पानस्य नौसुराया अहो बतात्रैकदा समावेशः ॥
नहिदीक्षावसरोऽयम् माशोचीरीदृशं वृथा पात्रि ।
धर्मस्य काद्य चिन्ता पिवहालासारमखिलमयिपात्रि ॥

---

(౨) మూ ॥ వేకువచీఁకటి పోఁకుడు ।
తోఁకముడఁచి పరుగువెట్టె-దోఁత్తోవిని చెన్ ।
నా కానుడినీలోనీ ।
జోక నెదకు కనకుము వెలి-చోటులఁ నఁచున్ ।

పా ॥ వినఁడ గెన్పిల్పదిగోఁగోపు-వెంటనుండి ।
తర లెమూపు తేనా నెట్టి-తాగుఁబోత ।
కనుము మై బుడ్డిమిదుకు త్తె-గాకమునుపు ।
కొల్లగానించుకొందమా-కోపుక్రోవి ।

(3) మూ ॥ మేలగుక్రొకార్కరమువిని ।
తాళకకోపుగదితలుపు-తట్టియనెన్వాఁ ।
నీలోగుమ్మము తెఱనవి ।
దేలాయుగ మెడయమళ్లి-యిటరామనుచున్ ।

చెం ॥ తఱియయ్యోమబిఱాన-ద్రావించునన్ను ।
మలుపుంజుకూసెఁగ-మ్మనికోపుపడుచ ।
కోపు వెంటమునము-కోపునిచ్చోట ।
సీవిరిచాలితారం-సిల్లితిమిట్టు ।

می باید خورد و کام دل باید راند
پیداست که چند در جهان خواهی ماند
وقت سحر است خیز ای مایهٔ ناز
نرمک نرمک باده خور چنگ نواز
کاینها که بخوابند نیابند بسی
وانها که شدند کسی نمی آید باز
وقت سحر است خیز ای طرفه پسر
پر بادهٔ لعل کن بلورین ساغر
کین یکدمه عاریت درین کنج فنا
بسیار بجوئی و نیابی دیگر

Mai bāyad khurd va kāmi dil bāyad rānd
Paidāst ki chand dar jahān khāhī mānd
Waqtīsaharāst khēzai māyaī nāz
Narmak narmak bāda khur chang nawāz
Kāinhā ki bakhāband nayāband basī
Wānhā ki shudand kasī namī āyad bāz
Waqtīsaharāst khēz ai turfayi pisar
Pur bādaī l'al kun bulurīni sāghar
Kīn yakdamayi 'āriyat darīn kunji fanā
Bisyār ba jūī va nayābī dīgar.

You know how little while we have to stay,
And, once departed, may return no more."

पातव्यं मृद्वीकं कर्तव्यं हृदय वाञ्छितं सफलम् ।
तावकजीवितकालावधिर्भवेदेव जगति विस्पष्टः ॥
अयि हृदयानन्द निधे सत्वरमुत्तिष्ठ सुप्रभातोऽयम् ।
मन्दम्मन्दम् मद्यं पीत्वा वादय विपञ्चिकामद्य ॥
नष्टस्पृहश्शयालुः कथमैहिक भोगभाग्यभाग्भवति ।
नहिशक्यते गतासुर्देही निजवाञ्छितं पुनर्भोक्तुम् ॥
प्रत्यूषस्संप्राप्ता जागृहिबालेनवीन गुणजाले ।
मधुनाधुना समन्ता द्रक्ती कुरुकाचभाजनं स्वच्छम् ॥
अन्याधीनं क्षणिकं सत्यापन मैह लौकिकं वित्तम् ।
अन्वेषयन्नपिचिरं कामितमाप्तुं नशक्यसेऽत्यर्थम् ॥

లింక నీనోమేల-నేర్పుపోటి ।
తోలుచదువులమూల-ద్రొక్కి-బిఱిసఁ ।
గోపుమద్దిద్రాద్వు-కుత్తుకబంటి ।
తప్పక యానుమి-త్తఱివిడకోఫు ।
నొప్పుగానీకోర్కె-నోడఁగూచుణెకోనుమ ।
యిలవియే బ్రతుకనీ-పసుకొన్నవఱకు ।
తెలియదానికిది-తేటగానింక ।

పా ॥ మొలఁగ లేఁబగల్లెమ్మునా-మిడుకుతోడన ।
త్రాగిమెల్లమెల్లనజెంగు-మ్రోఁగనిమ్ము ।
గుఱకఁబోతులైరెనన-క్కఱకుఁగారు ।
మఱియుఁజెల్లిపోయినవారు-మళ్లీరారు ।

చె ॥ పొడుపయ్యేమేల్కొ-ను-మోవింతపాప ।
కైపునగంగసా-గరములాల్సెల్పు ।
నీ యొకవుబ్రతుకిం-కేవఱుకుండుఁ ।
దరలిననిదిమఱి-తడవినరాదు ।

اکنون که جهانرا بخوشی دست رسیست (۴)
هر زندهٔ دلی را سوی صحرا هوسیست
بر هر شاخی طلوع موسی دستیست
در هر نفسی خروش عیسی نفسیست
وقتست که از صبا جهان آرایند
وز چشم سحاب چشمها بگشایند
موسی دستان ز شاخ کف بنمایند
عیسی نفسان ز خاک بیرون آیند

---

(4) Aknūn ki jahān ra bakhushī dastirasīst
Har zindayi dilīrā suwīsahrāyi hawasīst
Bar har shākhī tulūyi mūsāyi dastīst
Dar har nafsīyi khurōsh ‘ isāyi nafsīst
Waqtāst ki az sabā jahān ārāyand
Waz chashmi sahāb chashmhā bakushāyand
Mūsāyidastān zi shākh kaff banumāyand
‘ Isāyinafsān zi khāk bīrūn āyand.

IV

Now the New Year reviving old Desires,
The thoughtful Soul to Solitude retires,
Where the WHITE HAND OF MOSES on the Boug
Puts out, and Jesus from the Ground suspires.

श्लो० ॥ नूत्नोऽभूत्मत्नसंकल्पो रहस्यंचित्तमीप्सति ।
मुनयो यत्र तप्यन्ते तत्र मोक्षामहेवयम् ॥ ४ ॥

गी० ॥ अयमवसरो विहर्तुं समुत्सुकानां वनेषु सर्वेषाम् ।
प्रतिविटपं सौन्दर्यम् प्रतिगन्धवहं चकास्ति सौहित्यम् ।
नववासन्तिक मन्दानिलेन संप्रत्यलंकृतंभुवनम् ।
वर्षेप्सया जलधरं पश्यत्युन्मीलितेक्षणेनेदम् ।

---

(౪) మూ ॥ ఈతఱిక్రొత్తేడు మరల ।
సీ తెగఁదోలియుడువర్కోర్కె-నిటుపనిగానియె ।
ట్లోతొల్లిఁటి చదువరులటు ।
నాతోఁచినకందువ న్మ-నన్జనెదనిఁకన్ ।

చ ॥ అదనుమైతాల్పుల-కవ్వారికింకఁ ।
గందువన్గారుల-ఁగడువేడ్క-మీఱఁ ।
గొమ్మనెల్లన్బెట్టె-ఁగోర్కెలేఁతకయి ।
కొలుచుఁజల్లనిగాలి-కూరిమియావి ।
మెల్లనఁదెమ్మెర-మెలఁగుచునుండె ।
తొలుచూలుమబ్బుక-న్దొగలబెల్లించె ।

(٥) این چرخ که باکسی نمیگوید راز
کشته بستم هزار محمود و ایاز
می خور که بکس عمر دوباره ندهند
هرکس که شد از جهان نمیاید باز

(٦) روزیست خوش و هوا نه گرمست نه سرد
ابر از رخ گلزار همی شوید گرد

---

(5) Īn charkh ki bā kasī namīgōyad rāz
Kushta bistumi házār mahmūd va ayāz
Mai khur ki bākas umur dōbāra na dihind
Har kas ki shud az jahān namīāyad bāz.

(6) Rōzīst khush va hawā na garmast na sard
Abraz rukhi gulzār hamī shūyad gard

V

Iram indeed is gone with all his Rose,
And Jamshīd's Sev'n-ring'd Cup where no one knows
But still a Ruby gushes from the Vine,
And many a Garden by the Water blows.

VI

And David's lips are lockt ; but in divine
High-piping Pahlavi, with " Wine ! Wine ! Wine !

श्लो० ॥ नाममात्रावशिष्टा विभ्रष्टा नष्टाः पुरानराः ।
अद्यापि फलिताद्राक्षा पुष्पिता वनमल्लिका ॥ ५ ॥

गी० ॥ कस्मैचिदपि रहस्यं नहिविज्ञपयति कालचक्रमिदम् ।
विंशतिसहस्रगुणितान् गमयाति महतोऽपि यमपुरम् मर्त्यान् ।
गन्धोत्तमां ततः पिब जन्तोर्नायुर्द्विवारमुपदत्तम् ।
जगतः प्रयाति योऽतः स्वभावतः सन्पुनः समायाति ।

श्लो० ॥ कोऽप्यालपन्नागरकं माध्वीशब्दं विमुह्यति ।
पल्लवस्पृहया गायन्कोकिलो लोहितायते ॥ ६ ॥

---

(౫) మూ ॥ మును పెట్టి యుంగుకాఁడో ।
కను మొఱఁగె మఱట్టి ఱేఁడు-కన్పట్టండై ।
ననిఁక వెలుఁగు మైమఱుపునఁ ।
గననాఁదడిగల్గు చోటఁ-గ్రిచెలంగున్ ।

చె ॥ ఊతఱిగిఱి తెల్పు-దేరికినోళవు ।
నేను నాల్గుల వేల-యొకిమీంద్రఁ గెడపె ।
త్రాగుక్రోపిను మాఱు-రాఁబోదు బ్రతుకు ।
ప్రమందినవారెల్ల-మఱిమళ్ల లేరు ।

(౬) మూ ॥ ఒకమికుముననోపనియూ ।
వెపంగుముడివాఁడునోరు-విప్పకపోనీ ।
అడుగడుగునలాహిరిచవి ।
నశిగెడువగ కాని బ్రదుకు-హాయిగఁగడుచున్ ।

بلبل بزبانِ پهلوی با گلِ زرد
فریاد همی زند که می باید خورد

بشگفت شگوفه می بیار ای ساقی (۷)
دست از عملِ زهد بدار ای ساقی
مرغِ گردون در رهش پر می زند

Bulbul bazabāni pahlawī bā guli zard
Faryād hamī zand ki mai bāyad khurd.

(7) Bashiguft shigūfa mai biyār ai sāqī
Dast az ‘ amali zuhd bidār ai sāqī
Murgi gardūn dar rahsh par mī zand.

Red Wine ! ”—the Nightingale cries to the Rose
That sallow cheek of hers to incarnadine.

VII

Come, fill the Cup, and in the fire of Spring
Your Winter-garment of Repentance fling :
The Bird of Time has but a little way
To flutter—and the Bird is on the Wing.

गी० ॥ दिनमत्यन्तसुखकरं समशीतोष्णमपि भवति गन्धवहः ।
सम्मार्ष्टि बाष्पपूर्णं पयोधरः पुष्पवाटिकावदनम् ।
संस्कृतवाण्यात्युच्चैर्मुहुर्मुहुस्समुपदिशति परपुष्टः ।
सौगन्धिकं तृषार्तं मद्यमवश्यं त्वया निपेयमिति ।

श्लो० ॥ पात्रंसंपूरयायाहि किंतपस्यासि यौवने ।
पश्योड्डीनोन्मुखो जीवपक्षी दोधूयतेबलात् ॥ ७ ॥

गी० ॥ नवनवविकासितपुष्पासवमद्भुतमानयेममयिपात्रि ।
सत्वरमेहिधुनीहि क्रतुव्रतकठोरकर्म हे पात्रि ॥

भुजङ्गी ॥ डयिष्यन् । धुनोति ।
स्वपक्षौ । पतत्री ।

చ ॥ అలరుచున్నదిక్కు-హాయినీపూఁట ।
గాలియుంబాళము-గానాఁగుచుండెఁ ।
గ్రొమ్మించుమబ్బునె-కొల్పినదిక్కు ।
ననఁదోఁటనోటివ-నటబూఁజుదుడిచెఁ ।
బోలిగాఁడున్వడ-పోసిననుడుల ।
వాడెమననకుఁద్రా-వన్జెప్పెఁదెరువు ।

(౨) మూ ॥ జరిగినపనికై వగవకు ।
మరుదుగనీకోరుకొన్న-హాయికుదువుమూ ।
పిరిపులుఁగెగరిన నీకది ।
దొరకదుమజిమిగులఁదనివి-తోడస్ననునూ ।

చె ॥ నీవిరిద్దెమ్ముపి-చ్చెడున వెనవలు ।
మూలకుఁద్రొక్కునో-మున్గోపుచెలియ ।
వెడలిపోతక్కులు-విదిలిచెన్బులుఁగు ।

(٨) چون عمر همی رود چه بغداد و چه بلخ
پیمانه چو پر شود چه شیرین و چه تلخ
می خور که پس از من و تو این ماه بسی
از سلخ بغره آید از غره بسلخ
هم ساقی ما حلق صراحی در دست
هر بر لب ساغر آمده جان شرابست
آن لحظه که از اجل گریزان گردم
چون برگ رزان ز شاخ ریزان گردم

---

(8) Chun ' umr hamī raud chi baghdād va chi balkh
Paimana chi pur shūd chi shīrīn va chi talkh
Mai khur ki pas az man va tū īn māh basī
Az salkh baghurra āyadaz ghurra ba salkh
Ham sāqī mā halqi surāhī dar dast
Har bar labi sāgharāmada jāni sharābast
An lahza ki az ajal gurēzān gardam
Chūn bargi razān zi shākh rēzān gardam.

VIII

Whether at Naishapur or Babylon,
Whether the Cup with sweet or bitter run,
The Wine of Life keeps oozing drop by drop,
The Leaves of Life keep falling one by one,

श्लो० ॥ यथाकथंचिन्नश्येत यत्रकुत्रापिजीवितम् ।
सुखदुःखविमिश्रायुर्मार्द्वीकं बिन्दुशः क्षरेत् ॥ ८ ॥

गी० ॥ प्राणप्रयाणसमये सव्यंस्याद्वाऽपसव्यमपिशीर्षम् ।
अमृतेनवापि हालाहलेन पूर्येत पानपात्रमिदम् ॥
पिबमृद्वीकमयं नावनन्तरं सञ्चरेन्मुहुश्चन्द्रः ।
राकाप्रभृतिकुहूपर्यन्तं सर्वान् समापयेन्मासान् ॥
गृह्णीतास्मत्पात्री सुदृढं हस्तेन चषककण्ठबिलम् ।
अथवासवासवः प्रष्यन्देयुर्विवृत भाजनोष्ठपुटात् ॥
तत्क्षणएवाहंयादि मृत्युसकाशात्पलायितुं शक्ये ।
भूयोविभ्राम्येयं द्राक्षाविटपाद्यथा शिथिलपत्रम् ॥

---

(౮) మూ॥ ఏపాడేకానీమఱి ।
యేవెన్నఁగ్రైన బ్రతుకే-యేనిఁగడవనీ ।
యోపికతగ్గున్నెల్లఁగ ।
నూపిరిపైఁడీపి తఱుఁగు-చుండున్నిదపన్ ।

చ॥ ఎందున్ననేమిని-మ్రాఁకినపట్ల ।
వెల్తిదీర్చినతీపి-వేర్దైననేల ।
త్రావుమునీవేను-దరలినపిదప ।
హెచ్చుతగ్గుల నెల-యెడ తెగకుండు ।
మూయనీజాడికో-మ్ముగ్నోపుచెలియ ।
యెల్లకోపాల్కిపో-నీ దానినుండి ।
యీతఱినురితప్పి-యెల్లైననేను ।
గారాకువలెఁ మల్లి-కదలిపోనిమ్ము ।

(۹) دَر سایهٔ گُل نِشین کِه بَس گُل کِه زِباد
دَر خاک فِرو رفته و با خاک نِهاد
از آمدنِ بهار و از رفتنِ دی
اوراقِ وجودِ ما همیگردد طی
کافگند بخاک صد هزاران جم و کی
اِین آمدنِ تیرمه و رفتنِ دی

(۱۰) تا در تنِ تست استخوان و رگ و پی
از خانهٔ تقدیر منه بیرون پی

---

(9) Dar sāyaī gul nishīn ki basigul ki zi bād
Dar khāk firo rafta va bā khāk nihād
Az āmadani bahār va az raftani dai
Orāqī wuzūdi mā hamī gardad tai
Kāfgand bakhāk sad hazārān gam wa Kai
Īn āmadani tīri mahva raftani dai.

(10) Tā dar tanitust ustukhān va rag va pai
Az khānaī taqdīr manih bīrūn pai

IX

Morning a thousand Roses brings, you say;
Yes, but where leaves the Rose of Yesterday?
And this first Summer month that brings the Rose
Shall take Jamshed and Kaikobad away.

X

Well, let it take them! What have we to do

श्लो० ॥ यद्यद्याब्जशतं जातं किमभूद्वैषमोऽम्बुजम् ।
विकासयन्कुन्दमेष वसन्तोऽद्रिमनीनशत् ॥ ९ ॥

गी० ॥ संप्रत्युपविशकुसुमच्छायेऽस्मिंस्त्वंयथासुखंनोचेत् ।
पात्येतसुमंबहुशः प्रभञ्जनेनापिमृदिवि नश्येत ॥
पुष्पसमयागमेनाञ्जसैव हेमन्तऋतुविपाकेन ।
अभिवर्धन्तेऽपिप्रक्षीयन्ते नोऽसवो दलानीव ॥
प्रारभमाणवसन्तः क्रमशः प्रक्षीयमाणहेमन्तः ।
जनयतिविनाशयतिवा सहस्रशश्चक्रवर्तिनोभूमौ ।

श्लो० ॥ यथातथावाविधेर न्लोकसृष्टिस्थितिव्ययाः ।
वयंतटस्थामाशोचीः स्वभावोहिप्रवर्तते ॥ १० ॥

---

(౯) మూ ॥ అలపోడుపు నేఁడు గ్రొన్నన ।
వెలిపుచ్చెన్నాని యుడువ-విరిఁబోలియించెన్ ।
అలఁతులఁ బెంచినయామని ।
పలుమఱుఁ దొల్లింటిగొప్ప-వారలఁ ద్రుంచెన్ ।

చ ॥ కుడువుపోయిఁ గనీవు-కోరినదెల్ల ।
వెంటపాలగుబిఱ-బిఱనూచముట్లు ।
చాలనామనిరాక-చలితఱెపోక ।
మలయించుఁ బొలియించు-మైతాల్పుమనన ।
విరితఱిచలిపూఁట-విడుపుపోడుపుల ।
నూఱువేలదొరల-నూకెడున్నేల ।

(౧౦) మూ ॥ రాసీపోసీయేమఁట ।
కానీయేపనులకున్వ్వ-గవనా కేలా ।
లేనికనికరంబెదియో ।
కైనన్నేమానుకొందు-నానావేడ్కన్ ।

گردن منه ار خصم بود رستم زال
منت مکش ار دوست بود حاتم طی
گر می نخوری طعنه مزن مستان را
ور دست دهد توبه کنم یزدانرا
تو فخر بدین کنی که من می نخورم
صد کار کنی که می غلامست آنرا
آن به که درین زمانه کم گیری دوست
با اهل زمانه صحبت از دور نکوست
آنکس که بکلی اعتماد تو بر اوست
چون چشم خرد باز کنی دشمنت اوست

Gardan manih ar khasm būd Rustami Zāl
Minnat ma kash ar dōst būd Hātimi Tai
Gar mai nakhurī ta'ana mazan mastānrā
War dast dihid tauba kunam yaz dānrā
Tū fakhri badīn kunī ki man mai nakhuram
Sad kār kunī ki maiyi ghulāmast ānrā
Ān bihki darīn zamāna kam gīrī dōst
Bā ahli zamānayi suhbat az dūr nikūst
Ān kas ki bakullī i'timādi tū bar ūst
Chūn chashmi khirad bāz kunī dushmanat ūst

With Kaikobad the Great, or Kaikhusru ?

गी० ॥ यावद्युष्मद्देहे ऽस्थिस्नायुर्धमनिरपिविराजन्ते ।
तावन्माकार्षीस्त्वं भाग्यनिवासाद्बहिः पदक्षेपम् ।
मानीनमस्तवगलोयदितेशत्रुर्महाबलोऽपिस्यात् ।
मानुग्रहमाकाङ्क्षीर्भवेत्सुहृच्चेत्सधर्मराजोऽपि ॥

श्लो० ॥ नचेन्मद्यंपिबेर्मत्ता न्मानिन्दीः पापमेवतत् ।
पानादपिक्षुद्रकर्म कुर्वन्किंश्लाघसे स्वयम् ।

गी० ॥ माकुरुमैत्रींकेना प्यद्यदविष्ठो भवाखिलजनेभ्यः ।
यस्मिन्ननुरक्तः स्याः सएवतवतत्व तोभवेच्छत्रुः ।
तेऽद्यसुरार्चक इतिमां वावद्यन्तेऽहमपि तथैवास्मि ।
वावच्यन्तेपापी कामुकइत्यप्यहं तथैवास्मि ।

చ ॥ ఊపిరితోడనీ-వుండినదనుకఁ ।
దలవ్రాఁతఁదప్పింప-ఁదలఁపకుమీవు ।
వంచకుమెడనెట్టి-బరిజెట్టికైన ।
మ్రొక్కకేవిడ్వరి-పొత్తుకాఁడయిన ।

మూ ॥ అలకోపానవదూఱకో ।
డలుమఱచినవారిఁదిట్టు-టల్వాననోపన్ ।
తెలుపుకొనకు గొప్పన్నీ ।
కొలిచినమాత్రేలిపనులు-కోపునడియరుల్ ।

చ ॥ చెలికాండ్రనరుదుగా-ఁజేరుమునీవిఁ ।
కెడవయియుండుమా-యెల్లవారలకు ।
నెదుగునీనమ్మిక-యెవనిపైనతఁడె ః
యగునీకుమాఱుతు-ఁడరసెదవేని ।

گویند مرا که می پرستم هستم
گویند مرا فاسق و هستم هستم
در ظاهر من نگاه بسیار مکن
کاندر باطن چنانکه هستم هستم
یکدست بمصحفیم و یکدست بجام
گه نزد حلالیم و گهی نزد حرام
ماءیم درین گنبد نه پخته نه خام
نه کافر مطلق نه مسلمان تمام
بشنو ز من ای زندهٔ یاران کهن
دل تنگ مکن زین فلک بی سر و بن
بر گوشهٔ عرصهٔ سلامت بنشین
باز بچهٔ دهر را تماشا میکن

Gōyand marā ki maiyi parastam hastam
Gōyand marā fāsiq va hastam hastam
Dar zāhiri man nigāh bisyār makun
Kāndari bātin chunānki hastam hastam
Yak dast ba mushafīm wa yak dast bajām
Gahinazd halālīm va gahīyi nazd harām
Mā'īyam darīn gunbad na pukhta na khām
Na kāfiri mut laq na musulmāni tamām
Bashunū.zi man ai zindaī yārāni kuhn
Dil tang makun zīn falakbī sar va bun
Bar gōshaī ' arsaī salāmat ba nishīn
Bāz bachchaī dahr rā tamāshā mīkun.

Let Rustam cry " To Battle ! " as he likes,
Or Hatim Tai " To Supper "—heed not you.

मात्वंदरीदृशीर्मम केवल बाह्यस्वरूपमित्थमिति ।
अहमपिमदन्तरङ्गेऽत्यन्तनिगूढेयथा तथैवास्मि ।
एकंपाणिमपिश्रुति कोशेन्यस्ये तरं करं चषके ।
विहितंनिषिद्धकर्माण्याचारि पुनः पुनर्मयासपादि ।
मामकपुराणसचिवो त्वंसामां यूयमद्यशोश्रोत ।
माचाचर्चीतेदं गोलमसद्रूपर्कं वृथै वैवम् ।
शरणागतरक्षणपटु समभूकोणेविविक्षत स्वस्थाः ।
चित्रं प्रपञ्चनटनं समुदासीनाः सदादिदृक्षध्वम् ।

అంద్రుసీవిరిమారి-నంచాదు నేను ।
చెనఁటిపోకిరినంచు-(జెప్పదరాను ।
నాపయిచెల్వము-న్గనఁజనదీవు ।
లోనుల్లమంగదెట్టు-లోనుంటి నేను ।
కయిఁదోలుచదువులు-న్రెయందులొట్టి ।
మేలెపువెనువెంట-మేకోనుచుందు ।
నీ రాంతికోవెల-నేపట్లవేల్పు ।
లలిఁగొలువకమున-ల్లాెనెనఁగాక ।
నాయడ్వయనుఁగుల-న్నాతుడమొదలు ।
లేనియీయాయుండజో-లియిటేలమీాదు ।
హాయినెదోమూాల-యందుఁగూచుండి ।
యారయుఁడీపసిపాప-లటుబొమ్మలాంట ।

(۱۱) گر دست دهد ز مغز گندم نانی
از می کدوی ز گوسفندی رانی
وانگه من و تو نشسته در ویرانی
عیشی بود آن نه خد هر سلطانی

(۱۲) تنگی میء لعل خواهم و دیوانی
صد رمقی باید و نصف نانی

---

(11) Gar dast dihidzi maghzi gandumi nānī
Az maiyi kadūy zi gōsfandīyi rānī
Wān gahmanū tūnishasta dar wīrānī
‘ aishī būd ān na khaddi har sultānī.

(12) Tangīyi maiī l’al khāham wa dīwānī
Saddi ramaqī bāyad wa nasfi nānī

XI

With me along the Strip of Herbage strown
That just divides the desert from the sown,
Where name of Slave and Sultan is forgot—
And Peace to Mahmud on his golden Throne !

XII

Here with a little Bread beneath the Bough,
A Flask of Wine, a Book of Verse—and thou

श्लो० ॥ अरण्यग्राममध्यस्थे वनेनिवसतोमम ।
येनकेनापिसंबन्धो नह्यल्पेनाधिकेनवा ॥ ११ ॥

गी० ॥ यद्यद्यसंभवेदिह बन्धुरगोधूमनवरसापूपः ।
मधुपूर्णपानपात्रं किंवक्तव्यः पुनर्ममानन्दः ।
त्वमहमापिरहःप्रत्यह मिहमाहिलेसहवसेवमहितवने ।
अतिरिच्यतेनकिंनौ मुदातदाचक्रवर्तिनः प्रमदः ।

श्लो० ॥ इक्षुच्छायेकदुष्णान्न मभीष्टंमधुपुस्तुकम् ।
त्वमत्रयदिगायन्ती नूनंस्वर्गायतेमही ॥ १२ ॥

---

(౧౧) మూ ॥ నడికారునకుజ్జేలకు ।
నడుమనలరుతోఁటలోన-నావిడిదటసం ।
దడిలేదు కొద్దిగొప్పల ।
గొడవమఱీ బ్రదుకుకోరు-కొన్నటుః కడచున్ ।

ఆటవెలది ॥ పట్టుసీపాటలు-చట్టుసైఁదముకొట్టె ।
కోలుబుడ్డిలాలు-కోపుమడ్డి ।
నేనునీవుచాటు-గానెనసినవేడ్క ।
దొరకుటెట్టులెట్టి-దొరలకైన ।

(౧౨) మూ ॥ పచ్చికబీడచోట ।
మచ్చికతోనీవుకొలఁది-మైమఱపుననె ।
లెచ్చినపాటలఁగుల్కుట ।
నెచ్చెలిమనకారు బ్రతుకు-నేమెచ్చఁదగున్ ।

وانگه من و تو نشسته در ویرانی
خوشتر بود از مملکت سلطانی

(۱۳) گویند بهشت عدن با حور خوشست
من می گویم که آب انگور خوشست
این نقد بگیر و دست ازان نسیه بدار
کاواز دهل برادر ز دور خوشست
گویند بهشت و حوض کوثر باشد
آنجا می ناب و شهد و شکر باشد

Wāngah manwa tū nishasta dar wīrānī
Khushtar būd az mamlu kati sultānī.

(13) Gōyand bihishti ‘adan bā hūr khushast
Man mī gōyam ki ābi angūr khushast
Īn naqd bigīr va dastazān nasīyabidār
Kāwāzi duhul birādar zidūr khushast
Gōyand bihisht va hauzi kausar bāshad
Ānjā maiyi nāb wa shahad va shakkar bāshad

Beside me singing in the Wilderness—
Oh, Wilderness were Paradise enow!

XIII

Some for the Glories of This World; and some
Sigh for the Prophet's Paradise to come;

गी० ॥ अरुणासवमपिकाङ्क्षे महाकविकृतानिचाटुकाव्यानि
अर्धग्रासमवश्यं मोत्सहतांमामकान्त्यनि श्वसितम् ।
अप्यनवरतमहंत्वं परिरभ्यपरस्परंवसेवरह: ।
शतशतकोटिगुणंस्या दिदंवनंचक्रवर्तिनः सौधात् ।

श्लो० ॥ श्लाघतेऽप्सरसंयज्वा वयंद्राक्षारसंस्तुमः ।
श्राव्याभवेद्दूरभेरी पिबहस्तगतामृतम् ॥ १३ ॥

गी० ॥ नित्यंस्वर्गनगर्यां रम्याअप्सरसइतिवदन्त्येके ।
द्राक्षासवएवायंमनोज्ञ इतिसर्वदाप्रशंसामि ।
हस्तगतं मात्याक्षीः पस्पृहथामाभविष्यदर्थाय ।
कामं भ्रातःश्राव्यः स्यादेवदविष्ठ दुन्दुभिध्वानः ।

ఆ ॥ కోరుకొన్న కెంపు-కోపుగంగాళముల్ ।
మాటలల్లువాని-తేటప్రాంత ।
యీవు నేను వేడ్క-నెనయఁగల్గిన పాట ।
తోడసేయుగా-పుదోరలమేడ ।

(౧౩) మూ ॥ కుందేటివాలుగొప్పరు ।
నాందేమంటికానితెలుపు-నెఱయుచుఁజెప్పెనే ।
యుండిన తేనియ నానుము ।
ముందేమే మోక్షయుపయిక్-మున్నేమువకుమా ।

చ ॥ వినువలమున నెల-నెలఁది మేలుప్రసు ।
నిజ ముగించంటాని-నేయమందు ।
పోకుముపుణ్యాలి-మమ్మెగ్గెకొనును ।
నొసమున్న పెన్న్-యుంపగానమంచు ।
దొరగిపోల్లేటున-భ్రమ నేలప్పుడేల ।

پر کن قدحِ باده و بر دست نه
نقدی که هزار نسیه بهتر باشد
قومی ز خیال در غرور افتادند
واندر طلب حور و قصور افتادند
من هیچ ندانم که مرا آنکه سرشت
از اهل بهشت گفت یا دوزخ زشت
قوتی و بتی و بادهٔ بر لب کشت
این هرسه مرا نقد و ترا نسیه بهشت

Pur kun qadahi bāda va bar dast nih
Naqdī ki hazār nasīya bihtar bāshad
Qaumī va khayāl dar ghurūr uftādand
Wāndar talabihūr va qusūr uftādand
Man hēch nadānam ki marā ānki sirisht
Azahli bihisht guft yā dōzakhi zisht
Qūtī va butī va bādaībar labi kisht
Īn har sih marā naqd va tura nasīyayi bihisht.

Ah, take the Cash, and let the promise go,
Nor heed the music of a distant Drum !

आस्तांत्रिविष्टपमपि स्वर्गङ्गासन्ततं ततःप्रभवेत् ।
मार्द्वीकमतिस्वच्छं मैरेयंविद्यतामपीक्षुसिता ।
पूरयचषकंपरितो गन्धोत्तमया शयेनिवेशयमे ।
हस्तगतं वित्तंस्याद्भविष्यदर्थात्सहस्रगुणमेव ।
सर्वेऽपियायजूका महाकुलागर्वपर्वतारूढाः ।
नश्यन्त्यसंभवत्स्वर्वेश्याप्रासाद लम्पटाधूर्ताः ।
जातुनजानेऽहमहो मामस्राक्षीदिहैवयः कोपि ।
स्वर्गायवापिभीकर नरकायापि स्वयंनियुञ्जीत ।
मृष्टान्नमपिश्यामा केदारतलेहालिप्रियापानम् ।
ममधनमेतत्त्रितयं छांदसतवभान्यनिश्चितः स्वर्गः ।

నాననీమంచితీ-యనికోపుమడ్డి ।
చిన్నియఁలరుతేనె-చెఱకునవాతు ।
నించుకెంగోపుగి-న్నియయోరమీఁజఁ ।
గ్రచ్చరన్నివునా-కయిడఁప్పనిడును ।
యాస్త్రివేరెట్లుర్వ్యా-కన్నయమ్ము ।
తెలిసియున్దెలియక-తెగనీల్గువారు ।
నీల్గనీవేల్పుబా-నిసపొందుఁగోరి ।
యరయఁబుట్టించిన-యతఁడింకనన్ను ।
దేల్చునోముంచునో-తెలియనాతరము ।
కావలసినబువ్వ-కలికికెంగోపు ।
నీ మూఁడునాపైకె-మిఁకమీఁదలేని ।
పోనియంకులయరు-పునవరుసేది ।

(۱۴) تا کی غم آن خورم که دارم یا نه
وین عمر بخوش دلی گذارم یا نه
پر کن قدح باده که معلومم نیست
کین دم که فرو برم بر آرام یا نه

(۱۵) گل گفت که دست زرفشان آوردم
خندان خندان سر بجهان آوردم

---

(14) Tā kai ghammi ān khuram ki dāram yā na
Vīn ‘ umr bakhush dilī guzāram yā na
Pur kun qadahi bāda ki ma‘lūmam nīst
Kīn dam ki firō buram bar ārām yā na.

(15) Gul guft ki dasti zar-fishān āwardam
Khandān khandān sar bajahān āwardam

XIV

Were it not Folly, Spider-like to spin
The Thread of present Life away to win—
What ? for our selves, who know not if we shall
Breathe out the very Breath we now breathe in !

XV

Look to the blowing Rose about us—" Lo,
Laughing," she says, "into the world I blow:

श्लो० ॥ लूतावर्त्किमाणतन्तून्विसृजामिवृथाशया ।
नजानेमे संस्थितस्य पुनर्जन्मास्तिवानवा ॥ १४ ॥

गी० ॥ हन्तकियत्पर्यन्तं सुखमपिदुःखं विचिन्त्यदोधूये ।
स्वयमिदमेवपुनः प्रेत्यायुर्भाग्यंमदीप्सितांबिभृयाम् ।
पूरयचषकं किमपिन जाने ममजीवितं यथावास्यात् ।
ममजीवनंनयेयंयथासुखं वाहमिदमपिनवेति ।

श्लो० ॥ पश्यप्रफुल्लं प्रहसद्ददतीवात्रचम्पकम् ।
ददामि मम सर्वस्वमन्तर्दध इति स्वयम् ॥ १५ ॥

---

(౧౪) మూ ॥ అసలువదలితే మానము ।
మొసఁగుటకైయిట్టునిట్టు-మేకొననేలా ।
విసుగకుమింక స్పందల ।
యుసురసురనిపోయివచ్చు-నో మఱిరాదో ।

చ ॥ అగునెతారమొనాకు-హాయియోతుదకు ।
నోరిమిన్గొసముట్టు-నోబ్రదుకెల్ల ।
నెడసిపోయినయుగ-మే వచ్చునంచు ।
నాకేటినిరుకుమా-ననుద్రావించు ।

(౧౫) మూ ॥ నెఱవిచ్చిన క్రొవ్విరియ ।
కన్ఱనవ్వుచుఁబలికెఁబసిఁడి-గైవిదిలిచెదన్ ।
మఱినాడబ్బెందేబిఱి ।
బిఱిఁజల్లెదఁజనెదనంచు-విచ్చలవిడిగాన్ ।

بند از سرِ کیسه بر گرفتم رفتم
هر نقد که بود درمیان آوردم

(١٦) زان پیش که برسرت شبیخون آرند
فرمای که تا بادۀ گلگون آرند
تو زر نه ای غافلِ نادان که ترا
در خاک نهند و باز بیرون آرند

Band az sari kīsa bar giriftam raftam
Har naqd ki būd darmiyān āwardam.

(16) Zān pēsh ki bar sart shabī khūn ārand
Farmāy ki tā bādaī gulgūn ārand
Tū zar na ai ghāfili nādān ki turā
Dar khāk nihānd va bāz bīrūn ārand.

At once the silken tassel of my Purse
Tear, and its Treasure on the Garden throw."

XVI

For those who husbanded the Golden grain,
And those who flung it to the winds like Rain,
Alike to no such aureate Earth are turn'd
As, buried once, Men want dug up again.

गी० ॥ हासं हासं चम्पकमगदीद्वर्षाम्यहं सुवर्णमिह ।
पात्राय मम हिरण्मय वपुरपिवितरामि केवलं यामि ।

श्लो० ॥ येयेभूमाववक्षिता लुब्धावापि बहुमदाः ।
उद्धर्तव्या नैवतंते यथास्वर्णं पुनः पुनः ॥ १६ ॥

गी० ॥ निपतेन्नहि यावद्यम दंडस्तवशिरसि तावदेवबलात् ।
आज्ञापयतान्सद्य स्त्वमवश्यं रक्तमधुसमाहर्तुम् ॥
भूयोभूयोभूमौ निक्षेप्तुं कांक्षयासमुद्धर्तुम् ।
रे रे देवानांप्रिय नासित्वंतुन्दपरिमृजस्वर्णम् ॥

చ ॥ ననయుచుమ్గలకల-నవ్వుకలరు ।
పలికెఁదానిట్లునా-పైఁడి కెగవను ।
విదులుపనిచ్చోట-విడిసితిన్నారుఁ ।
గలిగినయాస్తిని-కన్పించిచనెన ।

(౧౬) మూ ॥ పిసినారులు కానీ మఱి ।
పసిఁడివిరియఁజల్లుగొప్ప-వారలుకానీ ।
కసిమసఁగికొనముదుకెడసి ।
మిసమిసఁబసమొసల లేరు-మేనులమఱలఁ ।

చ ॥ కడ్డాయమెసఁబాయ-కనునునీమిమకు ।
నిప్పట్లఁజెమ్మను-మీకొంపుకోపు ।
పారిలోఁజూపిన్వే-పారిఁగోర్యాఁడఁ ।
వైకిఁదీయుటకుమే-లైఁడికానీవు ।

(١٧) ای دل همه اسبابِ جهان ساخته گیر
دنیا همه سر بسر ترا خواسته گیر
وانگاه بروی آن چو در صحراء برف
روزِ دو سه نشسته و بر خاسته گیر

(١٨) این کهنه رباط را که عالم نامست
آرامگهِ ابلقِ صبح و شام است

---

(17) Āi dil hama asbābi jahansākhta gīr
Dunyāyi hama sar basar turā khāsta gīr
Vāngāh barūyi ānchū dar sahrāī yi baraf
Rozi dō sih nishasta va barkhāsta gīr.

(18) Īn kuhnayi ribātrā ki ' ālami nāmast
Ārām gahi ablaqi subh va shām ast

XVII

The Worldly Hope men set their Hearts upon
Turns Ashes—or it prospers; and anon,
Like Snow upon the Desert's dusty Face,
Lighting a little hour or two—was gone.

XVIII

Think, in this batter'd Caravanserai
Whose Portals are alternate Night and Day,

श्लो० ॥ वर्धन्तांवा विनश्यन्तु मनुष्याणां मनोरथाः ।
क्षणभङ्गुरमेवायुः सैकतेहिमबिन्दुवत् ॥ १७ ॥

गी० ॥ जंगतःसमस्त वस्तु प्रचयोऽवेहितवानिग्न इति चित्त ।
सकलं चराचरमपि प्रवर्ततांत्वद्वशंवदं तदिति ॥
सर्वस्वातन्त्र्यवतः किंतेनतवैह लौकिकधनेन ।
हा हन्त क्षणभङ्गुर मेवभवेः सैकतेयथातुहिनम् ॥

श्लो० ॥ दिवानिशा द्वारमध्ये देहयात्रापरोनरः ।
धनिको वा दरिद्रो वा विपणौसार्थ वाहवत् ॥ १८ ॥

---

(౧౮) మూ ॥ మెయితాల్పు బ్రదుకున్ గోరిక ।
నయముగఁదోలుదోలుతఁదోఁచి-నన్బ్రమ్మటన ।
మ్మోయినయినఁజెమ్రనగిలిన ।
ప్రోయిమీఁద్రనాలుమంచు-బుగ్గతెఱఁగునన్ ।

చ ॥ తలఁచుమిదెల్లడెం-దమకల్లయనుచు ।
నవియివిసీకులో-నైయున్ననుచు ।
మంచుబిన్కు-నకవై-మాయమానట్లు ।
పోవునీమూనాళ్ల-ముచ్చట బ్రతుకు ।

(౧౯) మూ ॥ తలఁచుబ్రతుకరుగుచావడి ।
తలుపులవలెమూయుఁదెఱచు-దమకడఁకన్నా ।
పులువవళులచటదొరలె ।
ట్లలరుచుఁగన్మొఱఁగుచుందు-రదనుకొలందిన్ ।

بزمیست که وماندهٔ صد جمشید است
قصریست که تکیه گه صد بهرامست

(١٩) آن قصر که بهرام درو جام گرفت
روبه بچه کرد و شیر آرام گرفت
بهرام که گور میگرفتی دائم
امروز نگر که گور بهرام گرفت

Bazmīst ki vamāndaī sad Jamshēdast
Qasrīst ki takyayi gahi sad Bahrāmast.

(19) Ān qasr ki Bahrām darō jām girift
Rūba bachcha kard va shēr ārām girift
Bahrām ki gōr mī giriftī dā ‘ im
Imrōz nigar ki gōr Bahrām girift.

How Sultan after Sultan with his Pomp
Abode his destined Hour, and went his way.

XIX

They say the Lion and the Lizard keep
The Courts where Jamshed gloried and drank deep:
And Bahram, that great Hunter—the Wild Ass
Stamps o'er his Head, but cannot break his Sleep.

गी० ॥ शिबिरमिवप्राचीनं जगतीवलयंप्रसिद्धमेवेदम् ।
दिनरात्रि शुक्लकृष्णो भयवर्णसमन्विताश्रमोऽप्यस्ति ॥
विवृतपटकुटी जगती त्यक्ताभूच्चक्रवर्तिशतकेन ।
विततप्रासादेऽस्मि न्विश्रान्तिमगुरपिशतमहावीराः ॥

श्लो० ॥ निवसन्तिक्रूरमृगाः सार्वभौमसभान्तरे ।
यःस्वरोनिर्जितोयेन नृपंशास्ति सएवतम् ॥ १९ ॥

गी० ॥ चषकमिहसार्वभौमो यस्मिन्सौधे पुराकरे समधात् ।
तस्मिन् प्रासोष्टशिवा ह्यहन्तव्यश्रमीन्मृगेन्द्रोऽपि ॥
यस्त्रिभुवनैकवीरः कालमभान्तर्सात् यथेष्टमनवरतम् ।
पश्यविचित्रं संप्रति ससार्वभौमोन्यवन्दितेनैव ॥

చ ॥ బొల్లికాపరికిఁగ-ల్పొంటులనలరు ।
నేలయనుచుఁజే-సగ్గులురెండు ।
కొద్దినాళ్లటనూళ్ల-కొలఁదినెలకొని ।
యొందేనిగొప్పజెం-ద్రేగిరితొల్లి ।

(౧౯) మూ ॥ సంచుకొనరెంట్రతాగుదు ।
తిండిదొరకొలువుననుసగ-నిన్వజిపినెన్ ।
నింపాసఁగినేలలోఁగాను ।
దండిమగఁడునేలకిట్లు-తాలోనయ్యెన్ ।

చె ॥ ఎల్లవేష్కులఁజొక్కు-నెకిమీనిమేష ।
దగరెంట్రతాగుచు-తిండినెనజుడు ।
నీవద్దిరాకను-మొట్టులనెల్ల ।
నేలనేలినవాని-నేలలోఁగొనిమె ।

(۲۰) آن قصر که باچرخ همي زد پهلو
بر در گه او شهان نهادندی رو
دیدیم که بر کنگره اش فاختهٔ
آواز همي داد که کو کو کو کو

(۲۱) ای دوست بیا تا غم فردا نخوریم
وین یکدمه نقد را غنیمت شمریم

---

(20) Ān qasr ki bā charkh hamī zad pahlū
Bar dar gahi ū shahān nihādandī rū
Dīdīm ki bar kungarayi ash fākhtaī
Āwāz hamī dād ki kū kū kū kū.

(21) Ai dōst biyā tā ghammi fardā nakhurīm
Vīn yak damayi naqd rā ghanīmat shumurīm

XX

The Palace that to Heav'n his pillars threw,
And Kings the forehead on his threshold drew—
I saw the solitary Ringdove there,
And "Coo, coo, coo," she cried; and "Coo, coo, coo,"

XXI

Ah, my Beloved, fill the Cup that clears
TO-DAY of past Regret and Future Fears!

श्लो० ॥ यस्य सौधं नाकपृष्ठं दासायस्याखिलानृपाः ।
तस्यावरोधेक्कणति कककककेतिकुक्कुभः ॥ २० ॥

गी० ॥ ताराचुंबितसौधः प्रणतनृपकिरीट बिंबितास्थानम् ।
तत्रनिवसन्नहरहः कककककेतिकुक्कुभः क्कणति ॥

श्लो० ॥ सर्वशोकोपशमनम् पात्रंसंपूरय प्रिये ।
विस्मृत्य कालकर्माणि शाश्वतानन्दमाप्नुवः ॥ २१ ॥

---

(౨౦) మూ ॥ ఏఱేని మేడనుబ్బుల ।
మీఱెమఱుక్కుతునియయొకి-మీనికొలువవే ।
మాఱుదొరల జోహారుల ।
గీఱలుగొనెజట్టియచట-గిఱికొనికూసెన్ ।

చె ॥ మిన్నేటియీమిరి-స్నగనగమేడ ।
గొప్పదొరలుమ్రొక్కు - కొల్వుకూటంబు ।
క్రుంగగ్రొత్తడమెక్కి-కూసెనొక్కక్కయు ।
నెచ్చటెచ్చటనెచ్చ-టెచ్చటనుచు ।

(౨౧) మూ ॥ తొఱఁగినముప్పున్నాఁగల ।
నెఱిగుమననుమూఱుచుట్టి-నెవ్వువెలుపుమా ।
యుఱిముఱిమురులునలఱలమఱి ।
మఱియేమాఱుదలలేక-మందుమువేడ్కన్ ।

فردا که ازین روی زمین درگذریم
با هفتهزار سالگان سر بسریم

(۲۲) یاران موافق همه از دست شدند
در پای اجل یکان یکان پست شدند
بودند بیک شراب در مجلس عمر
دوری دو زما پیشترک مست شدند

Fardā ki azīn rūyi zamīn dar guzarīm
Bā hafthazār sālagān sar basarīm.

(22) Yārāni muwāfiqi hama az dast shudand
Dar pāyi ajal yakān yakān past shudand
Būdand bayak sharāb dar majlisi umr
Daurī dō zi mā pēshtark mast shudand.

TO-MORROW!—Why, To-morrow I may be
Myself with Yesterday's Sev'n thousand Years.

XXII

For some we loved, the loveliest and the best
That from his Vintage rolling Time has prest,
Have drunk their Cup a Round or two before,
And one by one crept silently to rest.

गी० ॥ आयाहि मित्रनावपि शौवस्तिकवेदनायथानस्यात् ।
अयिगणयावस्सद्यः सम्प्राप्तं सम्मदेन सर्वस्वम् ॥
आवांयावन्नश्वः पृथ्वीतलमुज्जिहावहैतावत् ।
सप्तसहस्राब्दीप्ता र्चीनैः सम्प्रातिलभावहै साम्यम् ॥

श्लो० ॥ अस्माभिरनुरक्तायेे दिव्यसुन्दरविग्रहाः ।
पीत्वापुरा यथेष्टंते शनैस्सर्वेऽपि संस्थिताः ॥ २२ ॥

गी० ॥ संमाननीय सुहृदः समानमर्यादयागमन्सर्वे ।
प्रत्येकंतेमसभं कालपदाधः समन्ततोऽपप्तन्।
आपानबान्धवाये समभूवन्नेकदायुगास्थाने ।
तेकति मधुवारानन्नु भूयावामग्रतोऽप्याचिक्षावन् ॥

చ ॥ కేవటినాగులుపే- ర్మగనా ముందు ।
నేఁడేబిఱ్ఱాఁకనో-నచ్చిరకమ్ము ।
గొబ్బునమఁకొల్ల-గొన్న వెకమ్ము ।
లెమ్మొంచుకొందమా-నేనేనుమఱించి ।
యీ [illegible]లనుంకిజే-పేనట [illegible] ।
తేమించేలేం ల్లక్రిం-[illegible]నగాను ।
నాఁబులోనాటి-నెన్నుమను నుమ ।

(౨_౨) మూ ॥ పొం[illegible]దునలపుకొన్నాను ।
[illegible]ందిన్ను నానాలుతెగిన-యగ్లాన్మమేనై ।
[illegible]గా మున్ముందుగ ।
[illegible]గట్టి పుమబ్బు-[illegible]యుక్ ।

చ ॥ మంచినచ్చెలులెల్ల-మాయమైనారు ।
సిలుకుమాంకిరినేలు-వేఁడ్కతీసి ।
[illegible]ంగి[illegible]-[illegible]చుల్ల ।
[illegible]యం[illegible]-[illegible] ।

(۲۳) بر خیز و مخور غمِ جهانِ گذران
بنشین و جهانِ بشادِ کامی گذران
در طبعِ جهان اگر وفای بودی
نوبت بتو خود نیامدی از دیگران
این سبزه که امروز تماشا گهِ ماست
تا سبزهٔ خاکِ ما تماشا گهِ کیست
بر سبزه نشین بتا که بس دیر نماند
تا سبزه برون دمد ز خاکِ من و تو

---

(23) Bar khēz wa makhur ghammijahāni guzarān
Banashīn va jahāni bashādi kāmī guzarān
Dar tāba'i jahān agar wafāī būdī
Naubat batū khud nayāmadī az digarān
Īn sabza ki imrōz tamāshā gahimāst
Tā sabzaī khākimā tamāshā gahikīst
Bar sabza nashīn butā ki bas dēr namānd
Tā sabza birūn damad zī khākiman ō tū.

XXIII

And we, that now make merry in the Room
They left, and Summer dresses in new bloom,
Ourselves must we beneath the Couch of Earth
Descend—ourselves to make a Couch—for whom ?

श्लो० ॥ परेषामद्यतल्पेषु यथाकामं रमामहे ।
विसृजेम वयंकेभ्यः संस्थिता निजसंपदम् ॥ २३ ॥

गी० ॥ उत्तिष्ठस्वस्थोभव माशोचीरैहलौकिक विपत्त्यै ।
उत्प्लुत्यवोपविश्यानन्देनयथेष्ट भोगमनुभुङ्क्ष्व ।
त्वंयद्यपिप्रकृत्यानिष्कापद्येनजीवितुंप्रभवेः ।
इतरेषांसाहाय्यं नजातु वाञ्छेरभीष्टकार्येषु ॥
शाड्वलएषोऽस्माकं सम्प्रतिसंभवति रङ्गभूमिरिव ।
विधेतायं केषामास्पदमस्मासु संस्थितेषु पुनः ॥
ममनेत्रोत्सवमूर्ते तावत्त्वंनड्वलेऽपि समुपविश ।
यावदसावावाभ्या मेकीसंभूय भूयतेभूयः ।

---

(౨౩) మూ ॥ మునుకొనితనివిఘ్ననియా ।
మునుపటినేపఠరులు విడిచి-పోయినగదులన్ ।
మనమిరువురుసల్పుకొనియిం ।
కనవరికొఱకి నియువదలి-కదలనలయునో ।

చె ॥ వగచకుజగ్గన-పనులకై లెమ్ము ।
కుసుమమెట్లైనసీ-కోరికకలిమి ।
నీకోర్కెలవియెల్ల-నగ్గిననేని ।
నలిమైనలాతులయుబుసేలనీకు ।
నేటికిమనకాట-నెలవగుకొఱను ।
మఱియవరికిరావాన్-మనమిందుజింద ।
నానియొపలిమెర్వ్య-ననలరుననుక ।
సిగయూపిననుండ-వేవైవెడిబొమ్మ ।

(۲۴) هرجا که گلی و لالهٔ زاری بودست
از سرخی خون شهریاری بودست
هر شاخ بنفشه کز زمین می روید
خالیست که بر رخ نگاری بودست

(۲۵) هر سبزه که در کنار جوئی رستست
گوئی ز لب فرشته خوئی رستست

---

(24) Har jā ki gulī va lālayi zārī būdast
Az surkhīyi khūni shahr yārī būdast
Har shākhi bunafsha kaz zamīn mī rōyid
Khālēst ki bar rukhi nigārī būdast

(25) Har sabza ki dar kināri jūī rustast
Gō ī zi labi firishtayi khōī rustast

XXIV

I sometimes think that never blows so red
The Rose as where some buried Cæsar bled;
That every Hyacinth the Garden wears
Dropt in her Lap from some once lovely Head.

XXV

And this delightful Herb whose living Green
Fledges the River's Lip on which we lean—

श्लो० ॥ प्रायशःकारणगुणः कार्येऽप्यस्ति स्वभावतः ।
अशोकप्रसवेभाति ललिताचरणद्युतिः ॥ २४ ॥

गी० ॥ स्थलपद्म समृद्धंप्रतिशाद्वल मतिदर्शनीयमस्त्येव
महतोऽपिरक्तधातुः परिणमतेहीदृशेनरागेण ॥
विकसेद्यद्यदशोकं प्रतिक्षणविजृंभमाणरागेण ।
तत्तत्सौन्दर्यश्री कपोलतलभाग्य चिह्नमेवस्यात ।

श्लो० ॥ मञ्जुवञ्जुलकुञ्जोऽयं नदीतीरेविराजते ।
एनंमापीपिडः कोऽस्य विद्यान्मार्दव कारणम् ॥ २५ ॥

---

(౨౪) మూ॥ ఒప్పులకుప్పపుట్టు ।
[illegible] యుండదు మెచ్చం-డగువారలకున్ ।
గు[illegible]మ్మనితావి ।
న్గుప్పి[illegible]టతేని-గొప్ప[illegible] ।
తా॥ మిగులను[illegible]-మేటి[illegible]ల ।
[illegible] ।
గావి[illegible]క ల్లని-[illegible] ।
బా[illegible]పల[illegible]-పుట్టుమచ్చ ।

(౨౫) మూ॥ ను[illegible]మూను[illegible]నా మె ।
చ్చిని చివురుల[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

هان بر سرِ سبزه پا بخوارِی ننهی
کان سبزه زِ خاکِ لالهٔ روئی رستست

(۲٦) مگذار که غصه در کِنارت گیرد
و اندوهِ محالِ روز گارت گیرد
مگذار کِتاب و لبِ یار و لبِ کشت
زان پیش که خاک در کِنارت گیرد

Hān bar sar sabzapā bakhārī nanahī
Kān sabza zi khākilālayi rūī rustast.

(26) Maguzār ki ghussa dar kinārat gīrad
Vāndūhi muhāli rozgārat gīrad
Maguzār kitab va labi yār va labi kisht
Zān pēsh ki khāk dar kinarat gīrad

Ah, lean upon it lightly ! for who knows
From what once lovely Lip it springs unseen !

XXVI

Ah, make the most of what we yet may spend,
Before we too into the Dust descend ;

गी० ॥ कथयसिनदीतटस्थं शाद्वलममराङ्गनोष्ठजातमिति ।
मातीतडः पदेनेदं समभूदेव कामिनीवपुषः ।

श्लो० ॥ संप्राप्तंकामितंभुङ्क्ष्व यावदायुस्समाप्यते ।
भोक्ताभोग्यं यतोजातं स्वभावाल्लीयतेततः ॥ २६ ॥

गी० ॥ त्वंमासमापिपस्त्व ज्जीवितशेषं वृथाशयाक्लिष्ट्वा ।
मायौक्षीस्तावकदिन चर्यामपि भाव्यसंभवार्थेन ॥
मात्याक्षीस्त्वंपुस्तुकमेकान्तवनं प्रियाधरोष्ठमपि ।

చె ॥ ఏటియొడ్డునఁజివ్ర-రెత్తినబీడు ।
వేలుపుపడుచుమో-విన్బుట్టిననెదు ।
త్రొక్కఁగూడదు కాలి-తో నిద్దిచెల్వ ।
చిన్నారిపొన్నారి-చెక్కిలినిగ్గు ।

(౨౬) మూ ॥ కోరిక లెల్లద్బ్బునఁ ।
దీరుచుకొనవలయుమనము-ద్రెళ్లకముందే ।
చేరున్బ్రగ్గికిబుగ్గిమ ।
ఊరకములు నేలఁగలియు-నెన్నఁటికైనన్ ।

చె ॥ కుందునసుగియించుకొనకునీబ్రతుకు ।
పూఁబెల్లనటను-బుసువుచ్చుకొనకు ।
మానకుచదువును- గ్రోలి కెంపుమోవి ।
యుగమున్నవఱకేటి-యొడ్డువైనెలవు ।
పంచుకొనెదునేలఁ-ద్రావాలిపెన్డడవు ।

می خور که بزیر گل بسی خواهی خفت
بی مونس و بی حریف و بی همدم و جفت

قومی متفکرند در مذهب و دین (۲۷)
جمعی متحیرند در شک و یقین
ناگاه منادیی برآید ز کمین
کای بیخبران راه نه آنست و نه این

Mai khur ki bazēri gil basē khāhī khuft
Bī mūnis ō bī harīf ō bī hamdam ō juft.

(27) Qaumī mutafak kirand dar mazhab va dīn
Jam‘ī mutahai yirand dar shakk va yaqīn
Nāgāh munādī bar āyad zi kamīn
Kāy bīkhabarān rāh na ānst wa na īn.

Dust into Dust, and under Dust, to lie,
Sans Wine, sans Song, sans Singer, and—sans End!

XXVII

Alike for those who for TO-DAY prepare,
And those that after some TO-MORROW stare,
A Muezzin from the Tower of Darkness cries,
"Fools! your Reward is neither Here nor There."

त्वांपितृवेश्मनि तावत्समवर्ती यावदेवशाययति ॥
तस्मात्पिब मार्द्वीकं स्वप्तासि द्रागधो भुवोयस्मात् ।
असहायोऽप्यद्वन्द्वस्त्व ममित्रोऽतल्पएव भवितासि ॥

श्लो० ॥ ऐ हि कामुष्मिकपरा वुभावद्यविनिन्दति ।
खवाणीकिंवृथाभ्रान्तौ वेलाकुरुतइत्यपि ॥ २७ ॥

गी० ॥ विविधमत कलहनिरता व्यर्थी कुर्वन्ति जीवितं केचित् ।
संहत्यविस्मयन्ते विश्वासेनापि चर्चयाकेचित् ।
संबोधकोऽप्यकस्मा द्व्याहार्षीत्सरभसंसमागत्य ।
रे मूढायुष्माकं नास्ति गतिरमुत्रवापरत्रेति ।

కనుకఁ గోప్రుస్త్ర్వ-కడువశీనింక ।
సిరిఁ బిడపక-కేలఁ జుడుమ ।
యేబోటిగాఁ బుచం-టుపట్టుఁగొమ్ము ।
వెలలఁబోదికను త్త-విడిబెడ్డతప్పు ।

(౨౮) మూ ॥ నేటికిఁగానిమతిమలు ।
నాటికిఁగానిమ్ముపని పె-నయువారలకున్ ।
జాటికివేగులొ హాహోమీ ।
గోఁ పిల్లన్నెలసాలు-గొసకిఁకనునుచున్ ।

చె ॥ కొల్పుఁ జదువను-ల్గుమికూడి నేల్పుఁ ।
గూచిగనమ్ముక మున-ఁగొలఁదిమందికడు ।
నురియూటని వ్వెఱ-గొందఁగాఁజాటి ।
చెప్పె వేగులవాఁడు-చెచ్చెరవచ్చి ।
వెడఁగులారా మీకు-వెరవైందునైన ।
నీటుతన్నుకొనకు-ఁడీయిట్టులనుచు ।

(۲۸) مي خور كه سمن بسي هوا خواهد شد
خوش زي كه سهي بسي سها خواهد شد
بر طرف چمن ز زندگاني بر خور
زيرا چمن بسي چو ما خواهد شد

(۲۹) آنان كه ز پيش رفته اند اى ساقي
در خاك غرور خفته اند اى ساقي
رو باده خور و حقيقت از من بشنو
با دست هر آنچه گفته اند اى ساقي

---

(28) Mai khur ki samanbasē hawā khāhadshud
Khush zī ki sahī basē suhā khāhad shud
Bar tarfi chaman zi zīndaganī bar khur
Zīrā chaman basē chū mā khāhad shud.

(29) Ānān ki zi pēsh rafta and ai sāqī
Dar khāki ghurūr khufta and ai saqī
Rau bāda khur wa haqīqat azman bashunū
Bādast harānchi gufta and ai sāqī

XXVIII

Another Voice, when I am sleeping, cries,
"The Flower should open with the Morning Skies."
And a retreating Whisper, as I wake—
"The Flower that once has blown for ever dies."

XXIX

Why, all the Saints and Sages who discuss'd
Of the Two Worlds so learnedly are thrust

श्लो० ॥ स्वपन्तंमां काप्यवोच त्पुष्पंप्राग्व्यकसीदिति ।
रहोऽवादीत्सैवबुद्धं दृष्टं नष्टमभूदिति ॥ २८ ॥

गी० ॥ गन्धोत्तमांपिबत्वं भ्रश्येदेवाशुकेतकीपुष्पम् ।
सञ्जीवयथेष्टसुखं यौवनमन्तर्दधीतसौम्यइव ।
प्रमदेन जीवितंते समयापय सततमुपवनप्रान्ते ।
अस्मादृशमेतदपि प्रायोभूयेतनश्वरं हन्त ।

श्लो० ॥ सर्वे हास्यास्पदा नष्टा आस्तिकावापिनास्तिकाः ।
बद्धाएवनमुक्तास्ते पण्डिताःपामराइव ॥ २९ ॥

(౨౮) మూ॥ కలలోఁపలనాతోఁడ ।
న్బలికెనలరువిచ్చువేకు-వకుమునుమున్నన్ ।
మెలఁకువగునగుసలాకె ।
న్వెలియవలయునెల్లవిడిన-విరియనిమరియున్ ।

చె॥ హాయిగానానుకో-మ్మా కెంపుకోపు ।
పొల్పారుననముజ్జీ-పోయెడున్గనుకఁ ।
బడుచురికఁబుత-ప్పకజాఱుగాన ।
నల్లవేష్యు-లఁబుట్టు-నీడేచుణకోనుము ।
పండనీననఁదోఁట-పట్లనెబ్రదుకు ।

సద్దయిు-న్మ

(౨౯) మూ॥ ఏఁజెల్లనంబివాంద్రెం ।
దేఁజదువులనారితీఱ-నేర్చిననవార్తా ।
మేఁటాడయుగనఁజాలక ।
హాజన్గదువాఁడఁదేఱ-యొరిగిరినేలన్ ।

آنها که خلاصهٔ وجود انسانند
بر اوج فلک براق فکرت رانند
در معرفت ذات تو مانند فلک
سرگشته و سرنگون و سرگردانند

(۳۰) بازی بودم پریدم از عالم راز
تابو که رسم ز پست علوی بفراز

Ānhā ki khulāsaī wujūdi insānand
Bar auji falak burāqi fikrat rānand
Dar ma'arifatī zātī tū mānandi falak
Sargashta wa sarnigūn wa sar gardānand.

(30) Bāzī būdam parīdam az 'ālami rāz
Tābū ki rasm zi past 'ulwīyi bafarāz

Like foolish Prophets forth ; their Words to Scorn
Are scatter'd, and their Mouths are stopt with Dust.

XXX

Myself when young did eagerly frequent
Doctor and Saint, and heard great argument

गी० ॥ यातोयोऽस्मत्पुरतोऽप्यशयिष्टाधोभुवोबुधंमन्यः ।
यात्ययिपात्रिपिबसुरांसत्यंशृणुवातएवतद्वचनम् ।
मानुषसर्वस्वंते स्वोहाण्डजमप्यजीगमन्नाकम् ।
जिज्ञासयात्वदर्थं समक्षुभन्सन्ततं वृथै वै ते ।

श्लो० ॥ पुराहं तत्वजिज्ञासु र्वेदशास्त्राण्यधीतवान् ।
गमनागमनद्वार मेकमेव न संशयः ॥ ३० ॥

చె ॥ పుసకంబెమున్నుండె-బ్రముందినవారు ।
నేలపైసొలిరెం-దేఁ దెగనీల్గి ।
పొమ్మసీవిర్రతావు-మోకోపుపడుచ ।
నిక్కమునామాట-నీవిటువినుము ।
వారలపల్కుడ-బ్బఱగాలికుప్ప ।
చదువరులెల్లవే-సారులుతలఁపు ।
పురిపుల్గునాల్గువై-పులఁగలదినును ।
లెక్కఁగివచ్చుటకుఁదా-మోగిరించినారు ।
వేమాఱుబ్రతుకుల-నేసారినారు ।
తలక్రిందుగాఁదుద-న్దమకించినారు ।

(౩౦) మూ ॥ బడిదద్దడములయొడలం ।
బడికట్టులకడరుచుంటి-మడిపొడితమర్ల ।
బుడుతఁడనై తొలినింక ।
న్వడలినగుమ్మంబెమల్లి-వెళ్లుచునుంటిన్ ।

اینجا چو نیافتم کسِ محرمِ راز
زان در که در آمدم بِرون رفتم باز

(۳۱) یکچند بکودکی باستاد شدیم
یکچند باستادی خود شاد شدیم
پایانِ سخن نگر که مارا چه رسید
چون آب در آمدیم و چون باد شدیم

Ìnjā chū nayāftam kasī mahrami rāz
Zān dar ki dar āmadam birūn raftam bāz.

(31) Yakchand bakūda kī bāstād shudīm
Yakchand bāstādī khud shād shudīm
Pāyāni sukhun nigar ki mārā chi rasīd
Chūn āb dar āmadīm wa chūn bād shudīm

About it and about : but evermore
Came out by the same door as in I went.

XXXI

With them the seed of Wisdom did I sow,
And with my own hand wrought to make it grow ;

गी० ॥ श्येनोभूवमगममपि सर्वस्मिन्नेवगुप्त लोकेऽस्मिन् ।
ऊर्ध्वमधः परितःप यैक्षीदं विश्वमखिलमेवमया ।
विश्वासपात्रमस्म त्मियमित्रं नात्रकिम पिलोकित्वा ।
द्वाराद्यतोऽहमगमं ततएवपुनः पुनर्बतन्यवृतम् ।

श्लो० ॥ स्वयंवपञ्ज्ञानबीजं ततोवृक्षम जीजनम् ।
तत्फलास्वादनेनाहं जगन्मिथ्येत्यबोधिषि ॥ २१ ॥

చె ॥ పసివారమై బడి-పంతులఁ జెంత ।
ఁజదువుకొన్నామింక-ఁజనువారమనుచు ।
నాఁడేనిలోలోన-నుబుకుచున్నాము ।
మాకుఁ దేలినదిక-న్నాయిదిజకు ।
మారాకతేఁడయింక-మాపాకిగాలి ।
వొంటిత్రి బైలా-గల్లెన్నిన్ను ।
నేలలాఁదలితాపి-నేనెనునాఁటి ।
నిక్కమానచ్చెలి-న్నేఁగినకిల్లు ।
దూతినగుమ్మమే-దూఱుచునుంటి ।

(౩౧) మూ ॥ ఇప్పట్లనాయెఱింగిన ।
చొప్పునఁదగనంసికొంటి-చొరనమొయిన్నేఁ ।
దప్పక చెప్పెదనిక్కం ।
చెప్పట్లన్నాలుచుండ-నేనెను పైనన్ ।

کس مشکل اسرار ازل را نکشاد
کس یک قدم از دایره بیرون ننهاد
چون بنگرم از مبتدی و از استاد
عجزست بدست هر که از مادر زاد

(۳۲) آورد باضطرابم اول بوجود
جز حیرتم از حیات چیزی نفزود
رفتیم باکراه و ندانیم چه بود
زین آمدن و رفتن و بودن مقصود

Kas mushkili asrāri azal rā nakushād
Kas yakqadam az dāyira birūn nanihād
Chūn banigaram az mubtadī wa az ustād
‘Ajzast badast har ki az mādarzād.

(32) Āward bāztīrābam awwal bawujūd
Juz hairatam az hayāt chīzē nafuzūd
Raftīm bākrāh wa nadānīm chi būd
Zīn āmadan wa raftan wa būdani maqsūd

And this was all the Harvest that I reap'd—
"Came like Water, and like Wind I go."

XXXII

Into this Universe, and WHY not knowing,
Nor WHENCE, like Water willy-nilly flowing

गी० ॥ शास्त्रमपि देशिकमुखा दध्यैष्महि शैशवे वयं किञ्चित् ।
स्वयमीषदन्तरङ्गेआह्लादिष्महिविचक्षणं मन्याः ।
पश्यविवादस्यान्ते प्राप्यस्माभिर्विचारफलमित्थम् ।
जलमिव समभूमवयं प्रागाममरुद्यथातथा वश्यम् ।
संन्दिग्ध नित्यतत्व स्येहरहस्यं न कोऽपिवहिरकृत ।
उल्लङ्घ्य कालचक्रं नह्यशकत्पादमेकमपि गन्तुम् ।
शिष्याद्याचार्यान्तं समदर्शमिदं यथा कथञ्चिदपि ।
मातृजनित जनतायां हन्त सदासर्वथापि दौर्बल्यम् ।

श्लो० ॥ अत्रजातः कथमहं न ज्ञातं कारणं मया ।
पराधीनं क्लिष्टमपि क्षणिकं मर्त्यजीवितम् ॥ ३२ ॥

చ ॥ లోఁ దెలియఁగని దిన్న-లోఁ బిక్కు-చిక్కు ।
విప్పుట కెవనికి-నెవ్వలు కాఁబోవ ।
దాఁటి దాఁటియు-కొస గ్రాగనఁ బైకె ।
నడుపుట కెవ్వఁడు-న్నునికి రాకుండుఁ ।
బిన్నలు మొదలు పె-ద్దలకి దాఁ కొనకుఁ ।
బొడగ నచినట్టి-పాట్లఁ బుట్టి ।
[illegible] ।

(క-ఞ) మూ ॥ ఎందుకై వచ్చినాఁడను ।
ఎందులకిందున్న వాఁడ-నేనన నేమో ।
యుండుద్దగిలియుఁడగులక్షిఁ ।
కెందిదిమాయను గనఁ దెలియఁగ- నేనులోనైనక్ ।

چون آب بجویبار و چون باد بدشت
روزی دگر از نوبت عمرم بگذشت

(۳۳) چون آمدنم بمن نبد روز نخست
وین رفتن بی مراد عزمیست درست
برخیز و میان به بند ای ساقی چست
کاندوه جهان بمی فرو خواهم شست

Chūn ābi bajuybār wa chūn bādi ba dasht
Rōzīyi digar az naubati umram baguzasht.

(33) Chūn āmadanam baman nabud rōzi nukhust
Wīn raftani bī murād ʻazmīst durust
Bar khēz wa miyān ba band ai sāqī yi chust
Kāndūhi jahān bamai farō khāham shust

And out of it, as Wind along the Waste,
I know not WHITHER, willy-nilly blowing.

XXXIII

What, without asking, hither hurried WHENCE ?
And, without asking, WHITHER hurried hence !

गी० ॥ तापत्रयेणसह मा मजीजन द्विधिरसाविहैवादौ ।
निर्वेदनात्परमहं किमापिपं मामकायुषिविशेषम् ।
वयमित्थं विवशाए वागामे तस्ततोऽपिनिर्विण्णाः ।
अस्मद्गमनागमन स्थितिकारणमीषदपि न जानीमः ।
अन्तर्जलमिव नद्या मन्दसमीरो यथामहाटव्याः ।
हन्त मम जीवितस्या प्यभूद्गतं विफलमेवदिनमपरम् ।

श्लो० ॥ कथं हठादिहानीताः क्षेपर्णाया वयं कुतः ।
ईदृग्विचारोपशान्ति र्भवेत्किमधुनाविना ॥ ३३ ॥

చె ॥ ఇహమునఁబ్రతుకునా-కెటు తెచ్చినాఁడు ।
నగడదెద్దియునిట-నివ్వెఱతప్ప ।
మనకోర్కెకద్దుగా-మనమేగవలసెఁ ।
బోల్పలేమినాదాని-పోనిలకోపు ।
లోకమెల్ల [illegible]-లోనిచేసినారమ్మ ।
గాసిలోవస్సె-గాలిచెప్పుదు ।
నాబ్రతుకుననేదో-నాఁడెటుకడచె ।

(33) ము ॥ ఎటుల స్థలమున వచ్చితి ।
మెటు తెలియక మాయమాదు-మిట్టిట్టియు ।
కట్టెటువంటియుటేముటేఁగోస్థన ।
నటుబురదన్గనుగాకోనెద-నాకోస్మూ ।

گر آمدنم بمن بدی نامدمی
ور نیز شدن بمن بدی کی شدمی
به زان نبدی که اندرین عالم خاک
نه آمدمی نه شدمی نه بدمی

(۳۴) از جرِ حضیضِ خاک تا اوج زحل
کردم همه مشکلاتِ گردون را حل

Gar āmadanam baman budī nāmadamē
War nīz shudan baman budī kai shudamē
Bihzān na budī ki andarīn 'ālami khāk
Na āmadamē na shudamē na budamē.

(34) Az jarri hazīzī khāk tā au ji zuhal
Kardam hama mushkilāti gardūn rā hal

Ah ! contrite Heav'n endowed us with the Vine
To drug the memory of that insolence !

XXXIV

Up from Earth's Centre through the Seventh Gate
I rose, and on the Throne of Saturn sate ;

गी० ॥ सृष्टिप्रारंभदिनेऽ जनिषुतरामस्वतन्त्रएवाहम् ।
दिष्ट्यानिर्णीतमभू दायुर्भाग्यमपिमामकीनमतः ।
निबिडंबधानकाङ्क्ष्या वलग्नमयिधीमतिमियेपात्रि ।
सन्नद्धाभवयदहं मधुनासंक्षालयामिदुःखमलम् ।
यद्यस्मदागमःस्या न्ममनिर्गमोमेस्थितिर्भवेन्नैवम् ।
अभविष्यदधीनंचे न्मद्गमनंनापिकिमहमगमिष्यम् ।
श्रेयानबोभविष्य ल्लोकेऽस्मिंस्तादृशाद्भुतविशेषात् ।
नह्यगमिष्यं नापि प्रायास्यंयदिहिनाजिजीविष्यम् ।

श्लो० ॥ सप्तमद्वारतोमध्य लोकस्याहंसमुद्गतः ।
बन्धनंमंदपर्यन्तांविनाविधिमलीलवम् ॥ ३४ ॥

పా ॥ నేను బోముగా వచ్చితి- నేలకిట్లు ।
కనుక నాకోరినట్లు నే-ఁగడవలేను ।
నడుచుఱుకుకోపుపోఱిసి-నడుముకట్టు ।
వంతఁగడిగెదసీవిఱి-న్వడిగఁదెమ్ము ।

చె ॥ నాయుజ్జనిచటికి-ఁరాఁగల్గునెడల ।
నాంజిలినిటువచ్చి-యుందునానేను ।
నాపోక నెండియు-న్నాతరమైన ।
పట్టఁబోవలసిన-పనియేమినాకు ।
నచ్చుటచనుటయు-న్నఱెుకాటమాని ।
యేనుంటకన్నమే-లేదియున్నేడు ।

(౩౪) మూ ॥ ఈ నేలనట్టనడుమం ।
దేనేడవతలుపు తెఱచి-యొగిరితినిట్టి ।
ట్టోనింగిమీఁదియరవ ।
స్వానుగఁదలఁవాఁతఁదప్పి-విప్పితిముళ్లన్ ।

بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل
هر سد کشاده شد مگر بند اجل

(۳۵) اسرار ازل را نه تو دانی و نه من
وین حرف معما نه تو خوانی و نه من
هست از پس پرده گفتگوئی من و تو
چون پرده بر افتد نه تو مانی و نه من

Bērūn jastam zi band har makr wa hial
Har sudd kushāda shud magar bandi ajal.

(35) Asrāri azal rā na tū danī wa na man
Vīn harfi muʿammā na tū khānī wa na man
Hast az pasiparda guftagūī man ō tū
Chūn parda baruftad na tū mānī va na man

And many Knots unravel'd by the Road;
But not the Master-knot of Human Fate.

XXXV

There was the Door to which I found no Key:
There was the Veil through which I could not see:

गी० ॥ पातालाच्छनिमण्डल पर्यन्तमलीलवंनिखिलबन्धान् ।
दुस्साध्यानप्यचिराद हंमुहुःकेवलंविनादैवम् ।

श्लो० ॥ कपाटंनिबिडंबद्धं कुञ्चिकानहिविद्यते ।
सत्यमन्तर्हितंज्ञान मपिक्षणिकमीदृशम् ॥ ३५ ॥

गी० ॥ जानीवहेनजातु त्वमप्यहंनित्यविधिरहस्यानि ।
नह्यशकावसमस्यां कठिनामेतांत्वमप्यहंपठितुम् ।
आवांप्रतिकाण्डपटा न्तरमेवैषाप्रवर्तते चर्चा ।
विगलत्यधोयदायं नहित्वमसिजातुनाहमप्यस्मि ।

చె ॥ నేలయడుగునుండి-నింగి పైకొసకు ।
నెగురఁగలిగినాఁడ-నెందేని నేను ।
చచ్చురన్విప్పితి-జ్జిక్కులనెల్ల ।
దినుసులయెడనాను-దిటిఁబ్రాలఁదప్ప ।

(35) మూ ॥ తలుపుండఁబీగమేదీ ।
కలదేదో తెట్టికనుక-ఁగనలేమెవియున్ ।
నిలువఁగలమునులిసేఁ ।
వ్వాలనీవున్నేనిఁక మన-నియుత్తుత్తే ।

చె ॥ కానిపించక విడి-గానున్న దినును ।
నిక్కముగుకిటుకు-నీవైన నేను ।
నెఱుఁగఁజాలము మఱి-యీచిక్కుఁ బ్రాంత
సాఁగినీవున్నేను-జదువుకోలేము ।

دَرْ پَرْدَهٔ اَسْرارْ کَسی را رَه نیِ

زِین تَعْبِیهٔ جانْ هیچکَسْ آگَهْ نِیسْت

کَسْ را پَسْ پَرْدَهٔ قَضا راهْ نَشُد

وَزْ سِرِ قَدرْ هیچْ کَسْ آگاهْ نَشُد

(۳٦) آنان کِه جهان زیرِ قدم فرسودند

واندرِ طَلبش هر دو جهان پیمودند

آگاهْ نیمْ اَزْ آنکِه اِیشان هَرگِز

زین حال چُنانکه هست آگه بودند

Dar pardaī asrār kasī rā rah nīst
Zīn ta'abiyayijān hēch kas āgah nīst
Kas rāpas pardaī qazā rāh na shud
Waz sirri qadr hēch kas āgāh na shud.

(36) Ānan ki jahān zēri qadam farsūdand
Wāndari talabash har dō jahān paimūdand
Āgāh nayam az ānki īshān hargiz
Zīn hāl chunānki hast āgah būdand

Some little talk awhile of ME and THEE
There was—and then no more of THEE and ME.

XXXVI

Earth could not answer ; nor the Seas that mourn
In flowing Purple, of their Lord forlorn ;

कस्यापिनास्तिपन्थाः प्रतिसीरान्तर्हितार्थमवगन्तुम् ।
आत्मस्वरूपमेत न्नसमूहयितुंप्रशक्यते कोऽपि ।
केनापितिरस्कारिणी प्रच्छन्नदविष्ठवस्तुनाज्ञायि ।
नहिकोऽपिशक्यतेखलु शासितुर्मीषदपिदैवकृत्यमिह ।

श्लो० ॥ सृष्टिस्थिति विनाशानां जगतः कारणात्मनः ।
ज्ञाताविज्ञापकोवापि नास्त्येवशशशृङ्गवत् ॥ ३६ ॥

गी० ॥ कृत्वाधः पदमाखिलं प्राशिषुरखिलावनीतलं केचित् ।
इहपरलोकावपिस न्नवेषयन्तोऽप्यमीमपन्केचित् ।
अस्यचराचरसृष्टेः कारण विज्ञानवान्पुमान्कोऽपि ।
न भवति न भविष्यति ना भूदेवेति प्रमीमहेऽद्यवयम् ।

డక్కు–నీనాముచ్చ–టలుతట్టినట్లు ।
నాటముగింపున–కాతుట్టతుదకు ।
నాయుద్దుతోలఁగని–మ్మానివుగాని ।
యేనుగానివాళికి–యేయూపుమింక ।

(౩౬) మూ ॥ ఈ నేలగానికరపుల ।
తోనపరెమకడలిగాని–తుట్టతుదకునీ ।
నీ నామాటకుమాఱిన ।
దేనింగియుఁగానియెన్న–ఁడేనెట్టైనన్ ।

చె ॥ అదిమియెల్లెడఁగాళ్ల–నరిగించువారు ।
నింగినేలలఁకోల–నెమకినవారు ।
కల్లైననిక్కము–గా నెవ్వరేని ।
నిక్కముగ్గానిరంచు–నేనమ్మఁజాల ।

دیده ورِ مردی بدریا شد فرود
گفت ای دریا چرا داری کبود
جامهٔ ماتم چرا پوشیدهٔ
نیست هیچ آتش چرا جوشیدهٔ
داد دریا آن نکو دل را جواب
کز فراقِ دوست دارم اضطراب
چو زنا مردی نیم مردِ او
جامه نیلی کرده ام از دردِ او
کنهِ خردم در خورِ اثباتِ تو نیست (۳۷)
واندیشهٔ من بجز مناجاتِ تو نیست

Dīdawari mardē badaryā shud farūd
Guft ai daryāchira dārī kabūd
Jāmaī mātam chirā pōshīdaī
Nīst hēch ātish chirā jōshīdaī
Dād daryā ān nikūdil rā jawāb
Kaz firāqi dōst dāram iztirāb
Chū zi nā mardī nayam mani mardi ō
Jāma nīlī karda am az dardi ō.
(37) Kunhi khiradam dar khur is bāti tū nīst
Wāndēshaī man bajuz munājātitū nīst

Nor Heaven, with those eternal Signs reveal'd
And hidden by the sleeve of Night and Morn.

XXXVII

Then of the THEE IN ME who works behind
The Veil of Universe I cried to find

गी० ॥ दृष्ट्वाब्धिं तत्वजिज्ञासु रवोचत्कोऽपिवारिधे।
कुतस्त्वं नीलनीलोऽसि किमहो बहुरोदिषि ।
तप्यसेकिं नात्रवह्निः प्रत्यवादीत्पयोनिधिः ।
सुहृद्वियोगाद्दुःख्यामि किम शक्तः करोम्यहम् ।
नार्हामि तत्पदं गन्तुं नपुनस्तम वेक्षितुम् ।
नविहर्तुं तेनसाक मतोनीलोधुनोम्यहम् ।

श्लो० ॥ अपित्वामन्तरात्मानं वक्तुं किं तप्यतेमया ।
विभ्रान्तोऽहं न जानेन ज्ञाताज्ञेयो भवेदिति ॥ ३७ ॥

నెఱుకువగలయాతఁ-డేనాదమేగి ।
కడలితోఁ ననియెఁ-గ్రొటయేటికేఁడె ।
యీవుకావిరిక్రమ్మి-తేలనన్నన్న ।
కప్పుదుమ్ముఁగని-కిరమాందెదెట్టు ।
లుకికెడ వెందుఁడో-హానిప్పులేదు ।
మాఱుమాటాడని-మ్మాడ్కినాకడలి ।
నాచెలియొడయుక-సన్నిడిపించుఁ ।
గొఱకానివాఁడనా-గొప్పపొందుసకుఁ ।
దగనని నేనిట్టు-ల్తమకించుచుంటిఁ ।
గావుఁగందుకో-కన్గట్టుకొంటి ।

(32) ము ॥ అరుదుగనాలో నిన్నే ।
నరయఁగలిగినాఁడ నెలుతు-రైనివేయా ।
యిరులుడిపిత ట్టిపిత ।
ద్దిరకొద్దిగ గ్రుడ్డి తెలిసి-తెచ్చితివిటులన్ ।

مَنْ ذاتِ تُرا بُواجِبی کَی دانَم

دانِندَهٔ ذاتِ تو بجُز ذاتِ تو نیسْت

(۳۸) لَبْ بر لَبِ کُوزه بُردم اَز غایَتِ آز

تازُو طَلَبم واسِطَهٔ عُمرِ دراز

لَبْ بَر لَبِ مَنْ نِهادْ و مِی گُفْت بَراز

مَیْ خُور کِه بَدِین جَهان نَمِی آیِی باز

Man zātī turā bawājibī kai dānam

Dānindaī zāti tū bajuz zāti tū nīst.

(38) Lab bar labi kūja burdam az ghāyatī āz

Tāzū tālabam wāsitaī ‘ umri darāz

Lab bar labi man nihād wa mī guft barāz

Mai khur ki badīn jahān nami āyī bāz

A Lamp to guide me through the Darkness ; and

Something then said—" An Understanding blind,"

XXXVIII

Then to the Lip of this poor earthen Urn

I lean'd, the Secret Well of Life to learn ;

गी० ॥ त्वां मम विपुलगभीर प्रमाणधीरपि न शक्यते मातुम् ।
अस्मदखण्ड ध्यानस माधिदशायांतथैवनत्वमसि ।
अहमिह यथार्थतस्तव निजस्वरूपं नहीषदपिजाने ।
त्वां नविनाधीमानपि जानीते तावकीन माहात्म्यम् ।

श्लो० ॥ अतोऽहं पातुकामोऽस्मि पानपात्राधरं मुहुः ।
यतः पुनर्नजागर्ति दीर्घनिद्रा वशीकृतः ॥ ३८ ॥

पात्रस्य

तस्मात्सम जगवेषं सम्यङ्माम कचिरायुषश्शेषम् ।

చ ॥ నానె త్రింతలఁ బులో-నన్నీవు లేవు ।
నామోము మోంగోల్పు-నన్గాని లేవు ।
చాలనిన్నే నెగ్గ-ఁజాలెద నెట్టు ।
తెలుకనీ తీరు నా-యెడఁదోఁచనీవు ।

(౩౮) మూ ॥ పరువడిఁబ్రతుకెల్లఁగొట్టకే ।
మరగితనీపారిబుద్ధి-మైకము వెదవి ।
న్దారయుచుఁబల్కెనదియున ।
ద్దిరమోవిఁద్రావురావు- తెంలినమరల

పా ॥ వెదకుకొనుటకునాగొప్ప-బ్రతుకుకడమ ।
మోవిఁదమినానుకొన్నాఁడ-బుద్ధి వెదవి ।

مَی خُور کِه هَزار بارْ پیشَتْ گُفْتَم
باز آمَدَنَتْ نیسْت چُو رَفْتی رَفْتی

(۳۹) اِین کُوزه چُو مَن عاشِقِ زاری بُودَسْت
و اَنْدَر طَلَبِ رُویِ نِگاری بُودَسْت
اِین دَسْت کِه دَر گَرْدَنِ اُو میبِینی
دَسْتیسْت کِه دَر گَرْدَنِ یاری بُودَسْت

Mai khur ki hazār bār pēshat guftam
Bāz āmadanat nīst chū raftī raftī.

(39) Īn kūza chū man ʻ āshiqi zārī būdast
Wāndar talabi rūyi nigārī būdast
Īn dast ki dar gardani ū mī bīnī
Dastīst ki dar gardani yārī būdast.

And Lip to Lip it murmur'd—" While you live,
Drink !—for, once dead, you never shall return."

XXXIX

I think the Vessel, that with fugitive
Articulation answer'd, once did live,
And drink ; and that impassive Lip I kiss'd,
How many Kisses might it take—and give !

चषकोऽवादीदास्ये नाधरमप्यस्मदीयमाचुम्ब्य ।
गन्धोत्तमां पिबैवं भूयस्त्वं नागमिष्यसीहेति ।
गन्धोत्तमां पिबत्वं मुहुस्त्वयावोचमहमितः पूर्वम् ।
इहनपुनरागमिष्यसि यदि याता यातएवसपदिभवेः ।

श्लो० ॥ पानपात्राधरोऽबोभू त्पुरामन्येऽतिकामुकः ।
मधुपायीप्रियालापः सदाचुम्बनलोलुपः ॥ ३९ ॥

गी० ॥ प्रायोमादृशएवे हाभून्मदनातुरोऽप्ययंचषकः ।
सुन्दरवदनमसाव प्यन्वैपिपिषीद्दिवानिशंकामी ।
सैषत्वयासमालो क्यस्यग्रीवानिबद्धसङ्ग्राहः ।
हन्ताभूत्प्रायोऽपि प्रियप्रियागलविलग्नकरएव ।

యదియును జలనా[illegible]-నా[illegible] ।
[illegible] లదే[illegible]-[illegible]మను ।

చ ॥ నేనా[illegible]లం[illegible]-[illegible]మీ[illegible] ।
[illegible]తె[illegible]నే[illegible]-[illegible] ।

(౩౯) మూ ॥ [illegible]నన్ [illegible]దో[illegible] ।
[illegible] బుద్ధియు[illegible]-కే[illegible]మమ[illegible] ।
[illegible]మా[illegible] ।
[illegible]యు [illegible]-[illegible]ము[illegible] ।

చ ॥ మగలు[illegible]న్ను-మా[illegible]యు[illegible] ।
బెసిసి మ్రునినా[illegible]-[illegible]కె[illegible]గా[illegible]లు ।
[illegible]దానికి[illegible]-[illegible]సి[illegible]కొంకి ।
యల[illegible]ము[illegible]లము[illegible]కలు ।

(۴۰) دی کوزه گری بدیدم اندر بازار
بر تازه گلی لگد همی زد بسیار
و ان گل بزبان حال با او می گفت
من همچو تو بوده ام مرا نیکو دار

(۴۱) کار گه کوزه گری کردم رای
در سایهٔ چرخ دیدم استاد بپای
میکرد سبو و کوزه را دسته و سر
از کلهٔ پادشاه و از پای گدای

(40) Dī kūza garī badīdam andari bāzār
Bar tāzayigilī lakad hamī zad bisyār
Wān gil bazabāni hāl bā ū mī guft
Man hamchū tū būda am marā nēkūdār.

(41) Dar kārgahi kūza garī kardam rāy
Dar sāyaī charkh dīdam ustādibapāy
Mīkard sabū wa kūza rā dasta wa sar
Az kallaī pādshāh wa az pāyi gadāy

XL

For I remember stopping by the way
To watch a Potter thumping his wet Clay:
And with its all-obliterated Tongue
It murmur'd—" Gently, Brother, gently, pray ! "

XLI

For has not such a Story from of Old
Down Man's successive generations roll'd

श्लो० ॥ स्मरामिकुंभकारस्य घटनिर्माणचातुरीम् ।
शनैश्शनैर्मांस्पृशेति तंमार्तथतभाजनम् ॥ ४० ॥

गी० ॥ पूर्वेद्युरहंविपणि मान्तेकमपिघटकारमद्राक्षम् ।
मृत्स्नांकृत्वाधः पद मार्द्रामत्यन्तमभ्यमर्दीत्सः ।
सामृत्तिकाप्यवादी त्तंपरिभाषापदंप्रयुज्यैवम् ।
त्वादृगबोभूवंमा गेवाहंत्वंप्रसीदमय्यस्मात् ।

श्लो० ॥ कवलंपार्थिवंमर्त्य शरीरंविधिकल्पितम् ।
इतिप्राचीनगाथासं प्रवृत्तासार्वलौकिकी ॥ ४१ ॥

(౪౦) మూ॥ తలఁపుఁ [illegible] ।
నెలంటుచు బని [illegible] -[illegible]ను[illegible]చునుండెన్ ।
గల[illegible] ।
[illegible]లునుబు తేగ[illegible]యుఁ తరి-బతిమా[illegible]నెన్ ।

గీ॥ [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible]-నా[illegible]చు[illegible] ।

(౪౧) మూ॥ మందిరయొడ్ల[illegible] ।
[illegible]కులు నూ[illegible]-ము[illegible]నల్పెన్ ।
బొం[illegible] గ[illegible]నేల[illegible]నుచుము ।
స్వం[illegible]యు [illegible]-ము[illegible] ।

بر کوزه گرانِ دهر کردم گذری

از خاکِ همی نمود هردم هنری

من دیدم اگر ندید هر بی بصری

خاکِ پدرم بر کفِ هر کوزه گری

هر جرعه که ساقیش بخاک افشاند (۴۲)

Bar kūzagarāni dahr kardam guzarī

Az khākihamī namūd har dam hunarī

Man dīdam agar nadīd har bēbasarī

Khāki pidaram bar kaffi har kūza garī.

(42) Har jura'a ki sāqīsh bakhāk afshānd

Of such a clod saturated Earth

Cast by the Maker into Human mould?

XLII

And not a drop that from our Cups we throw

On the parcht herbage but may steal below

गी० ॥ अधिकृत्यशिल्पशाला मसात्समहमत्रकुंभकारस्य ।
चक्रच्छायास्थास्तुं कुलालमुख्यमपिसम्यगद्राक्षम् ।
सकलशकरकानामपि मस्तकहस्तं यथाक्रममकार्षीत् ।
भूपालकपालेभ्यः सारंगृह्णन्दरिद्रचरणेभ्यः ।
अहमपिसमयाकार्ष म्मुहुर्मुहुः कुंभकारसामीप्यम् ।
सोऽर्दादशत्स्वकीयं चातुर्यंमृत्तिकाविरचनायाम् ।
अहमेवादर्शंकि न्त्वन्येऽज्ञाः केऽपितत्रनैक्षिषत ।
नूनंमात्पितृभस्म प्रत्यक्षंकुंभकारहस्तगतम् ।

श्लो० ॥ प्रमादतोऽप्यधःक्षिप्ता श्चषकान्मधुबिन्दवः ।
प्रत्येकशः प्रतीक्ष्यन्ते तृषितैश्चिरसंस्थितैः ॥ ४२ ॥

చ తలపోసినాఁడఁబి- ట్టలము కానమ్ము ।
నిలిచెఁ గంటిన్నా-రె డనాటంకు ।
కాఁగుముంతల కెంజ-కి లుతలలతెంచు ।
కాపించెదొరపును-శిలకోఁగి కాళ్లఁ ।
దలుచుపట్టడల్లోన-ఁ దెఱ నెలలింతు ।
ములుచ తొగ్గినకాని-పొల్పునిన్నాఁడ ।
సలుపు నబుస్సిన లు-నాత ప్రియమ్ము ।

(౪-౨) ము ॥ పశిపించఁతిగసి నెపలసి ।
కుడికెపునొముదొమకుబడియు-నుడివపిఁడడిగా ।
నమగునవడలుచుడపెడపె ।
లుపగి దమనెపఁనబడగ-నె తెపఁబుడకున్ ।

دَرْ دِیدۀ گَرْمِ آتِشِ غَمّْ بِنْشانْد

چُونْ لالۀ بنوروز قدح گیر بدست (۴۳)
با ماهِ رخی اگر ترا فرصت هست
می نوش بخرّمی که این چرخ کهن
ناگاه ترا چو خاک گرداند پست

Dar dīdaī garmi ātishi ghamm banishānd.

(43) Chūn lālayi banaurōz qadah gīr badast
Bā māhi rukhī agar turā fursat hast
Mai nōsh bakhurramī ki īn charkhi kuhn
Nāgāh turā chū khāk gardānd past.

To quench the fire of Anguish in some Eye
There hidden—far beneath, and long ago.

XLIII

As then the Tulip for her wonted sup
Of Heavenly Vintage lifts her chalice up,
Do you, twin offspring of the soil, till Heav'n
To Earth invert like an empty Cup.

गी० ॥ मायोयोयोऽधस्ता न्मुहुरापिबिन्दुःप्रमादतोऽक्षेपि ।
ससकामाग्निसमुज्ज्वलदक्ष्णः सुतरामशीशमदुःखम् ।

श्लो० ॥ समग्रंफलितवाद्राक्षा पानपात्री कृतंजगत् ।
निपीयमधु सर्वस्वं त्वयासुख्यामि कामिनि ॥ ४२ ॥

गी० ॥ कोकनदमिवाब्दादौ कुरुष्व तवपानपात्रमूर्ध्वमुखम् ।
संपूर्ण चन्द्रवदना यद्याश्लिष्टा भवेत्त्वयारहसि ।
अमितोल्लासेनत्वं संप्रति वरुणात्मजांपिबावश्यम् ।
अतिजीर्ण कालचक्रं यस्मात्त्वांपातयेदधोऽकस्मात् ।

చ ॥ లాహిరిచెల్వనే-లన్నాల్బుచిన్న ।
కడిందిమైనదుగంటు-కనుడప్పిమాన్పు ।

(౪౩) మూ ॥ మోముగలాహిరిపంటుట ।
కెంపీనవోదర అచిమింటి-నిప్పుడికనుంగొనెన్ ।
నిండీనయుండిన్నాప్రము ।
పంపాపుగానిన్ను మిపుకొ-నాయనిమానే ।

చ ॥ పైకస్తుమాల్ర తె-పంపాప్రపూటం ।
గ్రోవిపీకియుమూం-గోగునవవలె ।
నెలమూంతిగోలసా-దిటంజక్కనేని ।
హోంబగాంబుచ్చ్యా-నూకెంపుకోపు ।
దబ్బునగీయాడ్వ-తలలీబంధియుండ ।
నినుబ్రోంగిల్లబ్బు-నేలపైంగసుక ।

(۴۴) شادیها کن که آنزمان خواهد بود
جسم همه در خاک نهان خواهد بود
طبعم همه با روی چو گل پیوندد
دستم همه با ساغر مل پیوندد
از هر جزوی نصیب خود بردارم
زان پیش که جزوها بکل پیوندد

(44) Shādīhā kun ki ān zamān khāhad būd
Jismi hama dar khāk nihān khāhad būd
Taba ‘ami hama bā rūy chu gul paiwandad
Dastami hama bā sāghari mul paiwandad
Az har juzwēyi nasībi khud bar dāram
Zān pēsh ki juzūhā bakull paiwandad.

XLIV

Do you, within your little hour of Grace,
The waving Cypress in your Arms enlace,
Before the Mother back into her arms
Fold, and dissolve you in a last embrace.

श्लो० ॥ परस्परं परिष्वज्य मधुमत्तौ निरन्तरम् ।
जीवन्तावेव कैवल्या नन्दंविन्देवसुन्दरि ॥ ४४ ॥

गी० विविधोत्सवैर्यथेष्टं संमोदस्वत्वमिह दिवारात्रम् ।
सर्वाणि शरीराण्यपि यतो नशिष्यन्ति भाविकालेऽतः ।
स्वान्तं स्वभावतो मम कमलमुखी सङ्गमोत्सुकं भवति ।
मामकहस्तोऽप्यनिशं हलिप्रियापानभाजनंलगति ।
प्रत्येकमिन्द्रियेभ्यः सारं सञ्चित्यभागशोभुङ्क्ष्वे ।
प्रविलीयतेनयाव त्कार्यं सर्वमपिकारणेतावत् ॥

(౪౪) మూ ॥ నానాఁగీడలముఁగొనుట ।
తోనారమిఁ నానుకొనుఁడు-తొగరుపెదవులన్ ।
నానుడిబిగిములకొఁడకుఁ ।
ఈనేలయులోఁగమిముఁన-డిన్బెట్టుకొనుక్ ।

చె ॥ కుసుమముహాఁయిగా-ఁగోరికలింక ।
మాయమామేనులుం-బారిలోఁగనుక ।
నాపుట్టుతగులెల-నాగకెమ్మోవి ।
నాకయిఁకోపుబం-దలమునేనెముకు ।
నాడలివేడ్కలనెల్ల-నోలలాడెదను ।
గూడివంతులివిటో-కునఁజేరకమును ।

(۴۵) خَیّام اَگَر زِ بادَه مَستِي خُوش باش
با لالَهِ رُخِي اَگَر نِشَستِي خُوش باش
چُون آخِرِ کار نِیسْت خواهِي بُودَن
اَنگار کَه نِیستِي چُو هَستِي خُوش باش

روزِیکه زِ تو گُذَشتَه اَست یاد مَکُن
فردا کَه نیامدست بِیداد مَکُن
وَز آمَدَه وَ گُذَشتَه خُود یاد مَکُن
حالِي مَي نوش وَ عُمر بَرباد مَکُن

(45) Khaiyām agar zi bāda mastī khush bāsh
Bā lālayi rukhī agar nishastī khush bāsh
Chūn ākhiri kār nīst khāhī būdan
Angār ki nīstī chū hastī khush bāsh
Rōzēki zi tū guzashta ast yād makun
Farda ki nēyāmadast bīdād makun
Vaz āmada va guzashta khud yād makun
Hālē mai nōsh va ‘umr bar bād makun.

XLV

And if the Cup you drink, the Lip you press,
End in what All begins and ends in—Yes;
Imagine then you ARE what heretofore
You WERE—hereafter you shall not be less!

श्लो० ॥ संमाद्यमधुनायाव त्पीयते मधुराधरः ।
सार्थकं जीवितं सर्वं तावदेवावयोः प्रिये ॥ ४५ ॥

गी० ॥ त्वंयद्यासिमदमत्तः कामं सन्तोषयस्वमिहदेहिन् ।
अरविन्दाननयासह समुपविशसिचेत्प्रमोदयात्मानम् ।
नद्रक्ष्यसियतस्त्वमन्तेऽ द्यैवस्वं शून्यमिवहिमन्यस्व ।
आस्तिक्यं नास्तिक्यं विस्मृत्यात्मानमपिसदानन्द ।
मास्मार्षीर्ह्यश्श्वोऽपि त्वमीषदपिभूतभाविकर्माणि ।
मास्मरजननं मरणं सुरांपिबायुर्वृथैवमानैषीः ।

(౮౫) మూ ॥ ఎందుఁగీకలుకుదినుసుల ।
నందేమాయమగుచుండు-నప్పసమీఁకమీ ।
రెండవరేఁనాఁటికి ।
యుందురుకాఁగోరినట్టు-లొందుఁడువేడ్కన్ ।

చె ॥ కోపానదేనిఁజొ-క్కుమువేడ్కలోన ।
నెచ్చెలిన్గూడిదే-నియుహాయిఁగొనుము ।
నిల్వవుతుదకెవెం-దేఁగాననీకు ।
నీవులేవనుకొని-నెమ్మికనుండు ।
నిన్నరేపులఁగూర్చి-నెగులందకెట్టి ।
చేయకుమిదుకుసీ-విరత్రావుమింపు ।

(۴۶) در دایرهٔ سپهر نا پیدا غور
جامیست که جمله را چشانند بدور
چون نوبت تو رسد تو هم آه مکن
می نوش بخوشدلی که دورست بخور

(۴۷) خیام اگر چه خرگهٔ چرخ کبود
زد خیمه و در بست در گفت و شنود

---

(46) Dar dayiraī sipihr nā paidā ghaur
Jāmīst ki jumla rā chashānand badaur
Chūn naubatī tū rasad tū ham ah makun
Mai nōsh ba khushdilī ki daurast bakhur

(47) Khaiyām agarchi khargahī charkhi kabūd
Zadkhīma wa darbast dar guft u shunūd

XLVI

So when at last the Angel of the drink
Of Darkness finds you by the river-brink,
And, proffering his Cup, invites your Soul
Forth to your Lips to quaff it—do not shrink.

XLVII

And fear not lest Existence closing YOUR
Account, should lose, or know the type no more:

श्लो० ॥ अन्तेददाति यत्तेऽपि मधुपानाधिदेवता ।
तत्कैवल्यामृतंसर्वं चारुभीरूररीकुरु ॥ ४६ ॥

गी० ॥ ज्योतिश्चक्रेदिव्या न्तरिक्षलोकस्थितेऽति गंभीरे ।
चषकंचकास्त्यखिलजन सामान्यास्वादनीय रसपूर्णम् ।
स्याद्यदि मधुवारस्ते जनसाम्यमुपेत्यतत्रमारोदीः ।
पिबमद्यंहृष्टस्त यथाविधि पुनस्त्वयाप्यमेव भवेत् ॥

श्लो० ॥ नबिभीहिततःकाला दायुर्भोगविनाशकात् ।
वारंवारं पुनर्जन्म नि ह्नुते सजगत्प्रभुः ॥ ४७ ॥

౪౬) మూ॥ మొనకేటియొడ్డున న్నిన్ ।
గనిచీకటిమబ్బువేల్పు-కడునడిచినీకుం
దన సీవిరిగిన్నె నిడున్ ।
నెనుదీయక త్రావుమీవు-వేడుకతోడన్ ।

చె ॥ మిక్కిలిలోఁ గ్రుంగక-మినుకుచిలోనఁ ।
దగునెల్లవారల-త్రావించునిన్ను ।
నీవంతువచ్చిన-నీ వడలకుము ।
త్రాగుహాయిగనీకు-దప్పదాకోపు ।

౪౭) మూ॥ కొంకకుములియున్నీబ్రతుకు ।
కింకన్గానముట్టికలుగ-దెన్నటికనుచున్ ।
బంకించిపోనవేలం ।
బంకిణిలో మనలమబిల-మలకరిపన్నున్ ।

ون شکلِ حبابِ باده در جامِ وجود
ساقیِ ازل هزار خیام نمود

دریاب که از روح جدا خواهی رفت (۴۸)
در پردهٔ اسرارِ خدا خواهی رفت
از آمدنم نبود گردونرا سود
وز رفتنِ من جمال وجاهش نفزود
ای بس که نباشیم و جهان خواهد بود
بی نام ز ما و بی نشان خواهد بود

Chūn shakli habābi bāda dar jāmi wujūd
Saqīyi azal hazār khaiyām namūd.

(48) Dar yāb ki az rūh judā khāhī raft
Dar pardaī asrāri khudā khāhī raft
Az āmadanam nabūd gardōnrā sūd
Vaz raftani man jamāl wa jāhish nafuzūd
Ai bas ki nabāshīm wa jahān khāhad būd
Bī nām zī mā wa bī nishān khāhad būd

The Eternal Saki from that Bowl has pour'd
Millions of Bubbles like us, and will pour.

XLVIII

When You and I behind the Veil are past,
Oh but the long long while the World shall last,

गी० ॥ नीलवितानीभूतं पश्यखचक्रंस्फुटंशिबिरकार ।
समातिष्ठिपत्पटकुटी मबबन्धद्द्वारमखिलचर्चायाः ।
चषकीकृत स्वरूपे हलिप्रियात्यन्त सूक्ष्मबिन्दून्व ।
आद्यन्तशून्यपात्री विद्धाति सहस्रशश्शिबिरकारान् ।

श्लो० ॥ प्रियेत्वमप्यहंदीर्घ निद्राधीनौभवेवचेत् ।
स्याज्जगत्यावयोर्वार्ता समुद्रक्षिप्तलोष्टवत् ॥ ४८ ॥

गी० ॥ जानीहित्वमवश्यं यदात्वदीयान्विमुञ्चसिप्राणान् ।
दैवरहस्य प्रापक काण्डपटान्तर्हिता तदाभवसि ।

చ ॥ ఏరదేరా వాఁడె-యెక్కఁ ప్పమిన్ను ।
మేల్కట్టుగొల్లెఁ-న్నిగులబిగించి ।
తగవ్రుతంటాలకుఁ-దలుపులుమూయు ।
బుడ్డియునిక్క-న్గోపు-బుగ్గలమాడ్కి ।
నప్పసమలరాఁగ-నాసీవిరిచెలి ।
వేఁగుఁ గొంజవాండ్ర-విదులుచుచుండు ।

(౪౮) మూ ॥ కనుమూయనిమ్మునీవే ।
ననయుంబెన్నుకొనరాని-యయ్యాయివారల్ ।
మనుచుందురింక నీనా ।
ఎనిసమకిడలిఁగలియునులి-నానచినుకగున్ ।

చె ॥ ఎంచును నెమ్మేని-నెడసెదవీవు ।
సాఁగివేలుపుతట్టి-చాటుచొచ్చెదవు ।

زِین پیشْ نبودیم و نبدْ هیچْ خللْ
زِین پسْ چو نباشیم و همان خواهد بودْ

(۴۹) اِینْ قافلهٔ عمر عجبْ می گذردْ
دریابْ دمی که با طربْ می گذردْ
ساقیِ غمِ فردْ اِیِ حریفان چه خوریِ
درده قدح باده که شبْ میگذردْ

Zīn pēsh nabūdīm wa nabūd hēch khalal
Zīn pas chu nabāshīm wa hamān khāhad būd.

(49) Īn qāfilaī ‘umri‘ajab mī guzarad
Daryāb damī ki bā tarab mī guzarad
Sāqī ghammi fardāyi harīfān chi khurī
Dar dih qadahi bāda ki shab mī guzarad

Which of our Coming and Departure heeds
As much as Ocean of a pebble-cast.

XLIX

One Moment in Annihilation's Waste,
One moment, of the Well of Life to taste—

ईषदपिनलाभाय प्रभवातिलोकस्यमामकागमनम् ।
निर्याणमपिमदीयं प्रवर्धयतिनहितदीय सौभाग्यम् ।
क्षणभङ्गुरावयंस्मः सदावरीवृत्यतेऽप्ययंलोकः ।
अस्माकं नामविना ऋतेऽस्मदीयेनवापिचिह्ने न ।
सुचिरमहोनाभूम प्रागिदमीषदपिनजगदक्षैषीत् ।
वयमेव नश्वराःकि न्त्वविशङ्कस्थास्नुरेवलोकोऽयम् ।

श्लो० ॥ ब्रह्मप्रलयपर्यन्तं जायते क्षीयते जगत् ।
प्रेयस्यमादयि त्वावां सुख्यात्वप्रतिजन्मानि ॥ ४९ ॥

गी० ॥ जीवितकालोऽपि भव त्याश्चर्यकरोवणिक्प्रचारइव ।
अत्यन्त जागरूको भवन्गृहाण क्षणं प्रमदजनकम् ।

నయముగా కానేరదు-నా రాక నెదియు ।
నా పోక నేదియు-నాపసి కాబోదు ।
మన మగ్నిపతి కెప్పు-మన చేయు గాని ।
యీ నేల మాకీ చెప-దెన్నటికి ।
మనకొఱకు నేలనే-మ్మ నగ్గి బోదు ।
మనకొఱకున్నదికి-మన కెన నెంటి ।
మనమగికి తానుండి-యుమానని దెల్ల ।

(౪౯) మూ ॥ అక్కట బ్రతుకు చవిగొనియొక ।
మట్టుకదటం గలసిమాయ-మగుచుండు మొహరో ।
మెట్టులప్పదు తలలికి ।
యిట్టికాపురబిత్తా-నొక యుమునేవెన్ ।

చె ॥ ఏమని న్నేఱుగున-నీచక్క బ్రతుకు ।
హాయి జగ్గెమ తెలిజె-ననిసి జిప్పాపు ।

مِحنَتِ زدهٔ سِرِشته اندر گِلِ غم
یکچند جهان بخورد و داشت قدم
(۵۰) چون واقفی ای پسر زِ هر اسراری
چندین چه بری به بیهدهٔ تیماری
چون می نرود باختیارت کاری
خوش باش درین نفس که هستی باری

Mihnati zadaī sirishta andar gili ghamm
Yakchand jahān ba khurd wa dāsht qadam.
(50) Chūn wāqifī ai pisar zi har asrārī
Chandī chi burī ba bēhodayi tīmārī
Chūn mī narawad bākhtiyārat kārī
Khush bāsh darīn nafs ki hastī bārī.

The Stars are setting, and the Caravan
Draws to the Dawn of Nothing—Oh make haste!

Would you that spangle of Existence spend
About THE SECRET—quick about it, Friend!
A Hair, they say, divides the False and True—
And upon what, prithee, does Life depend?

शौवस्तिक प्रियगतिं माशोचीस्त्वं वृथाधुनापात्रि ।
मधुसंपूर्णं चषकं मां द्राग्देहिप्रयाति रात्रिरियम् ।
सृष्टः कष्टात्मायं विधिनैवं दुःखमृण्मयाकारः ।
भुक्त्वा क्वचिन्निजोचित कर्मफलमवश्यमेवानिर्याति ।

श्लो० ॥ वृथा रहस्यजिज्ञासुः समापयासि जीवितम् ।
सत्यासत्यगतिः सूक्ष्मा स्वैरंविहर सुन्दरि ॥ ५० ॥

गी० ॥ अयि पुत्र त्वं सर्वे ष्वपिनिष्णातासि शास्त्रगुह्येषु ।
किंक्लिश्यसेदिवानिश मनर्थकाभिर्वृथै वचिन्ताभिः ।
त्वदभिलषितमिहविहितं नभवेद्यादि सफलमेव निजकार्यम् ।
आत्मानं सन्तोषय जीवितकाले यथा कथञ्चिदपि ।

[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

(౫౧) మ॥ [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

తే॥ [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

(٥١)

از منزل کفر تا بدین یکنفس است
وز عالم شک تا بیقین یکنفس است
این یکنفس عزیز را خوش میدار
کز حاصل عمر ما همین یکنفس است
دل گفت مرا علم لدنی هوس است
تعلیمم کن اگر ترا دست رس است
گفتم که الف گفت دگر هیچ مگو
در خانه اگر کس است یک حرف بس است

(51) Az manzili kufr tā badīn yaknafs ast
Vaz ʻālami shakk tā bayaqīn yaknafs ast
Īn yaknafasi ʻazizrā khush mī dār
Kaz hāsili ʻumri mā hamīn yaknafs ast
Dil guft marā ʻilmi ladunīyi hawas ast
Taʻlīmam kun agar turā dast ras ast
Guftam ki alīf guft digar hēch magū
Dar khāna agar kas ast yak harf bas ast.

LI

A Hair, they say, divides the False and True;
Yes; and a single Alif were the clue—
. Could you but find it, to the Treasure-house,
And peradventure to THE MASTER too;

श्लो० ॥ सूक्ष्मसूक्ष्मतमोधर्मः केनापिनाहिबुध्यते ।
विद्येतचेत्सत्यवेत्ता पराधीनोभवेदसौ ॥ ५१ ॥

गी० ॥ नास्तिक्यादास्तिकता पर्यन्तं श्वसितमेव परिणमते ।
सन्देहादपि निश्चय दशावधिप्राण एवसञ्चरति ।
अमुमेव जीवनदशा मतिप्रिय प्रियतमां गृहाणमुदा ।
अमुधारणोत्सवोऽयं मुहूर्तमात्रंहिसंभवत्यावाम् ।
बुद्धिरुपज्ञी भवितुं ममाभिलषतीत्यवोचदेवमनः ।
शिक्षय मां तत्त्वं यद्यसिशक्तोऽपीत्यहंतदप्राक्षम् ।
आत्मापिमामवोच न्मादास्त्वमितः परं प्रतिवचांसि ।
हन्तैकज्ञानेना प्याखिलं विज्ञातमेवं भवतीति ।

---

౫౧) మూ ॥ క్రించరఁదో తెమోతోఁచు ।
స్వంచికి సెబ్బరకువాసి-మతికి కల్లనికం ।
బెంచఁగవేఱ్ఱ్యా-వాగుటె ।
గాంచఁగలిగదేనినీవు-కానిదిఁ కేదీ ।

పా ॥ మంచిసెబ్బల రెంటికి-బ్రతుకెసీల ।
పానలున్న మ్మకంబునీ-బ్రతుకెకోలుపు ।
పాడినెసఁగునీయుగముగా-పాడుకొనుమ ।
యూపిరిఁకి నీకుఁగడుఁదోలె-ముందుఁగనుక ।

చె ॥ అవియెల్ల నెఱుఁగనా-యూపోవకునికి ।
నాలోపలితలంపు-నాతోడఁ జెప్పెఁ ।
బలుబ్బు-నికి మునీకు-వల్లనానేని ।
యనుచునాయుల్లము-నడిగితిసద్ది ।
తెలిసికునోర్మి నె-దియయునఁగాని ।
తెలిసినచోనెల్లఁ-దెలియుననియె ।

(۵۲) آن ماه که قابلِ صُوَرْهاست بذات

گاها حَیْوان میشود و گاه نبات

باطن نبری که نیست گردد هیهات

موصوف بذاتست اگر نیست صفات

می بر کفِ من نه که دلم در تابست

وین عمر گریز پای چون سیمابست

(52) Ān māh ki qābili suwarhāst bazāt

Gāhā haiwān mī shūd wa gāh nabāt

Bātīn na burī ki nīst gardad haihāt

Mausūf bazātast agar nīst sifāt

Mai bar kaffi man nih ki dilam dar tābast

Vīn ʻumri gurēzi pāy chūn sīmābast

LII

Whose secret Presence, through Creation's veins

Running, Quicksilver-like eludes your pains ;

श्लो० ॥ भवबन्धाविनश्यन्ति परमार्थ विदश्शनैः ।
जीवन्मुक्तः सएवैकः सदानन्दोविशिष्यते ॥ ५२ ॥

गी० ॥ परिणामात्माचन्द्रः स्वभावसिद्ध प्रभावसंपन्नः ।
विविध स्थावरजङ्गम जीवोपाधीन्कदाचिदपिधत्ते ।
तस्मान्नश्यस्य यमिति जहीह्यसंभावनीय नास्तिकताम् ।
लुप्यन्तिगुणाएवास्या सावपिकेवलश्चकास्तिसदा ।
पूरयममाञ्जलिपुटं गन्धोत्तमयायतस्तपतिहृदयम् ।
जीवितमिदंद्रुतपदं पारदइवचञ्चलंमुहुर्भवति ।

(౫_౨) మూ ॥ మంతుననావేలుపుగడు ।
వింతగనీదినుములెల్ల-ఁజేరిమిఁదానై ।
వంతలుడిపితనపన్నున ।
లంతులఁబోఁకార్చియతఁడ-లోసమిగిలెమున్ ।

చె ॥ వాలకినూలనేరు-పరిచలివెలుఁగు ।
మైతాల్పుగానొండె-ఁమానుగామాఱుఁ ।
దలఁపకుమాతఁడు-త్తయవునంచీవు ।
పోపొమ్ముపొమ్మిల్లు-పొనత్తుర్గొనకు ।
నమమఁగైకొన్నపొ-నరుమానుఁగాని ।
యీతఁడునిల్చుఁదా-నేదియున్నాక ।
నీవునాకైనిండ-నింపుమాకోపు ।
మాటికినాగుండె-మండుచునుండె ।

برخیز که بیداریِ دولت خوابست
دریاب که آتشِ جوانی آبست

(۵۳) گه گشتهٔ نهانِ رو بکسی ننمائی
گه در صورِ کون و مکان پیدائی
این جلوه گری بخویشتن بنمائی
خود عینِ عیانِ خودیِ وهم بینائی

Bar khēz ki bīdārīyi daulat khābast
Daryāb ki ātīshi jawānī ābast.

(53) Gah gashtayi nihāni rū bakasī na numaī
Gah dar suwari kaun u makān paidāī
Ìn jiilwa garī bakhēshtan banumāī
Khud ʻaini ʻiyāni khudī wahm bīnāī.

Taking all shapes from Mah to Mahi ; and
They change and perish all—but He remains ;

LIII

A moment guess'd—then back behind the Fold
Immerst of Darkness round the Drama roll'd
Which, for the Pastime of Eternity,
He does Himself contrive, enact, behold.

सन्नद्धोभवतरसा जाग्रत्संपद्यतः पुनः स्वपिति ।
जानीहियौवनाग्नि ईन्तहठादेवबोभवीत्यम्भः ।

श्लो० ॥ सन्तुष्यत्येवतत्त्वज्ञः सदासर्वत्रसर्वथा ।
के नापिकर्मणानैव लिप्यतेपरमार्थवित् ॥ ५२ ॥

गी० ॥ परिपक्ककालपिहित प्रदर्शयस्याननंनकेभ्योऽपि ।
जगदाकारेणैवं स्वयमेवकदाचि दाविरसिभूयः ।
स्वयमेव न किं भवसि प्रदर्शकः सर्वथेदृशमहिम्नः ।
दृग्दृश्योभयवस्तु प्रकृतिं दीपयसि केवलोऽपित्वम् ।

వడిఁదడి వెండ్లికై-వడిమిడుకదరు ।
లెమ్ము మేల్కొన్నక-లిమికూర్కొ-వెట్టు ।
నెఱఁపుమతికింబు-నిప్పుతడియగు ।

(౫౩) మూ ॥ తలఁపోదలినతోడ్తోనే ।
చెలువుగనీబొమ్మలాట-చెలఁగించున్నాఁ ।
దెలియుఁదెలుపుఁదెలిపించు ।
న్బలుమఱునావేల్పుకాని-పనిలేదెదియున్ ।

చె ॥ కానిపించవుమూర్తి-గఁడఁగియందంద ।
నెల్లదిన్ములునునీ-వేయాడువట్టె ।
కనుఁగొందువీవెని-కముగనీగొప్ప ।
కనువాఁడుకన్నని-క్కము రెండునీవె ।

(۵۴) دل سرِّ حیات اگر کماهی دانست
در موت هم اسرارِ الهی دانست
امروز که باخودی ندانستی هیچ
فردا که زِ خود روی چه خواهی دانست

(۵۵) کم کن طمع از جهان و می زی خرسند
وز نیک و بدِ زمانه بگسل پیوند
می بر کف و زلفِ دلبری گیر که زود
هم بگذرد و نماند این روزی چند

(54) Dil sirrī hayāt agar kamāhī dānist
Dar maut ham asrāri ilāhī dānist
Imrōz ki bākhudī nadānistī hēch
Fardā ki zi khud ravī chi khāhī dānist.

(55) Kam kun tam'a az jahān va mī zī khursand
Vaz nēkī va badī zamāna bagusil paiwand
Mai bar kaff wa zulfi dilbarī gīr ki zūd
Ham baguzarad va namānd īn rōzīyi chand

LIV

But if in vain, down on the stubborn floor
Of Earth, and up to Heav'n's unopening Door,
You gaze TO-DAY, while You are You—how then
TO-MORROW, You when shall be You no more ?

LV

Oh, plagued no more with Human or Divine,
To-morrow's tangle to itself resign,

श्लो० ॥ अत्याशयादुः ख्यतियः सदेवानांप्रियाग्रणीः ।
यावज्जीवं सुख्यतियःसविचक्षणग्रामणीः ॥ ५४ ॥

गी० ॥ जीवितरहस्यमेत द्यथास्थितं यदि मनोविजानाति ।
वेत्त्येवदीर्घनिद्रा समाधिकृतमतीवदेवगुह्यमपि ।
अद्यभवन्स्ववशस्त्वं नहियादियत्किञ्चिदपि विजानासि ।
श्वश्चेदन्यायत्तः प्रभवसिवेत्तुंकथं किमपि तत्वम् ।

श्लो० ॥ माकाङ्क्षीस्त्वंभाविभोगा न्वर्तमानेसुखीभव ।
नकोऽपि शक्यते ज्ञातुं किं भवेदुत्तरोत्तरम् ॥ ५५ ॥

(౫౪) మూ ॥ నీవేనీవయ్యున్నా ।
మీనరయన్జాలకుంటి-నేనేలరకం ।
బీవిడనిమింటికిటుకీ ।
వివేమంతికాని రేపి-కేమిటి నేడ ఫ్రా ।
చె ॥ ఆప్త బ్రదుకు నెల-వరయఁగలిగిన ।
పీమకో లయాన-వేల్పుటానెఱుఁగు ।
నీవునీ వైయున్న-నేఁడెన్నవేని ।
నీవుకానిచో-నెటు తెలియుదువు ।
(౫౫) మూ ॥ ఓరాతలఁచకు రేపు ।
స్గూరిచిమైతాలు పేని-గొనవైతైనన్ ।
గోరితగుల్కోనకుని ।
కూర్కరక నేఁడీవుమాన-కుండినవేడ్కన్ ।
పా ॥ కోర్కితగ్గించుకొనితన్వి-గొనిబ్రదుకుము ।
మంచి నెబ్బలపడికట్టు-బ్రతెంచుకొనుము ।

ت از اَمَلِ دَرازِ خود باز کَشیم
دَر زُلفِ دَراز و دامنِ چنگ زنیم
از دَرسِ عُلوم جُملَه بگریزی بِه
و اندر سر زُلفِ دِلبر آویزی

آنان که اسیرِ عقل و تمیز شدند (٥٦)
در حسرت هست و نیست ناچیز شدند
وَ بیخبری و آ انگور گزی
کان بیخبران بغوره میویز شدند

Dast az amali darāzi khud bāz kashīm
Dar zulfi darāz wa dāmani chang zanīm.
Az darsi ʻulūmi jumlayi bagurēzī bih
Vāndar sar zulfi dilbar āwēzī bih.

(56) Ānān ki asīri ʻaql wa tamīz shudand
Dar hasrati hast wa nīst nāchīz shudand
Rau bīkhabarī wa ābi angur guzī
Kān bīkhabr āni baghorayi maiyi wēz shudand

And lose your fingers in the tresses of
The Cypress-slender Minister of Wine.

LVI

Waste not your Hour, nor in the vain pursuit
Of This and That endeavour and dispute;

गी० ॥ ऐहिकविषयासक्तिं सङ्कुच्यातीवजीवसन्तुष्टः ।
सुकृतं वा दुष्कृतमपि बन्धनमखिलं लुनीहिनिश्शेषम् ।
हालां हस्ते कृत्य प्रियाङ्गनाचूर्णकुन्तलान्धेहि ।
गच्छति यतोऽखिलंद्रा क्तिष्ठन्तिनपारिमितान्यपि दिनानि
सुचिरविलम्बितभावि श्रीभोगेच्छामतीवखलुकृत्वा ।
आयतचिकुरयुवत्या क्रीडामापिसहवल्लकीश्रुत्या ।
श्रेयानेवाद्याखिल विद्याध्ययनप्रयत्नसङ्कोचः ।
श्रेष्ठैवातिमनोहर कान्तालकजाललोलकरकेलिः ।

श्लो० ॥ चिन्त्येते किं मुधास्वर्ग नरकौभ्रान्तिकल्पितौ ।
यथेष्टं भोक्तव्यमेव त्वयात्तं साम्प्रतं सुखम् ॥ ५६ ॥

కొప్పుకలికినెఱులుగయి-కొనుమువడిగ ।
నెల్లఁజెమనిమిగులుపూఁట-లేఁగఁగనుక ।

చ ॥ కైమన్ముక్కొఁనమిఁ-కన్గోర్కెనుండి ।
వన్గొప్పుచెంగుల-న్వేడ్క-మీఁటుదము ।
నయమెల్లచదువునం-తలుమానుకొంట ।
నెలఁగిపెన్నెఱుల-నెనవిప్పుచుంట ।

(౫౬) మూ ॥ తెరలుచుకొనకీవియూ ।
పిరినూరక లేనిపోని-బెదఁదఁగొనకునీ ।
దొరకిన తేనియ గ్రోలుట ।
నెరవామొందండతఱుల-నెగులుటకన్నన్ ।

ప ॥ అట్టిచదువులబానిసీం-ద్రైనవారు ।
కలదులేదనుతగవుల-న్బొలిసినారు ।

تا کی ز ابد حدیث و تا کی ز ازل
هنگام طرب شراب را نیست بدل
بگذشت ز اندازهٔ من علم و عمل
هر مشکل را شراب گرداند حل

(۵۷) من باده بجام یکمنی خواهم کرد
خود را بدو رطل می غنی خواهم کرد

Tā kai zi abadi hadīs va tā kai zi azal
Hangām-itarab sharāb ra nīst badal
Ba guzasht zi andāzaī man'ilm va 'amal
Har mushkil rā sharāb gardānd hal.

(57) Man bāda bajāmi yak manī khāham kard
Khud rā badō ratli mai ghanī khāham kard

Better be merry with the fruitful Grape
Than sadden after none, or Bitter, Fruit.

LVII

You know, my Friends, how bravely in my House
For a new Marriage I did make Carouse;

गी० ॥ तत्वविजिज्ञासाया ये ये दासाविवेचका ये ये ।
तेतेसदास्ति नास्ती त्यनीनशंश्चर्चयैवनिजमायुः ।
देवानांप्रियमौले द्राग्गच्छेतस्ततोवरयमाध्वीम् ।
सन्ति यथाजाताअ प्यपक्कमार्द्वीकवद्यतोविरसाः ।
कोऽवधिरनाद्यनन्तवि शेषात्मकभूतभाविचरितस्य ।
उत्सवसमयः संप्रति नास्त्येवप्रतिनिधिः प्रसन्नायाः ।
ज्ञानक्रियापटुत्वं ममनिश्शेषंविनष्टमेवाभूत् ।
किन्तुसुरैवशमयाति प्रतिबन्धानप्यतीवदुःसाध्यान् ।
श्लो० ॥ शुष्क वेदान्तमीमांसा वृद्धभार्यामतित्यजम् ।
हालाकन्यामुदूव्यवाक्षं जगान्मित्रमबीभवम् ॥ ५७ ॥

ఈబరులువారువారియూ-సేలమునకుఁ ।
చెమ్ముకోపునెపంగపో-పొమ్మునశిగ ।
చె ॥ మొదలుతుదయులేని-మూఁడుపినినల ।
తఱులముచ్చటలవిం-తలుమజేవఱకు ।
హాయిలోమున్గుట-కదనరుదెంచె ।
నిడికోపునకుమాఱు-వెదకిన న్లేదు ।
నేరుపుపనియున-న్విడనాడిపోయె ।
నిడుముడిముళ్లగో-పేవదిలించు ।
(౫౮) మూ ॥ మరగితిలాహిరికూఁతు ।
న్దరపితినాముసలియాలు-తడకనవలకే ।
నరయుమునాక్రొంబెండిలి ।
కరుదెంచిరితాగితినుట-కదిగొననుంగుల్ ।

اوّل سهٔ طلاقِ عقل و دین خواهم گفت
پس دخترِ رز را بزنی خواهم کرد

(۵۸) منْ ظاهرِ نیستیِ و هستیِ دانم
منْ باطنِ هر فراز و پستیِ دانم
با اینِ همه از دانشِ خود شرمم باد
گر مرتبهٔ و رایِ مستیِ دانم

Awwal sih talāqi ʻaql wa dīn khāham guft
Pas dukhtari razrā bazanī khāham kard.

(58) Man zāhiri nīstī vå hastī dānām
Man bātini har farāz wa pastī dānām
Bā īn hama az dānishi khud sharmam bād
Gar marta baī wa rāyimastī dānam.

Divorced old barren Reason from my Bed,
And took the Daughter of the Vine to Spouse.

LVIII

For "IS" and "IS-NOT" though with Rule and Line,
And "UP-AND-DOWN" by Logic I define,
Of all that one should care to fathom, I
Was never deep in anything but—Wine.

गी० ॥ वाञ्छेयमेकभार प्रमाणमद्यप्रपूर्णं चषकमहम् ।
इन्द्रीयियिषामि पुनः स्वयंद्विसाहस्रपलपरिस्रुतया ।
मेधाश्रद्धोत्सर्जन शपथं कुर्वैंत्रिवारमेवादौ ।
वरुणात्मजां यथाविधि पाणीकृत्यचिरमहमपिरिरंसे ॥

श्लो० ॥ सप्रमाणं जगद्धेतु रस्तुमास्तूर्ध्वतोऽप्यधः ।
अत्यन्तमदमत्तस्य वृथातर्केणकिम्मम ॥ ५८ ॥

गी० ॥ जानेऽहमस्तितताया अपिनास्तित्वस्यवा बहिस्तत्वम् ।
जानाम्यूर्ध्वाधः स्थिति रहस्यमखिलंपुनःप्रपञ्चस्य ।
आत्मस्तवप्रियोऽहं जिह्रीयां माम के दशज्ञानात् ।
यद्यधिकं जानीयां परिस्रुता मत्ततां विनातत्त्वम् ।

పా ॥ ఇంగనాకుఁగావలయుము-ణుంగుకోపు ।
చాలుమఱియు రెండురతుల-మేలుపదను ।
ముమ్మఱున్దల్వ్రోల్వ్రుల-న్వ్రనుడివెద ।
నల్లయుంగూరుకూఁతుఁబెం-డ్లాడుకోనెద ।

(౫౮) మూ ॥ కలదుమఱిలేదుపఠిక ।
ట్లలరెడునికఁగ్రిందుమీఁదు-లంచెల్లెడలన్ ।
బలుమఱులోఁ తెంపైన ।
న్దెలియుట కేనొప్పఁద్రాగు-నేపుఁనఁదప్పన్ ।

పా ॥ కలిమిలేములతీరెల్లఁ-దెలిసికొంటి ।
హెచ్చుతగ్గులలోగిటు-కెఱుఁగుకొంటి ।
క్రొమ్గ్గినాయీ తెలివిఁగూడి-సిగ్గుపోదు ।
నెన్నఁగలనేని లాహిరి-కన్ననేటు ।

(۵۹) دشمن بغلط گفت که من فلسفیم
ایزد داند که آنچه او گفت نیم
لیکن چو درین غم آشیان آمده ام
آخر کم ازآن که من ندانم که کیم
هرگز غم دوروز مرا یاد نگشت
روزی که نیامدست و روز که گذشت

(59) Dushman baghalat guft ki man falsa fīm
Īzad dānad ki ānchi ū guft nīm
Lēkin chū darīn ghammi āshyān amada am
Ākhir kam azān ki man nadānam ki kī m
Hargiz ghammi dōrōzmarā yād na kisht
Rōzī ki nēyāmadast va rōz ki guzasht.

LIX

Ah, but my Computations, People say,
Have squared the Year to human compass, eh ?
If so, by striking from the Calendar
Unborn To-morrow, and dead Yesterday.

श्लो० ॥ अयं स्वतन्त्रसिद्धान्तः कथमाक्षिप्यतेजनैः ।
श्वोऽजातस्य परासोर्ह्यः सुखमद्यैवदेहिनः ॥ ५९ ॥

गी० ॥ भ्रान्त्यावेदान्त्यहमि त्यजागदिष्टास्मदीय परिपन्थी ।
जानातिदेव एवा स्मिवानवाताद्दशो यथा कथितः ।
दुःखात्मकनीडेऽस्मि न्यथा तथा वा समागतोऽस्मीत्थम् ।
चरमदशाकष्टतरै वास्तिमदीयायतोनमांजाने ।
दिनयोर्द्वयोर्नकर्षाति दुःख स्मृतिर्रीषदापि मर्दायमनः ।
एकत्राप्यन्येद्युः पूर्वेद्युर्वोभयेद्युरितरत्र ॥

(౫౯) మూ ॥ పొలిసెన్నిన్నెన్రైపికే ।
ఁగలుగదు నేఁడట్టిదినుసు-కలదో లేదో ।
కాలతెలుకట్టుపిన్నె నె ।
పులు తేలవృకుంటి కేమి-పోనీరాసీ ।

చ ॥ ననుగాచిరి యేమాటి-నాఁడునాయొనరి ।
పిలికెనా నెఱిఁగిన-వాఁడె నేననుచు ।
నతఁడన్న యట్లుకా-నని వేల్పు తెలియు ।
వచ్చితినీవల-నంతపట్టునకుఁ ।
గొట్టుకొనకేటుచి-కుఁనఁడఁగలోఁగంటి ।
నేననే ననఁడిన-యెఱుఁగి లేమంటి ।

(٦٠) سرمست بمیخانه گذر کردم دوش
پیری دیدم مست وسبوئی بر دوش
گفتم ز خدا شرم نداری ای پیر
گفتا کرم از خداست رو باده بنوش

(٦١) می خور که ز تو کثرت علت ببرد
و اندیشهٔ هفتاد و دو ملت ببرد

(60) Sarmast bamaikhaná guzar kardam dōsh
Pīrī dīdam mast va sabō ī bar dōsh
Guftam zi khudāsharm nadārī ai pīr
Guftā karam az khudāst rau bāda banōsh

(61) Mai khur ki zi tū kasrati 'illat baburd
Wāndēshaī haftād wa dō millat ba burd

LX

And lately, by the Tavern Door agape,
Came shining through the Dusk an Angel Shape
Bearing a Vessel on his Shoulder ; and
He bid me taste of it ; and 'twas—the Grape !

LXI

The Grape that can with Logic absolute
The Two-and-Seventy jarring Sects confute :

श्लो० ॥ पानद्वाराद्दिव्यमूर्ति र्भुजन्यस्तघटागता ।
विवृतास्याश्रयातस्याः पीतंयत्तन्मधूयते ॥ ६० ॥
गी० ॥ पूर्वेद्युर्मदमत्तोऽ बोभूयिषिपानगोष्ठिकामान्ते ।
दोर्भृतहालाभाण्डं मत्तमदर्शमतिवृद्धमपितत्र ।
किं लज्जसेनदैवा दयिवृद्धेत्यहमजागादिषितमपि ।
सोऽवीवदद्दयामय ईशःपिबमध्वभीष्टमेहीति ।
श्लो० ॥ एकीकुर्वीतमधुय ध्यन्योऽन्यविमतान्गुरून् ।
तेनामृतोभवेन्मर्त्योऽ योभर्ममणिना यथा ॥ ६१ ॥

(౬౦) మూ ॥ చొక్కంగడిగుమ్మముపై ।
కెక్కుచు నెలనగవుతోఁ-డెవతోఁమబ్బున్ ।
మిక్కిలిచవిగొల్పినను ।
నిక్కించినదిప్పయాలరు-చెలువగుమోవిన్ ।
చె ॥ మిగులలాహిరితోఁడ-మొలఁగితిన్నిన్న ।
టీకుగాఁగోఁపంగ-డిసరసనేను ।
మూఁపునసీవిరి-బుంగగదించి ।
తూఁగాడుముదుకని-తోఁడనిట్లంటి ।
నౌరబడుగబిడి-యనుగోన వేల ।
యులిన్మైననంకుని-యూసుతలఁపకి ।
ముడుసలియనియెఁబో-పొపొమ్ముకోపు ।
నానుమావేల్పున-యముగుండఁవాడు ।

(౬౧) మూ ॥ దండిన్దొమ్మిదెనిమిదుల ।
రెండు తెగలవారిచదువు-రిమ్మనడఁచునా ।
పండుసఁబోడమినమైకము ।
మెండుగనియినుపబ్రతుఁకు-మేలిమిసల్పున్ ।

پرهیز مکن ز کیمیائی که ازو
یک جرعه خوری هزار علت ببرد

(٦٢) سبحانه الله تو باده می پنداری
آبی که ز صد درد دلت بردا ری
از خالق کردگار و از رب رحیم
نومید نیم بجرم و عصیان عظیم

Par hēz makun zi kīmiyā ī ki azū
Yak jura' khurī hazār illat baburd.

(62) Subhanallāh tū bāda mī pindārī
Ābī ki zi sad dardi dilat bardārī
Az khāliqi khirdigār wa az rabbi rahīm
Naumēd nayam bajurm wa 'isyāni 'azīm

The sovereign Alchemist that in a trice
Life's leaden metal into Gold transmute :

LXII

The mighty Mahmud, Allah-breathing Lord,
That all the misbelieving and black Horde

गी० ॥ वरुणात्मजांपिबततः प्रभूतनानापदः पलायेरन् ।
सुतरामपिद्विसप्तति विभिन्नमतसंशयाः प्रणश्येयुः ।
मात्वंत्याक्षीजीत्व प्यमृतकरंधातुवादिनंमित्र ।
लेशमपितेनदत्तं भुङ्क्ष्वसाविपदः सहस्रशोहन्ति ।

श्लो० ॥ भुञ्जानोऽप्याखिलान्भोगा न्विदेहः पुरुषोत्तमः ।
जगद्गुरुः पुराराजी ज्जीवन्मुक्तः परन्तपः ॥ ६२ ॥

गी० ॥ जयतु परमेश्वरस्त्वं हाला तत्त्वं यथार्थतोवेत्सि ।
मानसपीडाश्शतशो विनाशयति कृष्णगोस्तनीमदिरा ।

చె ॥ పుచ్చుకోకోపునీ-పొక్కిల్లడుల్లు ।
నీనూఱుదిక్కుల-న్విడఁగొట్టుఁగోపు ।
పొన్నుసల్పెడివాని-పొత్తువీడకుము ।
త్రాగుమువాఁడిచ్చు-దానిఁజిడ్డైన ।
వుల్పెడునదివేయి-ఘనములెల్లనడిగ ।

(౬౨) మూ ॥ వేలుపునమ్మికఁబడసిగు ।
నాలాహిరియలుఁగబ్రతుకు-నందోపుణగొనన్ ।
జాలనితుందుడుకలనడి ।
నేఁగలిపిమంచివారి-నెమ్మిన్పెంచున్ ।

చె ॥ మిక్కిలివేలుపు-మైలైనవాఁడు ।
సిఫుకొండాడుకొం-టివిచొక్కుచొదుగు ।
నెల్లదిన్నులునన్ని-యేలెడుమేటి ।
మింటితెన్నోరినాక-మేల్పుల్పునిమ్ము ।

گر مست و خراب خفته باشم امروز
فردا بخشاد بر استخوانهاي رهيم

(٦٣) مي مي خورم و هركه چو من اهل بود
مي خوردن من بنزد او سهل بود
مي خوردن من حق بازل مي داند
گر مي نخورم علم خدا جهل بود

Gar mast ō kharābi khufta bāsham imrōz
Fardā bakhshād bar ustu khānhā yīrahīm.

(63) Mai mī khuram va har ki chū manahl būd
Mayi khurdani man banazdi ū sahl būd
Maiyi khurdani man haqqi bāzal mī danist
Gar mai na khuram 'ilmi khuda jahl būd.

Of Fears and Sorrows that infest the Soul
Scatters before him with his whirlwind Sword.

LXIII

Why, be this Juice the growth of God, who dare
Blaspheme the twisted tendril as a Snare ?
A Blessing, we should use it, should we not ?
And if a Curse—why, then, Who set it there ?

कृपयाभुवनविधातु र्दयामयस्यापि देवदेवस्य ।
निर्विण्णोनाभूवं नाप्यपराधीह्यतीवनोपापी ।
अद्याहं मदमत्तः स्यां यदि निद्रालुरपिविनष्टायुः ।
सर्वेश्वरः कृपालु श्श्वः कुर्यान्मामकास्थिसञ्चयनम् ।
श्लो० ॥ पानपात्राधरमधु भोग्यमेवजनैः सदा ।
निन्द्याश्चेत्प्रमदालोलाः पापाःकिंदैवचोदिताः ॥ ६३ ॥
गी० ॥ सेवेहालामेता मर्हत्यस्मादृशोऽखिलोऽपिजनः ।
मम मधुपानव्यसनं दैवेनोपेक्षणीयमेव भवेत् ।
मन्मधुपान प्रकृतिं सृष्ट्वादावेव दैवमवगच्छेत् ।
यदि नापिबेयं मद्यं सर्वज्ञत्वंविधेरापिमृषैव ।

బరువడిమిగులబో-ష్పఁడనెన నేను ।
మొదలంటనాకోర్కె-బోనాడలేను ।
నేఁడుమైకంబున-నేఁగూరిచెడఁగ ।
నెనరెనవేల్పునా-నెమ్ములన్గాచు ।
(౬౩) ము ॥ ఎఱుకనెగఁబ్రాఁకిమబ్బు ।
నెవ్వఁజెఱచునెవ్వేల్పుగనుక-విడువఁగరాదీ ।
తెఱవిదిమైఁగుచోఁద ।
త్రెఱదీసిద్రావిమొనరు-తనియరుహాయిన్ ।
చ ॥ విచ్చలవిడిఁగోపు-వేసికొంచుందుఁ ।
బుచ్చుకోఁదగునన్ను-బోఁటివాఁడెల్ల ।
నాత్రాగుడెన్నఁడు-నాపాలివేల్పు ।
కేఁద్రావెదననిముం-దేమొఱ్గునలేఁదు ।
త్రాఁగనేనిమఱియా-తనితెల్విబైజ ।

(۶۴) گویند مخور می که بلا کش باشی

در روز مکافات بر آتش باشی

این هست ولی هر دو جهان می ارزد

آن یکدمه کز شراب سر خوش باشی

بهشتی

کانجا که بهشتست رسی یا نرسی

(64) Gōyand makhur mai ki balā kash bāshī
Dar rōzi mukāfāt bar ātish bāshī
Īn hast walē har dō jahān mī arzad
Ān yakdama kaz sharāb sar khush bashī
Īnjā bamai wa jām bihishtī mī sāz
Kānja ki bihishtast rasī yā na rasī.

LXIV

I must abjure the Balm of Life, I must,
Scared by some After-reckoning ta'en on trust,
Or lured with Hope of some Diviner Drink,
When the frail Cup is crumbled into Dust!

श्लो० ॥ त्यजेयमद्यकिंसौख्यं पश्चात्ताप कलङ्कितः ।
पिबेयंमूढविश्वास कल्पितंमधुसंस्थितः ॥ ६४ ॥

गी० ॥ निपतेरप्यध्यग्नि प्रसभंनरकेविचारणीयदिने ।
मापिबमद्यंमध्ये विपदं निवसेस्त्वमिति वदन्त्येते ।
अस्त्वेवमुभयजगतो रन्तः सारोऽपि यदिविचार्येत ।
सस्यान्मुहूर्त एव त्वंमधुमत्तोभवेर्यदानूनम् ।
त्वमिहैवस्वर्गंकुरु वरुणात्मजयापिपानपात्रेण ।
सुरलोकोयत्रस्या त्मेयास्तत्रापिवानवाहन्त ।

(౬౪) మూ ॥ అలఁతిపెళుమ్మైనేల ।
న్గలిసినయెడ నిండుతనివి-గనఁగలనేనిన్ ।
బెలుచననేనొట్టిడుకొని ।
తొలఁగవలయుఁదప్పకీబ్ర-దుకు పెఁదీపిన్ ।

చె ॥ బెడఁదజిక్కెదవునీ-విరిత్రానకీవు ।
నివుపెన్గూర్కున-న్లేచినమొదలు ।
మంటలోమలమల-మాఁడుచుండెదవు ।
విడికోపునన్వేల్పు-వీడుపన్నించు ।
చదలుకాపునగరు-చనెదవో లేదో ।

مي خوردن و گرد نيكوان گرديدن (٦٥)

به زانكه بزرق زاهدي ورزيدن

گر عاشق و مست دوزخي خواهد بود

پس روي بهشت كس نخواهد ديدن

گويند كه دوزخي بود مردم مست

قوليست خلاف دل درو نتوان بست

---

(65) Maiyi khurdan va girdi nēkwāni gardī dan
Bih zānki bazarqi zāhidīyi var zī dan
Gar 'āshik va mast dōzakhī khāhad būd
Pas rūyi bihisht kas nakhāhad dīdan
Gōyand ki dōzakhī būd mardumi mast
Qaulīst khilāf dil darō natuvān bast

LXV

If but the Vine and Love-abjuring Band
Are in the Prophet's Paradise to stand,

श्लो० ॥ गुरूपदिष्टं गच्छेयु र्विरक्ताश्चेद्दिवं प्रति ।
तेषामनुभवस्तत्र नशून्यादतिरिच्यते ॥ ६५ ॥

गी० ॥ द्राक्षासवपानमपि स्वेच्छागतकामुकीसभविहारः ।
श्रेयानेव दिवानिश मत्यन्तं जङ्गपूकसंसर्गात् ।
स्त्रीलोलुपः प्रसन्ना मत्तश्चेन्निरयभाग्भवेद्धन्त ।
रसिकः पञ्चजनोनै वेषिषिषेत्स्वर्गसुखमपि द्रष्टुम् ।

(౬౫) మూ ॥ ఆలుమగలు బిగిసందిట ।
సోలుమరులు రేఁచుమబ్బు-చొప్పిల్లసిచో
ఁజాలఁగనిడుమలఁగనిపని ।
మాలిసయూవేల్పుపీట-మసఁ జనఁ నేలా ।

చె ॥ సీవిరిద్రావుట-చెలులఁగూడుటయుఁ ।
గడుఁగోంటెనోముల-కంటెనయంబు ।
మేలువాఁడు న్నటే-మేలెక్కువాఁడు ।
తెరలుచుఁదానుబి-ద్దెంజొచ్చి రేనిఁ ।
గనఁబోరువేల్పున-గరుమూర్తినైన ।
మిక్కిలియడదటున-మెయిమరచువాఁడు ।
తరలినతరువాత-దలఁకుచునుండు ।
ననిచెప్పెదరుకాని-యాయాయివారు ।
మరగదద్దాదిడ్డి-మాటలుల్లంబు ।
మేలువాఁడు న్నటే-మేలెక్కువాఁడు ।

گر عاشق و مست دوزخی خواهد بود
فردا بینی بهشت را چون کف دست

زنهار بکس مگو تو این راز نهفت (٦٦)
هر لالهٔ که پژمرد نخواهد بشگفت
تا چند زنم بروی دریا ها خشت
بیزار شدم ز بت پرستان و کنشت

Gar ʻ āshiqi va mast dōzakhī khahad būd
Fardā bīnī bihisht rā chūn kaffi dast.

(66) Zin hār bakas magū tū in rāzi nihuft
Har lālaī ki pizmurd na khābad bishiguft
Tā chand zanam barūyi daryāhā khisht
Bīzār shudam zi buti parastan va kunisht

Alack, I doubt the Prophet's Paradise
Were empty as the hollow of one's Hand.

LXVI

Oh threats of Hell and Hopes of Paradise!
One thing at least is certain—THIS Life flies;

नितरांमत्तः पुरुषो घोरेनरकेपतेदितिवदन्ति ।
तद्वचनंप्रतिबन्धक मेवै तन्मानसं नाविश्वासिति ।
मदमत्तः स्त्रीलोलः स्याद्यद्यपि घोरनरकपुरवासी ।
पश्यावश्यंस्वर्गो भवेत्परेद्युरतिशून्यमुष्टिरिव ।

श्लो० ॥ मिथ्यैवस्वर्गनरकौ सत्यमायुर्विनश्याति ।
अनर्थकं प्रेतकर्म जातस्य मरणं ध्रुवम् ॥ ६६ ॥

गी० ॥ त्वमहोवतमाभाणीः केभ्योऽपि रहस्यमेतदति गूढम् ।
न विकसति स्थलपद्मं शुष्कीभूतं पुनः कदाचिदपि ।
यष्टिमधुनार्द्रलोष्टैः कतिकालं विरचयेयमंबुनिधौ ।
अहमपिजाग्लेयेया ग्निपूजकैर्देवतालयैर्हन्त ।

చాఁగు రేచెల్లిబి- త్తస్జిక్కి- రేని ।
నిక్కముగా రేపు-నీవుకన్గొనుము ।
వేలుపునీను త్త-పిడికిలినొబ్బలు ।

(౬౬) మూ ॥ ఆమింటమిద్దెలంటమటి ।
యామీఁద స్తంచిసెబ్బ-లంటయారారా ।
యేమీ నెడబెదరింపులిఁ ।
కేమియు లేదీల్గు నెడల-నిరియు త్తుత్తే ।

చ ॥ మేల్కొను చెప్పకు-మీయేరి కేని ।
నులిమైఁ ననీదాఁగి-యుండినకిటుకు ।
నెంౖదైనముల్గిపో-యిననన యెల్ల ।
నిఁకనలరారలే-దెన్నాళ్ళకైన ।
నేలపెడ్డలనిట్టు-నేనుగడంగి ।

خیام که گفت دوزخی خواهد بود
که رفت بدوزخ و که آمد ز بهشت

(٦٧) بسیار بگشتیم بگرد در و دشت
اندر همهٔ آفاق بگشتیم بگشت
از کس نشنیدیم که آمد زان راه
راهی که برفت راهرو باز نگشت

Khaīyām ki guft dōzakhī khāhad būd
Ki raft ba dōzakh va ki āmad zi bihisht

(67) Bisyār bugashtīm bagird dar va dasht
Andar hamayi āfāq bugashtīm ba gasht
Az kas nashanīdīm ki āmad zān rāh
Rāhī ki baraft rāh rau bāz nagasht

One thing is certain and the rest is Lies;
The Flower that once is blown for ever dies.

LXVII

Strange, is it not? that of the myriads who
Before us pass'd the door of Darkness through,

कोऽजागादिष्टनरके बोभूयेयाहमपिचिरेणेति ।
कोऽजङ्गमिष्टनिरयं स्वर्गादिहकोनुभूयआयासीत् ।

श्लो० ॥ यातः स्वानुभवं वक्तुं नकोऽपिपुनरागतः ।
छान्दसैरथवाभ्रान्तैः परलोकः प्रकल्पितः ॥ ६७ ॥

गी० ॥ क्ष्मावलयेबहुगहने समचङ्क्रमिष्यहं दिवारात्रम् ।
अखिलार्थ विजिज्ञासु स्ततोऽप्यबोभूयिषिस्त्वयं पथिकः ।
नाश्रौषं पन्थानं कस्मादपियः सकुतइहायासीत् ।
अगमद्यतोऽध्वनीन स्ततएवपुनः स्वयंन्यवर्तिष्ट ।

[illegible]- వెనక[illegible] ।
వేసారులువిసిగి-వేసారినాఁడె ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

(౬౮) ము ॥ [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

చ ॥ [illegible]- దేమా[illegible] ।
[illegible]-గ్రుమ్మరినాఁడె ।
[illegible]- కెల[illegible]లనున్న ।
దినుసులనెల్లనే-[illegible]ంచినాఁడె ।

از جملهٔ رفتگان این راهِ دراز
باز آمدهٔ کو که بما گوید راز
زینهار درین سراچه از روی مجاز
چیزی نگذاری که نمیائی باز

(٦٨) آنان که محیط فضل و آداب شدند
از جمع کمال شمع اصحاب شدند

Az jumlaī raftagān īn rāhi darāz
Bāz amadaī kū ki bamā gōyad rāz
Zīnhār darīn sarācha az ruyi majāz
Chīzī naguzārī ki namīyā ī bāz.

(68) Ānān ki muhīti fazl va ādāb shudand
Az jam'ai kamal sham 'ai asbāb shudand

Not one returns to tell us of the Road,
Which to discover we must travel too.

LXVIII

The Revelations of Devout and Learn'd
Who rose before us, and as Prophets burn'd,

एतस्मिन्विपुलाध्वनि सङ्घीभूय प्रयान्ति ये पथिकाः ।
पुनरायातस्तेषुन मां कोऽपि रहस्यवृत्तमाजिगदिषीत् ।
जागृहितरां त्वमेत श्चतुष्पथान्तस्थितालये किमपि ।
नाहासीर्वस्तुपुनः समेत्ययद्वोक्तुमञ्जसैवैषीः ।

श्लो० ॥ अध्यापकाश्श्रद्दधाना भ्रान्ता मीमांसका अपि ।
अरण्यरोदनं दीर्घे निद्रा वशीकृताः ॥ ६८ ॥

దాండప్పులాంతికే-తఱిజనీలు ।
...యు తెన్నగుగునె-చ్చినిన ల్లనెన ।
వాండిచ్చటికిమళ్లీ-వచ్చిన దొవ్వు ।
నాంచియున్న ప-ల్కున్ని లేదు ।
ఇట్టి పెంపొవ్వు-నేగినమూండు ।
నవ్వద్దె నిద్ర-యో తెంగలిగి ।
చనిమళ్లీనచ్చిన-జాడగుటించి ।
మొఱగొంగల్లువాం-డెం ద్రైనేండు ।
ఏనుటలన్ప్రేకొ-మీఱంటిలోన ।
గదిమూలనెప్పుడి-గవిడుచువినను ।
కానిపించన్లేప్పు-క్రిమ్మటినుటియు ।

(౬౮) ము॥ గుటిగా వేల్పులతోడ ।
స్తుటినుటిమాటాడకొన్న-మంచితగనెవల్ ।
మెఱవడేవాలికూన్క-నంగ ।
నెఱచినుఱులగుటినిలోన-క్రొత్తళీతమునకున్ ।

ره زین شب تاریک نبردند برون
گفتند فسانهٔ و در خواب شدند

ای دل ز غبار جسم اگر پاک شوی (٦٩)
تو روح مجردی بر افلاک شوی
عرشست نشیمن تو شرمت بادا
کائی و مقیم خطهٔ خاک شوی

Rah zīn shabi tārīk naburdand birūn
Guftānd fasānaī wadar khāb shudand.

(69) Ai dil zi ghubāri jism agar pākshū yī
Tū rūhi mujarradī bar aflāk shū yī
'Arshast nishēmani tū sharmat bādā
Kāī wa muqīmi khittaī khāk shūyī.

Are all but Stories, which, awoke from Sleep
They told their fellows, and to Sleep return'd.

LXIX

Why, if the Soul can fling the Dust aside,
And naked on the Air of Heaven ride,
Is't not a Shame—is't not a Shame for him
So long in this Clay suburb to abide!

गी० ॥ प्राभूवन्सन्तस्ते समस्तविद्याम्रभावकूपाराः ।
संपूर्णगुणनिकायाः सदस्यदीपाः पुरापि समवात्सुः ।
अस्मिन्कुहूनिशीथे तेहन्तनराजपथमकार्षुरिह ।
केवलमचिरव्यपान्निति हासान्सर्वेऽप्ययगुर्महानिद्राम् ॥

श्लो० ॥ स्वर्गःसिध्येदात्मनश्चे त्पौरुषेणैवकर्मणा ।
स्पृहणीयं नकस्यापि जीवनं दुःखभाजनम् ॥ ६९ ॥

गी० ॥ त्वं हे मानसवपुषः पङ्कं प्रक्षालयेः समन्ताच्चेत् ।
सुरवर्त्मनियद्यपिसं बोभूयेथास्तमांस्वयं नग्नः ।
स्वर्गपुरिभवेद्यदितव सदनमहोत्वं किमिहनाजिह्रीयाः ।
आगच्छेः किंमृण्मय लोकानिवासीकथंभवेर्हन्त ।

చె ఎల్లచదువులలో-నెక్కుడువారై ।
లెందేనిఁబ్రాజ్ఞులై-యేపారువారు ।
కప్పకాఁదారిత్రో౦-కన్నల్ప లేక ।
నట్టినుచ్చటలని-[illegible]న్నారు ।

(౬౯) మూ [illegible]బుగ్గితుసుచు[illegible] ।
[illegible]-మెల[illegible] ।
[illegible]మాత్రమైతా ।
[illegible]-[illegible] ।

గీ ॥ ఉల్లమా[illegible]-[illegible]పైను[illegible] ।
[illegible]-గలిగెదవేని ।
[illegible]లేక-మెలఁగెదవేని ।
గొప్ప[illegible]-[illegible]వేని ।
స్వర్గ[illegible]-[illegible] ।
[illegible]-[illegible]కడవిల్లు ।

(۷۰) خیّام تنت بخیمهٔ ماند راست
جان سلطان است و منزلش دارِ فنا
فرّاشِ اجل زِ بهر دیگرِ منزل
این خیمه بیفگند چو سلطان برخا

(۷۱) برتر ز سپهر خاطرم روز نخست
لوح و قلم و بهشت و دوزخ می جـ

(70) Khaiyām tant bakhīmaī mānd rāst
Jān sultān ast va manj ilash dāri fanāst
Farrāshi ajal zibahr dīgari manzil
Īn khīma bīf gand chū sultān bar khāst.

(71) Bar tar zi sipihr khātīram rōzi nu khust
Lauh wa qalam wa bihisht wa dōzakh mī just

LXX

But that is but a Tent wherein may rest
A Sultan to the Realm of Death addrest;
The Sultan rises, and the dark Ferrash
Strikes, and prepares it for another Guest.

LXXI

I sent my Soul through the Invisible,
Some letter of that After-life to spell:

श्लो० ॥ मन्येदेहोभवेत्कश्चि त्पटमण्डपइत्यहम् ।
क्षणं विश्रम्यतत्रात्मा गन्तव्यः प्रसभं ततः ॥ ७० ॥

गी० ॥ पटवासइववपुस्तव हन्तवरीवृत्यतेतथाहिननु ।
राजेवप्राणस्ते नश्वरलोकोऽपितावक गृहमिव ।
नूतनगृहनिर्माता वितानरच नापट्दुर्नियतकालः ।
नाशयतिशिबिरमेत त्तावद्यावत्प्रयात्ययंराजा ।

श्लो० ॥ ज्ञातुंपुनर्जन्मतत्त्वं प्रेषितंमाययामनः ।
आत्मैवस्वर्गनरका वितितन्मामबूबुधत् ॥ ७१ ॥

(౨౦) మూ ॥ రావించెదునెకిమీని ।
జ్ఞావేలెడిబొల్లిగొల్లె-నన్నెమ్మిగొనన్ ।
బోవున్దెప్పిటియాతఁడుమ ।
ఱీవిడిదిన్వొల్లులాఁతి-యేలిఁకనుంచున్ ।

ప ॥ అలుగుడేరానలె-నరిసియొసలు ।
మందిలొదొరచెడ-మూఁడునేలయిలు ।
తలటియిల్లుకట్టునా-లెమక్రొత్తనెలవు ।
నొనరించుజేఁడేగ-నూఁడుచున్గొటిజ ।

(౨౧) మూ ॥ కొనరానివానిచెంగటి ।
కినిపిలినాయిల్లమతని-నదియుగొలిచిన ।
ట్టనముల్లినచ్చినాతో ।
ననుఁదానేమేలుసేగు-లవివియునసుఘన్ ।

پس گفت مرا معلم از رای درست
لوح و قلم و بهشت و دوزخ با تست

(۷۲) گردون کمری از تن فرسودهٔ ماست
جیحون اثری ز اشک پالودهٔ ماست
دوزخ شرری ز رنج بیهودهٔ ماست
فردوس دمی ز وقت آسودهٔ ماست

Pas guft marā mu 'allim az rāyi durust
Lauh wa qalam wa bihisht wa dōzakh bā tust

(72) Gardōni kamrī az tāni farsūdaī māst
Jaihūniasrī zi ashki pālūdaī māst
Dōzakhi shararī zi ranji bīhodaī māst
Fir dausidamī zi waqtī asū daī mast

And after many days my Soul return'd
And said, " Behold, Myself and Heav'n and Hell : "

LXXII

Heav'n but the Vision of fulfill'd Desire,
And Hell the Shadow of a Soul on fire,

गी० ॥ सृष्ट्याद्यहयेवास्म न्मानसमाकाश वीधिमडयिष्ट ।
पत्रंकलमंत्रिदिवं नरकमजगवेषदत्रसकलमपि ।
किन्तुसमवावदिश्टा स्मद्गुरुरपितत्वतःसुपन्थानम् ।
पत्रंकलमस्त्रिदिवो नरकः सकलमपि तत्त्वमेवेति ।

श्लो० ॥ अविद्ययात्माबद्धश्चे द्विद्ययामुच्यते पुनः ।
ब्रह्मसत्यं जगन्मिथ्या किं वृथा तप्यते मया ॥ ७२ ॥

गी० ॥ कटिसूत्रमेवमामक शुष्काङ्ग भ्रष्टमस्ति दिवचक्रम् ।
ममविपुलबाष्पपूर प्रचारएवापिभवतिदिव्यसरित् ।

చ ॥ మొట్టమొదటఁ గను-పట్టిన నాఁడే ।
మిన్నగఁ బ్రాఁకినా-మేటి తలఁపు ।
నెఱకెఁ బల్లన్మల్ల-వేలుపు రూఁకి ।
గిట్టిచెన్నఁటులుచి-క్కఁబడు చెద్దుబిద్ద ।
గానినాపంతులె-గప్రఁత్రోఁన దెల్ప ।
నేనేయు వెల్లయు-న్నిక ముగనంచు ।

(౭-౨) మూ ॥ కోరిక లేకుండుటమే ।
లెరికిక నికరముగానుట-యొందే నగ్గా ।
నేరక చీఁకటియాదుఁగునఁ ।
జేరిమునింగినకోలంది-ఁజేటువచ్చున్ ।

చ ॥ నన్నుండిజాతిన-నడికట్టునింగి ।
పా ప్రాదునాకంటి-పదను మిన్నేఱు ।

طاعتِ روحانیان بهرِ تست
خلد و دوزخ عکسِ لطف و قهرِ تست

(۷۳) این چرخ فلک که ما درو حیرانیم
فانوسِ خیال ازو مثالی دانیم
خورشید چراغ دان و عالم فانوس
ما چون صوریم کاندرو گردانیم

Tā‘ati rūhāniyān bahri tust
Khuld wa dōzakh ‘aksi lutfva qahri tust.

(73) Īn oharkhī falak ki mā darō hair ā nīm
Fanūsī khayāl azū misālī dānīm
Khurshēd chíragh dān va ‘ālam fānūs
Mā chūnsuvarīm kāndarū gardānīm.

Cast on the Darkness into which Ourselves,
So late emerged from, shall so soon expire.

LXXIII

We are no other than a moving row
Of visionary Shapes that come and go
Round with this Sun-illumined Lantern held
In Midnight by the Master of the Show ;

बोभूयतेऽपि नरकः स्फुलिङ्गएवममभोघ शोकस्य ।
तृटिरेवस्वर्गोऽस्त्य स्मदीय सन्तोषमूलकालस्य ।
श्रद्धापिदैवभक्ति स्तवमुख्याचरण योग्य धर्मोऽस्ति ।
स्वर्गोऽपिदुर्गतिस्त्व द्रागद्वेष प्रतिकृतिरथभवति ॥

श्लो० ॥ जगत्काण्डपटे सूर्य दीपेनास्मान्महानटः ।
प्रयुज्याप्युपसंहृत्य यथेष्टं क्रीडति प्रभुः ॥ ७३ ॥

गी० ॥ एतत्खचक्रमास्मि न्हन्तभवामोवयन्तु विभ्रान्ताः ।
जानीमोनूनमिदं मायामयकाचदीपयन्त्रनिभम् ।
दीपस्तंभः सूर्यः समस्त भुवनमपि भवति दीपगृहम् ।
नानामूर्तिविशेषा इवस्मइहसर्वतः परिभ्रान्ताः ॥

మిటమిటమనుచి స-మిగులునావంత ।
నావేడ్క-దబ్బున-న్డనువినువలను ।
నీమేలుసేగుల-నీడలారెండు ।

(23) మూ ॥ సపుమాపెండదారపముజు ।
పాడుచుచుఁదట్టిపఱుఁదోలు-బొమ్మలవలెము ।
గ్గడియాటకాఁడుమనల ।
గ్గడువడినాడించువరుస-గాబలుతీర్లన్ ।

చ ॥ ఈమింటిగిఱిక్రింద-నెల్లరు న్మనము ।
ముమ్మరంబుగనర్ది-మునుమున్గినాము ।
పోల్చికొంటిన్మాయ-పుటిలాయియుద్ది ।
తొగసూడుపంజుదుం దుముపట్టునేల ।
మనము బొమ్మలవలె-మలయుదుముచట ।

(۷۴) از روی حقیقتی نه از روی مجاز

ما لعبتگانیم و فلک لعبت باز

بازیچه همی کنیم بر نطع وجود

رفتیم بصندوق عدم یک یک باز

(۷۵) ای رفته بچوگان قضا همچو گو

چپ می خور و راست برو هیچ مگو

(74) Az ruyi haqīqatī na az ruyi majāz
Mā lu'batgānīm va falak lu'a bat bāz
Bāzīchi hamī kunīm bar nata'i wajud
Raftīm basandūqi 'adam yak yak bāz.

(75) Āi rafta ba chau gāni qazā bamchū gō
Chap mī khur va rāst birau hēch magō

LXXIV

Impotent Pieces of the Game He plays
Upon this Chequer-board of Nights and Days;
Hither and thither moves, and checks, and slays,
And one by one back in the Closet lays.

LXXV

The Ball no question makes of Ayes and Noes,
But Right or Left as strikes the Player goes;

श्लो० ॥ चतुरङ्ग फलेखेल न्नहोरात्रमिवर्णिते ।
प्रवर्तयन्नपिबलं निवर्तयाति स प्रभुः ॥ ७४ ॥

गी० ॥ प्रतिपाद्यतेस्वभावः किन्त्वत्रनहीषदस्त्यातिशयोक्तिः ।
अक्षावयं भवामः सभिकोबोभूयते पुनर्दैवम् ।
अष्टापदीकृतभवे परिणायवशंवदाश्शिशुद्यूते ।
नीयामहेऽवसानेऽ न्तःपेटींद्रावपरस्पराश्लिष्टाः ॥

श्लो० ॥ क्रीडाद्यूतःक्षिपेद्यत्र पतेत्तत्रैवकन्दुकः ।
यथानियुञ्ज्यान्नोदैवं वर्तेमहि तथा वयम् ॥ ७५ ॥

---

(౭౪) మూ ॥ ఏయదనులబల్లగ్గోని ।
యేయూశేల్పలవికాని-యెత్తులరయుచున్ ।
గాయాలునడుపుచుఁగెడపుచు ।
హాయిగనాటాడుదాఁచు-నవ్వియువరుసన్ ।

చ ॥ కాదిద్దికల్లని-క్రొంబుగఁగవజ ।
తాదుముమనమువే-ల్పాయాటకాఁడు ।
బ్రతుకుపట్టునఁగచ్చి-వరుసగామనల ।
నాటముగియడబ్బి-యందుంచుమజల ।

(౭౫) మూ ॥ అడుగడుమేలోగులనడఁ ।
గుడియొడమలకాటకాఁడు-కొట్టునటులఁబ ।
ర్వ్యడుచుండు బంతినిన్నిటు ।
లెడలించినవాఁడెఱుంగు-నెల్లునెఱుంగున్ ।

کانکس که ترا فگند اندر تک و دو
او داند او داند او داند او

(٧٦) زین پیش نشانِ بودنیها بودست
پیوستهِ قلم زِ نیک و بد ناسودست
در روز ازل هرانچه بائیست بداد
غمِ خوردن و کوشیدنِ ما بیهوده

Kānkas ki tūrā figand andar tak ū dau
Ō dānad Ō dānad Ō dānad Ō.

(76) Zīn pēsh nishāni būdanī hā būdast
Paiwastayi qalam zi nēk ū bad nāsūdast
Dar rōzi azal harānchi bā īst badād
Gammi khurdan wa kōshīdani mā bīhodast.

And He that toss'd you down into the Field,
HE knows about it all—HE knows—HE knows!

LXXVI

The Moving Finger writes; and, having writ,
Moves on: nor all your Piety nor Wit
Shall lure it back to cancel half a Line.
Nor all your Tears wash out a Word of it.

गी० ॥ हेजङ्गमकन्दुकइव करपालिकयाविधेस्त्वमाक्षिप्तः ।
सव्यमथवापसव्यं दाधाव्यस्वेह किमपिमावादीः ।
यःकोऽप्यविभ्रमत्त्वा मितस्ततस्स्वेच्छयैवमत्यन्तम् ।
जानाति सजानाति स जानातिसएवसैवजानाति ।

श्लो० ॥ विधातृलिखितंकोऽपि परिमार्ष्टुं न शक्यते ।
येनकेनाप्युपायेन भक्त्या वा तपसाथवा ॥ ७६ ॥

गी० ॥ दैवमलेखीदादौ ललाटफलकेषु भावि कर्मफलम् ।
गुणदोष समालेखि न्यस्यवरीवृत्यतेऽप्यविश्रान्ता ।
प्रथमदिनएवसृष्टे निरणेनीयिष्ट भाव्यवश्यफलम् ।
अस्मात्पौरुषमखिलं चिन्तास्माकंवृथैवबोभूतः ।

చ ॥ సింహాహాత్రిమూర్తి-నిలుకడలేక ।
బంతివలెన్వేల్పు-బడితకులోఁగి ।
కుడియెడమలకెలం-కులఁబరుగిడుము ।
మిన్నకుండుము నోరు-మెదలపకింక ।
నటులిటులెవఁడుని-న్నాడించుచుండు ।
వాఁడెల్లవాఁడెల్ల-వాఁడెల్లవాఁడు ।

(౭౬) మూ ॥ వేలుపువ్రాయుచునపుడు ।
వ్రేలినావ్రాలుదిద్ద-నేరవుగానీ ।
కేలాయీతడిపాడిమడి ।
వాలకములివెల్లనేల-పాలేతుదకున్ ।

చ ॥ వలయునట్లేతల-వ్రాలుండఁదొల్లి ।
వరయదుమేలోగు-లాగనిపుడుక ।
నేలపన్నకముందె-నెఱపెఁదానిరుకు ।
వమ్మయ్యోడుమనడె-ప్పరమెల్లఁదుదకు ।

(۷۷) چون روزی و عمر بیش و کم نتوان کرد
خود را بکم و بیش دژم نتوان کرد
کار من و تو چنانکه رای من و تست
از موم بدست خویش هم نتوان کرد

(۷۸) این چرخ چو طاسیست نگون افتاده
در وی همه زیرکان زبون افتاده

(77) Chūn rōzī wa ' umrbēsh va kam natuwān kard
Khud rāba kami va bēshidizam natuwān kard
Kāri man ū tū chunān ki rāyi man ū tust
Az mōm badastī khēsh ham natuwān kard.

(78) Īn charkh chū tāsīst nigūni uftāda
Dar vai hamayi zēr kānzabūn uftāda

LXXVII

For let Philosopher and Doctor preach
Of what they will, and what they will not—each
Is but one Link in an eternal Chain
That none can slip, nor break, nor overreach.

LXXVIII

And that inverted Bowl we call The Sky,
Whereunder crawling coop'd we live and die,

श्लो० ॥ ईदृङ्मतंपण्डितोऽपि मण्डयेदुत खण्डयेत् ।
अलङ्घ्यंनित्यमच्छेद्य ममोच्यं दैवबन्धनम् ॥ ७७ ॥

गी० ॥ जीवनमायुर्नोऽधिकमपिहीनंनैवशक्यतेकर्तुम् ।
न्यूनमतिवेलमथवोभयत्रसर्वत्राहिखलुदुःखित्वा ।
त्वमहमपित्रिकरणतश्चेदेकीभूयसमभविष्याव ।
सिक्थकमिवहस्ताभ्यांविधियथेष्टंन्यरूपयिष्याव ।

श्लो० ॥ अधोमुखं लुठद्व्योम कपालमतिसङ्कटम् ।
नुमः किंदोधूयमाना अस्मादृगवशंहितत् ॥ ७८ ॥

(౭౭) మూ ॥ ఏ చదువరికాని మతి ।
యేదోప్పటులేనిఁ జెప్ప-నీయఁడయెల్లన్ ।
దోఁచక మానదు వంతెగ ।
నాచాటుగనున్న వెల్ప-నదెన్నటికిన్ ।
చ ॥ తల్లిరాతగానిదు-దనసేదుగాని ।
తాలుమాలుసలుప-దినదు కానట్లు ।
పెకిగిగ చెట్టిగిరి-నిల్పె మునవంతె ।
మొదటి దోషము-యుండినగాని ।
నా తిగిరా గుణందే-నియవెవమాట్ల ।
గోరక్న్నటుపద్దు-కానరేము మనము ।

(౭౮) మూ ॥ తలక్రిందుగనాములకెం ।
బిలుచుచునున్నారమిట్లు-మిన్నను పేరన్ ।
గొలుసదుంచుటయు న్గనపలె ।
బలుమట్టు మది లేనిలోఁ-వసొప్లగ్లాన్ ।

نیکی و بدی که در نهاد بشرست
شادی و غمی که در قضا و قدرست
با چرخ مکن حواله کاندر ره عقل
چرخ از تو هزار بار بیچاره ترست

(۷۹) ای دل چو حقیقت جهان هست مجاز
چندین چه بری خواری ازین رنج و نیاز

Nēkī va badī ki dar nihādi basharast
Shādī va ghamē ki dar qazā va qadarast
Bā charkh makun hawāla kāndar ruhi 'aql
Charkh az tū hazār bār bīchāra tarast.

(79) Ai dil chū haqīqatī jahān hast majāz
Chandīn chi burī khārī azīn ranj va niyāz

Lift not your hands to IT for help—for It
As impotently rolls as you or I.

LXXIX

With Earth's first Clay They did the Last Man knead,
And there of the Last Harvest sow'd the Seed:

गी० ॥ भाजनमधोमुखीनं यथाखचक्रंनिपतितमेवास्ति ।
सर्वेऽवाचीनाश्च प्यवशास्तस्मिन्भवन्त्यवक्षिप्ताः ।
सुगुणोऽथवापिदोषः स्वभावतोबोभवीतिमनुजस्य ।
आमोदोवाखेदः प्रागेवविधीयतेऽत्रदैवेन ।
मान्यश्वसीर्वृथैव ज्योतिश्चक्रमिहकार्यमूलमिति ।
बहुशस्तद्भवतोऽपि क्षुम्नातिगतिंनिजांसदाज्ञात्वा ।

श्लो० ॥ उत्पत्तिस्थितिनाशाना मेकमेवहि कारणम् ।
स्वरूपतोनभेदोऽस्ति लोकस्याद्यन्तयोरपि ॥ ७९ ॥

చ ॥ ఇటుబోరగిల్లిన-దిమింటికొప్పెర ।
మూతలేకుండిన-బోడచెంబట్లు ।
కాన నేదియుపీలు-గాకెల్లవారు ।
తలక్రిందుగానిటు-దలకుచునుంద్రు ।
నింగినేలలతోడ-నేతమునట్లు ।
నొసటను వెలితిలేక-యోగును మంచి ।
తలవ్రాతఁబెట్టెనం-తయు శోకగల్గు ।
నెనుముమోపకెం-దేమింటిమీఁద ।
నీకన్న నదురుదా-నికివేయిరెట్లు ।

(25) మూ ॥ మొదలేతుద తుదయే మొద ।
లిది మొదలిది తుద యనియెన-(?)లుగదరంబో ।
బదపడిసిండిన చదలును ।
విదిలికి దలిపొదలు దినుసు-వేఱుగు ఔట్టుల్ ।

تن را بقضا سپار و با وقت بساز
کین رفتهٔ قلم ز بهر تو ناید باز

(٨٠) خوش باش که پخته اند سودای تو دی
ایمن شده از همه تمنای تو دی
تو شاد بزی که بی تقاضای تو دی
دادند قرار کار فردای تو دی

Tan rā baqazā sipār va bā waqt basāz
Kīn raftayi qalam zibahri tū nāyad bāz.

(80) Khush bāsh ki pukhta andsau dāyīyi tū dī
Ēman shuda az hama tamannāyī tū dī
Tū shād bazī ki bī taqāzā yī tū dī
Dādand qarāri kārifardāyīyi tū dī

And the first Morning of Creation wrote
What the Last Dawn of Reckoning shall read.

LXXX

Yesterday, THIS Day's Madness did prepare :
To-morrow's Silence, Triumph, or Despair :

गी० ॥ अयि हृदयाविश्वमेत न्मिथ्यैवयथार्थतोऽस्तियद्धेतोः ।
किं तेनकारणेना त्यन्तं दोभूयसे वृथा व्यसनैः ।
दैवाधीनां कुरुतनु मपि बोभूयस्वकालमनुसृत्य ।
कलमोऽतीतश्चेत्त्वां प्रत्येषपुनः कदापिनायाति ।

श्लो० ॥ भूतकालः परोक्षोऽस्ति भाविकार्यमनिश्चितम् ।
वृथागतानागतयो श्चर्चापिबपिबापिब ॥ ८० ॥

गी० ॥ सन्तुष्टोबोभूहि ह्यस्तनविभवास्ततोऽप्यपंफुलिषुः ।
सकलमबोभूदिष्टं तवामतिहतं परेद्युरेवयतः ।

చ ఓయుల్లమా నేల-యుత్తపాటిక్కు ।
కోరినివేలఁజి-క్కులఁదగిలెదవు ।
మిగులవేల్పునకుని-మెయిమీఁదుకట్టి ।
తలకొనుచుంచుము-తకుణముకోలఁది ।
నిఁకరాదునిన్గూచిఁ-

(౮౦) మూ ॥ పన్నినీటునేటిటికిక్కు- ।
నిన్నమఱియు రేపుమాపు-నెగులున్దగులె ।
ట్లున్ననిన్నవడదీఱఁగ ।
నిన్నివేమఱతు-చొక్కు-నెమ్మానునెడక్ ।

చ ॥ నిన్నటిముచ్చట-నెఱవేఱఁగాన ।
నెందేనిహాయిగా-నీవుండవలయు ।
నీకోరికలకెల్ల-నిన్నయెడమ్యె ।
నీకుఁగల్గదుమఱి-నిన్నటిచిక్కు ।
నిన్నరేపులవంత-నిలిపిఁబతుకుము ।

خوش باش ندانی از کجا آمدهٔ
می نوش ندانی که کجا خواهی رفتهٔ

(۸۱) آنروز که توسن فلک زین کردند
و آرایش مشتری و پروین کردند
این بود نصیب ماز دیوان قضا
مارا چه گنه قسمت ما این کردند

Khush bāsh nadānī az kuja āmadaī
Mai nōsh nadānī ki kujā khāhī raftaī.

(81) Ān rōz ki tausani falak zīn kardand
Va ārāyishi mushtarī va parwīn kardand
Īn būd nasībi mā zi dīwāni qazā
Mārā chi guna qismati mā īn kardand.

Drink ! for you know not whence you came, nor why :
Drink ! for you know not why you go, nor where.

LXXXI

I tell you this—When, started from the Goal,
Over the flaming shoulders of the Foal
Of Heav'n Parwin and Mushtari they flun
In my predestined Plot of Dust and Soul ·

जे जीह्मानन्देन ह्योगततृष्णस्त्वमप्यबोभूवीः ।
उभयेद्युरपिपरेद्युः पूर्वेद्युस्त्वगतिह्मदादादिषुः ।
बोभूतात्ममदेन त्वमिहावाजङ्गमीः क्समबोभोः ।
दाधेयाहालामी षदपिनजानास्यहोकजङ्गम्याः ।
श्लो० ॥ सृष्ट्यादावेवनिहितं विधेयंसर्वदेहिनाम् ।
अवश्यमनुभोक्तव्यं कृतंकर्मशुभाशुभम् ॥ ८१ ॥
गी० ॥ यस्मिन्ग्रहाअकार्षुः सन्नद्धानहनिदुर्विनीतांस्ते ।
अश्विन्यांगुरुचार स्फुटपद्धतिमप्यदीदिशन्नेव ।
मज्ञातकफलमेवं ज्योतिश्शास्त्राद्यथैवनिरणायि ।
हन्तममकोऽपराधः संप्रतिमेभागधेयमिदमस्ति ।

ఎటునుండివచ్చితో-యెఱుఁగవునీవు ।
వేడుకలన్విఱ్ఱ-వీఁగుచునుండు ।
మెలమినంగూరుకో-పీవానుకొనుము ।
యారయఁజాలవిఁకెటు-నరిగెదోనీవు ।

౫౧) మూ ॥ నేనాయునిక్కనెఱిఁగిన ।
లోనేతొలుదొల్తనాఁబ-డుకుమొసలుతెంపల్ ।
నానాటికిఁబడినిట్టుల ।
పైనెలకొనునంచుఁదెలిసి-యెలికెదనికున్ ।
పా ॥ వెలుఁగుదొరకాఁగువారున-మూలకుజేను ।
కట్టిమిన్నిమ్ములన్ద్రోవ-వెట్టునాఁడు ।
నాతలన్వ్రాసినాఁడునా-నడతలెల్ల ।
చేటునావంతువచ్చెనా-లోటులేదు ।

چون بود ازل بود مرا انشا کرد (۸۲)

با من ز نخست درس عشق املا کرد

آنگاه قراضهٔ ریزهٔ قلب مرا

مفتاح در خزائن معنی کرد

با تو بخرابات اگر گویم راز (۸۳)

به زانکه بمحراب کنم بی تو نماز

---

(82) Chūn būdi azal būdi marā inshā kard
Bā man zi nukhust darsi ʻ ishq imlā kard
Āngāh qarāzayi rīzaī qalb marā
Miftāhi dari khazāʻini maʻanī kard.

(83) Bā tū ba kharābāt agar gōyam rāz
Bih zānki bamihrāb kunam bī tū namāz

LXXXII

The Vine had struck a fibre : which about
If clings my being—let the Dervish flout ;
Of my Base metal may be filed a Key,
That shall unlock the Door he howls without.

LXXXIII

And this I know : whether the one True Light
Kindle to Love, or Wrath-consume me quite,

श्लो० ॥ हृदंयद्यवलंबेयं सूत्रंमधुविनिर्मितम् ।
तत्कैवल्यं समाप्नोमि यदसाध्यंमुनेरपि ॥ ८२ ॥

गी० ॥ नित्यप्रकृतिरबोभू दन्नाक्षीदिहसतस्येहेतोर्माम् ।
आदितएवयथावि ध्यजीगपत्कामशास्त्रपाठमपि ।
तत एव मम हृदयानि भिन्नत्रसरेणुनापिसाविधाता ।
प्रज्ञाकोशकवाटवि भेदनपटुकुञ्चिकामिहारचत् ।

श्लो० ॥ रागद्वेषौ समुद्दीप्य तेजः किमपिमांक्षयेत् ।
पानोदित प्रभालेशः श्रेयोऽस्ताध्वरभानुतः ॥ ८३ ॥

(౮_౨) మూ॥ ఈ లాహిరి నాయందలి ।
మేలి తెలివి వెలుఁగునకై-మొలపఁగలిగినన్ ।
వేలుపుచిందువబీగము ।
నాలోపలనుండి కలుగు-నంబి మొఱయిడన్ ।

చె ॥ నేలతో నేనున్న-నెగడించినాఁడు ।
తోడ్తోడ మేలుచ-దువు చెప్పినాఁడు ।
నాయుల్లమందలి-నలుసుతో నెఱుక ।
కలిమిచిందువకు బీ-గము సల్పినాఁడు ।

(౮3) మూ ॥ నెమ్మిగొలుపనీయెల్లెడఁ ।
బ్రమ్మిననాలోని తెలివి-పదటఁగలుపనీ ।
యిమ్ముగ నేఁద్రావినమే ।
లమ్మొయిఁగో వెలనడంగు-నడియరికన్నన్ ।

ای اول و ای آخر خلقان همه تو
خواهی تو مرا بسوز و خواهی بنواز

(۸۴) یزدان چو گل وجود ما می آراست
دانست ز فعل ما چه خواهد برخاست
بی حکمش نیست هر گناهی که مراست
پس سوختن قیامت از بهر چه خواست
حکمی که از او محال باشد پرهیز
فرموده و امر کرده کز وی بگریز

Ai awwal wa ai ākhiri khalqāni hama tū
Khāhī tū marā bisōz va khāhī binawāz.

(84) Yazdānchu gili wuzūdi mā mī ārāst
Dānist zi fa'li ma chi khāhad bar khāst
Bīhukmash nīst har gunāhī ki marāst
Pas sōkhtani qiyāmat az bahrichi khāst
Hukmī ki az ū muhāl bāshad parhēz
Farmūda va amr karda kaz wai bagurēz.

One Flash of It within the Tavern caught
Better than in the Temple lost outright.

LXXXIV

What! out of senseless Nothing to provoke
A conscious Something to resent the yoke

गी० ॥ अजिगदिषिष्यंत्वांप्रति यदिसाक्षान्मन्त्रमपिमदस्थाने ।
तस्मात्त्वयाविनैवा चिकत्थिषिष्ये यथाविधिनमस्याम् ।
अयि देव बो भवीषि त्वमेव सृष्ट्यन्त कारणं जगतः ।
प्रबुभूषेः सन्तनितुं मम दुःखं वाथवासुखं हन्त ।

श्लो० ॥ असंबद्धश्चेतनोऽयं जडप्रकृतितोऽसतः ।
स्वतन्त्रस्य तथाप्यस्य वृथाकर्मविधीयते ॥ ८४ ॥

गी० ॥ विधिरात्मना यथा मम मृण्मयदे हंयथेप्सितमकार्षीत् ।
मच्चेतः परिणामं निस्सन्दे हंयथाक्रममवेदीत् ।

చ ॥ కోపువెంటన్నిన్ను-గొల్చుటేవాసి ।
యీవులేనిమసీదు-నెరఁగుడుకంటె ।
మిన్నునేలలక్రిందు-మీఁదులోఁవాఁడ ।
నష్పునాహోయివం-తలుతోఁచినట్లు ।

(౮౪) మూ ॥ లోడలోట్టనుండివెడలిన ।
పడికట్లకులొంగినిద్ర-వడిమడితడులన్ ।
గిడిగిళ్లనడలకున్న ।
నైడునఁటయీబ్రతుకుహోయి-చెల్లినపిదపన్ ।

చ ॥ నామేనునేలఁబ-న్నకమున్నెవేల్పు ।
నాతెల్వినిగుడుమం-దలఁగూడనెఱుఁగు ।
వానిసెలవుఁబట్టి-వచ్చునాయెగ్గు ।
బ్రదుకుపిదపమంట-రానేలనాకు ।

آنگاه میانِ امرِ و نهیشِ عاجز

در ماندهٔ جهانیان که کج دار و مویز

تاقالبِ خاکِ من بر آمیخته اند (۸۵)

صد بوالعجبی ز من بر انگیخته اند

من بهتر از این نمی توانم بودن

Āngāh miyānī amri wa nahīshi 'ājiz

Dar māndayi jahāniyān ki kajdār wa mawēz.

(85) Ṭā qālibi khāki man bar āmēkhtā and

Sad bul 'ajabī zi man bar angēkhtā and

Man bihtār az īn nami tawānim būdan

Of unpermitted Pleasure, under pain

Of Everlasting Penalties, if broke!

LXXXV

What! from his helpless Creature be repaid

Pure Gold for what he lent us dross-allay'd

तस्याज्ञया विनानो बोभूयादस्मदीय दुष्कर्म ।
संस्थायकथमहमतः कुंभीपाकंतथापिजङ्गम्याम् ।
केवलमसाध्यामि न्द्रिय निग्रहणं तत्तदाज्ञयाभवति ।
अस्मादेवाकस्मा त्प्रवर्तते किं विधिर्निषेधोऽपि ।
हन्तवयमन्तरास्मः प्रतिषेधं विधिमतीव बलहीनाः ।
उभयेष्वपिपञ्चजनाःकृत्याकृत्येषु सन्नियुज्यन्ते ।

श्लो० ॥ पूर्वाचारपिशाचोऽयं बाधतेऽनपराधिनम् ।
स्वभावसुखिनं मर्त्यं हाधिग्दुर्विधिचेष्टितम् ॥ ८५ ॥

गी० ॥ सर्वाण्यङ्गानिमम प्रागमिमिश्रन्मुदासमन्ताद्ये ।
मत्समुदबीभवंस्तेऽप्यहोमहाद्भुत शतमदृश्यानि ।

దాలఁగదుష్టుకర్మ-తోఁగల్గునేని ।
యొగ్గులగ్గలనల్ప-నేఁటుచెల్లునఁటోక ।
పెస్సితిమెమనక-ట్టపలకనమమఁ ।
బుట్టిపాలియువార-ము మనమెల్లనము ।
ననఁటివెలుపుతడి-వడియనేకనెడు ।
తబ్బిబ్బుపన్నుల-న్దలఁకచున్నాము ।

(౮౫) మూ ॥ అలతికెలసి యనుమప్పిడి ।
కొలువునవపంజిమాయి-గొనటకఁదగవుర్ ।
నలిపెమనాతనికేమన ।
వలయుఁబ్రతుకు జట్టియొట్టు-వచ్చెన్దుకుర్ ।

చె ॥ వేలుపునాదుమ్ము-వెలిపుచ్చుపూఁట ।
నన్నుంఢినాయువిం-తలుసల్పినాఁడు ।

کز بوتهٔ مرا چنین برون ریخته اند

مردِ آن نبود که خلق خارند اورا (٨٦)

وز بیم بدی نیک شمارند اورا

رندی که نمود پستِ دستی بکرم

رندانِ همه پستِ دست دارند اورا

Kaz botävi marā chunīn birūn rēkhtā and.

(86) Mardi ān nabūd ki khulq khārind ūrā

Vaz bīm badī nēk shumārind ūrā

Rindī ki namūd past idastī ba karam

Rindāni hama pasti dast dārind ūrā.

Sue for a Debt we never did contract,

And cannot answer—Oh the sorry trade!

LXXXVI

Nay, but for terror of his wrathful Face,

I swear I will not call Injustice Grace;

Not one Good Fellow of the Tavern but

Would kick so poor a Coward from the place.

एतावतोमहत्तर इतः परमहं नजातुबोभूयाम् ।
अस्मद्धेतोरस्म देहोऽप्येवंबहिर्निरस्येत ।

श्लो॰ ॥ असद्विधिस्साधुरिति दैवभीत्यायदुच्यते ।
निष्कासितः स्यांसपदि कातरेणापिपानतः ॥ ८६ ॥

गी॰ ॥ न भवति सोऽपि मनुष्यः सुतरां निन्दन्तियं स्वकीय जनाः ।
दुष्टं शिष्टमितिपुन र्भीत्यासहसाथवा प्रशंसन्ति ।
मधुपायी शुन्डायां निजापराधेनसन्तितिप्सेचेत् ।
सर्वेऽपि तत्सहचरा हन्तभ्रान्तंतमिहशिशप्सेयुः ।

కాఁబోవనియ్యెడ-కన్ననయంబు ।
కనుక నీబొందినిం-కన్బొలియించు ।

(౮౬) మూ ॥ కడునలుగువేలుపనియొ ।
ట్టిడుకొనినేఁగానిపనుల-నెగ్గించునెడన్ ।
జెడువెడఁగాయని నన్ను ।
న్వడిఁబాక న్వడలిమంచి-వాఁడున్నన్నున్ ।

చె ॥ ఎల్లరున్దిట్టెడు-నెవఁడైనమఱియు ।
నీవాఁడు వెఱపున-నెవ్వనియోగు ।
వాసియుంద్రోమగ-వాఁడుకాఁడతఁడు ।
త్రాగఁబోతుతననె-ఱనునకడలిన ।
లొట్టిముచ్చులునాని-లోటునెగ్గింత్రు ।

بر رهگذرم هزار جا دام نهی (۸۷)
گوئی که بگیرمت اگر گام نهی
یک ذره ز حکم تو جهان خالی نیست
حکم تو کنی و عاصیم نام نهی

لعنت آن تست و رحمت آن تو (۸۸)
بنده آن تست و قسمت آن تو

(87) Bar rahguzaram hazār jā dām nahī
Gōī ki bagīrmat agar gām nahī
Yak zarra zi hukmi tū jahān khālīnīst
Hukm tū kunī va ‘āsīmi nām nahī.

(88) La‘nati ān tust wa rahmati ān tū
Bandayi ān tūst va qismati ān tū

LXXXVII

Oh Thou, who didst with pitfall and with gin
Beset the Road I was to wander in,
Thou wilt not with Predestined Evil round
Emmesh, and then impute my Fall to Sin!

LXXXVIII

Oh Thou, who Man of baser Earth didst make,

श्लो० ॥ मम प्रवृत्तेर्व्याघात स्त्वयाचेत्क्रियतं विधे ।
साक्षात्त्वमेवापराधी मम दोषो नविद्यते ॥ ८७ ॥

गी० ॥ प्रतिपदमपि मार्गेमे स्थापयसीत्थं सहस्रशः पाशान् ।
मापिपतिर्षोर्बिभन्त्सा नीत्येवं मां निजागर्दाषित्वम् ।
नास्ति चराचरमेत न्मनागपितवानधीनमाहोस्वित् ।
आज्ञां त्वमेव कुरुषे तथाहि मम दुष्टनामविदधासि ।

श्लो० ॥ सृजन्मृदामर्त्यमपि विघ्ननिघ्नंत्रिविष्टपम् ।
विधेत्वयै वंक्रियते सुखदुःख परंपरा ॥ ८८ ॥

---

(౮౭) మూ ॥ నీవేకలుఁగులఁద్రవ్వితి ।
నీవేవలపన్నినాఁడ-వేఁజనుత్రోవన్ ।
నావేల్పాతప్పనియె ।
నీవేదిద్దకిటునన్ను-నెగ్గించెదనా ।

చ ॥ ఏనేగుత్రోవలో-నీవువేచోట్ల ।
నుక్కిరిబిక్కిరి-యురినన్నినావు ।
అమరికె దేనియం-దంకించినిన్ను ।
బట్టువనంచుఁద-ప్పకపల్కినావు ।
నింగినేలలలోన-నీవులోఁగొనక ।
యున్నతావేదియు-నుత్తనాలేదు ।
ఆపునీవానతింత-వెపెచ్చునాదు ।
నెంబనిత్తను-నేనెవెట్టెవు ।

(౮౯) మూ ॥ ఎంతవుమొయిన్నాకదితెలిపి ।
మరులుసిగ్గొల్పితివితన్వి-మాటందుటకై ।
మరితాళఁజాలనాతీఁ ।
పురమోచర్మమునన్నుగావు-మోయిలువేల్పా ।

گر مرا لعنست قسمت باک نیست
زهر هم باید همه تریاک نیست
من بندهٔ عاصیم رضای تو کجاست
تاریک دلم نور و صفای تو کجاست
مرا تو بهشت اگر بطاعت بدهی
این مزد بود لطف و عطای تو کجاست
ای واقف اسرار ضمیر همه کس
در حالت عجز دستگیر همه کس
یارب تو مرا توبه ده و عذر پذیر
ای توبه ده و عذر پذیر همه کس

Gar marā la'an ast qismati bāk nist
Zahri ham bāyad hama tiryāk nīst
Man bandaī 'āsīm rizāī tū kujāst
Tārīki dilam nur u safāī tū kujāst
Marā tū bihisht agar batā't-bidihī
Īn muzd būḍ lutf u 'atāī tū kujāst
Ai wāqifi asrāri zamīri hamayi kas
Dar hālati 'ajizi dastagīri hamayi kas
Yā rabb tū marā tauba dih wa 'uzr pazīr
Ai taubayidih wa 'uzri paziri hamayi kas

· And ev'n with Paradise devise the Snake:
For all the Sin the Face of wretched Man

गी० ॥ यावन्मुकोपिषसिचे त्विक्षामिषसएवतावदेवंत्वम् ।
आशीप्ससियदियाव त्तावदनुजिघृक्षसि प्रभोचित्रम् ।
अभविष्यच्चेद्दु ष्टाचारोमेऽभेष्यमहमर्तावविधे ।
बोभूयेतविषमपि त्वखिलंनह्यमृतमेव बोभूयात् ।
दासोऽस्म्यहमतिपापी तवकुत्रचिदस्ति सहजकारुण्यम् ।
मलिनात्माबोभूवं क्वविद्यतेप्रस्फुट प्रभावस्ते ।
स्वर्गं मह्यं त्वं यदि दित्सेस्त्वच्चरणसक्त भक्ताय ।
तद्बोभूयात्प्रतिफल मेवक्वानुग्रह प्रदानंते ।
अयिनिश्शेषमनुष्या न्तरङ्गिकरहस्यसारविज्ञातः ।
आत्मीयाखिलभक्ता पत्समय महाभयप्रदानकर ।
हे देवदेहिपश्चा त्तापं पापं क्षमस्वमेऽन्यन्तम् ।
अय्यनुतापविधायक यतस्त्वमेवासिदुष्कृतक्षन्ता ।
प्रेतं जीवितमपिमां त्वमेवरक्षासिसदा यथान्यायम् ।
अस्य जगच्चक्रस्या स्थिररूपस्यत्वमेवभर्तासि ।

చ । నేఁముగావింతు-నేఁపగొల్పింతు ।
ప్రాణిఁ [illegible]-[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible]-[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
నా [illegible] వేల్పు-[illegible] దేవ ।
మా [illegible]-[illegible] ।
యెల్లరిలోగిటు-[illegible] వాఁడ ।
[illegible]-[illegible] వాఁడ ।

سازندهٔ کار مرده و زنده توئی
دارندهٔ این چرخ پراگنده توئی
من گرچه بدم خواجهٔ این بنده توئی
کسرا چه گنه نه آفریننده توئی

(۸۹) ماه رمضان چنانکه امسال آمد
بر پای خرد بند گران حال آمد
ای بار خدای خلق را غافل ساز
تا پندارند که ماه شوال آمد

Sāzindai kāri murda wa zinda tū ī
Dārandaī īn charki parāganda tū ī
Man garchi badam khāzai īn banda tū ī
Kasrā chi guna na āfirinanda tū ī.

(89) Māhi ramazān chunān ki imsāl ā mad
Bar pāyi khirad bandi girāni hālāmad
Ai bāri khudāy khulqrā ghāfil sāz
Ṭā pindārand ki māhi shawwāl ā mad.

Is black with—Man's Forgiveness give—and take!

LXXXIX

As under cover of departing Day
Slunk hunger-stricken Ramazan away,
Once more within the Potter's house alone
I stood, surrounded by the Shapes of Clay.

अहमस्म्यत्यपराधी तथाहि दासस्यममविभुर्भवसि ।
कस्यापि नास्ति पापं यस्माद्धेतोस्त्वमेव कर्तासि ।

श्लो० ॥ उपवासव्रतेभग्ने क्षीणेकर्मण्यहं पुनः ।
कुंभकारालयेऽप्यस्थां मृद्विकारैः परीवृतः ॥ ८९ ॥

गी० ॥ हन्ताकस्मादेषम आयासीदौपवस्तमासोऽयम् ।
सङ्कटकालः संप्रति समभूदत्यन्तचतुर पदबन्धः ।
अयि दुर्भरव्रतविधे सर्वानपिकुरुजनांस्त्वमौदरिकान् ।
बोधय समस्तविभवै रवश्यभोगार्हएषमासइति ।

నాయొపునకునన్వ-నటచెందనిమ్ము ।
నానేరమింక నె-న్నకుమిలువేల్ప ।
నెరసునొప్పించిన-న్నెంతువుకనుక ।
చెఱుపుగొప్పించికా-చెదవీవుకాన ।
నేఁజేసునడియఁడ-న్నెవునాదొరవి ।
కెగ్గులేదెవనికీ-వే కీడుఁకెరవి ।

(౮౯) మూ ఓటితెతుదినాటి చీఁకటి ।
చాటునన్నాఁయిల్లినెక్కు-సంబుగజాతెన్ ।
నూటినాఁరెకురంగట ।
దీటులుఁగికయుఁటిఁబాటి-నినుసులనసుమన్ ।

చ నిక్కుచ్చిగానిట్రు-నెలదాఁకరించె ।
నియేఁషుచదువరి-కెల్లసద్దముగ ।
నోనోమువేలుపా-యొనరించుమింక ।
బాఁదితాల్పులఁదిండిఁ-పోతులనిద్ది ।
యెల్లగిన్గనుమని-యెన్నుకోసిమ్ము ।

(۹۰) گویند که ماهِ رمضان گشت پدید
من بعد بگردِ باده نتوان گردید
در آخرِ شعبان بخورم چندان می
کاندر رمضان مست بیفتم تا عید

(۹۱) جامیست که عقل آفرین می زندش
صد بوسه زِ حسن بر جبین می زندش

---

(90) Gōyand ki māhī ramazān gasht padīd
Man ba‘d bagardi bāda natuwān gardīd
Dar ākhiri sha’bān bakhuram chandān mai
Kāndar ramazān mast bīftam tā ‘īd.

(91) Jāmīst ki ‘aql āfrīn mī zandash
Sad bōsa zi husn bar jabīn mī zandash

XC

And once again there gathered a scarce heard
Whisper among them ; as it were, the stirr'd
Ashes of some all but extinguished Tongue,
Which mine ear kindled into living Word.

XCI

Said one among them—" Surely not in vain,
My substance from the common Earth was ta'en,

श्लो० ॥ रसनानां पुरारब्ध चेष्टानां जल्पितं पुनः ।
मर्त्यौघमन्तरेणापि मयाश्राविशनैश्शनैः ॥ ९० ॥

गी० ॥ केचिद्वदन्तिमांपुन रायास्यत्यौपवस्तमासेन्दुः ।
तदनन्तरमापिचित्तं भूयोमद्यंनपातुकामंस्यात् ।
उपवासमासपूर्वं तावन्मात्रं सुरांपिपासेयम् ।
यावद्वोभूयांमद मत्तः सकलौपवस्तसमयेऽपि ।

श्लो० ॥ एकोऽभाणीद्वृथायोमां नास्राक्षीन्मृत्स्वरूपिणम् ।
विलाययेदात्मनिद्रा क्सएवेमां तनूमिति ॥ ९१ ॥

---

(౯౦) మూ ॥ ఉసురుసురనుమిడుకెసఁగని ।
కొసముసముసమసఁగుముసుఁగు-గుసగుసవింటిన్ ।
గసిదీఱన్నసమీఱ ।
స్రుసికిలునాకొసరుపిసరు-తొలుచదువులగున్ ।

చ ఆనుఁగునెలతిర్గి-యరుదెంచునంద్రపు ।
తెలఁపరాదుల్లమ-త్తఱిగోపునాఁ ।
నేఁగాప్రసన్నిద్రయు-నెలదాఁటునఱకు ।
తనుపునేకటిముట-స్తప్ప్రద్రానెసను ।

(౯౧) మూ ॥ ఇఁకఁగొరిబొమ్మయనెనా ।
రకనన్నిటఁబన్న లేదు-రహింపారన్ ।
జికిలినానచిఱనవేల్పో ।
పెక నెందేఁగానరాని-పిసరుగమాఱ్చున్ ।

این کوزه گرِ دهر چنین جامِ لطیف
میسازد و باز بر زمین می زندش

(۹۲) ترکیبِ پیالهٔ که در می پیوست
بشکستنِ آن روا نمی دارد مست
چندین سر و پایِ نازنین از سر دست
از مهر که پیوست و بکین که شکست

Īn kūza gari dahr chunīn jāmi latīf
Mī sāzad va bāzbar zamīn mī zandash.

(92) Tar kībi piyālaī ki dar mī paiwast
Bashī kastani ān ravā namī dārad mast
Chandīn sar va pāyi nāzanīn az sar dast
Az mihriki paiwast va bakīnī ki shikast.

That He who subtly wrought me into Shape
Should stamp me back to shapeless Earth again ? "

XCII

Another said—" Why, ne'er a peevish Boy
Would break the Cup from which he drank in Joy ;
Shall He that of His own free Fancy made
The Vessel, in an after-rage destroy ! "

गी० ॥ आचुंबितफालमपी हविद्यते हृद्यमद्यपात्राद्यम् ।
सविनिर्मित्सतिचक्री तदेवदिद्रीषतिस्थलेभूयः

अन्योः

विषवृक्षोऽपिसंवर्ध्यस्वयं छेत्तुमसाम्पतम् ॥ ९२ ॥

गी० ॥ सङ्गीकृतानितानी ह चक्रिणा पानभाजनाङ्गानि ।
दीदांस्येरंश्चेत्सोऽपीर्ष्यिषिषेदेववारुणीमत्तः ।
कतिशीर्षाण्यङ्गीनापि चक्रीरम्यैरचीकरस्स्वनखैः ।
प्रेम्णैवहन्तसपुन र्द्वेषेणैवं स्वयंव्यदिद्रीषीत् ।

చె॥ ఎఱుకగల్గినవార-లెల్లఁగొండాడఁ ।
గ్రాలునంట్లుముడియఁ-కట్టెడుబుద్ధి ।
క్రోవులమేఁతకీ-గొనబైనదినుసు ।
కాఁపించునదియుము-క్కలుగొట్టునేల ।

(౯-౨) మూ॥ అనెలాఁతివాఁడుతానె ।
క్కినకొమ్మనెత్తియైన-గినిసినఅకునా ।
తనకైయూరనొనచిఃన ।
పనిముట్టున్వేలుపలిగి-పాడెటుసల్పున్ ।

చె॥ చాలవంతులువేసి-సల్పినలొట్టి ।
చెఱుపనొప్పఁడుకైపు-చెలఁగినవాఁడు ।
మొదలడుగులుప్రేళ్ల-మొనలఁగోఁబన్ని ।
బరువడిఁగిట్టక-పగులుచునెవఁడు ।

(۹۳) زِ آوردنِ من نبود گردون را سود
وز بردنِ من جاه و جلالش نفزود
وز هیچ کسي نيز دو گوشم نشنود
کاوردن و بردنِ من از بهر چه بود

(۹۴) در کارگهِ کوزه گرِي رفتم دوش
ديدم دو هزار کوزه گويا و خموش

(93) Zi āwardani man nabūd gardūn rā sūd
Vaz burdani man jāh va jalālash nafuzūd
Vaz hēch kasēnīz dōgōsham nashunūd
Kāwardan wa burdani man az bahrichi būd

(94) Dar kārgahi kūzagarī raftam dōsh
Dīdam dō hazār kūzayi gōyā va khamōsh

XCIII

None answer'd this ; but after silence spake
Some Vessel of a more ungainly Make ;
" They sneer at me for leaning all awry ;
What ! did the Hand then of the Potter shake ? "

XCIV

Thus with the Dead as with the Living, WHAT ?
And WHY ? so ready, but the WHEREFOR not,

श्लो० ॥ अकस्मात्कुंभकारोऽपि भिन्द्याच्चेत्स्वकृतंघटम् ।
कंपेतकिं तस्यपाणि रित्यवोचत्परोहसन् ॥ ९३ ॥

गी० ॥ ननुमामकागमादिह नकोऽपिबोभूयते विधेर्लाभः ।
ममानिष्क्रमादितोबत तन्महि मोरूकृतोनबोभूयात् ।
कस्मादपिकर्णौमे शोश्रूयेते नतत्वतः किञ्चित् ।
हन्तममागमनिर्गम कार्येएते कथं प्रवर्तेते ।

श्लो० ॥ जिज्ञास्यते देहयात्रा वृथाकिमपि जीवितम् ।
घटः कः कुंभकारः क इत्यवादीत्तदेतरः ॥ ९४ ॥

(౯౩) మూ ॥ ఏకస్మాంనసేరకె ।
యూరకయున్నారలెవ్వ-(డో పల్కానిటు ।
కారాదూరకుండితా ।
నారయకావేల్పుగూడ-నెపొనరించుక్ ।

చె ॥ నారాకవేలుపే-నయమొనగూచెఁ ।
నాపోకనాతని-నలువెటుహెచ్చె ।
ప్పించిననైచ్చె-రన్వెడలించు ।
నుమువునా రెండుపీ-నులవినలేదు ।

(౯౪) మూ ॥ బ్రదుకననేమీమఱియు ।
నదియుటయననేమియిట్లు-చయ్యానమాత్ప ।
ట్లాదలునిదిటులనేలా ।
కుదు రెదిపిదు తెద్దిబుడ్డి-కూపటెరియేండి ।

ناگاه یکی کوزه بر آورد خروش
کو کوزه گر و کوزه خر و کوزه فروش

(۹۵) دارنده چو ترکیب طبائیع آراست
باز از چه سبب فگندش اندر کم و کاست
گر نیک آمد شکستش از بهر چه سود
ور بد آمد پس این صور عیب چراست
گویند بحشر جستجو خواهد بود
وان یار عزیز تند خو خواهد بود

Nāgāh yakī kūza bar āward khurōsh
Kū kūzagar va kūza khar wa kūza farosh.

(95) Dāranda chū tarkībi tabā'ī ārāst
Bāz az chi sabab figan dash andar kam ū kast
Gar nēki āmad shikastash azbahri chi sūd
Var badi āmad pas īn suvari 'aib chirāst
Gōyand bahashri justjū khāhad būd
Wān yārī 'azīz tūndkhō khāhad būd

One on a sudden peevishly exclaim'd,
" Which is the Potter, pray, and which the Pot ? "

XCV

Said one—" Folks of a surly Master tell,
And daub his Visage with the Smoke of Hell ;

गी० ॥ पूर्वेद्युर्नक्तमहं कुलालशालामजीगमंसहसा ।
मूकानपिवागीशान् द्विसहस्रमिताञ्जनांस्तदाद्राक्षम् ।
एकमपिपानपात्रं द्रागेवंस्वयमजू घुषच्छब्दम् ।
घटनिर्माताक्वपुनः क्वक्रयिकः क्वास्तिहन्ताविक्रेता ।

श्लो० ॥ मायीविधिर्जगत्कर्ता तेनजन्तुर्विचार्यते ।
दीयतेकर्मफलामि त्यन्योऽवोचज्जनश्रुतिम् ॥ ९५ ॥

गी० ॥ पञ्चीकुर्वन्धाता भूतान्यपिमेलयन्यदाम्राक्षीत् ।
कस्माद्धेतोर्भूय स्तानिसलोपानिकिमुतसोऽकार्षीत् ।
यदिमूर्तान्येतानि प्रायः सुगुणास्पदानिवोभूयुः ।
भूयोऽदयःकिमवधी त्पसभमपिवृथैवतान्य सौहन्त ।

చ ॥ అరిగితిన్నిపుడుతల-యుంగడికేను ।
నిన్నమాపటఁగాఁ-టిర్నెందువేల ।
పలికియున్నలుకని-పంటులాదెదియొ ।
కూఁతవేసెన్గడు-గొబ్బునన్నిట్లు ।
క్రియవికూపఁకరిమొట-ఁగొనువాఁడిఁకెచట ।
నమ్మునతఁడెచ్చోట-నంచుబిగ్గఁగ ।

(౯౫) మూ ॥ తగులొప్పనిబిగికాన్పుల ।
తగవరి బడియొడయఁడాడె-ఁదనతోవేల్పు ।
తెగమిగులబొమ్మలాట ।
న్నొగడ్చితానాడుకొనున-నియొనెందేని ।

చ ॥ పుట్టుకతోవేల్పు-బొందులుకూర్చె ।
మఱలనయ్యైవినదు-మన్నాల్చనేల ।
మంచివానెడవాని-మాపనేమిపని ।

از خیر محض جز نکوئی ناید هرگز
خوش باش که عاقبت نکو خواهد بود

(٩٦) آندم که نهال عمر من کنده شود
و اجرام ز یکدگر پراگنده شود
گر زانکه صراحی کنند از گل من
حالی که پر از باده کنند زنده شود
در پای ازل چو من سر افگنده شوم
وز بیخ امید عمر بر کنده شوم

Az khairi mahz juz nikū ī nāyad hargiz
Khush bāsh ki 'āqibati nikū khāhad būd.

(96) Āndam ki nihāli 'umri man kanda shūd
Wa ajrām zi yak digar parāganda shūd
Gar zānki surāhī kunand az gili man
Halē ki pur az bāda kunand zinda shūd
Dar pāyi azal chū man sar afganda shūm
Waz bē khi umīdi umr bar kanda shūm

They talk of some sharp Trial of us—Pish!
He's a Good Fellow, and 'twill all be well."

XCVI

"Well," said another, "Whoso will, let try,
My Clay with long oblivion is gone dry:

दुष्टाबोभूयेरन् सकलायदिमूर्तयोऽपिनिस्सारा: ।
दोषः कईदृशानां सर्वासांप्रायशोऽवगम्यैत ।
अन्त्यविचारणदिवसे चर्चासंबोभविष्यतिप्रचुरा ।
नाभूत्कदापिकेवल सात्विकमूर्तेश्शुभंविनाकिञ्चित् ।
त्वंसम्मोदस्वतमां शिवमेवस्याद्भविष्यदायुरपि ।
त्वरितः समुहृन्माणिरपि बोभूयिष्यतइतिप्रशं सन्ति

श्लो० ॥ साधूक्तमस्मान्यः कोऽपि यद्वातद्वा नियोजयेत् ।
अन्योऽवादीत्किंबहुना मधुपाययमामिति ॥ ९६ ॥

गी० ॥ मामकजीवितविटप श्चाखाद्येतयुगपद्यदामूलात्
परितस्तस्याङ्गान्यापि बहिर्निरस्तानि हन्तबोभूयु:

స్త్రైణనవియొక-చిహ్నయోగిఁకేది ।
తుదినాటియువయిక-దొడ్డగానుండుఁ ।
దత్తఅనవరతు-ద్దగుచలికాఁపు ।
అనుచుఁబల్కెదరెన్నఁ-గ్రైనఁదామంచి ।
నుండిమేల్దప్పది-నుసురాదిఁకెదియు ।
హాయిగానుండుముం-దగులెస్సఁబ్రతుకు ।

(౯౬) ము॥ ఇంకెవఁడోపల్కెనోన్న ।
రింకన్నాపారిబోంచి-యెన్నఁడోయిట్టుల్ ।
పెంకైమూలనడఁగనా ।
యంకిలినదటానిమజల-హాయిస్తనెదన్ ।

చె॥ మొదలంటనామిమ్ముఁ-మోవూడఁబెఱకి ।
యాకులురెమ్మలం-దందఁబోఱువ్వి ।
నాపారితోడఁబ-నఁటినానిదానఁ ।
గోపునింపినఁబ్రతు-కునదియుమఱల ।

زنهار گلم بجز صراحی مکنید

شاید که چو پر باده شود زنده شو

(۹۷) ماه رمضان برفت و شوال آمد

هنگام نشاط عیش و قوال آمد

آمد گه آنکه خیکها اندر دوش

گویند که پشت پشت حمال آمد

Zinhār gilam bajuz surāhī ma kunnīd
Shāyad ki chū puri bāda shūd zinda shūm.

(97) Māhi ramazān baraft va shawwal āmad
Hangāmi nashāti ʻaish va qavvāl āmad
Āmad gaḥi ānki khīkhā andar dōsh
Gōyand ki pushti pushti hammāl āmad.

But fill me with the old familiar Juice,
Methinks I might recover by-and-bye!"

XCVII

So while the Vessels one by one were speaking,
One spied the little Crescent all were seeking:
And then they jogg'd each other, "Brother! Brother!
Now for the Porter's shoulder-knot a-creaking!"

ममपार्थिववपुषोयदि निरमेमीयिष्यतोरुगलमणिकः ।
अपितमपोपुर्विष्यदु दबोभविष्यत्पुनस्तदेवद्राक् ।
नूनमहमन्त्यकाला धःपदमाक्षुभ्यपंपतिष्यामि ।
नष्टोत्साहः प्रवया श्शिथिलोऽपि जुगुप्सितः परेष्यामि ।
दर्दृश्यध्वं भाण्डा दन्यन्ममभृत्स्न येहमाकार्ष्ट ।
तावज्जेजीवीयां यावदिदं हालयाप्रपोपूर्यात् ।

श्लो० ॥ इत्थं संभाषमाणेषु तेषुयःकोऽप्यजागदीत् ।
सैषभ्रातः पश्य पश्य सुरयायातिभारिकः ॥ ९७ ॥

गी० ॥ उपवासव्रतमासोऽ प्यसीसदत्पारणंसमररंभत् ।
माधवशृङ्गारकला विलासकथकाग्रणीःसमायासीत् ।
समयोऽयमबोभूय द्धुजयोः सन्धायचर्म भाण्डानि ।
वीवधकाः पश्यैते पृष्ठपृष्ठमिति समगदिषुरद्य ।

గిట్టించుతఁటికాళ్ల-క్రిందనలంగి ।
తోఁనెనామనుకోర్కె-తుత్తుమురైన ।
వినుమనసల్పకుఁడునీ-విరిపంటతెప్ప ।
నానేలనుండి ది-నసుమతేదియును ।
నేఁబడకెపనని-నిండిన స్తల్లి ।

(౯-౮) ము ఇటులవ్వానసుకొనుచు ।
స్తుటుకొని నెలపొదుపుగాంచి-తలలెత్తుచుఁ ।
చ్చటమోఁదిమ్రోఁతను ।
చ్చటవినిత్రొవ్వటకునోళ్లు-చాఁచిపేడ్కన్ ।

చ నుంకునెలచనెఁబం-మగుపూటవచ్చెఁ ।
బాడిపంటలురెచ్చె-బాటకాఁడెచ్చె ।
మోపగ్గుసిద్దెల-న్మాఁపులఁదాల్చి ।
నెపలివచ్చుచునెన్న-వెన్నసుచుంద్రు ।

(٩٨) چون فوت شوم بباده شوئید مرا
تلقین ز شرابِ ناب گوئید مرا
خواهی که بروزِ حشر بینید مرا
از خاکِ در میکده جوئید مرا
زنهار مرا ز جامِ می قوت کنید
وین چهرهٔ کهربا چو یاقوت کنید
چون در گذرم بمی بشوئید مرا
وز چوبِ رزم تختهٔ تابوت کنید

(98) Chūn faut shūm babāda shūīd marā
Talqīn zi sharābi nāb gō īd marā
Khāhī ki barōzi hashr bīnīd marā
Az khāki dar maikada jū īd marā
Zinhār marā zi jāmi mai quvvat kunīd
Vīnchahraī kahrubā chū yāqūt kunid
Chūn dar guzaram bamai bashūīd marā
Waz chūbi razm takhtayi tābūt kunīd.

XCVIII

Ah, with the Grape my fading Life provide,
And wash my Body whence the Life has died,
And lay me, shrouded in the living Leaf,
By some not unfrequented Garden-side.

श्लो० ॥ मधुप्रपाययेदन्त्ये स्नापयेन्मधुनाभृशम् ।
अमुम्मधुरसामूले स्थापयेन्मधुपण्डितम् ॥ ९८ ॥

गी० ॥ यावदहं प्रागगमं स्नपयावश्यं मुहुर्हलिप्रियया ।
अधिकृत्याच्छसुरामा ख्यापयसर्वंपरंतकल्पमपि ।
प्रेतोत्थानदिनेमा मद्दिदृक्षिष्यतयदीदृशंयूयम् ।
ऐक्षिष्यध्वंशुण्डा प्रान्तस्थपुराणमृत्तिकाराशौ ।
समवेहिममबलाया सवपात्रंसहमयानिधेहित्वम् ।
माणिक्यमिवास्यंमे हरिर्नीलंसपादिहिपरिणमयस्व ।
जोषंसंस्नापयमां परंतमानखशिखंहलिप्रियया ।
स्वादुक्षुपप्रकाण्डैः सुदृढमापिविरचयमामकंखट्विम ।

---

(౯౮) మూ ॥ నాయూపిరి కా[illegible] ।
[illegible] ।
నాయుగము నాయూపిరి ।
[illegible] ।
చ ॥ [illegible] ।
[illegible]
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
బంటు [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

(۹۹) در پای امل چون سر افگنده شوم
وز دست اجل چو مرغ پرکنده شوم
زنهار گلم بجز صراحی مکنید
شاید که چو پر باده شوم زنده شوم

(۱۰۰) چندان بخورم شراب کین بوی شراب
آید ز تراب چون شوم زیر تراب

(99) Dar pāyi amal chū man sar afganda shūm
Waz dasti ajal chu murg park anda shūm
Zīnhār gilam bajuz surāhī makunīd
Shāyad ki chū pur bāda shūm zinda shūm.

(100) Chandān bakhuram sharāb kīn būyi sharāb
Āyad zi tarāb chūn shūm zeri turāb

XCIX

Whither resorting from the vernal Heat
Shall Old Acquaintance Old Acquaintance greet,
    Under the Branch that leans above the Wall
To shed his Blossom over head and feet ?

C

Then ev'n my buried Ashes such a snare
Of Vintage shall fling up into the Air,

श्लो० ॥ परस्परचिरस्नेहौ पुनरारूढ यौवनौ ।
जायापतीपितृवने सम्मिल्येतां सुवासितौ ॥ ९९ ॥

गी० ॥ हन्त पिपाक्षिष्यतिपद घातैर्याविद्विधिर्मदीयशिरः ।
दीदांसिष्यतिसममा वयवौघंविहगपक्षतिचयमिव ।
अघ्यन्यत्किमपिसुरा भाण्डान्मन्मृत्स्नयेहमाकार्षीः ।
अभविष्यत्तत्पूर्णं चेदहमिहमुहुरहोन्वजीविष्यम् ।

श्लो० ॥ पार्श्ववर्तिनमाकर्षे न्ममगन्धोऽपिपाशवत् ।
मधुस्त्रीरासिकाः सर्वे जायन्तां पुनरास्तिकाः ॥ १०० ॥

) మూ ॥ కొదమహొయలుతలఁపునకు ।
స్పదపడిరప్పించుఁడుమవ-పడుచుచెలుల్నా ।
మ్మిడలిచునలరుఁదోఁట ।
న్గుదురుగనగిపల్కరించు-కొననీమజలన్ ।

చ ఆడనునాతలఁదన-యడుగులన్ద్రొక్కి ।
పుంజుతొక్కిన లెనా-మూలూడఁబెఱుకి ।
నామెనిబుగ్గమా-నకకొపుకాఁగు ।
గావించియద్దాని-గను [illegible] ంచి ।
నించుఁడీక్రిమ్మఱ-న్నెమనఁగలను ।

(౧౦౦) మూ ॥ పోఁడిమినేలఁగలియునా ।
పాముపదిడుమబ్బునలెన-వలగాలిన్దూఁ ।
గాడించిలోఁడువేడుక ।
తోడన్దన్నంటుసిల్లు-దొడ్డపాలపరిన్ ।

تا بر سر خاکِ من رسد مخموری
از بوی شرابِ من شود مست و خراب

(۱۰۱) طبعم بنماز و روزه چون مائل شد
گفتم که نجاتِ کلیم حاصل شد
افسوس که آن وضو ببادِ بشکست
و آن روزه به نیم جرعهٔ می باطل شد

Tā bar sar khāki man rasad makhmūrī
Az bū yi sharābi man shūd mast wa kharāb.

(101) Taba' m banamāz wa roza chūn mā'il shud
Guftam ki najāti kullīm hāsil shud
Afsōs ki ān wuzū ba bārī bashikast
Wa ānrōza ba nīmi jura'ī mai bātil shud.

As not a True-believer passing by
But shall be overtaken unaware.

CI

Indeed the Idols I have loved so long
Have done my credit in Men's eye much wrong
Have drown'd my Glory in a shallow Cup
And sold my Reputation for a Song.

गी० ॥ यदहमपेपीयिष्ये हालांयावत्तदीयगन्धोऽपि ।
तावदुदजङ्गमिष्यत भूमेर्यस्या अधोबुभूषामि ।
यदिकोऽप्यजङ्गमिष्य न्ममपितृगृहपरिसरेमधुपिपासुः ।
नूनमबोभूयिष्यत सुतराम्मत्तः स इहपरभ्रष्टः ।

श्लो० ॥ विग्रहाराधनेनाभू दभाग्योऽयमभाजनः ।
दासः परवशोहन्ता किञ्चनः स्तुतिपाठकः ॥ १०१ ॥

गी० सन्ध्यावन्दनतोऽप्युपवा सेऽटटिषीद्यदाममप्रकृतिः ।
समबोभूयिष्टतमामेवास्मन्मोक्ष इत्यजागादिषि ।
हन्त सदाचारोऽयं भ्रष्टोऽबोभून्ममापराधेन ।
उपवासोऽपिवृथैवा दध्वंसन्नेममात्रपानेन ।

చ ॥ ఆపాటికోపునే-నానెదన్దుడకు ।
నేనుండుబోరియనుం-డికసిమసంగి ।
గబ్బుచెంగటంబోవు-కైపుమారిమయి ।
ముమ్మరంబుగమైక-మున్గొల్పికూల్పు ।
(౧౦౧) మూ ఇమ్మగునిటునేగొల్చిన ।
బొమ్మలునాకిక్కసిగ్గు-పొగ్గులంగలంచెన్ ।
ఒమ్మించెగొప్పచిప్పకు ।
నమ్మించన్దొడ్డపేరు-నాజాపళికిన్ ।
చ కొలుపునుంకతలంపు-గొనునెడన్దొరకెం ।
చెంద్రోవయునిపిల్లు-నీగయాఱుచిలో ।
నామడిసనికటపో-కాచేనానేగ ।
బుక్కెడుకోపుతో-బ్రుస్సెనాయిల్లి ।

هر روز برانم که کنم شب توبه (۱۰۲)
از جام و پیالهٔ لبالب توبه

اکنون که رسید وقت گل هر غم نیست
در موسم گل ز توبه ده یا رب توبه

آنم که پدید گشتم از قدرت تو
پرورده شدم بناز در نعمت تو

صد سال بامتحان گنه خواهم کرد
تا جرم منست بیش یا رحمت تو

(102) Har rōz barānam ki kunam shabi tauba
Az jāmwa piyālaī labālabi tauba
Aknūn ki rasīd waqti gul har ghamm nīst
Dar mausimi gul zi tauba dih yā rabb tauba
Ānam ki padīd gashtam az qudrati tū
Parwarda shudam banāz dar ni'amati tū
Sad sāl bāmtihān guna khāham kard
Tā jurmi manast bēsh yā rahmati tū

CII

Indeed, indeed, Repentance oft before
I swore—but was I sober when I swore ?

श्लो० ॥ प्राग्यतश्शपथात्मायः पश्चात्तापः प्रशस्यते ।
आगतेपुष्पसमयेऽ नुशयोध्वस्यतेतमाम् ॥ १०२ ॥

गी० ॥ निश्चिनुवेऽहमहरहोनूनं पश्चात्तपामिनक्तमिति ।
सुविचार्य महापातकमधराधरिनेममात्रपानेन ।
पुष्पसमयोऽपिसंप्र त्यागात्सइतः परंनशोचामि ।
पश्चात्तापायैवा नुशयंसुरभावयेविधेदेहि ।
यदिपापमकार्षमहं वसुंन्धरासंमुखे जनार्तिकरम् ।
तवसहनकरोमासु द्वरेदिति तथापिनूनमाशंसे ।
आपाद्दिनेग्रहीष्ये त्वां हस्तेनेत्यजागादिष्ठास्त्वम् ।
अत्यधिकापत्तिदशा मितः परंनहिममप्रतीक्षस्व ।

(౧౦౨) మూ॥ ఎట్టునిల పెట్టుకొనతే ।
దిట్టులనాసల్పినట్టి-యొగ్గుదలఁపరా ।
దెట్టో క్రొన్ననమబ్బు ।
న్బట్టిననావంతచిందు-వందయ్యోఁగదా ।

చె॥ వగచెదనాకల్ల-పనిగూర్చిఁమాపు ।
బుద్ధితోఁబెదవిగ-ల్పుటకొప్పనంచుఁ ।
బట్టుకలన్గొందు-ఁబగలెల్లఁగాని ।
యామనియరుదెంచె-నావంతదోలఁగ ।
ననతతి హాయిగా-నలువారునేని ।
నోమనీనోముమా-నుటకొహోవేల్ప ।
నేనీయెడనయిపు-నెఱిపితినేని ।
నీయా [illegible]కెయూఁత-నేఁగోరియుంటెఁ ।
గడగండ్లనన్నివు-గాచెదనంటి ।

گر من گنه روی زمین کردستم
عفو تو امید است که گیرد دستم
گفتی که بروز عجز دستت گیرم
عاجز تر ازین مخواه کاکنون هستم

با آنکه شراب پردهٔ ما بدرید (۱۰۳)
تا جان دارم نخواهم از باده برید
من در عجبم زمی فروشان کایشان
به زین که فروشند چه خواهند خرید

Gar man guna rūyi zamin kar dastam
Afvi tū umīd ast ki gīraddastam
Gufti ki barozi ' ajz dastat gīram
' Ājiz tar azin makhāh kāknūn hastam.

(103) Bā ān ki sharāb pardaī mā badarīd
Tā jān dāram na khāham az bāda burīd
Man dar ' ajabam zi maiyi farōshān kāyishān
Bih zīn ki firōshand chi khāhand kharīd.

And then came Spring, and Rose-in-hand
My threadbare Penitence apieces tore.

CIII

And much as Wine has play'd the Infidel,
And robb'd me of my Robe of Honour—Well,
I often wonder what the Vintners buy
One-half so precious as the ware they sell.

मांत्वमिहयथास्राक्षी रहंतथैवादिदेव समभूवम् ।
तवनिर्हेतुककृपयौ दार्येणापि सहजेनसंपुष्टः ।
शतवत्सरपर्यन्तं करवाणि समस्त घोरपापानि ।
सम्यक्ततः परीक्षे त्वत्कारुण्यमधिकमुतमेऽघमिति ।

श्लो० ॥ मधुवन्नास्तिकोऽहार्षी न्ममगौरवसंपदम् ।
आश्चर्यपानवणिजो लाभोऽल्पोऽपिव्ययोऽधिकः ॥ १०३ ॥

गी० ॥ अस्माकं लज्जामपि सद्योवरुणात्मजाददरदेवम् ।
अहमिहहलिप्रियाया नसिसाहयिषामिकिञ्चिदपिविरहम् ।
विभ्रान्तोऽबोभूवं विक्रेतारोहलिप्रियायास्ते ।
दित्सन्तोऽधिकमूल्यं किन्त्वल्पं लाभमेवमीप्सन्ति ।

విద్దానిమించునా-యేమిసేయఁగనవు ।
నీకన్నుఁగడపేర్తి--నేయెపుగంటిఁ ।
గల్లనూఱేండ్లదాఁ-కఘ్జరిగించి ।
నీనెమ్మినాసేగి-నెగ్గుటన్గందు ।

(౧౦౩) మూ ॥ ఏఁజసువులనమ్మనిన ।
స్నేడజాన్నైపుచెలిచి-యొందేగొప్పక్ ।
బోఁజెనకినయీసీవిరి ।
కేజంగడినమ్మువాని-కిన్నిగులున్నే ।

చె ॥ చెచ్చెరన్నాతట్టి-చింపెనాకోపు ।
వదలనాసీవిరి-బ్రతుకున్నదనుకఁ ।
గొద్దినేగొనుచుంద్రు-గొప్పదిన్నిచ్చి ।
యూరారకెంపుకో-పమ్ముకబ్బెళ్లు ।

(۱۰۴) افسوس که نامهٔ جوانی طی شد
وین تازه بهار ارغوانی دی شد
آن مرغ طرب که نامِ او بود شباب
افسوس ندانم که کی آمد کی شد

(۱۰۵) ای کاش که جائی آرمیدن بودی
یا این ره را بسر رسیدن بودی

(104) Afsōs ki nāmaī jawānī tai shud
Vīn tāzayi bahārī arghavanī dai shud
Ān murghi tarab ki nāmiū būd shabāb
Afsōs nadānam ki kai āmad kai shud.

(105) Ai kāsh ki jāī āramīdan būdī
Yā īn rah rā basar rasīdan būdī

CIV

Yet Ah, that Spring should vanish with the Rose!
That Youth's sweet-scented manuscript should close!
The Nightingale that in the branches sang,
Ah whence, and whither flown again, who knows!

CV

Would but the Desert of the Fountain yield
One glimpse—if dimly, yet indeed reveal'd,

श्लो० ॥ हन्तनश्येद्वसन्तश्री र्भ्रश्येन्नवनवंवयः ।
गहनान्तः परिच्छन्नं कः पश्येन्मधुगायनम् ॥ १०४

गी० ॥ नवयौवनचारित्रं समबोभूर्वीन्तदेवमिहपूर्णम् ।
अपिहरितवसन्ततु र्हन्ता बोभूत्कठोरहेमन्तः ।
आनन्दनटत्पक्षी तारुण्योपाख्ययापियोऽवाचि ।
हन्तनजानेसकदा यासीद्भूयः स्वयंयदा प्रागात् ।

श्लो० ॥ अटव्यखातस्वरूपं यदीषदपिसूचयेत् ।
किमुत्पतिष्णुर्नभवे त्पिपासुर्भूस्तृणं यथा ॥ १०५ ॥

(౧౦౪) మూ॥ ఉడుగుచునుండున్ననఁదఱి ।
చెడుచుండున్గాదమయీడు-చెల్వముతుదకున్ ।
ఒడలుమఱపించుకూఁత ।
న్గడిదేఱినపోలిగాఁడు-కన్నుమొఱంగున్

చె॥ పడుచుఱికమ్ము చెప్పకపోయెనకట ।
కావిమాడునెలపోఁ-గటనెలయయ్యె ।
నెలమినాటాడులే-యీడనుపులుఁగు ।
తెలియలేనట్టులే-తెంచెనోచనెనో ।

(౧౦౫) మూ॥ తగఁగనునేనిన్దోలెము ।
నిగనిగనగుచెలమజాడ-నెగడెడుపిప్పి ।
న్వాఁగిలెడుతెరువరియుబుకున ।
ణఁగిమఱిలన్దలనిగిడ్చి-నగఁటికమాడ్కిన్ ।

کاش از پی صد هزار سال از دل خاک
چون سبزه امید بر دمیدن بودی

یزدان خواهم جهان دگر گون کندی (۱۰۶)
واکنون کندی تا نگرم چون کندی
یا نام من از جریده بیرون کندی
یا روزی من زغیب افزون کندی

Kāsh az pai sad hazār sāl az dili khāk
Chūn sabza umīd bar damīdan būdī.

(106) Yazdān khāham jahāni digar gūn kunadī
Vāknūn kunadī tā nigaram chūn kunadī
Yā nāmī man az jarīda bīrūn kunadī
Yā rōzīyi man zi ghaib afzūn kunadī.

Toward which the fainting Traveller might spring,
As springs the trampled herbage of the field !

CVI

Oh if the World were but to re-create,
That we might catch ere closed the Book of Fate,
And make The Writer on a fairer leaf
Inscribe our names, or quite obliterate !

गी० ॥ हरिहरिसंबोभूया द्विश्रान्तिस्थाममम्रमः किमपि ।
एतस्यपथोऽन्तमुता स्माभिरुपलभेत संप्रतियथेष्टम् ।
दिष्ट्येतः परमवनी गर्भादपिलक्षवर्षपर्यन्तम् ।
सौख्यमिहभोक्तुकामा दूवैंवपुनः पुनः प्रजायेय ।

श्लो० ॥ विरच्यमानंज्ञातंचे ललाटलिखितंपुरा ।
साधूकर्तुमकर्तुंवा नप्रबुध्येतकिंविधिः ॥ १०६ ॥

गी० ॥ अस्यजगतोविधाता रूपं सहसान्यथैव संस्कुर्यात् ।
संप्रतिनवीनसृष्टिं रचयन्तंतंविधिं प्रपश्येयम् ।
ममनामाप्यधुनासौ जगन्निघण्टोर्विधिर्निरस्येत ।
कस्याप्यदृष्टहेतो रुताधिकं मञ्छियंप्रकुर्वीत ।

చ ॥ కలుగనీకుదిరిక-గనుచోటువేల్పు ।
నేఁడ్రోవకొసముట్ట-నీకానియెడల ।
నేలనడుమునుండి-నేనూఱువేల ।
మాఱ్లుపచ్చికవలె-మఱిపుట్టనిమ్ము ।

(౧౦౬) మూ ॥ మనముచనకమునుముందే ।
దినుసెందేమాఱి క్రొత్త-తేటన్గాననీ ।
తినిపించనిమ్ము క్రొంజవి ।
మనకిత్తఱికానియెడల-మనలఁగెడపనీ ।

చ ॥ తనపన్నికన్వేల్పు-తగమాఱ్చుఁగాక ।
యీవింతచెల్వునే-నరయుదున్గాక ।
లేకనాపేర్కవి-లెన్దుద్చుఁగాక ।
కాకనాపెంపుఱి-కన్చెంచుఁగాక ।

(۱۰۷) از رفتهٔ قلم هیچ دگر گون نشود
وز خوردنِ غم بجز خونِ جگر نشود
گر در همهٔ عمرِ خویش خونابه خوری
یک قطره از آن که هست افزون نشود

(۱۰۸) گر بر فلکم دست بودی چون یزدان
برداشتمی من این فلک راز میان

(107) Az raftayi qalam hēch digar gūn na shūd
Vaz khurdani gamm bajuz khūni jigar na shūd
Gar dar hamayi ʻ umri khēsh khūnāba khurī
Yak qatra az ān ki hasti afzūn nashūd.

(108) Gar bar falakam dast būdī chūn yazdān
Bardāshtamī man īn falki rāzi miyān

CVII

Better, oh better, cancel from the Scroll
Of Universe one luckless Human Soul,
Than drop by drop enlarge the Flood that rolls
Hoarser with Anguish as the Ages Roll.

CVIII

Ah Love! could you and I with Fate conspire
To grasp this sorry Scheme of Things entire,

श्लो० ॥ निर्भाग्यंमानवंभ्रान्तं सृष्ट्वालंकुटिलंविधिः ।
अस्वतन्त्रं जृंभमाण दुःखोपहतजीवितम् ॥ १०७ ॥

गी० ॥ यल्लिखितंविधिनात त्कदापिनन्वत्रनान्यथाभवति ।
दुःखानुभवादितरो नास्त्येवपुनर्मनः परीणामः ।
यद्यपियावज्जीवं रोरुद्यारक्तमंबुसात्कृत्य ।
नातिक्रम्यात्मीय प्रमाणमेकं हिपृषदुरू भवति ।

श्लो० ॥ प्रतिरुन्ध्यावचेद्दैव महत्त्वमपिवल्लभे ।
शश्वन्मिथः परीरंभा मृतंनैवंपिबेवाकिम् ॥ १०८ ॥

---

(౧౦౮) మూ॥ గొబ్బునఁజాలించుటమే ।
లబ్బుమఱికనికిరాని-యుపాంగపెఁబ్రతుకరాక్ ।
ఏబ్బిబ్బు మాటలాడుచు ।
నిబ్బరికముగనకటు తెగ-నిల్గుటకన్నన్ ।

చ॥ మాఱదెన్నఁటికైన-మఱితలఁవ్రాఁతె ।
యెన్నికోలఁదినే-దైన్యమున్మురించుఁ ।
ఏప్రబోకల్లఁగ-స్వతినెల్లఁదాగ చుఱ ।
కలుగుచున్నని-కన్నీఁళ్లకాదు ।

(౧౦౯) మూ॥ ఓచెలి నీపున్నెమున ।
నీచస్పనిబమునబ్రతుకు-లెనయుటకన్నన్ ।
దోఁచినటుపొలిసికోరిన ।
యూచవిఁగొనఁగ్రొ తను పె-లందటమేలా ।

از نو فلکي دگر چنان ساختمي
کا زاده بکام دل رسيدی آسان

(۱۰۹) چون عهده نمي کند کسی فردا را
حالي خوش کن تو اين دل شيدا را
می نوش بنور ماه ای ماه که ماه
بسيار بجويد و نيابد مارا

Az nav falakīyi digar chunān sākhtamī
Kāzāda bakāmi dil rasīdī āsan.

(109) Chūn uhda namī kunad kasī fardārā
Halē khush kun tū īn dilī shaidāra
Mai nōsh banūri māh ai māh ki māh
Bisyār bajū yad va nayā bad māra.

Would not we shatter it to bits—and then
Remould it nearer to the Heart's Desire!

CIX

But see! The rising Moon of Heav'n again—
Looks for us, Sweet-heart, through the quivering Plane:
How oft hereafter rising will she look
Among those leaves—for one of us in vain!

गी० ॥ दिवमहमखिलेश्वर इव हन्तकरग्राहमग्रहीष्यंचेत् ।
अद्यकिमनाशयिष्यं सुतरामप्यन्तरिक्षलोकममुम् ।
आदौदिवमन्यन्नव मेवयथेष्टं नकिमहमस्रक्ष्यम् ।
तत्रावंभविष्यश्चे न्नानिष्यत्किं यथासुखंकोऽपि ।

श्लो० ॥ चलद्विष्णुपदेपश्य वर्धतेबालचन्द्रमाः ।
दिदृक्षतेवृथैवासा वावामिहपुनः प्रिये ॥ १०९ ॥

गी० ॥ नहिकोऽपिबतयतश्श्व स्स्थ तिमिह निश्चेतुमीषदपिशक्नुयेत् ।
अद्यैवस्वस्थंकुरु कामज्वरपीडितंहृदयमेतत् ।
स्वैरमिहचन्द्रिकाया मयिपेपीयस्व चन्द्रमुखिमद्यम् ।
आवांगवेषयन्नपि चन्द्रोऽयमितः परंनहिलभेत ।

చ ॥ వేలుపునకువలె-విన్నునాకయిన ।
నున్నచోనిదిమాల్చి-కొందునానేను ।
గావించనాక్రొత్త-గానేలనెల్ల ।
గోరుకొన్నటుహాయి-కుడువఁజేవ్వఁడు ।

(౧౦౯) మూ ॥ నెచ్చెలికాంచుమదోనెల ।
నిచ్చలువిడినెట్టుకాని-పెంచెన్మాలికే ।
నుచ్చటలూపుచునిచ్చో ।
మచ్చికసేవేల్పుమనల-మఱలఁగనునొకో ।

చ ॥ ఎవ్వఁడున్జెప్పలే-డే రేపుఁగూడిన ।
యాకటితమిన్బ్రకృ-నాడినోదాచుఱ ।
విడిచినిద్రాప్రవృ-వెన్నెలస్తనల ।
నెలకనదిఁకనింపు-నెలమూతిదాఁక ।

(۱۱۰) جانا مَنْ وُ تُو نَمُونَۀ پرْگاریم
سَرْ گرچه دُو کردهْ ایمْ یکْ تَنْ داریم
برْ نُقطه رَوانیمْ هَمی دایِرَه وارْ
تا آخرِ کارْ سَرْ بهمْ بازْ آریم
ساقی حَذَرْ ازْ غَمِ تَوامْ آهْ کهِ نیستْ
صبرمْ زِ رُخت حقّستْ آگاه کهِ نیستْ
مقصودِ مَنی وُ جزْ تو کسْ درْ دلِ مَنْ
وَاللّه کهِ نیستْ ثُمَّ وَاللّه کهِ نیستْ

(110) Jānā man ū tū namūnaī pargārīm
Sar garchi dō kardaīm yak tan dārīm
Bar nuqta rawānīm hamī dāyira wār
Tā ākhirikār sar baham bāz ārīm
Sāqī hazar az ghammi tū am āh ki nīst
Sabram zi rukhathaqqast āgāh ki nīst
Maqsudi manī va juzitū kas dar dili man
Wāllāh ki nīst summa wāllāh ki nīst

CX

And when Yourself with silver Foot shall pass
Among the Guests Star-scatter'd on the Grass,

श्लो० ॥ यावत्पितृगृहं गच्छे स्त्वंशनैः प्राणवल्लभे ।
तावदेवानुसृत्यत्वां सायुज्य पदवीमियाम् ॥ ११० ॥

गी० ॥ कुण्डलकर्तृकृपाणी यथात्वमहमप्यायि प्रियेऽद्यस्वः ।
हन्तभवतिनौशीर्षं द्वितयंवपुरेतदेकमेवास्ति ।
आवांस ममेकत्रै वसदावर्तावहे यथापरिधौ ।
शीर्षेपुनरवसानेऽ न्योऽन्यं विगणय्यमानमपियुञ्ज्वः ।
बतपात्रिनहिविमोक्तुं शक्येत्वत्प्रेमबन्धनान्नूनम् ।
देवोजानातियथाहमपश्यंस्तेमुखंप्रदोधूये ।
ममजीवितप्रयोजन मेवत्वं त्वांविनानकाप्यस्ति ।
हन्तास्मदीय हृदये भूयोभूयोमहेश्वरः साक्षी ।
उल्लुयितुं किं शक्येऽहमन्यदीपंसकृत्प्रियेहन्त ।
कथमितरत्राविनूब प्रियसंपर्कं समारभेकर्तुम् ।

---

(౧౧౧) మూ ॥ ఆ పేరెక్కు-చెలులవలె ।
నీవచ్చిక పఱపుమీఁద-నీవెన్నఁడుమై ।
చాఁపెదవయ్యెడ నేను ।
స్నేహాన్నుఁజేసికొందు-నేయొయ్యారీ ।

వా ॥ కలికిరో మనకున్నట్టు-కాఱునకటు ।
తలలు రెండుగాని పగడ-ఁదక్కునొడలు ।
తిరుగుచున్నాము గిలిచుట్టు-తెన్నడయక ।
కలుపుకొందుమా పలలువే-ఱ్ఱుమొయిఁదుదకు ।

گِردِ دِگَرِی چِگُونَه پَروازْ کُنَمْ
یا عِشْقِ تُویِ چِگُونَه آغاز کُنَمْ
یَکْ لَحْظَه سِرِشْکِ دِیدَه مِی نَگُذارَدْ
تا چَشْمْ بَرُویِ دِگَرِی باز کُنَمْ
یارانْ چُو باتِّفاقِ دِیدار کُنِیدْ
بایَدْ کِه زِ دُوسْتْ یادْ بِسْیارْ کُنِیدْ
چُونْ بادَهٔ خُوشْگُوارْ نُوشِیدْ بَهَمْ
نَوبَتْ چُو بِما رَسَدْ نِگُونسارْ کُنِیدْ

Girdi digarī chigūna parwāz kunam
Yā ʻishki tū ī chigūna āghāz kunam
Yak lahza sirishki dīda mī naguzārad
Tā chashm barūyi digarī bāz kunam.
Yārān chū bātti fāqidīdār kunīd
Bāyad ki zi dosti yād bisyār kunīd
Chūn bādaī khushguwār nōshīd baham
Naubat chū bamā rasad nigūnsār kunīd

And in your joyous errand reach the spot

क्षणमपिमदीय दुःखा श्रूण्यङ्गीकुर्वतेनमांहन्त ।
उन्मीलयितुंमामक पक्ष्माण्यन्यार्थ दर्शनायाद्य ।
उपविश्यतुल्यपानेयदिबोभूयातजीवमित्राणि ।
स्मर्तव्योऽहमवश्यं प्रायःप्राणसखएषयुष्माभिः ।
पापिष्ठ्यथयदिमद्यं प्रियमपिपथ्यं परस्परं यूयम् ।
मह्यंसंबोभूया न्मधुक्रमश्चेदधः कुरुतपात्रम् ।
यदिसांवत्सरिकोत्सव मङ्गीकृत्यस्वयं प्रकुर्यात ।
बोभूयातान्योऽन्या नुकूलसन्तोषकारिणः सर्वे ।

చ ॥ నేఁదప్పుకొనలేను-నీబారినుండి ।
నీమూతిగనకోర్వ-నేకోపుపడుచ ।
ఈనాబ్రతుకునకీ-వేయూటపట్టు ।
నీవుగాకెవతెయు-న్లేదునాలోన
నీకలాఁటివెలుఁగుచు-ట్టుగరేదనెట్టు ।
లేఁగ్రొత్తగాఁదగు-లెటుమొదలిడుదు ।
నాకంటిపడనుల-న్నాయొప్పుమటి ।
యొగచిత్తెప్పలఁగన-నెవ్వతైనైన ।
చెలులారమీరుమ-చ్చికగుమికూడు ।
తలఁకిమీఁచెలిమికాని-యెలపోసికొనుఁడు ।
కలసిమీరలుమంచి-కైపానెడునెడ ।
నాసంతుగిన్నెక్రిం-దలగానిడుండు ।

یاران بموافقت چو میعاد کنید
خود را بجمال یکدگر شاد کنید
ساقی چو می مغانه بر کف گیرد
بیچارهٔ فلانرا بدعا یاد کنید

Yārān bamuvāfiqat chu mī'ād kunīd
Khud rā bajamāl yakdigari shād kunīd
Sāqī chu maiyi mughana bar kaff gīrad
Bīchārayi falānrā badu'ā yād kunīd

Where I made One—turn down an empty Glass!

मधुरमधुपूर्ण चषकं पाणौकृत्यापियन्नटेत्पात्री ।
दीनंमामे तादृशमाशीर्वचसासदैवसंस्मरत ।

॥ संपूर्णम् ॥

ब्रह्मश्रीमदज्झाडादि भट्ट नारायणदासः
श्री विजयरामगानपाठशालोपाध्यायाध्यक्षः
श्री विजयनगरम्.

సచ్చికన్జైలికాండ్రు-నాయెఁడుడిఁగడు ।
నరుఁడుగాసందిళ్ల-నదుముకొనుంచు ।
కోపుపదుచుఁబుడ్డి-గొనివచ్చుచుట్టు ।
నాదిమైమెదీవించుఁ-డణఁగారుపీని ।

అజ్జాడాదిబట్టు నారాయణదాసుఁడు
విజయనగరము.

ముగింపు.

مَعنیِ اَلفاظِ رُباعیاتِ عُمَرخیامْ

उमर्खैयाम्पद्य शब्दटीका.

Glossary for the Quatrains of 'Umar Khaiyām

ఉమర్ ఖైయాము పద్యములనుండు వివరము.

خ = **kh** = ख् = ఖ్

خُورشید - *khurshid*—खुर्शीद्—ఖుర్షీద్=the sun— सूर्यः—పొద్దు (పగటి ఱేడు)

خُسرو - *khusrau*—खुस्रौ—ఖుస్రౌ=the sun, Cæsar—सूर्यः, राजराजः—పగటి ఱేడు, రారాజు

خیزان - *khēzān*—खेजा—ఖేజాం=the sunrise—उदयः—ప్రొద్దుపొడుపు

خُور - *khur*—खुर् — ఖుర్=worthy, drink, suffer—अर्हः, पिब, अनुभवस्व—తగిన, త్రాగుము, కుడువుము

خَراباتی - *kharābāti*—खराबाती—ఖరాబాతి=tavern hunter—पानाश्रितः—పాకముచ్చు

خُروش - *khurōsh*—खुरोष्—ఖురోష్=exclamation—आह्वानम्—పిలుపు (చాటు)

خَموش - *khamōsh*—खमोष्—ఖమోష్=silent—शान्तम्—మిన్నకున్న

خواهی - *khāhi* — खाही — ఖాహి = desire — इच्छेतात् — కోరుకొనుము

خواب - *khāb* — खाब् — ఖాబ్ = sleep — स्वापः — కూర్కు

خوش - *khush* — खुश् — ఖుష్ = happy, willingly — सुखदः, यथेष्टम् — హాయినిడెడు, కోరినట్లు

خاک - *khāk* — खाक् — ఖాక్ = dust — भस्म — బుగ్గి

خرد - *khirad* — खिरद् — ఖిరద్ = wisdom — बुद्धिः — తెలివి

خد - *khadd* — खद् — ఖద్ద్ = road — पन्थाः — త్రోవ

خود را - *khudrā* — खुद्रा — ఖుద్రా = oneself — स्वयम् — తనంతటదాను

خورد - *khurd* — खुर्द — ఖుర్ద్ = he ate — अबभक्षत् — తినెను

خانه - *khana* — खान — ఖాన = house — गृहम् — ఇల్లు

خصم - *khasm* — खस्म् — ఖస్మ్ = enemy — शत्रुः — పగవాడు

خوشگوار - *khushguwār* — खुश्गुवार् — ఖుష్గువార్ = easily digested — सुलभजीर्णम् — సులువుగానరిగడు

خیال - *khayāl* — खयाल् — ఖయాల్ = fancy — भ्रान्तिः — పొరపాటు

خندان - *khandān* — खन्दान् — ఖందాన్ = laughing — हसन् — నవ్వుచున్న

خواسته - *khāsta* — ख्वास्त — ఖాస్త = desired — काङ्क्षितः — కోరిన

خُودْ - *khud*—खुद—ఖుద్=self—स्वयम्—తనంతట

خُوْن - *khūn*—खून—ఖూన్=killing, blood—मारकम्, रक्तम्—చంపుట, నెత్తురు

خالي - *khalē*—खाले—ఖాలే=one mole—एकपक्ष्म-लाञ्छनम्—ఒక పుట్టుమచ్చ

خُودِي - *khudi*—खुदी—ఖుదీ=self—स्वयम्—తనునే

خُوارِي - *khāri*—खारी—ఖారీ = {distress—आपत्—ఇడుముడి; meanness—नैच्यम्—తులువతనము}

خُفْت - *khuft*—खुफ्त्—ఖుఫ్త=slept—अस्वाप्सीत्—పండుకొనెను

خُلاصَه - *khulāsa*—खुलास—ఖులాస = {conclusion—समाप्तिः—ముగింపు; essence—सारः—సారు}

خَيامْ - *khaiyām*—खैयाम्—ఖైయామ్ = {tent-maker—शिबिरकारः—డేరాపనివాడు [కారిగేరు; name of a Persian poet—कस्यचित्पारसीककवेर्नाम—ఒకపారశికమాటు}

خَرْگاه - *khargāh*—खर्गाह्—ఖర్గాహ్=tent—पटवासः—గొల్లెన

خَيْمَه - *khaima*—खैम—ఖైమ=tent—शिबिरम्—డేరా

خُدا - *khudā*—खुदा—ఖుదా=God—स्वयम्भूः—తనంతట(దా(వచ్చు)వేల్పు

خَوافْ - *khāf*—खाफ्—ఖాఫ్=village—ग्रामः—ఊరు

خویشتن - *khēshtan* — खेश्तन्— ಖೇಷ್ತನ್ =self—स्वयम्—తనంతటతాను

خرم - *khuram*—खुरम् —ಖುರಮ್=experience—अनुभवे—పడిచెదను

خوش دلی - *khushdili*—खुष्दिली—ಖುಷ್ದಿಲಿ =cheerfulness—उल्लास:—వేడుక

خواہم شست - *khāham shust*—खाहम्पुस्त्— ಖಾಹಮ್ಶುಸ್ತ್=I will wash—क्षालयेयम्—కడిగెదను

خرد - *khirad*—खिरद्—ಖಿರದ್ =understanding—बोध:— తెలియుట

خرسند - *khursand*—खुर्सन्द्—ಖುರ್ಸನ್ದ್ =satisfied—सन्तुष्ट:—తనిసిన

خبر - *khabar*—खबर्—ಖಬರ್ —news—वार्ता:—వింతలు

خالق - *khaliq*—खालिक्—ಖಾಲಿಕ್ =Creator—स्रष्टा—మిన్ను మన్ను లంబన్ను వేల్పు

خراب - *kharāb*—खराब्—ಖರಾಬ್ =intoxicated, debauched—प्रक्षीव:, भ्रष्ट:—కైపెక్కిన, చెడిన

خفتہ - *khuftā*—खुफ्त—ಖುಫ್ತ=buried, asleep—खात:, सुप्त:—పూడ్చబడిన - పడుకొన్న

خلاف - *khilaf*—खिलाफ—ಖಿಲಾಫ್ =opposing—प्रतिकूल:—అడ్డమైన

خواہی - *khāhi* — खाही —ಖಾಹಿ=if thou wished—यदीच्छे:—కోరదవేని

خشت - *khisht*—खिश्त्—ಖಿಶ್ತ್=a brick—लोष्टम्—పచ్చియిటుక

خطہ - *khitta*—खित्त—ಖಿತ್ತ=boundary—मर्यादा—పొలిమేర

خواهم کرد - *khāham kard*—खाहम् कर्द्—ఖాహమ్ కర్ద్ =will desire, will become, will do—वाञ्छेयम्—भवेयम्, कुर्याम्—కోరెదను, అగుదును, చేసికొందును

خاطر - *khatir*—खातिर्—ఖాతిర్ = mind, thought—मन:, आशय:—ఉల్లము, తలంపు; Paradise—स्वर्ग:—వేల్పులనగరు

خلد - *khuld*—खुल्द्—ఖుల్ద్ = Paradise—स्वर्गम्—వేల్పులనగరు; eternal—शाश्वतम्—సతము

خلل - *khalal*—खलल्—ఖలల్ =change for the worse—निकृष्टतरव्यत्यास:—దిగజారుట

خزائن - *khazāin*—खजाइन्—ఖజాయిన్ = treasures—भाण्डागाराणि—బొక్కసములు; divine secrets—देवतारहस्यानि—వేల్పు కిటుకులు

خرابات - *kharābāt*—खराबात्—ఖరాబాత్ =tavern—शुण्डा—కల్లుపెంట .

خرگه - *khargah*—खर्गाह्—ఖర్గాహ్ =tent—पटवास:—డేరా—(sky—आकाश:—మిన్ను)

خلقان - *khulqān*—खुल्कान्—ఖుల్కాన్ =worn out—जीर्ण:—చినిగిన

خلق - *khulq*—खुल्क्—ఖుల్క్ = custom—अभ्यास:—అలవాటు; humanity—समाज:—సంఘము; creatures—जन्तव:—పసులులు, మైకొల్పులు

خواهد برخاست - *khāhad barkhāst*—खाहद्बर्खास्त्—ఖాహద్బర్ఖాస్త్—what would become of it—तत: किंभवेत्—అందువలన నేమగును

خواهد شد - *khāhad shud* — खाहद् षुद्—ఖాహద్ షుద్ = will become—स्यात्—అగును / might perish—नश्येत्—పాడైపోవును

خویش - *khēsh* — खेष्— ఖేష్ = self—स्वयम्—తనంతటదాను

خواب - *khāb* — खाब् — ఖాబ్ = sleep—निद्रा—నిద్ర

خواجه - *khāja* — खाज — ఖాజ = gentleman—महाजनः—తగువాండు

خواست - *khāst* — खास्त्—ఖాస్త్ = willed—ऐषीत—తలంచెను (కోరెను)

خواری - *khari* — खरी — ఖారీ = distress—आपत्—ఇడుమ

خر - *khir*—खिर्—ఖిర్ = seller—क्रयिकः—కొనువాండు

خروش - *khurōsh*—खुरोष्—ఖురోష్ = cry—रवः—అఱపు

خیکها - *khikhā*—खीकहा—ఖీకహా = wine casks—सुराभाण्डानि—కల్లుబానలు

خودشرمم باد - *khudsharmambād* — खुद्‌षर्मम्बाद्—ఖుద్షర్మంబాద్ = let me be ashamed—जिह्रीयाम्—నేనుసిగ్గుపడవలెను

خیر - *khair*—खैर्— ఖైర్ = well—स्वस्ति—మేలు

خواسته - *khāstai* — खास्तै—ఖాస్తై = as desired—यथेष्टम्—కోరినట్లు

خرید - *kharid*—खरीद्—ఖరీద్ = purchased—अक्रैषीत्—కొనెను

خوش میدا - *khush midar*—खुश् मीदार्—ఖుష్ మీదార్ = be pleased—सन्तोषय—తనియుము

خارند - *khārind*—खारिन्द्—ఖారిన్ద్ = provoke—कुप्यन्ति—కినియుదురు

خونابه - *khūnāba*—खुनाब—ఖూనాబ = { tears of blood—रक्ताश्रु—నెత్తురు కన్నీరు; torrent of blood—रक्तझरी—నెత్తురుజడి }

خوی - *khōi*—खोई—ఖోఈ = temper—स्वभावः—ఓజ (స్వభావము)

خواهی خفت - *khāhi khuft*—खाही खुफ्त—ఖాహీ ఖుఫ్త్ = might sleep—सोषुप्येथाः—నిండుకొనవలసియుండుదువు

خرمی - *khurrami*—खुर्रमी—ఖుర్రమీ = cheerfulness—आनन्दः—వేడుక

خواهد بود - *khāhād būd*—खाहद्बूद्—ఖాహద్బూద్ = { will come—आगमिष्यति—వచ్చును, రాకమానదు; will be—भविष्यति—ఉండును }

ک = K = क् = క్

کمند - *kamand*—कमन्द्—కమన్ద్ = noose—जालम्—వల

کیخسرو - *kaikhusrau*—कैखुस्रौ—కైఖుస్రౌ = Cyrus—राजराजः—రారాజు

که - *ki*—कि—కి = namely, because—ततः, नामतः—కనుక, అనగానూ

کای - *kāy*—काय्—కాయ్ = that O !—किमहो—ఓహో యా

کُنِیمْ - *kunīm*—कुनीम्—కునీమ్=I have done—अकार्षम्— చేసితిని

کُوُی - *kūy*—कूय्—కూయ్=street without thoroughfare—वीथिका—గొంది

کامْ - *kām*—काम्—కామ్=desire—कामः—కోర్కె

کایَنْها - *kāyanhā*—कायन्हा—కాయన్హా=creatures—जन्तवः—ఒడలుతాల్పులు

کَسِی - *kasī*—कसी—కసీ=personality—वपुः—అంగము

کِین - *kīn*—कीं—కీఁ= {hatred, this because—द्वेषः, इदम्-अतः—కినుక, ఇది, కనుక
what—किम्—ఏమి}

کَفْ - *kaf*—कफ्—కఫ్=froth—फेनः—నురుగు

کَجْ - *kaj*—कज्—కజ్=crooked—वक्रम्—సొట్ట, వంకర

کُنْجْ - *kanj*—कन्ज्—కన్జ్=corner—गुहा—ఇఱుకుమూల

کُشایَنْدْ - *kushāyand*—कुषायन्द्—కుషాయన్ద్=opened—उदमीलन्—తెఱచె

کَفْ - *kaff*—कफ्फ्—కఫ్ఫ్=hand—हस्तः—చేయి

کُشْتَه - *kushta*—कुष्त—కుష్త=having slain—हत्वा—చంపి

کَی - *kai*—कै—కై= {how, when, where—कथम्, कदा, क—ఎప్పుడు, ఎట్లు, ఎక్కడ
a great king—महाराजः—రారాజు}

کُنَد - kunad—कुनद्—కునద్ =did—अकार्षीत्—చేసెను

کار - kār—कार्—కార్ =work—कर्म—పని

کَم - kam—कम्—కమ్ =little—अल्पम्—కొంచెము

کُلّی - kulli—कुल्ली—కుల్లీ =entire—सर्वम्—అంతయును

کافِر - kāfir—काफ़िर—కాఫిర్ =infidel—पाषण्डः—ప్రాఁజదుష్టుల నమ్మనివాఁడు

کُهن - kuhn—कुहन—కుహన్ =ancient—प्राचीनम्—తొల్లింటి

کودَکی - kūdakī—कूदकी—కూదకీ= youth—यौवनम्—పడుచుతనము

کَدُوی - kadūy—कदूय—కదూయ =cup—पात्रम्—గిన్నె

کَوثَر - kausar—कौसर्—కౌసర్ = river of Paradise—मन्दाकिनी—మిన్నేఱు
presented—आविर्भूत—తోఁచెను

کِشت - kisht—किश्त—కిశ్త్ =sown field—क्षेत्रम्—చేను

کیسه - kīsa—कीस—కీస = purse—कोशः—ముల్లె
inveterate—स्थिरमूलम्—గట్టిగా వేరునాటిన

کُهنه - kuhna—कुह्न—కుహ్న = old—पुराणम्—ప్రాఁత
worn-out—जीर्णम्—చినిగిన

کرد - *kard*—कर्द्—ಕರ್ದ್ =made, work—अकार्षीत्, क्रिया చేసెను, చేఁత

کنگره - *kungara*—कुन्गार—ಕುಙ್ಗರ=battlement—प्राकार:—కోటబురుజులు

کو - *kū*—कू—ಕೂ=where—क—ఎక్కడ

کامی - *kāmī*—कामी—ಕಾಮೀ=desire—कामना—కోరిక

کیست - *kist*—कीस्त्—ಕೀಸ್ತ್=who is he—कोऽसौ—ఎవఁడువాఁడు

کز=(که+از) - *kaz*—कज़्—ಕಜ್ = { from—द्वारत:—నుండి; which from—कस्मात्—ఎవనినుండి; because—यत:—ఎందుచేతనన్ }

کنار - *kinar*—किनार्—ಕಿನಾರ್ = { shore—तीरम्—ఒడ్డు; embrace—परीरंभ:—కౌఁగిలి }

کردم گذاری - *kardamguzarī*—कर्दम्गुज़री—ಕರ್ದಮ್ಗುಜರೀ=I passed—अगमम्—వెళ్లినాఁడను

کان - *kan*—कान—ಕಾನ್= { a mine—खनि:—గని; who are they—के ते—వారెవరు }

کنارت - *kinārat*—किनारत्—ಕಿನಾರತ್ =your embrace—त्वत्परीरंभ:—నీకౌఁగిలి

کتاب - *kitāb*—किताब्—ಕಿತಾಬ್=book—पुस्तकम्—పుస్తకము

کمین - *kamin* — कमीं — కమీ = lurking-place — गूढस्थानम् — మాటు

کس - *kas* — कस् — కస్ = { God — देवः — దేవుఁడు; a learned one — विद्वान् — విద్వాంసుఁడు; a person — मनुष्यः — మనుష్యుఁడు; any one even — कश्चिदपि — ఎవఁడైనప్పటికిని }

کود - *kavd* — कवद् — కవ్‌ద్ = preventing — प्रतिकूलम् — అడ్డము

کشاد - *kushād* — कुषाद् — కుషాద్ = opened — उदममीलत् — తెఱచెను

کشاده - *kushāda* — कुषाद — కుషాద = revealed — बहिर्गतः — తెఱవఁబడియున్న

کبود - *kabūd* — कबूद् — కబూద్ = blue — नीलः — నల్లని

کرده - *karda* — कर्द — కర్ద = made — कृतः — [illegible]

کنه - *kunh* — कुन्ह् — కున్హ్ = { depth — गांभीर्यम् — గాంభీర్యము; essence — सारः — సారము }

کردم رای - *kardamrāy* — कर्दम्राय — కర్దమ్రాయ్ = deliberated — समततर्कम् — తలపోసినాఁడను

کسرا چه گنه نه - *kasrachi guna na* — कस्राचि गुन न — కస్రాచిగున = is no fault of anybody — नास्तिकस्याप्यपराधः — ఎవనికిన్నీ దోసము

کوزه - *kūza* — कूज — కూజ = jug — चषकः — బుడ్డి

كوزه گری - *kūzagarī*—कूजगरी—కూజగరీ=potter—कुम्भकार:—కుమ్మరి

کار گاه - *kārgāh*—कारगाह्—కార్గాహ్=workshop—शिल्पशाला—కంసాలి

کردم - *kardam*—कर्दम्—కర్దమ్=I did—अकार्षम्—చేసినాఁడను

کم و کاست - *kamū kāst*—कमूकास्त्—కమూకాస్త్=deficiency—लोप:—తక్కువ

کلّه - *kalla*—कल्ल—కల్ల=head—शिर: — తల

کف - *kaf*—कफ्—కఫ్=sole of the foot—पार्ष्णि:—మడమ

کلّ - *kull*—कुल्—కుల్=all—समस्तम्—అంతయును

کاری - *kārī*—कारी—కారీ=maker—कारु: —పనివాఁడు

کون - *kaun*—कौन—కౌన్=becoming—संभव:—కలుగుట

کما هی - *kamāhiya*—कमाहिय—కమాహియ= { true state—यथार्थस्थिति:—నిజము ; as it is—यथातथम्—ఉన్నదున్నట్లు }

کون و مکان - *kaunūmakān*—कौनूमकाँ—కౌనూమకాఁ=the universe—जगत्—మిన్నుమన్నులు

کیم - *kīm*—कीम—కీమ్=who am I—कोऽहम—నేనెవఁడను

کفر - *kafr*—कफ्र—కఫ్ర్= { unbelief—नास्तिक्यम्—దేవుఁడుండు నమ్మికలేమి ; impiety—पापण्डता—ప్రాఁజదువుల నమ్మకుంట }

كَرَم - *karam*—करम—కరమ్ = kindness—दया—దయ; charity—धर्मः—ధర్మ

كَثْرَت - *kasrat*—कस्रत—కస్రత్ = abundance—आधिक्यम्—అధికము

كِيمِيائِي - *kīmiyāī*—कीमियाई—కీమియాయీ = alchemist—धातुवादी—బంగారు చేయువాఁడు; wine—हाला—కల్లు

كِرْدِگار - *kirdigār*—किर्दिगार—కిర్దిగార్ = creator—कर्ता—చేయువాఁడు; God omnipotent—सर्व शक्तिः—దేవ సర్వశక్తిమంతుఁడు

كانجا - *kānjā*—कांजा—కాంజా = where—कुत्र—ఎక్కడ

كُنِشْت - *kunisht*—कुनिश्त—కునిష్ట్ = fire-temple—अग्निदेवतालयम्—నిప్పు వేల్పుగుడి

كَي آمَد كَي شُد - *kaiāmad kaishud*—कैआमद् कैशुद्—కైఆమద్ కైషుద్ = when it came or when it went—कदायामीद्तकदानिर्गात्—ఎప్పుడువచ్చెనో లేక ఎప్పుడుపోయెనో

كَف دَسْت - *kafidast*—कफिदस्त—కఫిదస్త్ = palm of the hand—करतल:—అరచేయి, ఉత్త చేయి

كاي (كِه + آي) - *kāī(ki+āy)*—काइ (कि+आय्)—కాఇ (కి+ఆయ్) = why a comer—किमायातः—ఏలవచ్చినవాఁడవు

كَمال - *kamāl*—कमाल्—కమాల్ = perfection—संपूर्णता—నిండు

كَمَرِي - *kamrī*—कम्री—కమ్రీ = belt, bent—कटित्रम्, नतम्—నడుముకట్టు, వంగిన

کاندرو - *kāndarū*—कान्दरू—కాందరూ=what with himself—किन्तेन—వానితో నేమి

کوشیدن - *kōshīdan*—कोषीदन्—కోషీదన్=endeavour—प्रयत्नः—ప్రూనిక

کجا - *kujā*—कुजा—కుజా=where—कुत्र—ఎక్కడ

کنید - *kunīd*—कुनीद्—కునీద్=should make—कुरुत—చేయుండి

کاست - *kāst*—कास्त्—కాస్త్=loss—नष्टः—నష్టము, తగులు

کنده شد - *kandashud*—कन्दषुद्—కందషుద్=dug—खातः—త్రవ్విన

کلیم - *kalīm*—कलीम्—కలీమ్= { my large cake—मम महापूपः—నా పెద్ద రొట్టె
intimate—कलितः, आप्तः—ఆప్తుడు }

کایشان(که+ایشان) - काईषा*(कि + ईषा*)—కాఈషాం (కి+ఈషాం)=why they—किंते—వారేల

کاش - *kāsh*—काष्—కాష్=would to God—दैवः प्रमाणम्—దేవ్వు మేల్చొయును

کوزه گر - *kuzagar*—कूजगार—కూజగర్=potter—कुंभकार—కుమ్మరి

کجدار - *kajdār*—कज्दार्—కజ్దార్=invert—अधःक्षिप—బోర్లగించుము

کند - *kund*—कुन्द्—కుంద్=philosopher—वेदान्ती—నిజమెఱింగినవాఁడు

کهربا - *kahrubā*—कह्रुबा—కహ్రుబా=amber—नीलः—బొగ్గు

کُنْدْ - *kand*—कन्द्—కన్దు=strong—बलीयम्—మిడి

کَرْدَه اَسْتَمْ - *karda astam*—कर्द अस्तम्—కర్ద అస్తమ్=I am he who has done—कर्तास्मि—చేసినవాండ నేను

کاکْنُونْ=کِه اَکْنُونْ - *ki+aknun=kāknūn*—कि+अक्नून्=काक्नून्—కి+అక్నూన్=కాక్నూన్=now the same time—अथैवावसरोऽयम्—ఇప్పుడే యీవేళ

کِه زُودْ - *kizūd*—किज़ूद्—కిజూద్=for quickly—द्रागेवयतः—శీఘ్రమే నేలనటంటా

کُوزَه خَرْ - *kuza khar*—कूज खर—కూజ ఖర్=pot buyer—कुंभक्रयिकः—కడవలన్ కొనువాండు

کُوزَه فَرُوشْ - *kuza farōsh*—कूज फरोष्—కూజ ఫరోష్=pot seller—कुंभविक्रेता—కడవలమ్మువాండు

ص = S = श = స్

صُبْحْ - *subh*—शुब्ह—సుబ్హ్=morning—प्रभातम्—తెలవాఱి

صُبُوحْ - *subūh*—शुबूह—సుబూహ్=morning draught—प्रातस्तनपानम्—తెలవాఱి త్రాగుడు

صَلاحَسْتْ - *salāhast*—शलाहस्त—సలాహస్=your advice—त्वदुपदेशः—నీ పంపు

صَبا - *sabā*—शबा—సబా=zephyr—मन्दानिलः—చల్లగాలి

صَد - *sad*—शद्—సద్=hundred—शतम्—౧౦౦

صَدّ - *sadd*—शद्द्—సద్ద్=so much, valley—तावत्, गिरिणितंबः—అంతవట్టు, కొండలోయ

صُورہا - *sūrhā*—शूर्हा—సూర్హా=her forms, trumpets={तस्याआकाराः, शृङ्गाणि—దాని చెల్వులు / विशेषणानि—అతుకులు (గొనములు), కొమ్ముబూరలు

صِفات - *sifāt*—शिफात्—సిఫాత్=qualities—गुणाः—నడలు

صُوَر - *suwar*—शुवर्—సువర్=forms—रूपाणि—తీరులు

صَنْدُوق - *sandūq*—शन्दूक्—సన్దూక్=box—पेटी—పెట్టె (బొక్కస)

صَفائی - *safai*—शफाई—సఫాయి=purity—नैर्मल्यम्—తేట

صُراحِی - *surāhi*—शुराही—సురాహీ=flask—स्थाली—గిల్లి

صَبرَم - *sabram*—शब्रम्—సబ్రమ్=my patience—मत्सहनः—నా ఓర్పు

صَحراء - *saharā'*—शहराअ—సహరాఅ=desert—अटवी—అడవి

ب = b = ब् = బ్

بَر - *bar*—बर्—బర్=top—शिखरम्—కొన—upon—उपरि—మీఁదన్

بام - *bām*—बाम्—బామ్=roof—पटलम्—నడికొన్న (ఇంటి కొప్పు)

بايد - *bāyad*—बायद्—బాయద్ = it is necessary—भाव्यम्—కావలెను

باده - *bāda*—बाद—బాద = {cup—पात्रम्—గిన్నె
wine—सुरा—కల్లు}

بسي - *basē*—बसे—బసే = {often—प्राय:—తఱుచుగాన్
many—बहव:—పలువురు}

باز - *bāz*—बाज़्—బాజ్ = {also—अपिच—ఇంతేగాక
again, hawk—पुन:, श्येन:—తిరిగి, డేగ
anew—नवम्—క్రొత్త}

بلوري - *bulūri*—बुलूरी—బులూరి = made of crystal—स्फाटिकम्—పాలరాతిపని

به - *bih*—बिह्—బిహ్ = better—श्रेयान्—మేలు

بسيار - *bisyār*—बिस्यार्—బిస్యార్ = much—अतीव—మెండుగాన్

به - *ba*—ब—బ = {from—तत:—నుండి
along with—सह—కూడన్}

با - *bā*—बा—బా = {within—अन्तरे—లోనన్—the outside—बहिर्देश:—వెలుపైవు
to—प्रति—కు
by—तत:—అందువలనన్—with—सह—లోనే}

بس - *bas*—बस्—బస్ = many—बहु—పెక్కు

بِسْتُم - *bistum*—बिस्तुम्—బిస్తుమ్=twentieth—विंशः—ఇరువదవ

بارَه - *bāra*—बार—బార=time—वारः—వారము

بُلْبُل - *bulbul*—बुल्बुल्—బుల్బుల్=nightingale—शारिका—గోర

بِسَر - *bisar*—बिसर्—బిసర్=similarity—साम्यम्—పోలిక

بَس اَسْت - *basast*—बस्अस्त—బస్అస్త్=it is enough—अलम्—చాలును

بَراو - *barāv*—बराव्—బరావ్= { servant—दासः
sweeper—धावकः—తుడుచువాడు, బానిసీడు }

بَدِین - *badin*—बदीं—బదీం=in this manner—एवम्—ఈలాగు

بُن - *bun*—बुन्—బున్=basis—आधारः—పాదు—to—प्रति—కు

بَسَرِیم - *basarim*—बसरीम्—బసరీమ్=we come to an end—अन्तंगच्छेम—కడము ట్టెదము

بُتا - *butā*—बुता—బుతా=O idol—अर्चिपुत्तलि—ఓ బొమ్మ

بیرُون کُندی - *bīrūn kunadi*—बीरूं कुनदी—బీరూఁకునదీ=let him exclude—निरस्येत्—తొలగించనిమ్ము

بَر - *barr*—बर्र्—బర్ర్=God—दैवम्—వేల్పు

بیار - *biyār*—बियार्—బియార్=bring thou—आनय—తెమ్ము

بیدار - *bidār*—विदार्—బిదార్ = outstripping—विदारणम्—ఒలుచుట ; retract—सङ्कोचय—ముడుచుకొనుము

بغداد - *baghdād*—बग्दाद्—బగ్దాద్ = Bagdhād—काचित्तुरुष्कपुरी—ఒకానొక తురక ప్రోలు

بلخ - *balkh*—बल्ख्—బల్ఖ్ = Persian town—काचित् पारसीकपुरी—ఒకానొక పారసీపీడు

برگ - *barg*—बर्ग्—బర్గ = leaf of a tree—वृक्षपर्णम्—ప్రానియాకు

باد - *bād*—बाद्—బాద్ = wind—वातः—గాలి ; —wasted—व्यर्थम्—వృథ ; —annihilated—विनष्टः—పోడు

بودست - *būdast*—बूदस्त्—బూదస్త్ = it might be—स्यात्—అయియుండును

بهار - *bahār*—बहार्—బహార్ = the spring—वसन्तः—ఆమని

بود - *būd*—बूद्—బూద్ = he—सः—వాడు ; existence, was—भूतिः, अभूत्—ఉనికి, ఉండెను

بدین - *badīn*—बदीं—బదీం = with this, lusty—अनेन, कामान्धः—ఇందుతో, తగుల్బొరి ; to—चतुर्थी विभक्तिप्रत्ययः (तस्मै)—వానికొఱకు

برادر - *birādar*—बिरादर्—బిరాదర్ = Oh brother—हे भ्रातः—ఓయన్నా (సోదరుడు)

بردار - *bārdar*—बर्दार्—బర్దార్ = exalted—महितः—గొప్పచేయబడిన

باطن - *bātin*—बातिन्—బాతిన్ = heart—अन्तरङ्गम्—లోనిరలంపు ; inwardness—अन्तःस्वरूपम्—లోపలితీరు

بشتر - *bashtar*—बश्तर्—బష్టర్ = cloud—मेघः—మబ్బు

بی - *bī*—बी—బీ = besides—अपिच—ఇంతియేగాక

باز کنم - *bāz kunam*—बाज़्कुनम्—బాజ్కునమ్ = I may open—उन्मीलयेयम्—తెఱచెదను

بچه کرد - *bachhakard*—बच्चकर्द—బచ్చకర్ద్ = whelped—प्रासोष्ट—ఈనెను

بد - *bud*—बुद्—బుద్ = was, lord—अभूत, पतिः—ఉండెను, ఏలిక

بچه - *bachha*—बच्च—బచ్చ = infant—वत्सः—బిడ్డ

بیفتم - *biftam*—बीफ्तम्—బీఫ్తమ్ = I might fall down—अधःपतेयम्—క్రిందబడెదను

بهشت - *bihisht*—बिहिश्त्—బిహిశ్త్ = heaven—त्रिविष्टपम्—వేల్పుప్రోలు - వినువలను

بر افتد - *bar uftad*—बर् उफतद्—బర్ ఉఫ్తద్ = fell—अपीपतत्—పడెను

باشد - *bāshad*—बाषद्—బాషద్ = { may it be—स्यात्—ఉండనీ; be it so—तथास्तु—అట్లగుగాక }

باتفاق - *bāttifaq*—बात्तिफाक्—బాత్తిఫాక్ = together—सहीभूय—కలిసికూడి

بهتر - *bihtār*—बिह्तर्—బిహ్తర్ = better—बहुतरः—మేలయిన

باز کشیم - *bāzkashīm*—बाज़्कषीम्—బాజ్కషీమ్ = let us draw back—व्यतिकर्षाम—మరలుచుకొందము

بتی - *buti*—बुती—బుతి = beloved, God—प्रियः, देवः—అనుంగునేస్తు, వేల్పు

بَرَم - *baram*—बरम—బరమ్=I bore—अभार्षम्—మోసికొన్నాడను

بَعْد - *ba'd*—बअद्—బఅద్=henceforth, after—इतः परम, अनन्तरम्—తరువాత, ఇంతనుండి

بِشْنَو - *bashunū*—बशुनू—బశునూ=hear—श्रुणु—విను

بَرّ - *barr*—बर्र—బర్ర్=good, pious towards God—वरः, दैव भक्तिमत्—మేలైన, దేవుని భక్తిగలిగిన

بَرْگِرِفْتَم - *bargiriftam*—बर्गिरिफ्तम—బర్గిరిఫ్తమ్=I have torn—अविच्छिदम्—చింపివేచినాడను

بُو - *bū*—बू—బూ=he is, I am, odour—अस्ति, अस्मि, परिमलः—వాడున్నాడు, నేనున్నాడను, తావి

بَرْخاسْت - *barkhāst*—बर्खास्त—బర్ఖాస్త్=rouse, adjournment—उद्गमत, निवर्हणम्—లేచుట, పొడిగింపు

بَزْم - *bazm*—बज़्म—బజ్మ్=assembly—समाजः—రచ్చకొలువు; pavilion—पटवासः—డేరా

بَهْرام - *bahrām*—बहराम—బహ్రామ్=certain Persian king—कश्चित पारसीक प्रभुः—ఒకానొక పారసీదొర

بِيا - *biyā*—बिया—బియా=come—आयाहि—రమ్ము

بُودَنْد - *būdand*—बूदन्द्—బూదన్ద్=were—अभूवन्—ఉండిరి

بَنَفْشَه - *bunafsha*—बुनफशा—బునఫ్ష=blue—नीलम्—నల్ల; violet—कुवलयम्—నల్లకలువ

بُراق - *burāq*—बुराक्—బురాక్=heavenly mule—उच्चैश्रवः—దేవునిగుఱ్ఱము

بازی - *bāzī*—बाजी—బాజీ=one, falcon-play—एकः, श्येनक्रीडा—ఒకటి, డేగయాట

بودم - *būdam*—बूदम—బూదమ్=my dwelling-place—मन्निवासः—నాయునికిపట్టు

بمن - *baman*—बमन्—బమన్=within my power—मद्वशम—నాకు లోబడియున్న

براز - *barāz*—बराज़्—బరాజ్=well then, beauty—नूनम, सौन्दर्यम्—సరే, సొగసు

بینی - *bīnī*—बीनी—బీనీ=thou seest—पश्यसि—చూచుచున్నావు

بدی - *budī*—बुदी—బుదీ=was—अभूत—ఉండెను

بند گران - *bandi girān*—बन्दि गिराँ—బన్ది గిరాఁ=heavy chain—भाराधिकशृङ्खला—బరువైన సంకెల

بر خاسته - *barkhāsta*—बर्खास्त—బర్ఖాస్త=ended—समाप्तम्—ముగిసిన

برو دمد - *birūdamad*—बिरूदमद्—బిరూదమద్=shall blossom forth—प्रफुल्लेत्—పైకెలరును

بر آمیخته - *bar āmekhta*—बर् आमेख्त—బర్ ఆమేఖ్త=mixed—अयौक्षुः—కలసిన

بازار - *bazar*—बाजार्—బాజార్=market—आपणः—అంగడి

بوده - *buda*—बूद—బూద=existent—सजीवः—బ్రతికియున్న

بسری - *basri*—बस्री—బస్రీ=your end—त्वदन्तः—నీతుద

بسیار کنید - *bisyār kunid*—बिस्यार्कुनीद्—బిస్యార్కునీద్=multiply—विस्तारयत—హెచ్చించుడు

باشیم - *bāshīm*—बापीम्—బాషీము=my cuckold—मज्जागप्रियः—నామిండతమగడు—**inhabitant—निवासी—**

بگشت - *bagasht*—बगष्ट्—బగష్టు=it came to pass—समभूत्—జరిగియున్నను [కాపురము

بد - *bad*—बद्—బద్=bad—दुष्टः—చెడ్డ

بری - *būri*—बुरी—బురీ=bore—अभार्षीः—రాల్చితివి

بر داشتمی - *bardāshtmī*—वर्दाष्त्मी—బర్దాష్ట్మీ=I disregard—उपेक्षे—సరకు చేయను

ببرد - *baburd*—बबुर्द—బబుర్ద=will remove—वियोजयेत्—తొలగించును

بیهده - *bēhuda*—बेहुद—బేహుద=absurd—असंभवः—కాదగనిది

باری - *bārī*—वारी—బారీ= {at length, for a time, adultery—व्यभिचारः—పోకిరితనము; time, creator—वारः, स्रष्टा—మారు వేల్పు, ఒకప్పుడు}

بد - *budd*—बुद्—బుద్=remedy—उपायः—దరవు

بینائی - *bīnāī*—बीनाई—బీనాయీ=eye—चक्षुः—కన్ను

بدل - *badal*—बदल्—బదల్=exchange—विनिमयः—మార్పు

باخودی - *bākhudi*—बाखुदी—బాఖుదీ=by himself—स्वतः—తనంతటదాను

برد - *burd*—बुर्द—బుర్ద= {removed—अहार्षीत्—తీసివేసెను; carried—अभार्षीत—మోసెను; executed—अकार्षीत्—చేసెను}

برهاند - *barhānd*—बर्हान्द्—బర్హాన్ద్=you know—विदाङ्कुर्वन्तम्—తెలియుండీ

بخشاد - *bakhshād*—बख्शाद्—బఖ్శాన్ద్= { may forgive—क्षमिषीष्ट—సైరించుఁగాక | your fortune—त्वद्भाग्यम्—నీనుదటివ్రాలు }

بلاکش - *balākash*—बलाकश्—బలాకశ్=be,—भव,—ఉండుము

باشي - *bāshī*—बाषी—బాషీ= { cuckold—कुलटाभर्ता—ముండతమగఁడు | dwell—वससि—కాపురమున్నావు }

باز کنم - *bāz kunam*—बाज़् कुनम—బాజ్ కునమ్=I could open—उन्मीलयानि—విప్పుదను

به - *bih*—बिह्—బిహ్=It is better thus—वरमित्थम्—ఇట్లు లెస్స

بی خبری - *bekhabari*—बीखबरी—బీకబరీ=dunce—मूर्खः—మూఢుడు

باایں همه - *bāīnhama*—बाईंहम—బాఈంహమ=although, nevertheless—तथापि—అయినప్పటికిని

بسر - *basar*—बसर्—బసర్=extremity—अन्तः—తుద

بیزار - *bizār*—बीजार्—బీజార్=wearied—श्रान्तः—అలసిన, డస్సిన

برکنده - *barkanda*—बर्कन्द—బర్కన్ద=dug up—उत्पाटितः—పెల్లగింపఁబడిన

بت - *but*—बुत्—బుత్=idol—प्रतिमा—బొమ్మ

برون - *birūn*—बिरून्—బిరూన్=abroad, without—बहिः, विना—వెల్లడిగా, అదిగాక

برسر - *barsar*—बर्सर—బర్సర్=on—उपरि—మీదను

بادا - *bādā*—बादा—బాదా=let it be—भूयात्—కాగాక

بهر - *bahar*—बहर्—బహర్=
- anyhow—यथाकथञ्चित—ఏలాగైనను
- in every shape—सर्वात्मना—అన్ని తీరులన్

برتر - *bartar*—बर्तर्—బర్తర్=higher—उच्चैस्तराम्—అంతకంటె ఎత్తుగాను

بردمیدن - *bardamidan*—बर्दमीदन्—బర్దమీదన్=to shoot forth—उद्भवः—మొలచుట

بودست - *būdast*—बूदस्त्—బూదస్త్=will be—स्यात्—అగును

بایست - *bāyist*—बायीस्त्—బాయీస్త్=necessity—आवश्यककार्यम्—కావలసినపని

بیرون جستم - *bīrūnjastam*—बीरूंजस्तम्—బీరూంజస్తమ్=I rushed out—बहिरगमम्—పైకివచ్చినాఁడను

بوده ام - *būdaam*—बूदअम्—బూదఅమ్=I have been—अभूवम्—ఉన్నవాఁడను

بداد - *badād*—बदाद्—బదాద్=
- by justice—न्यायतः—సరిగాను, తగవుంబట్టి
- he gave—अदात्—ఇచ్చెను

بیش - *bēsh*—बेष्—బేష్=good—सुष्ठु—మంచిది

بشر - *bashar*—बषर्—బషర్=man—मनुष्यः—మానిసి

بانکه - *bānki*—बांकि—బాంకి=although—यथातथापि—ఏలాగైనప్పటికిని

بِرو - *birav*—बिरव् —బిరవ్ =go—गच्छ—పొమ్ము

بیچاره - *bīchāra*—बीचार—బీచార=without remedy—अगतिकः—ఉపలేని

بودی - *būdī*—बूदी—బూంది=existence—स्थितिः—ఉనికి

باطرب - *bātarab*—बातरब् —బాతరబ్=happily—यथासुखम्—హాయిగా

بزی - *bazī*—बजी—బజీ=high ground—उन्नतप्रदेशः—మిట్ట

بَرداری - *bardārī*—बर्दारी—బర్దారి=remove—क्षिपसि—త్రోసివేయుచున్నావు

بازل - *bāzal*—बाजल्—బాజల్=from eternity—अनादितः—మొదలులేనియప్పటినుండి

بلاکش - *balākash*—बलाकष्—బలాకష్=unhappy—दुःखितः—దుఃఖపడిన

بوالعجبی - *bula'jabī* —बुलजबी —బులజబీ=wonderful things—अद्भुतानि—అబ్బురములు

بامن - *bāman*—बामन् —బామన్=to me—सांप्रति—నాకు, నన్నుంచి

بیفگند - *bīfgand*—बीफगन्द्—బీఫగన్ద్=will overthrow—पातयिष्यति—పడగొట్టును

بیداد - *bīdād*—बीदाद्—బీదాద్=injustice—अन्यायः—అన్యాయము

بودنیها - *budanīhā*—बूदनीहा—బూదనీహా=future existencess—आगामिनः—కాబోవునవి

بِرُون آمَدَم - birūnāmadam—बिरू आमदम्—బిరూనామదమ్=I came out—बहिरगमम्—పైకి వెడలివచ్చితిని

بَاوَقْت بِسَاز - bāwaqtbasāz—बावक्तबसाज़—బావక్త్ బసాజ్=adapt thyself to the times—समयमनुसर—అదనుకాలమునకు తగినట్లు నడుచుకొనుము

بُوتَه - bōta—बोत—బోత= {human body, bush—मानवदेहः, निकुञ्जः—బొంది, పొద / crucible—मूषा—మూస (క్రోవి)}

بِیم - bīm—बीम—బీమ్=fear—भीमत्वम्—వెఱపు

بَگِیرَمَت - bagīramt—बगीरम्त्—బగీరమ్త్=I bind thee—त्वां बध्नामि—నిన్ను కట్టెదను

بَنْدَه - banda—बन्द—బన్ద=slave—दासः—దాసుడు, సేవకుడు

بَاک - bāk—बाक्—బాక్=fear—भयम्—వెఱపు

بِیفْتَم - bīftam—बीफ्तम्—బీఫ్తమ్=I have fallen—अपतम्—పడినాడను

بَایَد - bāyad—बायद्—బాయద్=behoves—अर्हति—తగును

بِیتَقَاضَای - bītaqāzāyī—बीतकाजायी—బీతకాజాయీ=unurgency—अनातुरता—వంత లేమి

بُوسَه - bōsa—बोस—బోస=kiss—चुम्बनम्—ముద్దు

بَارْ خُدَای - bār khudayī—बार् खुदायी—బార్ ఖుదాయీ=Lord God—महादेवः—వేల్పుల దేవుడు

بُرْدَن - burdan—बुर्दन्—బుర్దన్=to remove, to carry—हरणम्, वहनम्—తొలగింపు, మోయుట

بدم - *badam*—बदम्—బదమ్=am bad—दुष्टोऽस्मि—చెడ్డయైనాఁడను

بهرچه - *bahrichi*—बहिचि—బహ్రిచి=why—कुतः—ఏలా

بازیچه - *bāzīcha*—बाजीच—బాజీచ=child's play—बालक्रीडा—పిన్నబిడ్డాటలు

بیفتنم - *bīfitanam*—बीफितनम्—బీఫితనమ్=my non-temptation—मदनुत्साहः—నా హెచ్చరికలేమి

بدی - *badī*—बदी—బదీ=malice—दौर्जन्यम्—తుంటరితనము

باطل - *bātil*—बातिल्—బాతిల్=
- futile—व्यर्थम्—పొల్లు
- false—मिथ्या—పలుకిడి
- lost — नष्टः—కానరాకుండిన

بذات - *bazāt*—बजात्—బజాత్=by nature—स्वभावतः—ఓజస్

بگشتیم - *bugashtīm*—बुगष्तीम्—బుగష్తీమ్=travelled—प्रायासिषम्—పయనమైనాఁడను

بدهی - *bidihī*—बिदिही—బిదిహీ=givest—प्रददासि—సరిగానిచ్చెదవు

بودنی - *būdanī*—बूदनी—బూదనీ=inevitable—अवश्यभाव्यम्—కాకతీరదు

بیخ - *bēkh*—बेख्—బేక్=root—मूलम्—వేరు

بهر - *bahar*—बहर्—బహార్=excellence—महत्वम्—గొప్ప

بینید - *bīnīd*—बीनीद्—బీనీద్=if thou shouldst see—पश्येर्यदि—మాచెదవేని

باخودي - *bākhudī*—बाखुदी—బాఖుదీ=yourself—स्वयम्—నీయంతనీవు

برداشتمي - *bardāshtami*—बर्दाष्तमी—బర్దాష్తమీ= { I exalt—जरीजृम्भे—హెచ్చించెదను / remove—अपाकुर्वे—త్రోసివేసియుండును }

براَنگيختند - *bar angēkhtan and*—बर् अन्गेख्तन् अन्द्—బర్ అంగేక్తన్ అండ్=caused creation—समवीभवन्—పుట్టించినారు

بايست - *būyist*—बायीस्त्—బాయీస్త్=everything that must be—सर्वमप्यावश्यककृत्यम्—చేయవలసిన పనియుంతయును

بيسروبن - *bēsarōbun*—बेसरोबुन्—బేసరోబున్=without top and bottom—अशीर्षमप्यपादम्—తుద మొదలులేని, తలాతోకాలేని

بوي - *būy*—बूय्—బూయ్=odour—गन्धः—గబ్బు

بهر - *bahr*—बह्र्—బహ్ర్= { anyhow—यथाकथञ्चित्—ఏలాగునైనప్పటికిని / because, lot—कुतः, भागः=ఏలా, వంతు }

برآورد - *bar āward*—बर् आवर्द्—బర్ ఆవర్ద్=produced—अकार्षीत—చేసెను

بيرون کندي - *bīrūn kunadī*—बीरू कुनदी—బీరూ కునదీ=exclude—बहिष्कुरु—తొలగించనిమ్ము

باري - *bārī*—बारी—బారీ=crime—अपराधः—నేరము

بي - *bī*—बी—బీ=without—विना—లేక

بی بصری - *bī basrī*—बी बस्री—బీ బస్రీ=imprudent—अज्ञः—తెలివిలేనివాఁడు

برانم - *barūnam*—बरानम्—బరానమ్= I resolve—निश्चिनोमि—పూనుకొందును; I intend—इच्छामि—అనుకొందును

بدست - *bidast*—बिदस्त्—బిదస్త్=span—वितस्तिः—జేన

بودن - *būdan*—बूदन्—బూదన్= existence—स्थितिः—ఉనికి; to be—भवितुम्—ఉండుటకు

بیداری - *bīdārī*—बीदारी—బీదారీ=wakefulness—जाग्रत्ता—మెలుకువ

باز کنم - *bāz kunam*—बाज़ कुनम—బాజ్ కునమ్=open—उन्मीलयेयम्—తెఱచెదను

برآمیخته اند - *barāmēkhta and*—बर्आमेख्त अन्द—బర్ ఆమేఖ్త అన్ద్=they mixed—अमिमिश्रन्—కలిపినారు

برید - *burīd*—बुरीद्—బురీద్=separated I am—वियुज्ये—ఎడపఁబడుదును

بیمراد - *bīmurād*—बीमुराद्—బీమురాద్=against will—अनिष्टम्—కిట్టని

بمن - *baman*—बमन्—బమన్=with me, in my power—मयासह, ममवशः—నాతో, నాచేతనయిన

به زان نبودی - *bih zān nabūdy*—बिह जाँ नबूदी—బిహ్ జాఁ నబూదీ=there could have been nothing better—ततोवरंनभवेत्—అంతకంటె మేలులేకుండును

بی حکمش - *bī hukmash*—बी हुक्मष—బీ హుక్మష్=without his order—तस्याज्ञयाविना—వానిపనుపులేక

بر افتد - *bar aftid*— बर् अफ्तिद्—బర్ అఫ్తిద్ =fell back—पश्चादपतत्—వెనుకబడెను, క్రిందబడెను

بد - *bad*—बद्—బద్ =sorrow—दुःखम्—వంత

بجز - *bajuz*—बजुज़्—బజుజ్ =except—विना—తప్ప

بردم - *burdam*—बुर्दम्—బుర్దమ్=led—अनैषम्—మోసినాడను

با تست - *bātust*—बातुस्त्—బాతుస్త్=is within thee—त्वय्यस्ति—నీలోనున్నది

ب - *ba*—ब—బ=with—सह—తోడను

بود ست - *būdast*—बूदस्त्—బూదస్త్=might be—स्यादि—అయియుండును

بپای - *bapāy*—बपाय्—బపాయ్=standing up—उत्तिष्ठन्तम्—నిలపడిన

بردارم - *bardāram*—बर्दारम्— బర్దారమ్=I picked up—समचैषम्—ఏఱుకొన్నాడను

ا = a = अ = అ

افگند - *afgand*—अफगान्द—అఫ్గన్ద్=casted—व्यक्षेप्सीत्—పారవైచెను - వైచెను

آوازه - *āwāza*—आवाज—ఆవాజ=report—कथनम्—పిలుపు, తెలుపుట

اشربوا - *ishrabwā*—इश्रब्वा—ఇశ్రబ్వా=drink ye—पिबत—త్రాగుడీ

أَم - *am*—अम्—అమ్ = { I am—अस्मि—ఉన్నాడను; me, my, this—माम्, मम, एतत्— నన్ను, నాయొక్క., ఇది }

أَيَّام - *ayyām*—अय्याम्—అయ్యామ్=days—दिनानि—ప్రొద్దులు, కాలవల్లు

آمَدْ - *āmad*—आमद्—అమద్=has come—आगमत्—వచ్చెను

اَسْتْ - *ast*—अस्त्—అస్త్=is—अस्ति—ఉన్నది

اَیْ - *ai*—ऐ—ఐ=o—ओ—ఓ

اَهْلِ زَمانَه - *ahlizamana*—अह्लिजमान—అహ్లిజమాన=contemporaries—समकालिका:—తోడివారు

آنها - *ānhā*—आंहा—అంహా=they—ते—వారు

آيَنْدْ - *āyand*—आयन्द्—అయన్ద్=would come—आगच्छेयु:—వచ్చెదరు

اَمَلِ دَرازْ - *amalidarāz*—अमलिद्राज—అమలిదరాజ్= { stupid hope—अत्याशा—తీరనికోర్కె; salvation—मोक्ष:—పెద్దోవ }

اَكْنُون - *aknūn*—अकनूं—అకూన్=now—अद्य—ఇప్పుడు

اَسْتْ - *ast*—अस्त्—అస్త్=he willeth—इच्छति—తలంచుచున్నాడు

آرايَنْدْ - *ārayand*—आरायन्द्—అరాయన్ద్=adorned—अलमकार्षु:—చేసిరి

اَبْرْ - *abr*—अब्र—అబ్ర్=cloud—अभ्रम—మబ్బు

این - *in*—ईं—ఈం=this—इदम्—ఈ

ایاز - *ayāz*—अयाज्—అయాజ్=emperor's favourite—सार्वभौमप्रिया—చక్రవర్తి ప్రియుండు

از - *az*—अज्—అజ్=from—ततः—కనుకన్ (అందువలనన్)

آمدن - *āmadan*—आमदन्—ఆమదన్=arrival—आगमनम्—వచ్చుట

اوراق - *ōrāq*—ओराक्—ఓరాక్={beauties of poets—कवि चमत्काराः—మాటకారి సొగసులు; pages—पत्राणि—పుటలు}

استخوانهای - *ustukhānhāi*—उस्तुखंहाई—ఉసుకాంహాఈ—bones—अस्थीनि—ఎముకలు

آن - *an*—आं—ఆం={that—तत्—ఆ—moment—क्षणः—నిముసము; time—कालः—తరి}

ار - *ar*—अर्—అర్=if—यदि—అయితేన్

او - *ū*—ऊ—ఊ=he—सः—వాడు

اندر - *andar*—अन्दर्—అన్దర్={a barn place where corn is thrashed or trodden—व्रीहिखलः—వరికళ్లము; within—अन्तरे—నడుమన్}

اہل بہشت - *ahlibihisht*—अहलि बिहिश्त्—అహ్లిబిహిస్త్=inhabitants of Paradise—स्वर्गवासिनः—వేల్పునగరివారు

انگور - *angūr*—अन्गूर्—అన్గూర్=grapes—द्राक्षाफलानि—అంగూరుపండ్లు

افتادید - *uftādīd*—उफ्तादीद्—ఉఫ్తాదీద్=caused to happen—समवीभवत्—కలిగించెను

آمده - *āmada*—आमद—ఆమద=let come out—उत्सरेत्—పొంగిపడనిమ్ము

اعتماد - *i'timād*—इतिमाद्—ఇతిమాద్=confidence— विश्वासः—నమ్మకము

افتادند - *uftādand*—उफ्तादन्द्—ఉఫ్తాదన్ద్=fallen, perished—अपप्तन्, अनशन्—పడిపోయిరి, చెడిపోయిరి

آرام - *ārām*—आराम्—ఆరామ్=
- comfort—आरामम्—హాయి
- rest—विश्रान्तिः—నెమ్మది

آوردم - *āwardam*—आवर्दम्—ఆవర్దమ్=
- I brought—अनैषम्—తెచ్చినాడను
- left—अत्याक्षम्—విడిచిపెట్టినాడను

آرند - *ārind*—आरिन्द्—ఆరిన్ద్=
- happen to fall—निपतिष्येत्—పడెదున్
- may bring—आनयेत्—తెచ్చును

اسباب - *asbāb*—अस्बाब्—అస్బాబ్=
- causes—कारणानि—వయనములు
- things—वस्तूनि—దినుసులు

آنگاه - *āngāh*—आंगाह्—ఆంగాహ్=
- then—तदा—అప్పుడు
- acquainted—परिचितः—మొకమెఱుకగల
- thus—एवम्—ఇట్లు

آرامگاه - *ārāmgah*—आराम्गाह्—ఆరామ్గహ్=resting-place—आरामगृहम्—సేదదేఱుచోటు

ای بس - *aibas*—ऐबस्—ఐబస్=Oh! how much more—हन्तकियत्पर्यन्तम्—అక్కటా యింకెంతదనుకన్

أبلق - *ablaq*—अब्लक़्—అబ్లక్ = black and white—कृष्णश्वेतम्—నలుపును తెలుపు; diverse coloured—कर्बुरम्—అనేక రంగులున్నటువంటి

امروز - *imrōz*—इम्रोज़्—ఇమ్రోజ్ =to-day—अद्य—నేఁడు

أزل - *azal*—अजल्—అజల్ =eternity without beginning—अनादिकाल:—మొదలులేనికాలము

أش - *ash*—अष्—అష్ =his—तस्य—వానియొక్క

أجل - *ajal*—अजल्—అజల్ = fate—विधि:—తలవ్రాలు; death—मरणम्—చావు; appointed time—नियतकाल:—గడువు

اگر - *agar*—अगर्—అగర్ =if—यदि—అయితేన్

آنکه - *anki*—आंकि—ఆంకి=he who—य:स:=ఎవఁడోవాఁడు

اندوه - *āndūh*—अन्दूह्—అన్దూహ్ =grief—दु:खम्— జాలి

آنچه - *ānchi*—आंचि—ఆంచి= whatever—किमपि—ఏదైనను

اوست - *ōst*—ओस्त्—ఓస్త్ =it is—तदस्ति—అదియున్నది

ازآنکه - *azānki* —अज़्आंकि—అజ్ ఆంకి=since—तस्माद्धेतो:—కనుకను

از غایت آز - *azghayatiāz*—अजगायतिआज़्—అజ్ గాయతిఆజ్ =In great desire—विमोहत:—మిక్కిలిఆశతోన్

آنجا - *ānjā*—आंजा—ఆంజా=there—तत्र—అక్కడను

اِنسان - *insān*—इन्सां—ఇన్సాన్=man—मानवः—మనుడు

آب - *āb*—आब्—ఆబ్=water—आपः—తడినీరు

اَسرار - *asrār*—अस्रार्—అస్రార్=
- elements—पदार्थाः—దినుసులు
- secrets—रहस्यानि—మంతనములు
- roots—मूलानि—వేళ్లు

اَندیشه - *andīsha*—अन्दीष—అన్దీష—
- philosophy, anxiety—तत्वज्ञानम्—ఎఱుకువ, వగపు
- thought—चिन्ता—తలంపు

آر - *ār*—आर्—ఆర్=bring thou—आनय—తెమ్ము

اَفشاند - *afshānd*—अफ्षान्द्—అఫ్షాన్ద్=
- scattered—व्यक्षेप्सुः—రాల్చిరి (విదల్చిరి)
- dispersed—व्ययौक्षुः—చెదరఁగొట్టిరి

اَنگار - *angār*—अन्गार्—అన్గార్=
- imagination—ऊहा—తలంపు - ఆద
- imagine—ऊहस्व—అనుకొనుము

آه - *ah*—अह्—అహ్=ah—अह—అహః

آمدنم - *āmadanam*—आमदनम्—ఆమదనమ్=my coming—मदागमनम्—నారాక

اِختیار - *ikhtiyār*—इख्तियार्—ఇఖ్తియార్=choice—वरणम्—ఎన్నిక

اَلف - *alif*—अलिफ्—అలిఫ్=alone—एकान्ततः—ఒంటిగా

ازجہان - *azjahān*—अज़्जहाँ—అజ్ జహాఁ=for worldly possessions—ऐहिकविषयान्प्रति—నేలదినుసులన్గూర్చి

الہی - *ilāhī*—इलाही—ఇలాహీ=divine—दैव्यम्—దేవుప్గూర్చిన

اہل - *ahl*—अह्ल—అహ్లు=fit—अर्हः—తగిన

امل - *amal*—अमल्—అమల్=hope—मनोरथः—కోర్కె

از دست شدند - *az dast shudand*—अजदस्तशुदन्द—అజ్దస్తుసుదన్డ్=died—प्रागुः—చనిపోయిరి

آگاہ - *āgāh*—आगह्—అగాహ్=conscious—जानन्तः—ఎఱిఁగిన

آویزی - *awēzī*—आवेजी—అవేజీ=suspension—आन्दोलनम्—ఊఁగులాట

اسیر - *asīr*—असीर—అసీర్= { prisoner—बन्दी—చెఱపడినవాఁడు; bound—बद्धः—కట్టఁబడిన; bondman—दासः—దాసివాఁడు }

ابد - *abad*—अबद्—అబద్=eternity without end—अनन्तत्वम्—కడలేమి

آمدنت - *amadanat*—आमदनत्—అమదనత్=your arrival—त्वदागमः—నీ రాక

انداز - *andāza*—अन्दाज—అన్దాజ= { estimation—ज्ञानम्—ఎఱుక; weighing—उन्मानम्—తూనిక }

ایزد - *īzad*—ईजद्—ఈజద్=God—ईशः—దేవ

آشیان - *āshyān*—आश्यां—ఆష్యాఁ=nest—नीडः—గూడు

ازو - *azō*—अजो—అజో=from it—तस्मात्—దానివలన

آبی - *ābi*—आबी—ఆబీ=
- a kind of grape—द्राक्षाविशेषः—ఒక రకమయినయంగూరు
- moist—आप्यः—తడిసిన

ازروی - *azrūy*—अज्रूय्—అజ్రూయ్=on account of—तस्मात्कारणात्—అందువలనన్

امید - *umīd*—उमीद्—ఉమీద్=hope—विश्वासः—నమ్మిక

این هست - *in hast*—ईं हस्त्—ఈఁ హస్త్=that is so—तत्तथास्ति—అదాలాగున్నది

ارزد - *arzad*—अर्जद्—అర్జద్=
- worth—अर्हतिः—తగును
- if he struck—यद्यतीतडत्—వాఁడుకొట్టినేని
- what price do they worth—किंमूल्यमर्हन्ति—ఎంతవిల్వకుఁదగినవి

آفاق - *āfāq*—आफाक्—ఆఫాక్=horizon, universe—दिगन्तः, जगत्—కట్టకడలు, మిన్నుమన్నులు

آداب - *ādāb*—आदाब्—ఆదాబ్=lawful customs, respects—धर्मपद्धतयः, प्रणिपाताः—మ్రొక్కులు, మంచి పడికట్లు, తగవులు

اضطرابم - *iztirābam*—इज्तिराबम्—ఇజ్తిరాబమ్=
- this—इदम्—ఇది
- my trouble—ममकष्टम्—నా యిడుమ
- anxiety—क्षोभः—తల్లడము

اصحاب - *ashāb*—अश्हाब्—అస్హాబ్
- apostles—आचार्याः—తగవరులు
- lords—प्रभवः—దొరలు

اَفلاک - *aflāk*—अफ्लाक्—అఫ్లాక్ =the heavens—दिवम्—వేల్పుప్రోలు

اِکراہ - *ikrāh*—इक्राह्—ఇక్రాహ్=dislike—अनिष्टम्—కిట్టమి

آمَد - *āmad*—आमद्—ఆమద్=arrived—आयासीत्—వచ్చెను

اَندیشہ - *andēsha*—अन्देष—అన్దేశ=meditation—ध्यानम्—తలంపు (అరయిక)

اَثری - *asri*—अस्री—అస్రీ= { result—फलितम्—రాబడి—water course—नदी मुखम्—ఏటి మొదలు
mark—लक्ष्म—జాడ }

اِیست - *ist*—ईस्त्—ఈస్త్=remained—अस्थात्—నిల్చిపోయెను

اَز بہرچہ - *az bahrichi*—अज्बहिचि—అజ్బహ్రిచి=on what account—कस्मात्कारणात्—ఎందువలనన్

اَز روی - *azrūy*—अजरूय्—అజ్రూయ్= { by this way of—ईदृशम्—ఈలాగునన్
by way of metaphor—रूपकालङ्कारतः—పోల్చిగాన్ }

اَشک - *ashk*—अश्क्—అశ్క్=tears—बाष्पम्—కన్నీరు

اُفتادہ - *uftāda*—उफ्ताद—ఉఫ్తాద=fallen—आपन्नः—పడిపోయిన

اِثبات - *isbāth*—इस्बात्—ఇస్బాత్=proof—प्रमाणम्—తార్కాణము

اِیمن شدہ - *ēman shuda*—एमन् शुद—ఏమన్ షుద=beyond the reach—अप्राप्यम्—మతిపొందరాని

آرایش - *ārāyash*—आरायष्—ఆరాయష్= { ornament—अलङ्कारः—నగ
law—पद्धतिः—పడికట్లు }

انشا کرد - *inshākard*—इन्षाकर्द—ఇన్షాకర్ద్ = created, dictation—अध्यापित—వ్రాయించుట, కూర్చుట; composed—अधीत—लेखनम्—పుట్టించుట

املا کرد - *imlākard*—इम्लाकर्द—ఇమ్లా కర్ద్ = filling up—संपूरणम्—నింపుట; dictated—उपादिष्टत्—వ్రాయించెను

آراست - *ārāst*—आरास्त्—ఆరాస్త్ = arranged, adorned, fashioned—समर्चितः, अलङ्कृतः अरूपत्—ఏర్పరచెను, సరిచేసిన, సిద్ధముచేసిన

آنان - *ānān*—आनान्—ఆనాన్ = those—ते—వారు

اوج - *auj*—औज्—ఔజ్ = zenith—शिखरम्—కొన

آز - *āz*—आज़्—ఆజ్ = love—प्रेमा—మక్కువ

آمیخته - *āmīkhta*—आमीख्त—ఆమీఖ్త = mixed—मिश्रितः—కలపబడిన

آگاه - *āgāh*—आगाह्—ఆగాహ్ = aware—प्रबुद्धः—మేలుకొన్న; afterwards—ततः—పిమ్మటన్; news—वार्ता:—వింతలు

انگیخته - *angēkhta*—अन्गेख्त—అంగేఖ్త = raised—उद्धृतः—ఎత్తబడిన; produced—प्रकल्पितः—పుట్టించబడిన

آفریننده - *āfrīnanda*—आफ्रीनन्द—ఆఫ్రీనన్ద = creator—कर्ता—చేయువాడు

امسال - *imsal*—इम्साल्—ఇమ్సాల్ = this year—एषमः—ఈ యేడు

آفرین - *āfrin*—आफ्रीं—అఫ్రీం=praise—स्तुतिः—పొగడ్త

اجرام - *ajrām*—अज्राम्—అజ్రామ్=bodies—शरीराणि—ఒడళ్లు

آسوده - *āsūda*—आसूद—అసూద=rest—विश्रान्तिः—నెమ్మది

اند - *and*—अन्द्—అన్దు=were—अभूवन्—అయిరి

آگنده - *āganda*—आगन्द—అగన్ద=filled—पूरितः—నిండిన

افگنده - *afganda*—अफगन्द—అఫ్గన్ద=thrown away—विक्षिप्तः—పారవేయబడిన

آزاده - *āzāda*—आजाद—అజాద=free—स्वतन्त्रः—స్వేచ్ఛగలవాడు

اندرو - *andarū*—अन्दरू—అందరూ= with him—तेनसह—వానితో
all at once—सद्यःसर्वेऽपि—అందరొక్కసారి

افسوس *afsōs*—अफ्सोस्—అఫ్సోస్=sorrow—क्षोभः—కలత

آنم - *ānam*—आनम्—అనమ్=my time, I am—मत्कालः, अस्मि—నాతఱి, ఉన్నాడను

امتحان - *imtihān*—इम्तिहाँ—ఇమ్తిహాం=examination—परिक्षा—అరయిక

ایشان - *īshan*—ईषां—ఈషాం=they—ते—వారు

ارغوانی - *arghavānī*—अर्गवानी—అర్గవానీ= red—अरुणः—ఎఱ్ఱని
purple—हरिद्राभः—పసుపుపచ్చని

آرمیدن - *ārmīdan*—आर्मीदन्—అర్మీదన్=repose—विश्रमणम्—సేదదేరుట

ازپی - *azpai*—अजपय्—అజ్పయ్=down—अध:—క్రిందు

آسان - *āsān*—आसां—ఆసాం=convenient—सुलभ:—సులువైన

اتفاق - *ittifāq*—इत्तिफाक्—ఇత్తిఫాక్=meeting, agreement, league, unity—एकीभाव:-समाज: अङ्गीकार: परिषत्—కూటమి, ఒప్పుదల, రచ్చ, ఒక్కటియగుట

آه - *āh*—आह्—ఆహ్=alas—हा—అయ్యో

آریم - *ārīm*—आरीम्—ఆరీమ్=adorn—अलङ्कुर्म:—అలంకరించుదుము

الله - *allāh*—अल्लाह्—అల్లాహ్=God—देव:—వేల్పు

آمیخته اند - *āmekhta and*—आमेख्त अन्द्—ఆమేఖ్త అన్ద్=mixed—आमिमिश्र:—కలిపిరి

افزون - *afzūn*—अफ्ज़ूं—అఫ్జూం=much—अधिकम्—హెచ్చు

آورد - *āward*—आवर्द्—ఆవర్ద్=brought—आनैषीत्—తెచ్చెను

امر و نهیش - *amrwanahish*—अम्रवनहीष्—అమ్రవనహీష్=order and prohibition—विधिरपिनिषेध:—చేయించుట మాన్పించుటయును

اثبات - *asbāt*—अस्बात्—అస్బాత్=proofs—प्रमाणानि—దాఖలాలు

آغاز - *āghāz*—आग़ाज़—ఆగాజ్ =beginning—प्रारंभः—మొదలు

اُفتاد - *uftād*—उफ़ताद्—ఉఫ్తాద్ =has fallen—अपप्तत्—పడియెను

اَی کاش که - *ai kāsh ki*—एकाशकि—ఐకాష్కి=O! would that there were—हाहन्ततत्रतदभविष्यचेत्—అయ్యో యదియట్లగు నేని

آرمیدن - *ārmidan*—आर्मीदन्—ఆర్మీదన్ =repose—विश्रामः—తెలిసి

اُستاد - *ustād*—उस्ताद्—ఉస్తాద్ =master—गुरुः—అయ్యవారు

اِضطراب - *iztirāb*—इज्तिराब्—ఇజ్తిరాబ్ =anxiety—चिन्ता—చింత

اَوّل - *awwal*—अव्वल्—అవ్వల్ =first—प्रथमः—మొదటిది

اَفتد - *aftid*—अफ़्तिद्—అఫ్తిద్ =strange—अद्भुतम्—అబ్బురము

آتش - *ātish*—आतिश्—ఆతిష్ = {lover—कामुकः—విలాసకాడు; fire—अग्निः—చిచ్చు}

اُو - *ō*—ओ—ఓ=he—सः—వాడు

اَم نیست (نیستم) - *am nist* (*nīstām*)—अम्नीस्त् (नीस्तम्)—అమ్నీస్త్ (నీస్తమ్)=I am not—नाहमस्मि—నేనులేను

آگاه نیَم - *agāh nayam*—आगाह् नयम्—ఆగాహ్నయమ్=I am not aware—न जाने—నే నెఱుంగను

ر = r = र = ర

روز - *rōz*—रोज़्—రోజ్=day—अहः=పగలు

رند - *rind*—रिन्द्—రిన్ద్—drunkard—सुरापः—కల్లుముచ్చు

راند - *rānd*—रान्द्—రాన్ద్=expelled—बहिष्कृतः—వెడలగొట్టబడిన

رسی - *rasī*—रसी—రసీ=immovable—अचलः—కదలని

راز - *rāz*—राज़्—రాజ్=secret—रहस्यम्=మంతనము

رخ - *rukh*—रुख्—రుఖ్=cheek—कपोलः—చెక్కిలి

رب - *rabb*—रब्ब्—రబ్బ్=Lord—प्रभुः—ఏలిక

رزان - *razān*—रज़ाँ—రజాఁ= { scattering—विक्षेपणम्—చిమ్ముట ; vines—द्राक्षाः—అంగూరులు }

رود - *raud*—रौद्—రౌద్=passes—प्रयाति—పోవుచున్నది

رفته - *rafta*—रफ़्त—రఫ్త= { mover—चालितः—త్రిప్పబడినవాఁడు ; gone—गतः—చనిన }

رگ - *rag*—रग्—రగ్=vein—नाडी—నరము

رهش - *rahsh*—रह्ष्—రహ్ష్=its way—तस्यपन्थाः—దాని త్రోవ

رفتن - *raftan*—रफ्तन्—రఫ్తన్=departure—गमनम्—పోక

رستم زال - *rustamizāl*—रुस्तमिजाल्—రుస్తమిజాల్=Persian champion—पारसीक वीरः—పారసికబంటు

را - *rā*—रा—రా= { for the sake of—निमित्तः—అందుకొఱకు [నిమిత్తము వాలు | sign of accusative case—द्वितीयाविभक्तिप्रत्ययः—కూచిఁ నయమాటకు మాఱుగావచ్చు }

رانی - *ranī*—रानी—రానీ=belonging to the thigh—ऊरुसम्बन्धी—తొడదిన్ను

رمقی - *ramaqī*—रमकी—రమకీ= { a flock of sheep—मेषसमजः—గొఱ్ఱెమంద | the last breath—अन्त्यश्वासः—కడయూపిరి }

روی - *rūy*—रूय्—రూయ్=upon, face—उपरि, मुखम्—మీఁదన్, మొగము (వాయి)

رباط - *ribāt*—रिबात्—రిబాత్=inn, caravansary—सत्रम्, सार्थवाहाश्रमः—గొప్ప బిడారము, విడిది, చావడి

ریزان - *rēzān*—रेजां—రేజాఁ=scattering— { भ्रंशनम्—తెగిపడుట | विक्षेपः—ఎగిరిపోవుట }

روبه - *rūba*—रूब—రూబ=fox—जंबुकः—నక్క

رو - *rū*—रू—రూ=surface—तलम्—మీఁదు

روید - *ravīd*—रवीद्—రవీద్= { travelled—प्रायासीत्—ఛరలెను | blossomed—व्यकासीत्—విచ్చెను }

رُسْت - *rust*=रुस्त—రుస్త్—growth—अभिवृद्धिः—ఏపు

رَسِید - *rasīd*—रसीद्—రసీద్=happened—समभूत्—కలిగెను

راہ - *rāh*—राह्—రాహ్=road—मार्गः—దారి

رائی - *rā'ī*—राई—రాఈ= pleasure—आनन्दः—హాయి; opinion—अभिप्रायः—తలంపు

رانند - *rānand*—रानन्द्—రానన్ద్=have driven—अदूधवन्—పరుగెత్తించిరి

رَسَم - *rasam*—रसम्—రసమ్=my arriving—मद्गमनम्—నాపోక =arrive—गच्छेयम्—వెళ్లుదను

رَخی - *rakhī*—रखी—రఖీ=sigh—निश्वासः—నిట్టూర్పు

روزی - *rōzī*—रोजी—రోజీ= daily food, subsistence—आह्निकम्, जीवनाधारः—పూటకుడుపు, బత్తెము; fortune, riches—संपत्, भाग्यम्—కలిమి

رسد - *rasad*—रसद्—రసద్=arriving—आगच्छन्—వచ్చుచున్న

روح - *rūh*—रूह्—రూహ్ energy—शक्तिः—చేవ; soul—आत्मा—మైతాల్పు

رس - *ras*—रस्—రస్=rope—रश्मिः (रज्जुः)—త్రాడు

روی - *ravi*—रवी—రవీ=go thou—गच्छ—పొమ్ము

رطل - *raṭl*—रतल्—రత్ల్=half a maund—अर्धभारः—అరమణుగు

رز - *raz*—रज़्—రజ్ = { grape—द्राक्षा—అంగూరు
vineyard—द्राक्षारामः—అంగూరు తోట }

رو - *rav*—रव—రవ్ =go thou—गच्छ—పోపొమ్ము

روی - *rūy*—रूय्—రూయ్ =reason—कारणम्—వయినము

رحیم - *rahīm*—रहीम्—రహీమ్ =merciful—दयालुः—మెత్తనివాఁడు

راهرو - *rāhrav*—राहव्—రాహ్రవ్ =traveller—पान्थः—తెరువరి

رفتگان - *raftgān*—रफ़्तगाँ—రఫ్తగాఁ =those who are mad in love—कामान्धाः—వలపువెఱ్ఱులు

رستست - *rustast*—रुस्तस्त्—రుస్తస్త =has been grown—अभ्यवर्धि—పెంచఁబడెను

روزگارت - *rōzgārat*—रोजगारत्—రోజ్గారత్ =your age—त्वद्वयः—నీయీడు, నీబ్రతుకు

راست - *rāst*—रास्त्—రాస్త = { truly—नूनम्—నిక్కముగాన్
true—यथार्थः—కలతెఱఁగు }

ره - *ruh*—रुह्—రుహ్ =religious life—आस्तिकजीवनम्—వేల్పున్నదన్న బ్రతుకు

رسی - *rasī*—रसी—రసీ =may arrive—गच्छेः—వెళ్లెదవో

نرسی - *yānarasi*—यानरसी—యానరసీ =may not arrive—नगच्छेः—వెళ్లవో

رنج - *ranj*—रन्ज—రన్జ్=grief—दुःखम्—శోకము

ریزہ - *riza*—रीज—రీజ=piece—लेशः—పిసరు

ریختہ انداختہ - *rēkhta and*—रेख्त अन्द्—రేఖ్త అన్ద్=broken, scatter—भिन्नः निरस्यन्ति—బ్రద్దలయిన, పాఱవైచెదరు

رفت - *raft*—रफ्त्—రఫ్త్=let us not say any more about it—तत्प्रतिनकिमपिवदाम—దానిగూర్చి మన మెద్దియుఁజెప్పకుందుము

رندی - *rindi*—रिन्दी—రిన్దీ= profligate—जारः—రంకువాఁడు
drunkard—सुरापः—త్రాగుఁబోతు

رحمت - *rahmat*—रह्मत्—రహ్మత్=mercy, pardon—दया, क्षमा—కనికరము, సైపు

رونهادندی - *runihādandi*—रुनिहादन्दी—రూనిహాదన్దీ=prostrated—अनीनमन्—మ్రొక్కిరి

روز مکافات - *rōzimukāfāt*—रोजिमुकाफात्—రోజిముకాఫాత్=recompensing day—प्रतिफलदिनम्—పనికిఁదగునట్లు మాఱు చేయుపూట

رضای - *razāy*—रजाय्—రజాయ్=mercy—कृपा—నెనరు

رائی - *rāi*—राई—రాఈ= opinion—तात्पर्यम्—తలంపు
knowledge—ज्ञानम्—ఎఱుక

رهگذرم - *rahguzaram*—रह्गुजरम्—రహ్గుజరమ్=my way—मन्मार्गः—నా దారి

رمضان - *ramazān*—रमजा'—రమఁజా=month of fast—औपवस्तिकमासः—నుంకునెల, ఉపవాసపునెల

رَحِيم - *rahim*—रहीम्—రహీమ్=merciful—दयावान्—దయగల

رُوحانيان - *rūhāniyān*—रूहानियां—రూహానియా=howling derwishes—कापालिकाः—పుర్రెలో మొఱ్ఱలిడు జోగులు

رَوانِم - *rawānīm*—रवानीम्—రవానీమ్=my course—मत्प्रवर्तनम्—నా నడత

روا - *riwā*—रिवा—రివా=fruitfulness—लाभः—పంట

رَزم - *razm*—रज्म्—రజ్మ్=war—युद्धम्—పోరు—packing—पेटी—పెట్టె

رَفتَه - *rafta*—रफ्त—రఫ్త=gone—गतः—జరిగిపోయిన త్రిమ్మరి

روزه - *rōza*—रोज—రోజ=fast—उपवासः—నిప్పస్తు

رُخت - *rukht*—रुख्त्—రుక్త్=your face—त्वन्मुखम्—నీ మోము

م—m—म्—మ్

مُهره - *muhra*—मुह—ముహ్రా=counting bead—गणनगुलिका—లెక్కపూస

مَی - *mai*—मै—మై=wine—सुरा—కల్లు

مُنادي - *manādī*—मनादी—మనాదీ= religious proclamation—आकाशवाणी—మింటిపలుకు / public cry—उद्घोषः — చాటు

ما - *mā*—मा—మా=we—वयम्—మేము—our—अस्माकम्—మాయొక్క

مي - *mī*—मी—మీ=present participle—वर्तमानार्थप्रत्ययः—నడుచుతత్తిద్దెల్పునుడి పల్కుబడిద్రావాలు

ماند - *mānd*—मान्द्—మాన్ద్=remained—अशेषीत्—మిగిలెను; resembled—उपामासीत्—పోలెను

مايه - *māya*—माय—మాయ=essence—सारः—నిగ్గు

موسى - *mosā*—मोसा—మోసా=Moses—कश्चित्सुन्दरम्लेच्छमुनिः—ఒకసౌగసైన తురకయొంటి కాండు

محمود - *mahmūd*—महमूद्—మహ్మూద్=praised—स्तुतः—పొగడొందిన

موسم - *mausim*—मौसिम्—మౌసిమ్=season—ऋतुः—అదను (కారు)

مرغ - *murgh*—मुर्ग्—ముర్గ్=bird—पक्षी—పిట్ట

من - *man*—मन्—మన్=I—अहम्—నేను—anyone—कश्चित्—ఒకానొకడు

ماه - *māh*—माह्—మాహ్=moon—माः—నెల

مه - *mah*—मह्—మహ్=no, moon—माप्रत्ययः,-मः—వలదనునుడి, నెల

منادي - *munadi*—मुनादी—మునాదీ=public crier—वन्दी—చాటువాడు

منه - *minhu*—मिन्हु—మిన్హు=from him—तस्मात्—వానివలన

منہ — *manih*—मनिह्—మనిహ్=do not put—मावीविशः—ఉంచకుము

منت — *minnat*—मिन्नत्—మిన్నత్ =deduction—रहितम्—ఒక లెక్కలోనుండి యొక లెక్క తీసివేయుట

مست — *mast*—मस्त—మస్త్=lustful, drunk—कामान्धः, मत्तः—మదరులుకొన్న, కైపెక్కిన

مصحفیم — *musahafīm*—मुशहफीम्—ముసహఫీమ్=my qurān—मद्वेदग्रन्थः—నా ప్రాంజదువులపొత్తము

ماءیم — *māīm*—माईम्—మాఈమ్=we are—स्मः—ఉన్నారము
mayam—मायम्—మాయమ్=my stretching—मद्विजृंभणम्—నా హెచ్చు

مسلمان — *musulman*—मुसुल्मा'—ముసుల్మాం=orthodox believer—अनूचानः—ప్రానుదులంబట్టినడుచ్చువాండు

مکن — *makun*—मकुन्—మకున్ = do not do — माकार्षीः—చేయకుండు

مغز — *maghz*—मग्ज़—మగ్జ్=kernel—मज्जा—మూలుగు

مملکت — *mamlukat*—मम्लुकत्—మమ్లుకత్=sovereignty— आधिपत्यम्—ఏలుబడి

میان — *miyān*—मियाँ—మియాం=
centre—मध्यमप्रदेशः—నడుచోటు
between, waist—अन्तरम्, मध्यम्—నడుమన్, నడుము

ماندہ — *manda*—मान्द—మాంద=
wearisome—अस्वस्थता—బడలిక
wearied—श्रान्तः—అలసిపోయిన
left—त्यक्तः—విడిచిన

موافق — *muwāfiq*—मुवाफिक्—మువాఫిక్=
similar—समानम्—పోలిన
favourable—प्रमबद्धः—కూర్కిగల

مجلس - *majlis*—मज्लिस्—మజ్లిస్—assembly—समाजः—కొలువు

م - *m*—म्—మ్=my—मम—నాయొక్క

مُہال - *muhāll*—मुहाल्—ముహాల్=one who goes along with another—सहचरः—జోడుకాడు

مُونس - *mu'nas*—मुअनस्—ముఅనస్=companion—सहचरः—తోడునీడ

مَعلومَم - *ma'lūmam*—मअलूमम्—మఅలూమమ్=my allowance—ममभागः—నావంతు

مُتفکّر - *mutafikkir*—मुतफिक्किर्—ముతఫిక్కిర్=thoughtful—आलोचनपरः—తలంపునమున్గిన

مِنہب - *minhab*—मिन्हब्—మిన్హబ్=swift—वेगवान्—వడిగల

مُتحیّر - *mutahair*—मुतहैर्—ముతహైర్=
- stupefied—विस्मितः—అబ్బురపడిన
- astonished—निश्चेष्टितः—చెయ్యూలుడిగిన

مُنادی - *munadiī*—मुनादिई—మునాదిఈ=herald—उद्घोषकः—చాటెడువాండు

مَعرفت - *ma'rifat*—मअरिफत्—మఅరిఫత్=knowledge—ज्ञानम्—ఎఱుకువ

مَحرمِ راز - *mahrami-rāz*—महमिराज़्—మహ్రమిరాజ్=
- intimate friend—మంతనమెతింగింపదగు నెచ్చెలి
- to whom secrets are confided—रहस्यकथनयोग्यमित्रम्—అనుగుంజెలి

مُشکل - *mushkil*—मुष्किल्—ముష్కిల్=
- hard—कठिनम्—చిక్కైన
- obscure—निगूढम्—అగపడని

مُبْتَدِي - *mubtadī*—मुब्तदी—ముబ్తదీ = { beginner—प्रारंभी—మొదలు పెట్టినవాడు ; disciple—शिष्य:—చట్టు (సిసువుడు) }

مادرزاد - *mādarzād*—मादर्जाद्—మాదర్జాద్ = born by the womb—योनिज:—కడుపున బుట్టినవాడు

مَقْصُود - *maqsūd*—मक्शूद्—మక్సూద్ = { intended, intention—उद्दिष्ट, अभिप्राय:—తలంచిన, తలంపు ; purpose—प्रयोजन:—పని }

مُراد - *murād*—मुराद्—మురాద్ = desire—स्पृहा—కోరిక

مَكْر - *makr*—मक्र्—మక్ర్ = { fraud—वञ्चना—బూటకము ; plot—माया—గారడి }

مَگَر - *magar*—मगर्—మగర్ = but—किन्तु—కాని

مانَنْد - *mānand*—मानन्द्—మానన్ద్ = { like—इव—వలెను ; resemblance—उपमा—పోలిక }

مَرْدِ او - *mardi ō*—मर्दि ओ—మర్దిఓ = worthy of him—तदर्ह:—వానికి దగును

مُعَمّا - *mu'mmā*—मुअम्मा—ముఅమ్మా = riddle—समस्या—పొడపదము

مانِي - *mānī*—मानी—మానీ = remainst—तिष्ठसि—ఉన్నావు

مَرْدي - *mardē*—मर्दे—మర్దే = { a certain man—कश्चिन्मानव:—ఒకానొకడు ; bold—धैर्यवान्—దిట్ట }

ماتَم - *mātam*—मातम्—మాతమ్ = grief—शोक:—వనట

مُناجات - *munājāt*—मुनाजात्—మునాజాత్ =in word with God, prayer—एकान्तभक्तिः, प्रार्थना—వేల్పుమీఁది
గురి, కొలుపు

مُل - *mul*—मुल्—ముల్ =wine—मद्यम्—కల్లు

مِحنت - *mihnat*—मिह्नत्—మిహ్నత్ =labour—क्लेशः—పాటు

مَنزِل - *manzil*—मन्जिल्—మన్జిల్ = { rank—व्यवस्था—తరము; inn—विश्रामः—తెరవరులవిడిది; boundary—मर्यादा—ఎల్ల; halting place—उपाधिः—అంబియ }

مگو - *magū*—मगू—మగూ =do not speak—मावादीः—నోరెత్తకుము

مَستي - *mastī*—मस्ती—మస్తీ =drunkenness, bewilderment arising from **contemplation of God**—
भगवद्ध्यानावेशः, मद्यमत्तता—కొల్పునఁబొడముమితాకు, కైపు

مَذهَب - ***mazhhab***—मजहब्—మజహబ్ =religious opinion—मतचर्चा—వేల్పునుగూర్చినతలంపు

مَوصُوف - *mausūf*—मौशूफ्—మౌసూఫ్ = { qualified thing—गुणी, विशेष्यम्—అందముకలదినుసు; praised—संस्तुतः—పొగడఁబడిన }

مُغان - *magān*—मगाँ—మగాఁ =fire-worshippers—अग्निपूजकाः—చిచ్చుపూజర్లు

مَوت - *maut*—मौत्—మౌత్ =death—मृतिः—గిట్టింపు, మిత్తి

مَنِي - *manī*—मनी—మనీ = egotism—अहङ्कारः—హంకారము; intention—अभिप्रायः—తలంపు; maund—माणिका—మణుఁగు

مَرْتَبَہ - *martaba*—मर्तब—మర్తబ=step—सोपानम्—మెట్టు

مِلّت - *millat*—मिल्लत्—మిల్లత్ = religion—मतम्—వేల్పునందలి నమ్మకము; sect—जातिः—తెగ

مُکَافَات - *mukāfāt*—मुकाफात्—ముకాఫాత్=recompense—प्रतिफलम्—మారు

مَرْدُم - *mardum*—मर्दुम्—మర్దుమ్=gentleman—अर्हः—తగువాఁడు

مَجَاز - *majāz*—मजाज्—మజాజ్=hyperbole, metaphor, feigned, superficial—अतिशयोक्तिः, रूपकालङ्कारः, कल्पितम्, मिथ्या—మచ్చు, పన్నిన, కల్ల, లేనిగొప్పఁదనము

مُحِيط - *muhīt*—मुहीत्—ముహీత్=ocean—समुद्रः—కడలి

مُجَرَّدِي - *mujarradī*—मुजर्रदी—ముజర్రదీ=nakedness, solitude—नग्नता, एकान्तम्—బిత్తల, ఒంటిపాటు

مَيْوِيز - *maiwiz*—मैवीज—మైవీజ్=a goblet of neat wine—प्रशस्तमधुकुण्डम्—మంచికల్లుబుంగ

مِيوِيز - *mēwiz*—मेवीज़—మేవీజ్=a fruitful branch—फलशाखा—పంటకొమ్మ

مُقِيم - *muqīm*—मुकीम्—ముకీమ్=inhabitant—निवासी—నెళవరి

مُعَلِّم - *mu'llim*—मुअल्लिम्—ముఅల్లిమ్=preceptor—आचार्यः—అయ్యవారు

مثالی - *misālī*—मिसाली—మిసాలీ=like—साम्यम्—పోలిక

موم - *mōm*—मोम्—మోమ్=wax—सिक्थकम्—మైనము

مشتری - *mushtarī*—मुश्तरी—ముష్తరీ=purchaser, Jupiter—क्रेता, बृहस्पतिः—కొనువాఁడు, నుదుప్పుఁడు

مفتاح - *miftāh*—मिफ्ताह—మిఫ్తాహ్=key—कुञ्चिका—బీగము

معنی - *ma'nī*—मअनी—మఅనీ= { meaning—अर्थः—వివరము (మైనము, వక్కాణము) / spirituality—आस्तिकता—వేల్పుమీఁది నమ్మిక }

محراب - *mihrāb*—मिहाब्—మిహ్రాబ్=an arch, a principal place where the preacher's face turns to Mekka—देवालय गर्भमण्डपो यत्र म्लेच्छस्य मुखं मक्कापुरमभिमुखीकरोति, अर्धचन्द्राकारद्वारो परिकुड्यविशेषः—గుడిలోఁబడ మటి మొగముగాఁ దురకలు నిలువఁబడుచోట, గుమ్మముమీఁది నెలవంక, (నెల వంకమదురుగోడ)

محال - *muhāl*—मुहाल्—ముహాల్=impossible, absurd—असाध्यः, असंभवः—అలవికాని, జఱుగని

مرد - *mard*—मर्द्—మర్ద్= { fit for—अर्हः—తగిన / man—पुरुषः—మగవాఁడు }

مغانه - *mughāna*—मुगान—ముగాన=excellent—श्रेष्ठः—మేటి

مت - *mat*—मत्—మత్=syrup—पानकः—పాగు (పానకము)

مزد - *muzd*—मुज्द्—ముజ్ద్=reward, wages—भृतिः, उपायनम्—కూలి, కానుక

مُردہ - *murda*—मुर्द—ముర్ద=dead, corpse—मृतः, शवः—చచ్చిన, జమును

مِہر - *mihr*—मिह्र- మిహ్ర్=love, sun—मोहः, मिहिरः—వలపు, పగటి ఱేఁడు

مَحض - *mahz*—महज़्—మహ్జ్=pure—स्वच्छम्—తేట

مَیکدہ - *maikada*—मैकद—మైకద=tavern—शुण्डा—కలు పెంట

مَقصُودِ مَنی - *maqsūdmanī*—मक्सूद्मनी—మక్సూద్మనీ=thou art the object of my life—त्वमेवमज्जीवनहेतुः—నీవే నా బ్రతుకు పట్టుఁగొమ్మ

مرا - *marā*—मरा—మరా=to me—मह्यम्—నాకు

مَخمُوری - *makhmurī*—मखमूरी—మఖ్మూరీ=drinker—मद्यपायी—తాగుఁబోతు

مائل - *māil*—माइल्—మాఇల్=inclined, affectionate—सक्तः, प्रेमबद्धः—తగిలిన, వలచిన

مَخواہ - *makhāh* — मखाह्— మఖాహ్=do not think, wrong—मामंस्थाः, दोषः—తలంచకుము, తప్పు

مَردِ او - *mardi ō*—मर्दि ओ—మర్దిఓ=fit for him—तदर्हः—వానికిఁదగిన

می نگذارد - *mī naguzārad*—मी नगुजारद्—మీనగుజారద్=does not allow—नाङ्गीकरोति—ఒప్పదు

میعاد - *mi ' ād*—मीआद्—మీఆద్=assigned, anniversary—नियतः, सांवत्सरिकः—ఏర్పఱచిన, ఏడుడి (ఏటిపడి)

مستخراب - *mastikharāb*—मस्तिखराब्—మస్తిఖరాబ్ =dead-drunk—उत्तम मदविवशः—త్రప్పత్రాగినవాఁడు

مشکلات - *mushkilāt*—मुष्किलात—ముష్కిలాత్ =difficulties—कठिनांशाः—చిక్కులు

موافقت - *muwafiqat*—मुवाफिकत्—మువాఫికత్ =consent—अङ्गीकारः—ఒడంబడిక

معلومم - *ma'lūmam*—मअलूमम्—మఅలూమమ్=my knowledge—ममज्ञानम्—నాయెఱుక

مگذار - *maguzār*—मगुजार्—మగుజార్ = { do not allow to pass—माजीगमः—పోరనీకుము; do not leave—मात्याक्षीः—విడువకుము }

میویزشدند - *maiwizshudand*—मैवीज्षुदन्द्—మైవీజ్ షుదన్ద్=has become pure wine in their own eyes—

स्वच्छमद्यायन्ते—తమకు వారమను కొనుచున్నారు

مکن حواله - *makun hawāla*—मकुन् हवाल—మకున్ హవాల=do not charge—मारोपीः—మోపకుము

د = d = द = ద్

دَر - *dar*—दर्—దర్ = { against—प्रतिकूलम्—అడ్డుగా; upon—उपरि—పైని; valley—गिरिणितंबः—కొండలోయ }

دیوانه - *dīwāna*—दीवान—దీవాన=mad—भ्रान्तः—పిచ్చి

درد - *dard*—दर्द्—దర్ద్ =pain—बाधा—నొప్పి

دل - *dil*—दिल्—దిల్ =heart—हृदयम्—మనస్సు

دَمَه - *dama*—दम—దమ=wind and snow, bellows—वातोऽपिहिमम्, पाणिन्धमः—గాలియు మంచు, కొలిమి తిత్తి

دُرد - *durd*—दुर्द्—దుర్ద్=tartar of wine—मद्यसारः—కల్లుమడ్డి

دَرِين - *darīn*—दरीं—దరీం=in this—अत्र—ఇక్కడన్

دِيگَر - *digar*—दीगर्—దీగర్ = { next—इतरम्—వేరొక ; again—पुनः—మఱలన్ }

دَرْدَسْت - *dardast*—दर्दस्त्—దర్దస్త్=in hand—हस्ते—చేతియందు

دَسْتِي - *dastī*—दस्ती—దస్తీ=pot—मृत्पात्रम्—మట్టిచెంబు

دو - *dō*—दो—దో=two—द्वौ—రెండు

دِهَند - *dihand*—दिहन्द्—దిహంద్=gave—अदुः—ఇచ్చిరి

دِي - *dī*—दी—దీ—yesterday—पूर्वेद्युः—నిన్న

دَرو - *darō*—दरो—దరో=in it—तस्मिन्—దానియందున

دَسْت - *dast*—दस्त्—దస్త్= { hand, handle, power—हस्तः, वक्राङ्गम्, अधिकारः —చెయి, కొంకి, చెల్లుబడి ; successful opportunity—शुभसमयः—మంచితఱి }

دَرْدَسْت - *dardast*—दर्दस्त्—దర్దస్త్=let hold by the hand—हस्तग्राहंगृह्णातु— చేతఁబట్టుకొననీ

درین گنبد - *darīngumbad*—दरींगुम्बद्—దరీంగుంబద్ = world—जगत्—నేల

دوست - *dōst*—दोस्त्—దోస్త్ = friend—मित्रम्—నేస్తు

دِهد - *dihid*—दिहिद्—దిహిద్ = give—दत्त—ఇందు

دشمن - *dushman*—दुष्मन्—దుష్మన్ = enemy—द्वेषी—పగవాఁడు

دهر - *dahr*—दह्र—దహ్ర్ = present time—वर्तमानकाल:—నడుచుచున్న తఱి; the world—जगत्—మిన్నుమన్నులు, జగము

دیوانی - *dīwānī*—दीवानी—దీవానీ = poet laureate—राजकवि:—కొరమాటకారి; miscellaneous poetry—वादुकाव्यानि—పలువురుమాటకారులు చేసిన [పద్దములు

دار - *dār*—दार्—దార్ = wood, hold—दारु:, धर—కఱ్ఱ, పట్టుకొనుము

دهل - *duhul*—दुहुल्—దుహుల్ = drum—ढोल:—తుడుము (డోలు)

دور - *dūr*—दूर्—దూర్ = remote—दूरम्—దవ్వు

درو - *darō*—दरो—దరో = in him—तस्मिन्—వానియెడలన్; in it—तास्मिन्—దానియందునన్

دانم - *dānam*—दानम्—దానమ్ = I am intelligent—जानामि—తెలిసికొంచున్నాను

دوزخ - *dōzakh*—दोजख्—దోజఖ్ = hell—नरक:—జమునిల్లు

دَم - *dam*—दम्—దమ్=breath—श्वासः—ఊపిరి

دُنْیَا - *dunyā*—दुन्या—దున్యా=the world—जगत्—మిన్నుమన్నులు (జగము)

دِیدِیم - *dīdīm*—दीदीम्—దీదీమ్=we have seen—अद्राक्षाम—చూచినారము

دَسْتْ دِهِد - *dast dihid*—दस्तदिहिद्—దస్త్దిహిద్=you help—दद्यात—ఈవలయును

دَارَم - *dāram*—दारम्—దారమ్=I have—धरामि—కలిగియున్నాడను

دَاد - *dād*—दाद्—దాద్=gift, justice—दानम्, न्यायः—ఈవి, తగవు

دَوْرِي - *daurī*—दौरी—దౌరీ=turn—आवृत्तिः—మట్టు

دِگَرَان - *digarān*—दिगरां—దిగరాఀ=others—अन्ये—ఒరులు

دَرگَه - *dargah*—दर्ग—దర్గ=court—आस्थानम्—రాజకొల్వు

دِیر - *dēr*—देर्—దేర్=delay—विलंबनम्—జాగు

دَمَد - *damad*—दमद्—దమద్= { may blow—विकसेत्—అలరును; their life—तेषां जीवितम्—వారి బ్రతుకు }

دِین - *dīn*—दीं—దీఀ=mahammedan religion, religion—म्लेच्छमतम्, मतम्—వేల్పున్గూడిన తురుకల

دَایِرَه - *dāyara*—दायर—దాయర=circle—वलयः—గిఱి

[నమ్మిక

دُرُسْت - *durust*—दुरुस्त्—దురుస్తు = { perfect—संपूर्णम्—నిండారిన; straight—ऋजुः—తిన్నని; fixed—स्थिरम्—అమరిన }

دِیدَوَر - *dīdavar*—दीदवर्—దీదవర్ = observer—परीक्षकः—నెలవరి, అరయువాఁడు

دَرْیَا - *daryā*—दर्या—దర్యా = sea—समुद्रः—కడలి

دَارِی - *dārī*—दारी—దారీ = thou holdest—अधार्षीः—తాల్చినావు

دَانِنْدَه - *dāninda*—दानिन्द—దానిన్ద = knower—ज्ञाता—తెలిసినవాఁడు

دَرَاز - *darāz*—दराज़्—దరాజ్ = long—दीर्घः—పొడవైన

دَرْمِیَان - *darmiyān*—दर्मियाँ—దర్మియాఁ = in the middle—मध्ये—నడుమను

دَاشْت قَدَم - *dāsht qadam*—दाश्त्कदम्—దాస్తకదమ్ = took the path—पन्थानमगमत्—త్రోవఁబడెను

دَوْر - *daur*—दव्र—దవ్ర్ = { turn—भागः—వంతు; fortune—अदृष्टम्—తెలియరాని దైవము; time—कालः—తఱి; a cup handed round by the guests—मधुक्रमपात्रम्—కలు [చుట్టువరుస దిరుగునప్పుడు] ద్రావునపుడు }

دَرْیَاب - *daryāb*—दर्याब्—దర్యాబ్ = { know—जानीहि—తెలిసికొనుము; get—संपादय—సంపాదించుకొనుము }

دَمِی - *damī*—दमी—దమీ = { bloody—रक्तसिक्तः—నెత్తుటఁదోఁగిన; moment—क्षणः—చిటిక, అప్పపాటుతఱి }

دُرْدَہ - *durda*—दुर्द—దుర్ద=sediment—पङ्कः—అడుసు

داشْت - *dāsht*—दाश्त्—దాష్ట్=held—अधार्षीत्—పట్టుకొన్నాఁడు

دَرْبَسْت - *darbast*—दर्वस्त्—దర్బస్ట్=bound—अबान्त्सीत्—బిగించివేసెను

دَسْتْ رَس - *dastras*—दस्त्रस्—దస్త్రస్=power—शक्तिः—చేవ

دِگَر - *digar*—दिगर्—దిగర్=another—अन्यः—ఒరుఁడు

دَد - *dad*—दद्—దద్=a portion of time—काल भागः—కొంతసేపు

دَوْلَت - *daulat*—दौलत्—దౌలత్= { wealth—धनम्—డబ్బు / power—शक्तिः—చేవ }

دِلْبَرِي - *dilbarī*—दिल्बरी—దిల్బరీ=comfort—सौख्यम्—నెమ్మది

دامَن - *dāman*—दामन्—దామన్=border—अग्रम्—అంచు

دُخْتَر - *dukhtār*—दुख्तर्—దుక్తర్=daughter—दुहिता—కూఁతురు

داند - *dānd*—दान्द्—దాంద్=gave—अदुः—ఇచ్చిరి

دِيدَم - *dīdam*—दीदम्—దీదమ్=I saw—अद्राक्षम्—చూచినాఁడను

دوش - *dōsh*—दोष्—దోష్=shoulder, night—दोषा, दोषा—జబ్బ, మాపు

دَرْخُور - *darkhur*—दर्खुर—దర్ఖుర్=suitable—अर्हः—తగిన

دلبر - *dilbar*—दिल्बर्—దిల్బర్ =sweetheart—प्रिया—నేస్తురాలు

درو - *dirau*—दिरौ—దిరౌ =harvest—फलसञ्चयनम्—పంటనూర్పు

دو - *dav*—दव्—దవ్ =running, run—धावनम्, धावस्व—పరుగు, పరుగెత్తుము

دارفنا - *dārifana*—दारिफना—దారిఫనా =perishable world—मर्त्यलोकः—పోలని పోవు నేల - (జగము)

دژم - *dizm*—दिज़्म्—దిజ్మ్ =disturbed—क्षुब्धः—కలఁగిన

دروی - *darvī*—दर्वी—దర్వీ =in it, thou reaped—तस्मिन्, अचैषीः—దానియందునన్, నూర్చుకొన్నాఁడవు

دشت - *dasht*—दश्त्—దస్త్ =desert—काननम्—కారు (అడవి)

دمی - *damī*—दमी—దమీ =moment—क्षणः—చిటిక

دیوان - *dīwān*—दीवाँ—దీవాఁ = { an account book—गणितग्रन्थः—లెక్కల కవిలె; royal court—राजसभा—రాచకొల్వు }

درس - *dars*—दर्स्—దర్స్ =lesson—दर्शनम् (पाठः)—చదువు

دانست - *dānist*—दानिस्त्—దానిస్త్ = { opinion—आशयः—తలఁపు; had known—अज्ञास्यत्—తెలిసికొను నేని }

دارند - *dārind*—दारिन्द्—దారిన్ద్ =they consider, keeper—आलोचयन्ति, पालकः—ఆరయుచున్నారు, ఏలిక

دام - *dām*—दाम्—డామ్=net—जालम्—వల

درآمديم - *darāmadīm*—दरआमदीम्—దర్ ఆమదీమ్=we arrived—आगमाम—వచ్చినారము

دهی - *dihī*—दिही—దిహీ=givest, village—ददाः, ग्रामः—ఇచ్చెదవి, వలస

ده - *dih*—दिह—దిహ్=give—देहि—ఇమ్ము

دستگیر - *dastagīr*—दस्तगीर्—దస్తగీర్=protector—रक्षकः—కాపాడువాఁడు

دارنده - *dārinda*—दारिन्द—దారిన్ద=keeper, possessor—धर्ता—పట్టుఁగొమ్మ

دارد می - *dāradmī*—दारद्मी—దారద్మీ=approves—अङ्गीकरोति—ఒప్పుకొనుచున్నాఁడు

دی - *dai*—दै—దై= { December—मार्गशीर्षः—చలి తలి తొలినెల
winter—हेमन्तः—మంచుకారు }

دمیدن - *damīdan*—दमीदन्—దమీదన్=blossom, to blow—विकसितम्, विकसनम्—విచ్చుమొగ్గ, అలరుట

داریم - *dārīm*—दारीम्—దారీమ్=hold—धराव—తాల్చెదము

دیدار - *dīdār*—दीदार्—దీదార్= { manifest, eye—प्रत्यक्षम्, नेत्रम्—తోఁచిన, కన్ను
interview—अन्योऽन्यसन्दर्शनम्—ఒండొరుంజూచుకొంట }

درید - *darīd*—दरीद्—దరీద్=has rent—व्यदारीद्—చించెను

دادند - *dādand*—दादन्द्—దాదన్ద్=commanded—आजिज्ञपन्—పనిచిరి

دائرہ - *dā'ira*—दाइर—దాఇర=circle—वलयः—గిఱి

دَرماندہ - *darmānda*—दर्मान्द—దర్మాన్ద=helpless—दीनः, अशक्तः—శిల్లపడినవాఁడు, చేతకానివాఁడు

دیدہ - *dīda*—दीद—దీద= { sight—दर्शनम्—చూపు / eye—दृक्—కన్ను }

درگزرم - *darguzaram*—दर्गुजरम्—దర్గుజరమ్=died—अमार्षम्—చల్లిపోతిని

دستم - *dastam*—दस्तम्—దస్తమ్=my hand—मद्धस्तः—నా చేయి

دگرگون - *digargūn*—दिगर्गूं—దిగర్గూఁ=changed—व्यत्यस्तम्—మాఱిన

دگری - *digarī*—दिगरी—దిగరీ=another—इतरम्—ఇంకు, వేఱు

دادند قرارکار - *dādand qarāri kār*—दादन्द करारि कार—దాదన్ద కరారి కార్=they established the necessary business—निश्चितकार्यमकार्षुः—తప్పనిపని చేసినారు

دلتنگ - *diltang*—दिल्तन्ग्—దిల్తన్గ=distressed—संक्षुब्धः—కలఁగిన

درمیان آوردم - *darmiyān āwardam*—दर्मियां आवर्दम्—దర్మియాఁ ఆవర్దమ్=I have shown—अदीदृशम्—చూపి నాఁడను

دائم - *dā'im*—दाइम्—దాఇమ్=always—सदा—ఎల్లప్పుడు

دیوانِ قضا - *diwāni qazā*—दीवानिकजा—దీవానికజా=science of stars and planets—ज्योतिषम्—చుక్కలం గూర్చినచదువు

ج = j = ज = జ

جام - *jām*—जाम्—జామ్=cup—पानपात्रम्—గిన్నె

جاي - *jāy*—जाय्—జాయ్=place—प्रदेशः—చోటు

جهان - *jahān*—जहां—జహాఁ=world—जगत्—జగము

جويه - *jūya*—जूय—జూయ=seek thou—गवेषय—వెదకుము

جان - *jān*—जां—జాఁ=life—जीवनम्—బ్రతుకు

جا - *jā*—जा—జా=place—प्रदेशः—చోటు

جمشيد - *jamshēd*—जम्षेद्—జమ్షేద్=a Persian king—पारसीक राजा—పారశీకరాజు

جوئي - *juī*—जूई—జూఈ=river—सरित्—ఏఱు

جفت - *juft*—जुफ्त—జుఫ్త=
- husband or wife—भर्तावाभार्या—ఆలుగాని మగఁడుగాని
- pair—युग्मम्—జంట

جمعي - *jam'i*—जमई—జమ్ఈ=congregation—सभा—రచ్చ

جز - *juz*—जुज़्—జుజ్=
- part—भागः—పంతు
- except—विना—తప్పన్

جم - *jam*—जम्—జమ్=a great king—यमराट् (राजविशेषः)—జముఁడు (ఒక గొప్పదొర)

جُوْيبار - *juybār*—जूयबार्—జూయ్‌బార్ = river-bank—नदीतीरम्—ఏటియొడ్డు; a great river—महानदी—పెద్దేఱు

جَرّ - *jarr*—जर्र्—జర్ర్ = bottom—अधः प्रदेशः—అడుగు, క్రింద

جُزُوها - *juzūhā*—जुजूहा—జుజూహా = minute particles—अणवः—నలుసులు; parts—भागाः—వంతులు

جُسْتَم - *justam*—जुस्तम्—జుస్తమ్ = I sought—अजगवेषम्—వెదికినాఁడను

جامه - *jama*—जाम—జామ = garment—आप्रपदीनः—చొక్కా

جُوشيدَه - *jōshidai*—जोषीदई—జోషీదఈ = boiled—सन्तप्तः—ఉడుకుచున్న

جَوابْ - *jawāb*—जवाब्—జవాబ్ = answer—प्रतिवचनम्—మాఱుమాట

جامهٔ ماتَم - *jāmai mātam*—जामईमातम्—జామఈమాతమ్ = mourning dress—शोकवस्त्रम्—ఏడ్పువస్త్ర

جُرعه - *jur'a*—जुर्अ—జుర్అ = drop—बिन्दुः—బొట్టు, తుంపురు; remains of wine in a vessel—मद्यपङ्कः—కల్లుమడ్డి

جِسْم - *jism*—जिस्म्—జిస్మ్ = body—शरीरम्—మేను

جُمْلَه - *jumla*—जुम्ल—జుమ్ల = whole—सर्वम्—అంతయును; sum—योगफलम्—కూడినమొత్తము

جُود - *jūd*—जूद्—జూద్ = liberality—औदार्यम्—ఈవి

جدا - *judā*—जुदा—జుదా=separately—पृथक्—వేఱుగాన్

جمال - *jamal*—जमाल्—జమాల్=beauty—सौन्दर्यम्—సొగసు

جاهش - *jāhash*—जाहष्—జాహష్=honour—गौरवम्—గొప్ప

جهانِ گذران - *jahani guzrān*—जहानिगुज़्रां—జహానిగుజ్రాం=fleeting world—अस्थिरलोकः—నిలకడలేని జగము

جوانی - *jawānī*—जवानी—జవానీ=youth—यौवनम्—ఈడు

جلوه - *jalwa*—जल्व—జల్వ=splendour—ज्वालः—వెలుగు

جرم - *jurm*—जुर्म्—జుర్మ్=crime—अपराधः—నేరము

جهل - *jahl*—जह्ल्—జహ్ల్=foolishness—अज्ञानम्—తెలివితక్కువ

جمع - *jam'a*—जमअ—జమఅ=collection—सञ्चयः—ప్రోవు

جست - *just*—जुस्त्—జుస్త్=he sought—अन्वेषत्—వెదకెను

جیحون - *jaihūn*—जैहूं—జైహూం=the river Bactrus—पारसीकनदीविशेषः—ఒకానొక పారసీ నాటివాగు

جنانک - *janānak*—जनानक्—జనానక్ =heart—स्वान्तम्—డెల్లము

جبین - *jabin*—जबीं—జబీం=temple—शिरःपार्श्वम्—కణత

جاه و جلال - *jāhwajalāl*—जाह्वजलाल्—జాహ్వజలాల్=dignity—महिमा—గొప్ప

جستجو - *justjū*—जुस्तजू—జుస్తజూ=search—चर्चा—విచారణ

جوئید - *jūīd*—जूईद्—జూఈద్=sought, thou should search—अजगवेषत्, गवेषये :—వెదకెను, నీవు వెదుకవలయును

جرِّ حضيضِ خاک - *jarri hazīzi khāk*—जर्रि हजीजि खाक्—జర్రి హజీజి ఖాక్=nadir—पाताल:, भूगर्भः—నేలయడుగు

جریده - *jarīda*—जरीद्—జరీద=register—कोशः—కవిల

جرعه - *jara'*—जरअ—జరఅ=dregs—अन्तः सारः—గుజురు

جگر - *jigar*—जिगर—జిగర్ = liver—यकृत—కారిజము; heart—मानसम्—ఉల్లము

جلوه گری - *jalwagarī*—जल्वगरी—జల్వగరీ=splendour—महिमा—గొప్ప

جگرخون - *jigari khūn*—जिगरिखून्—జిగరిఖూన్=deep affliction—अमितदुःखम्—పరితాపము

جزوی - *juzwē*—जुज़्वे—జుజ్వే=a part—एकोंऽशः—ఒకవంతు

جهانیان - *jahaniyan*—जहानियां—జహానియాన్=mortals—मर्त्याः—మయితాలుపులు

س = s = स् = స్

سحر - *sahar*—सहर्—సహర్=magic—माया—గారడి

ساقی - *saqi*—साकी—సాకీ=cup-bearer—पानपात्रधारिणी—కల్లుసాని

ساغر - *sagar*—सागर्—సాగర్=cup—पानपात्रम्—కల్లుగిన్నె సాగరము

سوی - *suwi*—सुवी—సువీ=side—पार्श्वः—ప్రక్క

سحاب - *sihāb*—सिहाब्—సిహాబ్=cloud—मेघः—మబ్బు

سرد - *sard*—सर्द—సర్ద్=cold—शीतम्—చలి

سلخ - *salkh*—सलख्—సల్ఖ్= { skinning—चर्मच्छेदनम्—తోలొలుచుట
last day of the lunar month—अमावास्या—నెలతుదినాడు అమాస }

سایہ - *sāya*—साय—సాయ=shade—छाया—నీడ

سر - *sar*—सर्—సర్= { cover, head—आच्छादनम्, शिरः—మూత, తల
beginning—आरंभः—మొదలు }

سلامت - *salāmat*—सलामत्—సలామత్=safety—क्षेमः—మేలు

سلطانی - *sultānī*—सुल्तानी—సుల్తానీ=royal—राजकीयः—ఏలుబడికిచేరిన

سرشت - *sirisht*—सिरिष्त्—సిరిష్ట్=created—असार्क्षीत्—పుట్టించెను

سہ - *sih*—सिह्—సిహ్=three times—त्रिः—మూడు మాఱులు

سحرگہ - *sahargah*—सहर्ग—సహర్గ=morning—प्रभातम्—తెల్లవాఱి

سربسر - *sarbasar*—सर्बसर्—సర్బసర్=totally—सर्वतः—అంతయును

سَرَتْ - *sarat*—सरत्—సరత్ =your head—त्वच्छिरः—నీ తల

ساخْتَهْ - *sakhta*—साख्त—సాఖ్త=made—सज्जितः, कृतः—చేయఁబడిన

سالْگانْ - *salgān*—साल्गान्—సాల్గాఁ=year's old—संवत्सरवयस्कः—ఏఁడేండ్లుగల

سَبْزَه - *sabza*—सब्ज—సబ్జ=bloom, verdure—अङ्कुरः, शाड्वलम्—మొలక, బీడు

سُرْخِي - *surkhī*—सुर्खी—సుర్ఖీ=redness—रक्तिमा—ఎఱుపు

سَمَنْ - *saman*—समन्—సమన్= jasmine—मल्ली—మొల్ల

سَهِي - *sahī*—सही—సహీం=young one—युवा—పడుచఁడు

سُها - *suhā*—सुहा—సుహా=
- cypress—पलाशः—మోదుగ
- an obscure star in the lesser Bear—बुधग्रहः—నెలపట్టి

سُخُنْ - *sukhun*—सुखुन्—సుఖున్=
- speech—वाचनम्—పల్కు
- discourse—वादः—తగవు

سَدِّ رَمَقِي - *saddi ramaqī*—सद्दिरमकी—సద్దిరమకీ=last breath—अन्त्यश्वासः—కొనయూపిరి

سَبُو - *sabū*—सबू—సబూం=
- cup—शरावः—మూకుడు
- jar—पात्रम्—జాడీ

سِپِهْر - *sipihr*—सिपिह्र—సిపిహ్రం=heavens, fortune—आकाशः, विधिः—మిన్ను, తలవ్రాఁత

سُود - *ṣūd*—सूद्—సూద్=profit—लाभः—రాబడి

سرشتہ - *sirishtā*—सिरिश्त—సిరిస్త=mixed—संसृष्टः—కలయఁబోసిన, పన్నిన

سیماب - *simāb*—सीमाब्—సీమాబ్=mercury—पारदः—పాదరసము

سربسریم - *sarbasarīm*—सर्बसरीम्—సర్బసరీమ్=we are equal—समानाभवामः—సరిపోలుచున్నాము

سرشک - *sirishk*—सिरिष्क्—సిరిష్క్=tears—अश्रु—కన్నీరు

سبوئی - *sabōī*—सबोई—సబోఈ=jar—पानपात्रम्—కల్లుముంత

سبحان اللّٰہ - *subhanallāh*—सुबहानल्लाह्—సుబ్హానల్లాహ్=praise be to God—जयतुदेवः—దేవునికి జయముగాక

سہل - *sahl*—सह्ल्—సహ్ల్=easy-tempered, soft soil—मृत्स्ना, उपेक्षणीयम्—మెత్తనిమన్ను, సరకుగొనఁదగని

سہل بود - *sahl būd*—सह्ल् बूद्—సహ్ల్ బూద్=is but a small thing—सूक्ष्मीभवति—కొంచెపడును

سراچہ - *sarachi*—सराचि—సరాచి={small tent, give in charge—पटवासकः, वशीकुरु—చిన్నగుడారు, అప్పగించుము; mansion—भवनम्—మిద్దె}

سپار - *sipār*—सिपार्—సిపార్={recommending—संप्रषणम्—అప్పగింత; give in charge—समर्पय—అప్పగించుము}

ساز - *sāz*—साज्—సాజ్={making—करणम्—పన్నిక; adjust—अनुकूलय—సరిపెట్టుము; make—कुरु—చేసికొనుము}

سودائی - *soudaī*—सौदाई—సౌదాఈ=madness—भ्रान्तिः—పిచ్చి

سوداي - *saudayi*—सौदायी—సౌదాయీ = business—व्यवहार:—పని; profit—लाभ:—ఓడుపు

سن - *san*—सन्—సన్ = custom—आचार:—నడువడి

سوز - *sōz*—सोज्—సోజ్ = burning, burn—शोषय, शोषणम्—మంట, వేఁచుము

سوختن - *sokhtan*—सोख्तन्—సోక్తన్ = to burn—शोषणम्—వేఁచుట

سرزلف - *sarizulf*—सरिजुल्फ्—సరిజుల్ఫ్ = amorous glance—प्रियालोकनम्—వలపుచూపు

سازنده - *sazanda*—साजन्द—సాజన్ద = maker—स्रष्टा—పనివాఁడు

ستم - *sitam*—सितम्—సితమ్ = injury—हिंसा, हानि:—చెఱుపు

سرخوش - *sarkhush*—सर्खुष्—సర్ఖుష్ = intoxicated, merry-headed—प्रमत्त:, प्रहर्षित:—హెచ్చైన, తనిసిన

سازد - *sāzad*—साजद्—సాజద్ = made—अकार्षीत्—చేసెను

سرافگنده - *sarafganda*—सर्अफ्गन्द—సర్అఫ్గన్ద = abashed—निर्विन्न:—సిగ్గుపడిన; destroyed—विध्वस्त:—అడఁగఁద్రొక్కఁబడిన

سرگشته - *sargashta*—सर्गष्त—సర్గష్త = stupefied—स्तब्धशिरस्क:—తలదిమ్మెక్కిన

سرنگون - *sarnigūn*—सर्निगून्—సర్నిగూఁ = inverted—अध:शिरस्क:—తలక్రిందులయిన

سرگردان - *sargardān*—सर्गर्दां—సర్గర్దాఁ = bewildered—वीमत्सित:—దిక్కుతోఁచని

سدّ - sadd—सद्—సద్ద్=obstruction—प्रतिबन्धः—అడ్డంకి

سِرّ - sirr—सिर्र्—సిర్ర్=secret—रहस्यम्—గుట్టు

سَرمَست - sarmast—सर्मस्त्—సర్మస్త్=very drunk—उत्तम मदमत्तः—మిగులఁ గైపెక్కిన

سَرِدَست - sardast—सर्दस्त्—సర్దస్త్=finger-tips—अङ्गुल्यग्राणि—వ్రేళ్లకొనలు - గోళ్లు

گ = g = ग = గ

گوسپندی رانی - gōspandī rānī—गोस्पन्दी रानी—గోస్పన్దీ రానీ=journey towards a sacred mountain—गोवर्धनगिरिप्रयाणम्—అలకొండజాతర=thigh flesh of a ram—मेषसक्थिमांसम्—గొఱ్ఱెదట్టకాయ
submissive inclination—विनयशीलम्—అడఁకువ

گَہ - gah—गह्—గహ్=
- time, place—कालः, देशः—తఱి, తావు
- sometimes—कदाचित्—ఒకప్పుడు

گُذَر - guzar—गुजर्—గుజర్=pass thou, passage—गच्छ, गतिः—నడువుము, నడక

گوید - gōyad—गोयद्—గోయద్=might say—वदेत्—చెప్పనీ

گَرم - garm—गर्म—గర్మ=
- hot—घर्मः—వేఁడి
- jealous—ईर्ष्यावान्—ఓర్వని

گُلزار - gulzār—गुल्जार्—గుల్జార్=garden of roses—पुष्पवनम्—పూఁదోఁట

گرد - *gard*—गर्द—గర్ద్ = { turning round—चक्रभ्रमणम्—చుట్టుతిరుగుట
dust—भस्म—బుగ్గి }

گردون - *gardūn*—गर्दून—గర్దూన్=celestial globe, wheel, heaven—खगोलः, चक्रम्, विधिः—విన్ను చక్రము, ఉండ, వేల్పుచేత

گریزان - *gurēzān*—गुरेजान—గురేజాన్=flight—पलायनम्—పరుగు

گردد - *gurdad*—गर्दद्—గర్దద్=became—अभूत्—అయ్యెను

گر - *gar*—गर्—గర్= { power—शक्तिः—లావు, చేవ
if, maker—यदि, कर्ता—ఏనిన్, చేతగాడు }

گردون کمری - *gardūni kamrī*—गर्दूनि कम्री—గర్దూనికమ్రీ=heavenly vault—खचक्रम्—మినుచుట్టు

گیرد - *gīrad*—गीरद्—గీరద్=might hold—गृह्णीयात्—పట్టుకొనవలయును

گیری - *gīrī*—गीरी—గీరీ=taking—ग्रहणम्—పట్టుకొనుట

گنبد - *gumbad*—गुंबद्—గుంబద్=arch—धनुराकारद्वारः—విలువంకగుమ్మము

گوشه - *gōsha*—गोष—గోస= { corner—रहस्यस्थलम्—మఱుఁగుచోటు
solitude—एकान्तम्—మంతనము }

گفت - *guft*—गुफ्त्—గుఫ్త్=spoke—अवादीत्—పలికెను

گندم - *gandum*—गन्दुम्—గన్దుమ్=wheat—गोधूमः—గోధుమ

گوسفندی - *gosfandī*—गोस्फन्दी—గోస్ఫన్దీ=sheep—मेषः—గొఱ్ఱె

گردد - *gardad*—गर्दद्—గర్దద్=became—अभूत्—అయ్యెను

گیر - *gīr*—गीर्—గీర్= take—गृहाण—చేకొనుము; suppose—जानीहि—అనుకొనుము

گذارم - *guzāram*—गुजारम्—గుజారమ్=my passage—मन्मार्गः—నాత్రోవ

گرفتم - *giriftam*—गिरिफ्तम्—గిరిఫ్తమ్=I have seized—अजिग्रहम्—పట్టుకొన్నాడను

گلگون - *gulgūn*—गुल्गून्—గుల్గూన్= rose-coloured—रक्तपद्मरक्तम्—మెట్టదామరకెంపు; goblet of wine—मद्यपात्रम्—కల్లుబుడ్డి

گرفت - *girift*—गिरिफ्त—గిరిఫ్త్=he has taken—अग्रहीत्—పట్టుకొన్నాడు

گور - *gōr*—गोर्—గోర్=wild ass, tomb—अरण्यगर्दभः, श्मशानम्—కారుగాడిద, కాడు

گذریم - *guzrīm*—गुज्रीम्—గుజ్రీమ్=my market—मद्विपणिः—నాయంగడి

گذران - *guzrān*—गुज्रान्—గుజ్రాన్= live—जीव—బ్రతుకుము; life—जीवनम्—బ్రతుకు

گذری - *guzrī*—गज्री—గుజ్రీ=living—जीवितम्—బ్రతుకు

گلی - *gilī*—गिली—గిలీ=earthen—मृण्मयः—మంటి

گیرد - *gīrad*—गीरद्—గీరద్=may take hold—गृह्णीयात्—తగులుకొనును

گوئی - *gūī*—गूई—గూఈ=thou sayest—ब्रवीषि—అన్నావు

گریز - *gūrēz*—गुरेज़्—గురేజ్ = { retire—निवर्तय—మళ్లుము; abstinence—निवृत्तिः—మళ్లుట, మానుకొంట; flying—धावन्—పరుగిడుచున్న }

گارت - *gārat*—गारत्—గారత్=your boundary—त्वन्मर्यादा—నీ మేర

گریزپای - *gurēzpāy*—गुरेज़्पाय्—గురేజ్పాయ్=unsteady—अस्थिरम्—నిల్కడలేని

گزار - *guzār*—गुज़ार्—గుజార్=passage—मार्गः—దారి

گفتگوئی - *guftugūī*—गुफ्तगूई—గుఫ్తగూఈ=conversation—संभाषणम्—మాటాడుకొంట

گشتۀ نهان - *gashtayi nihān*—गश्तति निहां—గస్తయి నిహాం=having become hid—निगूढोभूत्वा—దాగుకొని

گشته - *gashta*—गश्त—గస్త=returned—निवृत्तः—మళ్లిన

گرداني - *gardanī*—गर्दानी—గర్దానీ=turning—भ्रमणम्—తిరుగుట

گذشت - *guzasht*—गुजश्त्—గుజస్త్=he has gone—अगमत्—వెళ్లెను

گاه - *gāh*—गाह्—గాహ్=sometimes—एकदा—ఒకప్పుడు

گردن - *gardan*—गर्दन्—గర్దన్—neck—गलः—మెడ

گویا - *gōya*—गोया—గోయా=speaking—वदन्—మాటాడుచున్న

گردائي - *gardāi*—गर्दाई—గర్దాఈ=wheeling—परिभ्रमणम्—చుట్టుతిరుగుట

گری مرتبه - *gari marthaba*—गरिमर्तब—గరిమర్తబ=purpose of time—कालप्रयोजनम्—అదను

گاه - *gāhā*—गाहा—గాహా= { throne—सिंहासनम्—గద్దియ / sometimes—कदाचित्—ఒకప్పుడు }

گریزان - *gurēzān*—गुरेजां—గురేజాఁ=taking to flight—पलायनोन्मुखीनः—పరుగిడనున్న

گیری - *girī*—गीरी—గీరీ=weep thou—रुदिहि:—ఏడ్వుము

گرد - *gard*—गर्द्—గర్ద్=joy—सुखम्—హాయి

گسل - *gusil*—गुसिल्—గుసిల్=break, breaking—छिन्धि, छेदनम्—త్రెంచుము, త్రెంచుట

گردن منه - *gardan manih*—गर्दन्मनिह्—గర్దన్మనిహ్=do not obey—मानंसी:—లోబడకుము మెడవంచకుము

گریزی - *gurēzi*—गुरेजी—గురేజీ= { flight—धावनम्—పరుగు / fly thou, fugitive—धावस्व, शरणागतः—పరుగెత్తుము, మఱుఁగుచొచ్చిన [వాఁడు / abstinence—विरतिः—వెడమామిడుట }

گردد - *gardad*—गर्देद्—గర్దద్=became—अभूत्—ఆయెను

گرد - *gird*—गिर्द्—గిర్ద్=assembly, circuit—समाजः, परिभ्रमः—కొలువు, చుట్టుతిరుగుట

گرداند - *gardānd*—गर्दान्द—×దాౕన్ద్= overturn—पातयेत्—పడవేయును / untie—भिनत्ति—విప్పివేయును

گرداند حل - *gardāndhal*—गर्दान्द्हल्—×దాౕన్ద్హాల్=unties the knot—मोचयेद्बन्धम्—ముడివిప్పివేయును

گزي - *guzī*—गुजी—గుజీ=choose—वृणु—ఎంచుకొనుము

گرديدن - *gardīdan*—गर्दीदन्—×ర్దీదన్=to wander, to go round—सञ्चरणम्, परिभ्रमणम्—అరుగుట, చుట్టుతిరుగుట

گشتيم - *gashtīm*—गष्तीम्—×ష్తీమ్=we have travelled—प्रागाम—తిరిగినారము

گردانيم - *gardānīm*—गर्दानीम्—×దాౕనీమ్=my circuit—मत्सञ्चार:—నాతిరుగుట

گان - *gān*—गान्—గాన్=an infamous boy—अनामकार्भक:—పనికిమాలిన పిల్లకాయ

گنه - *gunah*—गुन—గున=sin, crime—पापम्, अपराध:—కీడు, నేరము

گزارد - *guzārad*—गुजारद्—గుజారద్=came—आयासीत्—వచ్చెను

گام - *gām*—गाम्—గామ్=foot—पाद:—అడుగు (అంజ)

گرچه - *garchi*—गर्चि—×చి=although—तथापि—అయినప్పటికిని

گشتم - *gashtam*—गष्तम्—×ష్తమ్=changed—पर्यणीनमे—మారినాడను

گران - *girān*—गिरान्—గిరాన్=heavy—गरीयान्—బరువైన

گشت - *gasht*—गश्त्—గశ్త్—going round, walking, returned—परिभ्रमणम्, गमनम्, पुनरावर्तिष्ट—చుట్టితిరుగుట నడుచుట, తిరిగివచ్చెను

گوشم - *gōsham*—गोषम्—గోషమ్—my ear—मत्कर्णः—నా చెవి

گون - *gūn*—गून्—గూన్=colour—वर्णः—జిగి

گو - *gō*—गो—గో=ball—गोलः—బంతి

گیرد - *gīrad*—गीरद्—గీరద్=will hold—गृह्णीयाः—పట్టుకొనెదవు

گرد - *gard*—गर्द्—గర్ద్ = { lightning—विद्युत्—మెఱుపు; fortune, turning round—भाग्यम्, परिभ्रमः—కల్మి, చుట్టుతిర్గుట; earth, joy—पृथिवी, भोगः—నేల, కుడుపు }

ن = n = न = న

ندا - *nidā*—निदा—నిదా=proclamation— उद्घोष : —చాటు

نوش - *nosh*—नोष्—నోష్=drink thou—पिब—త్రాగుము

ناز - *nāz*—नाज्—నాజ్ = { glory—महिमा—గొప్ప; delicacy, fresh—सौकुमार्यम्, नवः—గారాబు, క్రొత్త }

نرمک - *narmak*—नर्मक्—నర్మక్=gently—शनैः—నెమ్మదిగా

نواز - *nawāz*—नवाज़्—నవాజ్ =play, please—वादय, सन्तोषय—మ్రోగించు, తనుపు

نہ - *na*—न—న=no—न—వలదు

نیابی - *niyābi*—नियाबी—నియాబీ=vessel—पात्रम्—చెంబు

نفسی - *nafsi*—नफ्सी—నఫ్సీ=of the soul—आत्मसंबद्ध:—మైతాల్పన్గొచిన న

نتوان کرد - *natuwani kard*—नतुवानि कर्द—నతువాని కర్ద్ = impossible work—असाध्यकर्म—అలవికానిపని

نمایند - *numāyand*—नुमायन्द्—నుమాయన్ద్=exhibited—अदीदृशु:—అగపడిరి

نشین - *nishīn*—निषी—నిషీ=sitting—उपवेशनम्—కూరుచుంట

نگاه - *nigāh*—निगाह्—నిగాహ్=observation—ईक्षणम्—కనుగొంట

نزداو - *nazdiū*—नज्दिऊ—నజ్దిఊ=in his opinion—तस्याभिप्राये—వానితలంపులోన్

نانی - *nāni*—नानी—నానీ=bread—अपूप:—రొట్టె (వాత్తైల)

نشسته - *nishasta*—निषस्त—నిసస్త=stood—निष्ठ:—ఉండిన

نکوست - *nikūst*—निकूस्त्—నికూస్త్=is a good thing—श्रेयोऽस्ति—మంచిపనియాచున్నది

نامدمی - *nāmadmi*—नामद्मी—నామద్మీ=I would not have come—नागच्छेयम्—రాకపోదును

نصف - *nasf*—नस्फ्—నస్ఫ్=reaching the middle age, half—मध्यवयस्क:, अर्धम्—నడియాడుననున్న, సగము

نقد - *naqd*—नक्द्—నక్ద్=cash—हस्तगत धनम्—రొక్కము

نسيه - *nasiya*—नसीय—నసీయ= credit—भवितव्यम्—అరువు, కానున్నది; delay—विलंबनम्—తడవు

ناب - *nāb*—नाब्—నాబ్=unmixed—अविमिश्रित:—కలుపులేని

نادان - *nādān*—नादा॰—నాదాఀ=ignorant—अज्ञ:—తెలివిలేవాఁడు

نهند - *nahand*—नहन्द्—నహంద్=placed—समतिष्ठिपन्—నిల్పిరి

نام - *nām*—नाम्—నామ్=name—नाम—పేరు

نگر - *nigar*—निगर्—నిగర్=behold—पश्य—చూడుము

نهادندی - *nihādandī*—निहादन्दी—నిహాదంద్ద్=prostrated—अनंसु:—మ్రొక్కిరి

نوبت - *naubat*—नौबत्—నౌబత్=time, kettle drum—समय:, भेरी—తఱి, డంకా

نیامد - *niyāmad*—नियामद्—నియామద్=you have not arrived—नायासी:—నీవురాలేదు

نشیدن - *nishīdan*—निषीदन्—నిషీదన్=to place—निवेशनम्—ఉంచుట

نگاری - *nigārī*—निगारी—నిగారీ=beautiful woman—नागरी—నిగారి

نگرم - *nigaram*—निगरम्—నిగరమ్=I saw—अद्राक्षम्—చూచినాఁడను

نَنَہِی - *nanahi*—ननही—ననహీ=do not tread—मातीतङः—త్రొక్కకుము

ناگاہ - *nāgāh*—नागाह्—నాగాహ్=suddenly—अकस्मात्—హఠాత్తుగా

نِگُوں - *nigūn*—निगूं—నిగూం=inverted—अधोमुखीनम्—తలక్రిందు

نِہاد - *nihād*—निहाद्—నిహాద్=placed—न्यवीविशत—ఉంచెను

نُخُست - *nukhust*—नुखुस्त्—నుఖుస్త్= { from the beginning—प्रारंभतः—తొలినుండియు; at first—प्रथमतः—మొట్టమొదట }

نِیز - *nīz*—नीज्—నీజ్= { also—सह—కూడ; likewise—तथैव—అలాగునే }

نِیم - *nīm*—नीम्—నీమ్=half, good—अर्धम्, उचितम्—సగము, తగిన

نِیست - *nīst*—नीस्त्—నీస్త్= { it is not—नास्ति—లేదు—nought—शून्यम्—సున్న; annihilation—नाशः—లేమి }

نِکُو - *nikū*—निकू—నికూ=good—समीचीनम्—మంచి

نَیم - *nayam*—नयम्—నయమ్=I am not—नास्मि—నేనుకాను

نِیلی - *nīlī*—नीली—నీలీ=blue—नीली—నీలి

نیکُودار - *nēkūdār*—नेकूदार्—నేకూదార్=possessor of a beautiful girl—सुन्दरीशः—అందకత్తెనేలువాడు

نامَردی - *nāmardī*—नामर्दी—నామర్దీ=impotence, baseness—नपुंसता, क्षुद्रता—మగతనములేమి, కొఱగామి

نمود - *namūd*—नमूद्—నమూద్ = { he showed—अदीदृशत्—అగపరచెను; quenched—उपाशीशमत्—చల్లార్చెను }

نشاند - *nishānd*—निषान्द्—నిషాన్ద్ = he sat—उपाविक्षत्—కూర్చుండెను

نوروز - *nauröz*—नौरोज—నౌరోజ్ = new year's day—संवत्सरादिः—ఉగాది

نسیب - *nasib*—नसीब्—నసీబ్ = celebrating a mistress in a verse—पद्यतः प्रियावर्णनम्—పద్యరూపమున నమంగనాగ్రకడుట

نیستی - *nisti*—नीस्ती—నీస్తీ = { nullity—नास्तित्वम्—లేమి; nought—अभावः—సున్న }

نیامد - *nēyāmad*—नेयामद्—నేయామద్ = not arrived—अनागतम्—రానిది

نشان - *nishān*—निषा॰—నిషా౯ = sign—चिह्नम्—గురుతు

نفس - *nafs*—नफ्स्—నఫ్స్ = soul, breath, life—आत्मा, श्वासः, जीवितम्—ఉసులు త్రాల్పు, ఊపిరి, బ్రతుకు

نبات - *nabāt*—नबात्—నబాత్ = vegetation, fine sugar—उद्भिज्जः, प्रशस्तशर्करा—మొక్కలు, నవాతు

نهان - *nihān*—निहा॰—నిహా౯ = hid—पिहितम्—మూయఁబడిన

نفس - *nafas*—नफस्—నఫస్ = moment—क्षणः—ఘటిక

نمائی - *numāi* — नुमाई —నుమాఈ = exhibitor—प्रदर्शकः—అగపరచువాఁడు

ناچیز شدند - *nāchiz shudand*—नाचीज़् षुदन्द्—నాచీజ్ సుదన్ద=perished—व्यनशुः—పొలిసిపోయిరి

ناچیز - *nāchiz*—नाचीज्—నాచీజ్=insignificant—अप्रसिद्धम्—పేరులేని

نیکودار - *nēkudār*—नेकूदार—నేకూదార్=treat kindly—अनुगृहाण—కనికరించుము

نمودہ - *namūda*—नमूद—నమూద=exhibited—प्रदर्शितः—అగపడఁజేసిన

نیکوان - *nekwān*—नेक्वान—నేక్వాఁ=woman with sweet breath—पद्मगन्धी—కమ్మనిచెల్వ

نرود - *narūd*—नरूद्—నరూద్=not happened—नसमभूत्—కాలేదు

نہفت - *nihuft*—निहुफ्त्—నిహుఫ్త్= { he hid—तिरोऽभूत्—దాఁగెను; concealment—गोपनम्—మఱుఁగు }

نشیمن - *nishēman*—निषेमन्—నిసేమన్=seat—आसनम्—కుర్చీ

نطع - *nata '*—नतअ—నతఅ=a sheet of dressed leather for chess play—चतुरङ्ग खेलन चर्म फलकम्—చదరంగమాడుతోలట్ట

نیاز - *niyāz*—नियाज्—నియాజ్=poverty, want—दारिद्र्यम्, दैन्यम्—లేమి, వెత్తి

نصیب - *nasib*—नसीब्—నసీబ్=fate—भाग्यम्—తలవ్రాలు

نماز - *namāz*—नमाज्—నమాజ్=prayer—नमस्या, देवप्रार्थनम्—కొలుపు

نہیش - *nahish*—नहीष्—నహీస్=your knowledge—तावकज्ञानम्—నీ తెలివి

نہی - *nahī*—नही—నహీ=you have placed, intelligent—अतिक्षिप:, बुद्धिमान्—ఉంచినావు, తెలివిగల

نتوان - *natawān*—नतवां—నతవాఁ= irrresistible—अशक्यम्—ఆపలవిగాని [వాడు

نور - *nūr*—नूर्—నూర్=light—प्रकाश:—వెలుగు

نزد - *nazd*—नज़्द—నజ్ద్=opinion—अभिप्राय:—తలంపు

نگون افتاده - *nigūn uftāda*—निगूं उफ्ताद—నిగూఁ ఉఫ్తాద=fallen upside down—अधोमुखीनम्—బోరగిలబడిన

نطع وجود - *nat'ai wujūd*—नतइवुजूद्—నతఇవుజూద్ = chessboard of existence—स्थितिफलकम्—ఉనికిబల్ల

نازنین - *nāzanin*—नाजनीं—నాజనీఁ= { without marriage—अविवाहित:—పెండ్లిలేనివాడు
delicate—कोमल:—లేత }

نبود - *nabūd*—नबूद्—నబూద్=is not—नास्ति—లేదు

نیز - *niz*—नीज्—నీజ్= { again—पुन:—తిరిగి
also—एतावत्—కూడా }

نہ न—న=no—न—లేదు

نشنود -

نقد

ناسودست *t*—नासूदस्त्—నాసూదస్తు=was not at rest—नव्यश्रमीत्—ఆగకుండెను

نیہا - *naihā*—नैहा—నైహా=unrest—अविश्रान्तिः—విశ్రాంతిలేమి

نیکو - *nikū*—नीकू—నీకూ=good—समीचीनम्—లెస్సయైన

نہاد - *nihād*—निहाद्—నిహాద్=nature—स्वभावः—ఓజ

نہال - *nihāl*—निहाल्—నిహాల్=shoot—अङ्कुरः—మొలక

نہیش - *nahīsh*—नहीष्—నహీష్=prohibition—निषेधः—అడ్డంకి

نشاط - *nashāt*—नषात्—నషాత్=gladness—आनन्द.—వేడ్క

نا یَد - *nāyad*—नायद्—నాయద్=never came—नकदाप्यागमत्—ఎప్పుడునురాలేదు

نجات - *najāt*—नजात्—నజాత్=freedom, salvation—स्वातन्त्र्यम्, मोक्षः—లోంబడమి, పెద్దోవ

نتوانست - *natawānast*—नतवानस्त्—నతవానస్త్= { there is no power—नास्ति शक्तिः—చేవలేదు
did not bear—नाशकत्—ఓర్వలేదు }

نکوی - *nikūi*—निकूई—నికూయీ=goodness—साधुता—మంచితనము

نعمت - *ni ʻ mat*—निअमत्—నిఅమత్=favour—अनुग्रहः—నెమ్మి

نامہ - *nāma*—नाम—నామ= { writing—लिपिः—వ్రాంత, జాబు
book—पुस्तकम्—పుస్తకము (కవిలె) }

نگونسار - *nigūnsār*—निगूंसार—నిగూంసార్=inverted—अधोमुखीनम्—తలక్రిందు

نِشَستی - *nishastī*—निषस्ती—నిషస్తీ=sitting—उपवेशनम्—కూర్చుండుట

نیامد - *nēyāmad*—नेयामद्—నేయామద్=non-arrival—अनागमनम्—రాకపోవుట

ناپیدا - *nāpaidā*—नापयदा—నాపయిదా=not to be found—अज्ञातम्—తెలియరానిది

نیکو و بد - *nēkū wa bad*—नेकू व बद्—నేకూ వ బద్=good and evil—पुण्यमपिपापम्—మంచియును చెడ్డయును

نومید - *naumēd*—नौमेद्—నౌమేద్=despair—दैन्यम्—దిగులు

نخواهد بشگفت - *nakhāhad bishiguft*—नखाहद् बिषिगुफ्त—నఖాహద్బిషిగుఫ్త్=never blossomed again—नकदापि व्यकसीत—ఎన్నటికిని వికసించలేదు

نطع وجود - *natai wuzūd*—नतइ वुजूद्—నతఇ వుజూద్=chess board body—चतुरङ्ग फलक शरीरः—చదరంగపుబల్లరూపు

نشان بود - *nishān būd*—निषान् बूद्—నిషాన్బూద్=was fixed—प्रत्यस्थायि—ఏర్పరచబడెను

نومید نیم - *naumednayam*—नौमेद्नयम्—నౌమేద్నయమ్=I am not without hope—नास्मिनिराशः—ఆశతొలగిలేను

j—z—ज्—జ్

ز - *zi*—जि—జి=from, than, by, with, of—ततः, तारतम्यम्, संबन्धः, करणम्, षष्ठयर्थः—నుండి, కంటెను, వలన, తోడను, యొక్క

زان - *zān*—जाँ—జాఁ=from that—तस्मात्—అందువలనన్

زبان - *zabān*—जबाँ—జబాఁ=tongue, language—जिह्वा, भाषा—నాలుక, పలుకు

زرد - *zard*—जर्द्—జర్ద=yellow—पीतम्—పసుపుపచ్చని

زند - *zand*—जन्द—జన్ద=the book of Zoroaster, fire steel—अग्निपूजक वेदः, अयोदर्वी—చిమ్ముపూజరి పొంజదువులు, ఇనుపగరిటె

زهد - *zuhd*—जुह्द्—జుహ్ద=devotion—दैवभक्तिः—వేల్పుకొలుపు

زن - *zan*—जन्—జన=woman—स्त्री—ఆడుది

زمانه - *zamāna*—जमान—జమాన= { the world—क्ष्मा—నేల; time—कालः—ప్రొద్దు; fortune—अदृष्टम्—తలవ్రాలు }

زنده *zinda*—जिन्द—జిన్ద=great, alive—महान्, सजीवः—గొప్ప, బ్రతికియున్న

زین - *zīn*—जीं—జీఁ= { saddle—कश्यास्तरणम्—జీను; because, from this—अस्यहेतोः, एतस्मात्—కనుకన్, ఇందునుండి }

زشت - *zisht*—जिश्त्—జిస్త=ugly—विकृतः—వంకరటింకర

زر - *zar*—जर्—జర=gold—सुवर्णम्—బంగారు

زنده دلیرا - *zinda dilīra*—जिन्ददिलीरा—జిన్దదిలీరా=heart alive—विकसितहृदयम्—అలరునల్లము

زَد - *zad*—जद्—జద్=stroke—अतीतडत्—కొట్టుట

زمِین - *zamīn*—जमीं—జమీం=the earth—क्ष्मा—నేల

زِما - *zimā*—जिमा—జిమా=from us—अस्मत्—మానుండి

زیر - *zēr*—जेर—జేర్=under—अधः—క్రిందునన్

زِندگانی - *zindagānī*—जिन्दगानी—జిన్దగానీ=living—जीवितम्—బ్రతుకు

زیرا - *zīrā*—जीरा—జీరా=because—कारणतः—వైనమునన్

زُحَل - *zuhal*—जुहल्—జుహల్=the planet Saturn—शनिः—సని (కుంటిగాము)

زَنا - *zanā*—जना—జనా=beating—ताडनम्—కొట్టుట

زاری - *zārī*—जारी—జారీ—{ multitude, crying—समूहः, रोदनम्—గుంపు, ఏడ్పు
place—स्थलम्—చోటు }

زِما - *zimā*—जिमा—జిమా=than we, from us—नः—మనకంటె, మననుండి

زَدَه - *zadā*—जद—జద=stricken—मर्दितः—కొట్టఁబడిన

زَهر - *zahr*—जह्र—జహ్ర్=poison—विषम्—విషము

زُلف - *zulf*—जुल्फ—జుల్ఫ్=a ringlet—अलकः—ముంగురులు

زُود - *zūd*—जूद्—జూద్=soon—द्राक्—బిటీలునన్

زَرْ فشان - *zar fishān*—जर्फिषाँ—జర్ఫిషాఁ=scattering gold—स्वर्णक्षेपणम्—బంగరువెదజల్లుడు

زَنِيمْ - *zanīm*—जनीम्—జనీమ్=let us play, my wife, worthless fellow—खेलाम, मद्भार्या, कुत्सितः—
ఆడుకొందము, నాయాలు, కొఱగానివాఁడు

زِبَهْرْ - *zibahr*—जिबह्र्—జిబహ్ర్=for the sake of—हेतौ—కొఱకు

زَنِي - *zanī*—जनी—జనీ=
marriage—विवाहः—పెండ్లి
wife—भार्या—పెండ్లాము

زاهِر - *zāhir*—जाहिर्—జాహిర్=outwardness—आविर्भावः—బైలుపడుట

زِيَكْدِگَر - *ziyakdigar*—जियक्दिगर्—జియక్దిగర్=from each other—अन्योऽन्यतः—ఒండొరుల

زَرْق - *zarq*—ज़र्क्—జర్క్=
deceit—वञ्चना—మోసము (లాటోటు)
hypocrisy—कापट्यम्—టక్కరితనము

زاهِدِي - *zāhdī*—जाह्दी—జాహ్దీ=monk's life, life of a recluse—मुनिजीवितम्, एकान्तजीवनम्—సన్యాసిబ్రతుకు
ఒంటిబ్రతుకు

زَنَمْ - *zanam*—जनम्—జనమ్=my shrinking—मद्भीतिः—నాజంకు

زِنْهار - *zinhār*—जिन्हार्—జిన్హార్=
take care—अवधेहि—కాచుకో
truly—नूनम्—నిక్కముగా

زانْ پِيش - *zān pēsh*—जाँपेष्—జాఁపేష్=formerly—आदौ—తొల్లి

زُو (اَزُو) - *zō (azō)*—जो(अजो)—జో (అజో)=from it—तस्मात्—దానినుండి

زِین پیش - *zin pēsh*—जींपिष्—జీంపేష్=from the beginning—आदित:—మొదలినుండియును

زِین پَس - *zin pas*—जींपस्—జీంపస్=from henceforth—तत:परम्—ఇకముందు

زِینهار - *zinhār*—जींहार्—జీంహార్=take care—जागृहि—మేలుకొనుము

زِهَر - *zihar*—जिहर्—జిహర్=from each—सर्वस्मात्—ఎల్లడను

زَنْدَش - *zandaśn*—जन्दष्—జన్దష్=discharged for it, exclaimed about it, shattered—तंप्रत्यविकल्पत्, तस्मैसमदिध्वनत्, तमच्चिच्छिनत्—దానికిచ్చెను, దానిన్గూర్చి పల్కెను, దానిన్ముక్కలుగా జేసెను

زادَه - *zāda*—जाद—జాద = born — जात:—పుట్టిన

زانکه - *zānki*—जांकि—జాంకి=for that cause—तस्मात्कारणात्—అందువలనన్

زِمیان(اَزمیان) - *zimiyān*—जिमिया—జిమియాం=from among—मध्यत:—నడుమనుండి

زِی - *zi*—जी—జీ=live thou—जीव—బ్రతుకుము

زَبانِ حال - *zabāni hal*—जबानि हाल्—జబాని హాల్=gesture, language appropriate to one's own circumstances—आङ्गिकाभिनय:, यथोचित भाषा—తనయున్కికిదగుపల్కు, మేనిసన్న

زِخُودْ رَوِی - *zikhudravi*—जिखुद्रवी—జిఖుద్రవీ=abandonest thyself—आत्मानंजहासि—నిన్నువిడయుచున్నావు

پ = p = प् = ప్

پر - *pur*—पुर्—పుర్ =full—पूर्णः—నిండిన

پیمانہ - *paimāna*—पैमान—పైమాన=known—ज्ञातः—తెలియఁబడిన

پیش - *pēsh*—पेष्—పేష్=before—अग्रे—ముందు

پیداست - *paidāst*—पैदास्त्—పైదాస్త్=has the production—फलमवित्त—పంటనూన్నదిగానిను

پسر - *pisar*—पिसर्—పిసర్=boy—बालः—బాలుఁడు

پہلوی - *pahlawi*—पह्लवी—పహ్లవి=language of the ancient Persians—प्राचीनपारसीकभाषा—తొల్లింటి పారసీకభాష

پیالہ - *piyāla*—पियाल—పియాల=cup—पात्रम्—ముంత

پر - *par*—पर्—పర్=feather—पक्षः—ఱెక్క

پس - *pas*—पस्—పస్=therefore—ततः—కనుకన్

پے - *pai*—पै—పై= { sinew—स्नायुः—నరము; foot—पादः—అడుగు; nerve—धातुः—నాడి }

پایان - *pāyān*—पायाँ—పాయాఁ=end—अन्तः—కొన

پرست - *parast*—परस्त्—పరస్త్=worshipper—पूजकः—పూజారి

پخته اند - *pukhta and*—पुख्त अन्द्—పుక్త అన్ద్= { they settled—पर्यकार्षुः—నెలకొల్పిరి / ripened—अफलुः—పండిరి }

پهلو - *pahlū*—पह्लू—పహ్లూ=side—पार्श्वः—ప్రక్క

پای - *pāy*—पाय्—పాయ్=foot—पादः—అడుగు

پست - *past*—पस्त्—పస్త్= { low—अधः—క్రింద / level ground—समतलः—చొకము నేల }

پا - *pā*—पा—పా=leg—पादः—కాలు

پریدم - *parīdam*—परीदम्—పరీదమ్=I have run—पलायिषि—పరుగెత్తినాడను

پرده - *parda*—पर्दे—పర్దె=curtain—काण्डपटः—తెర

پیمودند - *paimūdand*—पैमूदन्द्—పైమూదన్ద్=measured—अमासुः—కొలిచిరి

پوشیده - *pōshīda*—पोषीद—పోషీద=covered—आच्छादितः—కప్పబడిన, తొడగబడిన

پادشاه - *pādshāh*—पाद्षाह्—పాద్షాహ్=emperor—सार्वभौमः—నేలనెల్ల నేలుదొర, రాజు

پیوند - *paiwand*—पैवन्द्—పైవన్ద్=connection—संबन्धः—కలుపు, కూడిక

پیدا - *paidā*—पैदा—పైదా=clear—स्पष्टः—తెల్లమైన

پستی - *pastī*—पस्ती—పస్తీ=lowness—नैच्यम्—తక్కువ

پیدائی - *paidāī*—पैदाई—పైదాఈ=manifestation—प्रकाशः—వెల్లడి

پیری - *pīrī*—पीरी—పీరీ=old age—वार्धकम्—ముదిమి - ముసలివాండు

پرهیز - *parhēz*—पर्हेज्—పర్హేజ్=
- abstinence—त्यागः—మానుకొంట (విడుచుట)
- take care—जागृहि—ఏమరకుము
- control over the passions—इन्द्रियनिग्रहः—కోర్కెలనడంచుకొంట
- fear—भयम्—వెఱపు
- thou knowest—त्वंवेत्सि—నీ వెఱుంగుదువు

پندارى - *pindārī*—पिन्दारी—పిన్దారీ=realizest—निश्चिनुषे—తెలిసికొనుచున్నావు

پرستان - *parasitān*—परस्तॉं—పరస్తాం=worshippers—पूजकाः—పూజకులు

پژمرد - *pizmurd*—पिज्मुर्द—పిజ్ముర్ద=withered—अम्लासीत्—వాడిపోయెను

پاک - *pāk*—पाक्—పాక్=pure—स्वच्छः—తేటతేటిన

پیوندد - *paivandad*—पैवन्दद्—పైవన్దద్=joined—अयौक्षीत्—కలిసెను

پالوده - *pālūda*—पालूद—పాలూద=
- filtered—पूतम्—వడబోసిన
- extracted—पिष्टः—పిడిచిన
- continually—अविरतम्—ఎడతెగక

پیوسته - *pīwasta*—पीवस्त—పీవస్త=joined—संयुत:—కలిసియున్న

پیشت - *pēsht*—पेष्त्—పేష్ట్= { before thee—त्वत्पुरत:—నీయెదుటన్ / the twenty-eight stars—अश्विन्याद्यष्टाविंशतिनक्षत्राणि—నెలయున్న యిరువదెన్మిది చుక్కలు }

پروین - *parwīn*—पर्वीन्—పర్వీన్=Phiades—चन्द्रस्थिताष्टाविंशतिभागविशेषा:—ఇరువదెనిమిదికార్తెలు

پستدستی - *pastidasti*—पस्तिदस्ती—పస్తిదస్తీ=mean manner, ruined bottle—दुर्वर्तनम्, ध्वस्तपात्रम्—చెడునడత, బ్రద్దలయినచెంబు (ముక్కలైనముంత)

پذیر - *pazīr*—पज़ीर्—పజీర్=accept—अङ्गीकुरु—ఒప్పుకొనుము

پراگنده - *parāganda*—परागन्द—పరాగన్ద=dispersed—विक्षिप्त:—చెదరిన

پندارند - *pandārand*—पन्दारन्द्—పన్దారన్ద్=have been advised—उपादेशिषत—మేలెచ్చరింపబడినారు

پیوند - *paiwand*—पैवन्द्—పైవన్ద్=connection—सम्बन्ध:—చేరిక

پنداری - *pandarī*—पन्दारी—పన్దారి=considered—अज्ञासी:—తెలిసికొంటివి

پدید - *padīd*—पदीद्—పదీద్=evidently—विशदम्—వెల్లడిగాన్

پیوست - *pīwast*—पीवस्त्—పీవస్త్= { has been joined—अयोजि—కలుపబడెను / joined—अयौक्षीत्—కలిసెను }

پشت - *pusht*—पुष्त्—పుస్త్=the back—पृष्ठम्—వీపు (వెనుక)

پروردہ شدم - *parwarda shudam*—पर्वर्द शुदम्—పర్వర్ద శుదమ్=I have been nourished—प्रावर्धिषि—పెంచఁబడినాఁడను

پرواز - *parwāz*—पर्वाज्—పర్వాజ్=flight—पलायनम्—పరుగు

پسِ پردہ - *pasi parda*—पसि पर्दे—పసి పర్దా=behind the curtain—काण्डपटमन्तरेण—తెరచాటునన్

پرہیز مکن - *parhēz makun*—पर्हेज़मकुन्—పర్హేజ్ మకున్=avoid not—मात्याक्षीः—తొలఁగకుము

پاک شوی - *pākshūy*—पाक्षूय्—పాక్ షూయ్=if you are pure—यदि पूतोभवेः—చక్కనాదువేని

ہ = **h** = ह् = హ్

ہنگام - *hangam*—हन्गाम्—హన్గామ్=season—ऋतुः—కాలు

ہرانچہ - *harānchi*—हरौंचि—హరాఁచి=whatsoever—किमपि—ఏమైనను

ہر - *har*—हर्—హర్=
{ any—कोऽपि—ఎవఁడును
{ each—एकशः—ఒక్కొక్కటి

ہوسی - *hawasi*—हवसी—హవసీ=desire—ईप्सा—కోర్కె

ہیچ مگو - *hēch magō*—हेच् मगो—హేచ్ మగో=say no more—किमपिमावादीः—మరేమి నోరెత్తకుము

ہزار - *hazār*—हजार्—హజార్=thousand—सहस्रम्—వేయి

هم چوگو - *hamchūgō*—हम्चूगो—హమ్చూగో=like a ball—कन्दुकवत्—బంతిలాగునన్

هوا - *havā*—हवा—హవా=air—वायुः—గాలి

همی - *hami*—हमी—హమీ= { flowing tears—अश्रुप्रवाहः—కన్నీటివఱద
particle expressing continuance—भृशार्थद्योतकप्रत्ययः—ఎడతెమిర్పేలుపునది }

هم - *ham*—हम्—హమ్= { likewise, all—समम्, सर्वम्—అంతయును, ఇట్లే, రెండు తెఱంగులన్
either—अथवा—ఇంతేగాక
also—एवमपि—కూడా }

هستم - *hastam*—हस्तम्—హస్తమ్=I have been—अभूवम्—అయినాఁడన్

هستی افزون - *hastiafzūn*—हस्तिअफज़ूँ—హస్తిఅఫ్జూఁ=more existence—अधिकायुः—పెద్దబ్రతుకు

هیچ - *hēch*—हेच्—హేచ్= { not any—नेषदापि—లేదొకింతయును
at all, never—ईषदपि, नकदापि—రవంతయున్, ఎప్పటికిన్లేదు
every—सर्वम्—ఎల్లన్ }

همه - *hama*—हम—హమ=the whole—समस्तम्—అంతయును

هفت - *haft*—हफ्त्—హఫ్త్=seven—सप्त—ఏడు

 همی نمود - *hamī namūd*—हमी नमूद्—హమీ నమూద్=has shown continuously—भृशमदीदृशत्—ఎడతెగక
పదఱఁజూపెను

هاں - *hān*—हाँ—హాఁ=yes—ओम्—సరే

هستُ و نیست - *hastū nīst*—हस्तू नीस्त्—హస్తూ నీస్త్= existence and non-existence—भावेऽप्यभावः—ఉంటయు లేకుంటయును
all that one possesses—सर्वस्वम्—అంతయును

همدم - *hamdam*—हम्दम्—హమ్దమ్= intimate—सन्निहितम्—దగ్గర (అనుంగు)
spouse—प्रेयसी—కూర్మికత్తె

همی کنیم - *hamī kunīm*—हमी कुनीम्—హమీకునీమ్=we do continuously—चरीकुर्मः—మాటిమాటికిఁ జేయుదుము

هرگز - *hargiz*—हर्गिज्—హర్గిజ్= ever—सततम्—ఎల్లప్పుడును
never—नकदापि—ఎప్పుడునులేదు

همچوں - *hamchūn*—हम्चूँ—హమ్చూఁ= such, this—तादृशः, एवम्—అట్టి, ఇట్టు
like—इव—వలెను

هنری - *hunarī*—हुनरी—హునరీ=skill—चातुर्यम्—నేర్పు

هردم - *hardam*—हर्दम्—హర్దమ్=every moment—प्रतिक्षणम्—చిటికెచిటికెకున్

ها - *hā*—हा—హా= take care—जागृहि—మేలుకో
behold—पश्य—చూడుము

هنگامِ طرب - *hangāmi tarab*—हन्गामि तरब्—హన్గామి తరబ్= behold—पश्य—చూడుము
time of joy—सन्तोषकालः—వేడ్కతటి

هماں - *hamān*—हमाँ—హమాఁ= thus—एवम्—ఇట్లు
selfsame—ईदृशमेव—ఈలాగునే

هَسْتِي - *hastī*—हस्ती—హస్తీ = thou art — असि — ఉన్నావు; existence—भावः—కలిమి; is—अस्ति—ఉన్నది

هَسْت - *hast*—हस्त्—హస్త్ = was—अभूत्—ఉండెను

هَمّ آه - *hammiāh*—हम्मिआह्—హమ్మిఆహ్ = grieving sigh—दुःखनिश्वासः—పొగలునిట్టూర్పు

هَما - *hamā*—हमा—హమా = rain—वर्षम्—వాన

هَوَس - *hawas*—हवस्—హవస్ = desire—वाञ्छा—కోరిక; ambition—आशा—గొంతెమకోరిక

هَمِين - *hamīn*—हमीं—హమీం = only—एव—అంతే

هَيْهات - *haihāt*—हैहात्—హైహాత్ = away with the thought — माचिन्ती: —అదితలంచకుము; alas—हन्त—మొర్రో, అయ్యో

هَفْتاد - *haftād*—हफ्ताद्—హఫ్తాద్ = seventy—सप्तति:—డెబ్బది

هَمي زد - *hamī zad*—हमी जद्—హమీ జద్ = keeps stretching—चाकृष्यते—ఒరయించుచున్నది

هيچكس - *hēchkas*—हेच्कस्—హేచ్కస్ = somebody—कश्चित्—ఒకానొకడు

و = **w** = व् = వ్

وَ - *wa*—व—వ = it—तत्—అది; and—अपि—మరి

وَقْت - *waqt*—वक़्त—వక్త్=time—वेला—పొద్దు

وَز - *waz*—वज़्—వజ్=again—पुनः—తిరిగి

وُجُوْد - *wujūd*—वुजूद्—వుజూద్= { body, existence—शरीरम्, स्थितिः—ఒడలు, ఉనికి; individual—व्यक्ति—రూపు }

وَر - *war*—वर्—వర్=and, if—अपि, यदि—మరి, కాని

وِيرانِي - *wīrānī*—वीरानी—వీరానీ=desolation—विध्वस्तप्रदेशः—పాడైనచోటు

وَفائِي - *wafāī* — वफाई — వఫాఈ= { duration—स्थैर्यम्—నిలుకడ; sincerity—निष्कापट्यम्—పొరపొచ్చములేమి; truth—सत्यम्—నిక్కము }

واجِبِي - *wājibī*—वाजिबी—వాజిబీ= { that which is expedient—अर्हितम्—తగినది; salary—वेतनम्—జీతము; suitable—अर्हम्—తగిన }

واقِف - *wāqif*—वाकिफ्—వాకిఫ్=knowing—जानन्—తెలిసికొనుచున్న

وَرايِ - *warāyi*—वरायी—వరాయీ=besides—विना—తప్ప

واسِطَه - *wāsita*—वासित—వాసిత=motive—कारणम्—కొఱకు

واقِفِي - *wāqifī*—वाकिफी—వాకిఫీ=learned—विद्वान्—ఎఱుకగలవాఁడు

واماندئی - *wāmāndai* — वामान्दई — వామాన్దఈ=opened—विवृतम्—తెఱచిన

وَهْم - *wahm*—वह्म्—వహ్మ్=conjecture—कल्पनम्—పన్నిక

وَلِي - *walē*—वले—వలే=but—किन्तु—కాని, (వలే)

وَرْزِيدَن - *warzīdan*—वर्जीदन्—వర్జీదన్=to practise—अभ्यसनम्—అలవడుట

وان - *wān*—वाँ—వాఁ=like—तादृक्—అటువంటి

وَاللّٰه - *wāllāh*—वाल्लाह—వాల్లాహ్=by God—देव: प्रमाणम्—దేవుని నాన

وُضُو - *wuzū*—वुज़ू—వుజూ=ablution (religious purification)—पुण्याहवाचनम्—మడిపని

وِين - *wīn*—वीं—వీఁ=and this—अपीदम्—మరియిద్ది

وِيز - *wez*—वेज़्—వేజ్= do not lose—मासिस्यन्दी:—కారిపోనీకుము; pure—अच्छ:—తేట

وار - *wār*—वार्—వార్=like—इव—వలెను

وَرَای - *warāy*—वराय्—వరాయ్=except—विना—తక్క

چ = ch = च् = చ్

چِه - *chi*—चि—చి=why, what—कुत:, किम्—ఏలా, ఏమి

چَنْد - *chand*—चन्द्—చన్ద్=how many—कति—ఎన్ని

چنگ - *chanj*—चन्ग्—చఙ్గ్=lute—किन्नरी—చిపిరి కన్నెర

چشم - *chashm*—चष्म्—చష్మ్= {sieve—गवाक्ष:—కిటికీ; eye—चक्षु:—కన్ను; hope—आशा—కోర్కె}

چرخ - *charkh*—चर्ख्—చర్ఖ్=wheel—चक्रम्—బండికల్లు

چون - *chūn*—चून्—చూం= {when—कदा—ఎప్పుడు; forasmuch as—तावत्पर्यन्तम्—అంతవరకును}

چو - *chū*—चू—చూ= {since—अत:—కాబట్టి; if so be—तथापि—అయినప్పటికిని}

چنانکه - *chunāñki*—चुनाँकि—చునాంకి= {because—यत:—ఏలననగాన్; as much as—यावन्मात्रम्—ఎంతవరకును}

چیزی - *chīzē*—चीजे—చీజే=something—किमपि—ఏమైనన్

چست - *chust*—चुस्त्—చుస్త్=brisk—तीव्र:—చురుకైన

چه خواهد برخاست - *chikhāhad barkhāst*—चिखाहद्बर्खास्त् — చిఖాహద్బర్ఖాస్త్=what would come of it—तत:किंभवेत्—అందువలన నేమగును

چرا - *chirā*—चिरा—చిరా=why—किमु—ఏలా

چشانند - *chashānand*—चषानन्द्—చషానన్ద్=caused to taste—असास्वदन्— చవిచూపిరి

چرادارِي کبود - *chirādari kabūd*—चिरादारीकबूद—చిరాదారీకబూద్=why are you blue—किंकृष्णोऽसि—నల్లగానుంటివేలా

چندین - *chandīn*—चन्दीं—చన్దీం= {so much—तन्मात्रम्—అంత; thus—एवम्—ఇట్లు}

چراغدان - *charāghdān*—चराग्दाँ—చరాగ్దాం=stand for light—दीपस्तंभ:—జంజము, సెమ్మె

چوگان - *chaugān*—चौगाँ —చౌగాం=club—कन्दुकदण्ड:—బంతికోల

چپ - *chap*—चप्—చప్=left hand—वामहस्त:—ఎడమచేయి

چنین - *chunīn*—चुनीं —చునీం= {thus—एवम्—ఈలాగునన్; such—ईदृक्—ఇట్టి}

چه سود - *chi sūd*—चि सूद्—చి సూద్=what is the use of it—तत: किंप्रयोजनम्—దానిపనియేమి

چون در گذرم - *chūn dar guzaram*—चूँ दर्गुजरम्—చూం దర్గుజరమ్=when I die—यदाप्रेयाम्—నేంజనిపోయినపుడు

چهره - *chahra*—चह्र—చహ్ర=face—मुखम्—మూతి (మోము)

چوب رزم - *chobirazm*—चोबिरज्म्—చోబిరజ్మ్=wood-pack—दारुपेटी —కట్టెపెట్టె

چندان - *chandān*—चन्दाँ—చన్దాం=so much—तावदतिमात्रम्—అంతహెచ్చు

چگونه - *chigūna*—चिगून—చిగూన=how—कथम्—ఎట్లు

چه بود - *chibūd*—चिबूद्—చిబూద్ =what became—किमभूत्—ఏమైయుండెను

چرخ کبود - *charkhi kabūd*—चर्खि कबूद्—చర్ఖి కబూద్ =azure sky—नीलाकाशः—నల్లనిమిన్ను

چه خواهی دانست - *chikhāhī dānist*—चिखाहीदानिस्त् —చిఖాహీ దానిస్త్=what wilt thou know—किंज्ञास्यसि—ఏమెఱుంగఁగలవు

چپ می خور - *chapmīkhur*—चपूमीखुर्—చప్మీఖుర్ =take the left side—स्त्रीकुल्वामभागम्—ఎడమవైపుగానుము

ح = h = ह् = హ్

حلق - *halq*—हल्क्—హల్క్ =throat—गलः—గొంతు

حدیث - *hadīs*—हदीस्—హదీస్ =history—चरित्रम्—ముచ్చట

حاتم طی - *hātim tai*—हातिमूते—హాతిమ్తై=a certain charitable Persian chief—कश्चित्पारसीक दातृवरः—ఒక గొప్ప పారసి యీవికాఁడు

حلال - *halāl*—हलाल्—హలాల్ =lawful—न्यायम्—తగినైన, న్యాయమైన

حرام - *harām*—हराम्—హరామ్=unlawful—धर्मविरुद्धः—తగవుమాలిన

حور - *hūr*—हूर्—హూర్ =a virgin of paradise—स्ववेंश्या—వేల్పువెలపడుచు

حَوضِ کَوثَر - *hawz-i kausar—हवज़ि कौसर्—హవజి కౌసర్=fountain of nectar—अमृतसरः—ప్రతికించు పానకము గుంట

حَرِیف - harīf—हरीफ्—హరీఫ్=fellow worker—अनुचरः—తోడిపనివాండు; companion—मित्रम्—సంగడి

حاصِل - hāsil—हासिल्=హాసిల్=produce—फलितम्—వచ్చుబడి

حَیرَت - hairat—हैरत्—హైరత్=amazement—विकारः—నివ్వెర

حِیَل - hiyal—हियल्—హియల్=tricks—मायाकृत्यानि—కుట్రపన్నుగడలు

حَیوان - haiwān—हैवाँ—హైవాఁ=living creatures—जीवजन्तवः—జంతువులు

حَسرَت - hasrat—हस्रत्—హస్రత్=contest—शास्त्रवादः—చదువుతగవు; regret—अनुतापः—నొచ్చుకొనుట

حَل کَردَم - hall kardam—हल्ल कर्दम्—హల్ల్ కర్దమ్=untied—अमूमुचम्—విప్పినాండను

حَق - haqq—हक्—హక్కు=deity, truth—दैवतम्, सत्यम्—వేల్పు, నిక్కము

حَیرانِیم - hairānim—हैरानीम्—హైరానిమ్=my astonishment—मदाश्चर्यम्—నానివ్వెర

حَل - hal—हल्—హల్=knot—बन्धः—ముడి

حَوالَہ - hawāla—हवाल—హవాల=charge—अधिकारः—ఏలుబడి

حِکَم - hikam—हिकम्—హికమ్=sciences—शास्त्राणि—చదువులు

حکمی - *hukmī*—हुक्मी—హుక్మీ=thou knowest, control, obedient to directions—अवेत्सी:, नियम:, आज्ञानुबन्धनम्—నీ ఎఱుగుచున్నావు, నేము, లొంగుపాటు

حکمش - *hukmash*—हुक्मष्—హుక్మష్=his command—तस्याज्ञा—వానియుత్తరవు (దురాయి)

حالت - *hālat*—हालत्—హాలత్=state, one of the states of the mystical progress of the Sufis—स्थिति:, साफल्ययोगिनामवस्थाविशेष:—ఉనికి-ఒకవాలిక్యొంటికాని బ్రతుకుపోకడ

حاصل شد - *hasil shud*—हासिल्षुद्—హాసిల్షుద్=gained—अलाभि—పొందంబడెను

حال - *hāl*—हाल्—హాల్=ecstasy—तत्वम्—ఉన్నరూపు

حالیا - *hāliyan*—हालीयन्—హాలీయన్=at present—अद्य—ఇప్పుడు

حسن - *husn*—हुस्न्—హుస్న్=beauty—सौन्दर्यम्=ఒయ్యారము

حالی که - *hālī ki*—हाली कि—హాలీ కి=at the moment—यावन्निमिषम्—ఎంతలో

حشر - *hashr*—हष्र्—హష్ర్=assembly of persons, resurrection, the day of resurrection—समाज:, प्रेतोत्थापनम्, यमधर्मराज परीक्षादिनम्—కొలువు, ఈల్గినవారలన్దిరిగిలేపుట, ఈల్గినవారల మంచిచెడ్డల న్వ్యల్వరయుప్రొద్దు

حقست آگاه - *haqqast āgāh*—हक्कस्त् आगाह्—హక్కస్త్ ఆగాహ్=God knows—देवोजानाति—వేల్పెఱుంగును

حالی - *hālē*—हाले—హాలే=now—अद्य—ఇప్పుడు

حمّال - *hammāl*—हम्माल्—హమ్మాల్ = porter—भारयाष्टीकः—కావడివాఁడు

حذر - *hazar*—हज़र्—హజర్ = prepared, avoiding fear—सन्नद्धः, वर्जनम्, भयम्—ఆయత్తపడిన, విడుదల, వెఱపు

حیات - *hayāt*—हयात्=హయాత్ = life—जीवनम्—బ్రతుకు

حرف - *harf*—हर्फ़्—హర్ఫ = { extremity—अन्तः—తుద; letter—अक्षरः—వ్రాయి }

ش = sh = ष् = ష్

ش - *sh*—ष्—ష్ = { possesive particle—षष्ठीविभक्तिप्रत्ययः—ఒక్క, కు, కి, యనునతుకునుడులు; particle of the third person—प्रथम पुरुषवाचकम्—దవ్వుదినుసులఞ్ఞెప్పెడినుడి }

شدن - *shudan*—षुदन्—షుదన్ = has been—अभूत्—ఉండెను

شاخی - *shākhī*—षाखी—షాఖీ = a branch—शाखा—కొమ్మ

شد - *shud*—षुद्—షుద్ = went—अगमत्—వెళ్లెను

شوید - *shuyīd*—षूयीद्—షూయీద్ = washed—अक्षालत्—కడిగివైచెను

شب - *shab*—षब्—షబ్ = night—रात्रिः—మాపు

شگوفت - *shigūft*—षिगूफ्त्—షిగూఫ్త్ = flourished—व्यकासीत्—విచ్చెను

شگوفه - *shigūfa*—षिगूफ—సిగూఫ=flower—पुष्पम्—అలరు

شود - *shūd*—षूद्—షూద్=was made, is—अकारि, अस्ति—చేయబడెను, ఉన్నది

شیرین - *shīrīn*—षीरीं—షీరీం=sweet—क्षीर:—తీయని

شده - *shuda*—षुद—షుద= { become—अभावि—కాబడెను ; amazement—आश्चर्यम्—అబ్బురము }

شهد - *shahad*—षहद्—షహద్=honey—क्षौद्रम्—తేనె

شکر - *shakkar*—षक्कर्—షక్కర్=sugar—शर्करा—కలకండ

شبیخون - *shabīkhūn*—षबीखूँ—షబీఖూం=night attack—निशारणम्—రేయిజగడము

شام - *shām*—षाम्—షామ్=evening—सायम्—పొంటె

شیر - *shēr*—षेर्—షేర్=lion—सिंह:—సింహము

شهان - *shahān*—षहाँ—షహాం=kings—राजान:—దొరలు

شمریم - *shumurīm*—षुमुरीम्—షుమురీమ్=let us count—गणयाम—లెక్కించుకొందము

شراب - *sharāb*—षराब्—షరాబ్=wine—सुरा—కల్లు

شاد شديم - *shād shudīm*—षाद् षुदीम्—సాద్ సుదీమ్ = we were cheerful—सानन्दाअबोभूयिष्महि—ఉత్సాహంగ వారము

شهرياري - *shahryārī*—षहर्यारी—సహ్రియారీ = king—राजा—రాజు

شك - *shakk*—षक्क्—సక్క్ = doubt—संशय:—అనుమానము

شرري - *shararī*—षररी—సరరీ = sparks—स्फुलिङ्गा:—నిప్పుకణములు

شاخ - *shākh*—षाख् —సాఖ్ = shoot—शाखा —కొమ్మ

شنو - *shunū*—षुनू—సునూ = hear—शृणु—విను

شاد بزي - *shādbazī*—षाद्बजी—సాద్ బజీ = live happily—जीवमुदा—హాయిగా బ్రతుకుము

شادي - *shādi*—षादी—సాదీ = happiness, wedding—प्रसाद: (मोद:), परिणय:—షోకు, పెండ్లి

شنود - *shunūd*—षुनूद्—సునూద్ = heard—अश्रौषीत्—వినెను

شكل - *shakl*—षक्ल्—సక్ల్ = figure—चित्रम्—బొమ్మ

شاديها كن - *shādīhākun*—षादीहाकुन्—సాదీహాకున్ = be happy—सम्मोदस्व—హాయిగానుండుము

شك - *shak*—षक्—సక్ = magpie—भारद्वाज:—పిట్టపింఛ

شرمم - *sharmam*—षर्मम्—సర్మమ్ = my shame—मल्लज्जा—నా సిగ్గు

شمع - *shama*—षमअ —సమఅ = { playing—खेलनम्—ఆడుట
lamp—प्रदीप:—దీపము (దివ్వె) }

شُوِی - *shūyi*—षूयी—సూయీ = { wash thou, be—क्षालय, भव—కడుగుకొనుము, అగుము
can go—गच्छेः—వెళ్లెదవేని—inhabit—निवसेः—కాపురముండుము }

شُمارِنْد - *shumārind*—षुमारिन्द—షుమారిన్ద్ = number—गणयत—లెక్కించుండు

شُد فُرُود - *shudfarūd*—षुद्फरूद्—షుద్ఫరూద్ = went down—पर्यगात—దిగబడెను (వెళ్లెను)

شَوّال - *shawwāl*—षव्वाल्—సవ్వాల్ = month of feast—भोग्यमासः—విందునెల (పండుగనెల)

شَعْبان - *sha'bān*—षअबाँ—సఅబాం = eighth Arabian month—तुरुष्काष्टम मासः—తురకల యెనిమిదవనెల

شِکَسْتَن - *shikastan*—षिकस्तन्—షికస్తన్ = to defeat—अभिग्रहणम्—ఎదిరిన్దుముట

شایَد - *shāyad*—षायद्—సాయద్ = perchance—दिष्टया—ఒకప్పుడు

شُوم - *shūm*—षूम्—సూమ్ = disgraceful, I have been unfortunate—निर्लज्जम्, अभूवम्, निर्भाग्यः—సిగ్గతి,
అంచేద, ఉన్నాడను

شُوید - *shuīd*—षुईद—సూఈద్ = wash—स्नापयन्त—తడుపుడు

شِکَسْتَة - *shikast*—षिकस्त्—షికస్త్ = broken—अच्छेदि—పగులగొట్టబడెను

شَیدا - *shaidā*—षैदा—సైదా = mad in love—काम मत्तः—వలపుపిచ్చిగల

شَباب - *shabāb*—षबाब्—సబాబ్ = youth—यौवनम्—పడుచుతనము

شاد کنید - *shādkunīd*—षाद्कुनीद्—సాద్ కునీద్ =rejoice—हर्षयत—మెచ్చుటించుడు

شرمت بادا - *sharmatbādā*—षर्मत्बादा—షర్మత్బాదా =let it be thy shame—तवलज्जास्यात्—నీ సిగ్గుకానీ

ط = t = त् = త్

طی - *tai*—तै—తై = {ended—समाप्तः—ముగిసినది; folding up—निमीलनम्—ముడుచుకుట}

طرفه - *turfa*—तुर्फ़—తుర్ఫఃా =new—नवः—క్రొత్త

طلوع - *tul'ū*—तुलूउ—తులూఉ—rising—उदयः—పొడుపు

طی شد - *taishud*—तैषुद्—తైసుద్ = {folded up—समकोचि—ముడువబడెను; ended—समापि—ముగింపబడెను}

طاعتور - *tā'twar*—ताअत्वर्—తాఅత్వర్ =devotion—भक्तिः—కొల్వు (వేల్పుమీఁది నమ్మిక)

طعنه - *ta'na*—तअन—తఅన=reproach—निन्दा—తిట్టు

طلب - *talab*—तलब्—తలబ్ = {lover—विटः—కోడెకాఁడు; seekers—अन्वेष्टारः—వెదకువారు}

طبع - *taba'*—तबअ—తబఅ=nature, printing—स्वभावः, मुद्रणम्—ఓజ, అచ్చొత్తుట

طرف - *tarf*—तर्फ़—తర్ఫ్ =extremity—अन्तः—కొన

طلبش - *talabash*—तलबष्—తలబష్ = {inquiry—अन्वीक्षणम्—వెదకుట; your priest—त्वत्पुरोहितः—నీ యయ్యవారు}

طَرَب - *tarab*—तरब्—తరబ్ =joy—सन्तोषः—వేడుక (జోక)

طُن - *tunn*—तुन्न्—తున్న్ =body—तनुः—మేను

ظَن - *tan*—तन्—తన్ =opinion—तात्पर्यम्—తలంపు

طَمَع - *tam'a*—तमअ—తమఅ=desire—तृष्णा—తీరనికోరిక

طَلاق - *talāq*—तलाक्—తలాక్ =divorce—विसर्जनम्—విడాకులు

طاسي - *tāsi*—तासी—తాసీ=cup—पात्रम्—చిప్ప

طبائع - *tibā'i*—तिबाई—తిబాఈ=natures—स्वभावाः—గుణలు

ل = l = ल् = ల్

لَعل - *la'l*—लअल्—లఅల్ =the vermilion lips of a lovely woman, red rose—सुन्दरी रक्तोष्ठौ, स्थलपद्मम्—చెల్వకెమ్మోవిజంట, మెట్టదామర

لَبالَب - *labālab*—लबालब्—లబాలబ్ =lip to lip—अधराधरि—నోంతరమోవి

لالئ - *lālai*—लालई—లాలఈ= { the lip of a mistress—प्रियाधरः—ఉంపుడుమోవి; a tulip—रक्तोत्पलम्—ఎంగలువ }

لَب - *lab*—लब्—లబ్ =lip—अधरः—పెదవి

لكد - *lakad*—लकद्—లకద్ = **kick**—ताडनम्—తాపు

لدنى - *ladunī*—लदुनी—లదునీ = infused (knowledge), inspired—उपज्ञातः, आविष्टः—పుట్టుకతో నబ్బిన తెలివి సిద్ధమైన

ليكن - *lēkin*—लेकिन्—లేకిన్ = but—किन्तु—కాని

لوح - *lauh*—लौह्—లౌహ్ = plank—फलकम्—పలక

لطف - *lutf*—लुत्फ्—లుత్ఫ్ = kindness—दया—నెనరు; grace of God, delicate—दैवानुग्रहः, कोमलः—వేల్పునెమ్మి, లేత

لعبتگانيم - *lu'batghānīm*—लुअबतगानीम्—లుఅబత్‌గానీమ్ = we are become puppets—क्रीडाकुरङ्गी भवामः—ఆటబొమ్మ లగుచున్నారము

لعنت - *la'nat*—लअनत्—లఅనత్ = curse—शापः—తిట్టు

لعن - *la'n*—लअन्—లఅన్ = cursing—आक्रोशनम्—దూఱుట

لطيف - *latīf*—लतीफ्—లతీఫ్ = lovely, slender—सुन्दरम्, कोमलम्—సొగసైన, లేత

لحظه - *lahza*—लह्ज—లహ్జ = one moment, glance—निमिषः, कटाक्षः—రెప్పపాటు, క్రేగంటిచూపు

لعبت - *lu'bat*—लुअबत्—లుఅబత్ = puppet—पाञ्चालिका—బొమ్మ

لعبتباز - *lu'batbāz*—लुअबतबाज्—లుఅబత్బాజ్ = puppet player—पुत्तलिकाजीवनः — బొమ్మలాటవాఁడు

ي = i = इ = ఇ

يكدمه - *yakdama*—यक्दम—యక్దమ=momentary—क्षणिकम्—ఎప్పటికిన్నాలుదినుసు

ياب - *yāb*—याब्—యాబ్=finder—गवेषी—వెదకువాఁడు

يا - *yā*—या—యా=O, or—हे, उत—ఓ, లేక

يزدان - *yazdān*—यज्दॉं—యజ్దాఁ=God—देव:—దేవుఁడు

يكديگر - *yakdigar*—यक्दिगर्—యక్దిగర్=one another—अन्योऽन्यम्,प्रत्येकश:—ఒండొరు, విడివిడిగా

يار - *yār*—यार्—యార్=lover—प्रिय:—చెలువుఁడు

يكانيكان - *yakānyakān*—यकाँ यकाँ—యకాఁయకాఁ=one by one—प्रत्येकश:—ఒకొక్కఁడే

يقين - *yaqīn*—यक़ीं—యకీఁ= { truth—सत्यम्—కల తెఱఁగు (నిజము)
belief—विश्वास:—నమ్మిక }

يافتم - *yāftam*—याफ्तम्—యాఫ్తమ్=sought—अजगवेषम्—వెదకినాఁడను

ياري - *yari*—यारी—యారీ=friend—मित्रम्—నేస్తు

ياد - *yād*—याद्—యాద్=remembrance—ज्ञप्ति:—అది

يابد - *yābad*—याबद्—యాబద్=shall find—ईक्षेत—కనుఁగొను

يكي شراب - *yakī sharāb*—यकी षराब्—యకీ సరాబ్=cup-companion—पानमित्रम्—చుక్క నేస్తు

يكي - *yakē*—यके—యకే=somebody—कश्चित्—ఒకానొకఁడు

ياقوت - *yaqūt*—याकूत्—యాకూత్=ruby—पद्मराग:—కెంపు

يكچند - *yakchand*—यक्चन्द्—యక్చన్ద్=a little—किञ्चित्—కొంచెము (ఇంచుకంత)

ع = 'a = अ = అ

عاريت - *'āriyat*—आरियत्—అరియత్=anything borrowed—ऋणम्—అప్పు

عيسى - *'īsā* — ईसा — ఈసా=of Jesus—कस्यचिन्म्लेच्छमुने:—ఒకానొక తురక బోధియొక్క

عمور - *'umūr*—उमूर्—ఉమూర్=life—जीवितम्—ఉసురు

عمل - *'amal*—अमल्—అమల్=
- action—क्रिया—పని
- practice—अभ्यास:—పనిగొంట

عرصه - *'arsa*—अर्श—అర్స=
- court—धर्मसभा—అచ్చు
- open space free from buildings—बहि:प्रदेश:—బీడు, బయలు

عيشي - *'aishī*—ऐषी—ఐషీ=plain food—अन्नम्—బువ్వ

عدن - *'adan*—अदन्—అదన్=
- Eden, permanent dwelling—स्थिरावास:—ఎప్పటియున్కి (ఉటిదియున్కి)
- Garden of Paradise—नन्दनवनम्—వేల్పు పూఁదోఁట

عالَم - *'ālam*—आलम्—ఆలమ్= { world—जगत्—జగము / state—स्थितिः—ఉనికి }

عُلوِی - *'ulwī*—उल्वी—ఉల్వీ= { sublime—उन्नतः—గొప్ప / high—उच्चः—ఎత్తైన }

عَجز - *'ajz*—अज्ज़्—అజ్జ్= { helplessness — असहायता, नैरस्यम्—తోడులేమి, చేవలేమి / weakness—अशक्तिः—చేతకానితనము }

عَزمی - *'azmī*—अज्मी—అజ్మీ=purpose—प्रयोजनम्—పని (కొలు)

عالَمِ خاک - *'ālamikhāk*—आलमिखाक्—ఆలమిఖాక్=earth, body—भूमिः, तनुः—నేల, ఒడలు

عِلم - *'ilm*—इल्म्—ఇల్మ్=knowledge—ज्ञानम्—ఎఱుకువ

عِلم و عمل - *'ilm'ū'amal*—इल्मू अमल्—ఇల్మూ అమల్=theory and practice—ज्ञानमपि वर्तनम्—ఎఱుక
యున్నడు వడియును

عینِ عیاں - *'aini'iyan*—ऐनिइयाँ—ఐనిఇయాఁ=clear sight—निर्मलदृष्टिः—తేటచూపు

عین - *'ain*—ऐं—ఐఁ=eye—अक्षि—కన్ను

عیان - *'ayān*—अयाँ—అయాఁ= { beholding face to face—मुखामुखीक्षणम्—ఒండొరుచూపులన్గల్వుకొంట / observation—परीक्षणम्—అరయిక }

عُلوم - *'ulūm*—उलूम—ఉలూమ్=sciences—शास्त्राणि—చదువులు

عقل – ‘aql—अक़्ल—అక్ల్=intellect—बुद्धि:—తెలివి

علت – ‘illat—इल्लत्—ఇల్లత్=calamity—आपत्—ఇడుమ

عصیان – ‘isyān—इस्याँ—ఇస్యాఁ=disobedience—अविनय:—పెంకితనము

عظیم – ‘azīm—अजीम—అజీమ్=great—महान्—గొప్ప

عقل و تمیز – aql wa tāmiz—अक़्ल व तमीज़्—అక్ల్ వ తమీజ్=intelligence and discretion—विद्यापिबुद्धि:—
చదువు స్నేర్పును

عرش – ‘arsh—अर्ष्—అర్ష=the throne of God, setting in a house—देवसिंहासनम्, गृहप्रवेश:—
వేల్పు సింహాసనము, ఇంటిలోనికిగట

عکس – ‘aks—अक्स्—అక్స్= { empyrean—सत्यलोक:—కొసమిన్ను
shadow, investing, inexistence—प्रतिच्छाया, अधोमुखीकरणम्, अभाव:—
నీడ, బోరగిల్లించుట, ఉన్కిలేమి }

عدم – adam—अदम्—అదమ్= { non-existence—निर्वाणम् (अभाव:)—లేమి (పొలిసిక్కు)
want—लोप: —కొఱంత }

عاشق – ‘ashiq—आषिक़—ఆషిక్=transported with devotion—भक्ति परवश:—వేల్పుకొల్పునకొడలు
మఱచినవాఁడు

عاجز – āziz—आजिज़्—ఆజిజ్=hopeless, dejected—निराश:, निर्विन्न:—అక్కుఱమాలిన, డిల్లపడిన

عاشق و مست - *'āshiqūmast*—आसिकूमस्त्—ఆసికూమస్త్=absorbed in devotion—भक्तिपरवशः—సివము త్తిన

عاشق زاری - *āshiqizārī*—आषिकिजारी—ఆషికిజారీ=plaintive lover—मोहक्षुब्धः—వలపునఁబొగలువాఁడు

عاصیم نام نهی - *'āsīmi nām nahī*—आशीमि नाम् नही—ఆసీమి నామ్ నహీ=thou puttest to me the name of a sinner—करोषिममपापनाम—నాకుఁజెడుఁగనుపేరిడదవు

عطائی - *'atāī* — अताई — అతాఈ=unconditional favour—निर्हेतुकानुग्रहः (प्रत्युपकारानाकाङ्क्षितानुग्रहः)—మాఱుమేలోర్కరని మంచిచేఁత

عذر - *'uzr*—उज़्र्—ఉజ్ర్=apology—अपराधक्षमा प्रार्थनम्—తప్పుసైపవేడుకొంట

عید - *'īd*—ईद्—ఈద్=feast—उत्सवः—పండుగ

عهد - *'uhda*—उह्द—ఉహ్దా=agreement—अङ्गीकारः—ఒడంబడిక

عیب - *'aib*—ऐब्—ఐబ్=fault—अपराधः—నేరము, ఐపు

عزیز - *azīz*—अजीज़्—అజీజ్=precious—अमूल्यम्—వెలలేని

عاقبت - *'āqibat*—आकिबत्—ఆకిబత్=end, conclusion—अन्तः, फलितम्—తుద, మిగులు

عیش - *'aish*—ऐष्—ఐష్=food—अन्नम् (इष्टिः)—కూడు

عفو - *'afū*—अफू—అఫూ=pardon—क्षमा—సైపు

عمر - *'umr*—उम्र्—ఉమ్ర్=life—आयुः—ఉసురు

عجب - *ajab*—अजब्—అజబ్ = wonderful—आश्चर्यकरम्—అబ్బురమయిన

عزم درست - *azmi durust*—अज्मि दुरुस्त्—అజ్మిదురుస్త్ = upright of purpose—निरूढ प्रयोजनम्—కాకతీరని పని

ف = f = फ् = ఫ్

فنا - *fanā*—फना—ఫనా = mortality—नश्वरता—నిలుకడలేమి

فریاد - *faryād*—फर्याद्—ఫర్యాద్ = lamentation—आक्रन्दः—మొఱ్ఱ

فرو رفته - *farōrafta*—फरोरफ्त—ఫరోరఫ్త = absorbed—अन्तर्लीनः—లోఁగలసిన

فخر - *fakhr*—फख्—ఫఖ్ర్ = glory—महिमा—గొప్ప

فاسقو - *fāsiqū*—फासिकू—ఫాసికూ = scoundrel—धूर्तः—పోకిరి

فلک - *falak*—फलक्—ఫలక్ =
- fate, treason—धूर्तकः—పెంకిపిల్లకాయ
- celestial globe—खगोलः, विधिः—మిన్నుచక్రి
- maiden, sky—वधूटी, आकाशः—గుబ్బలాడి, చదలు
- heaven—दिवम्—దివి—सृष्टिः—వేల్పువారాలు, మిన్నుమన్నులపన్నిక
- dawn—प्रभातम्—వేకువ

فرو بردم - *firōburdam*—फिरोबुर्दम्—ఫిరోబుర్దమ్ = I would carry, low—भराणि, नीचः—మోయుదున్, పొట్టి

فشان - *fishān*—फिशाँ—ఫిషాఁ = strewer—विक्षेप्ता—చెరఁజిమ్మువాఁడు

فرمای - *farmāy*—फर्माय्—ఫర్మాయ్ = order—आज्ञापय—సెలవిమ్ము

فاخته - *fakhtaī*—फाख्तई—ఫాక్తఈ=ringdove—कपोत:—పావురము

فردا - *fardā*—फर्दा—ఫర్దా=to-morrow—श्व:—రేపు

فرشته - *firishta*—फिरिष्त—ఫిరిష్త=angel—दिव्य:—వేల్పు

فروبرم - *firōburam*—फिरोबुरम्—ఫిరోబురమ్=I carry down—वहामि—మోయుదును

فکرت - *fikrat*—फिक्रत्—ఫిక్రత్ = { thought—ऊहा—తలంపు ; your advice—त्वदुपदेश:—నీ పనుపు }

فراز - *farāz*—फराज—ఫరాజ్ = { highness—ऊर्ध्वम्—మీదు ; up and low — उपर्यध: — మీదు క్రిందులు }

فزود - *fuzūd*—फुजूद्—ఫుజూద్=increased—अभ्यवृधत्—పెరిగెను

فرسوداد - *far........d*—फर्सूदन्द्—ఫర్సూదన్ద్=worn— अचाक्षायि — అరగదీయబడెను

فرود - *farūd*—फरूद्—ఫరూద్=behind—पृष्ठत:—వెనుకన్

فراق - *firāq*—फिराक़्—ఫిరాక్=separation—विरह:—ఎడబాటు

فرصت - *fursat*—फुर्शत्—ఫుర్సత్=opportunity—समय:—అదను

فلسفیم - *filsafīm*—फिल्सफीम्—ఫిల్సఫీమ్—philosopher—वेदान्ती — ప్రాజ్ఞులకైన తెలిసినవాడు

فضل - *fazl*—फज्ल्—ఫజ్ల్=learning, excess—विद्या, अवशिष्टम्—చదువు, మిగులు

فسانۂ - *fasānaī* — फसानई—ఫసానఈ=story—कथा—ముచ్చట

فراش - *farrāsh*—फर्राष्—ఫర్రాష్=
- one who spreads cushions—शय्याकारः—పక్కపఱచువాఁడు
- officer who supervises tents—पटवासाध्यक्षः—గుడారులు పెట్టించువాఁడు

فانوس - *fanūs*—फानूस्—ఫానూస్=whisperer, lighthouse—कर्णेजपः, दीपस्तंभः—గుసగుసలాడువాఁడు, కొండెగాఁడు, దివ్వెయిల్లు

فانوس خیال - *fanūsikhiyāl*—फानूसिखियाल्=ఫానూసిఖియాల్=magic-lantern,—मायादीपः—గారడిదివ్వె

فگندش - *figandash*—फिगन्दष्—ఫిగన్దష్=throwing—विक्षेपणम्—విసరుట

فرسوده - *farsūda*—फर्सूद—ఫర్సూద=
- old—जीर्णम्—ముదిసిన
- worn out—शीर्णः—ప్రక్కలయిన
- decayed—कृशः—చిక్కిన

فرموده - *farmūda*—फर्मूद—ఫర్మూద=having ordered—आज्ञाप्य—పనిచి

فروش - *farōsh*—फरोष्—ఫరోష్=seller—विक्रेता—అమ్మువాఁడు

فوت شوم - *fautshūm*—फौतषूम्—ఫౌత్‌షూమ్=I die—प्रयाम्—పోలియుదున్

فروشند - *firōshand*—फिरोषन्द्—ఫిరోషన్ద్=sold—व्यक्रैषीत्—అమ్మెను

فلکم - *falakam*—फलकम्—ఫలకమ్=
- my fate—मद् भाग्यम्—నా తలవ్రాఁత
- my habitation—ममगृहम्—నా కాపురపుటిల్లు

فردوس - *firdaus*—फ़िर्दौस्— ఫిర్దౌస్ =paradise—स्वर्गम्— వేల్పునగరు

فلان - *falān*—फलाँ—ఫలాఁ—such a one—तादृशः—అట్టివాఁడు

فعل - *fa'l*—फअल्—ఫఅల్ =making—सृजनम्—పన్నిక

فرو خواهی - *farokhāhī shust*—फरोखाही शुस्त = ఫరోఖాహీ శుస్త్ =I will wash down—शोधुन्ध्येय—కడిగివేచెదను

ت = t = त् = త్

توبه - *taubāh*—तौबाह्—తౌబాహ్ =repenting—पश्चात्तापः—తప్పు చేసినొచ్చుకొంట

تلخ - *talkh*—तल्ख्— తల్ఖ్ =bitter—तिक्तम्—చేఁదు

تو - *tū*—तू—తూ =thou—त्वम्—నీవు

تیر - *tīr*—तीर्— తీర్ =the Planet Mercury, pomp, arrow—बुधग्रहः, आडंबरः, बाणः—నెలపట్టి, డాబు, కోల

تن *tan*—तन्—తన్ =body—तनुः—మేను

تست - *tust*—तुस्त्—తుస్త్ = {thou art—असि—అగుచున్నాఁడవు | thine is—त्वदीयोऽस्ति—నీదైయున్నది}

ترد - *turd*—तुर्द्—తుర్ద్ =delicate—सूक्ष्मम्—రవంత

تقدیر - *taqdīr*—तक़्दीर—తక్దీర్ =Divine decree—दैवाज्ञा—దేవునిపంపు

تمام - *tamām*—तमाम्—తమామ్=perfect—संपूर्णम्=నిండారు

تنگ - *tang*—तन्ग्—తన్గ్ =neighbouring—प्रतिवेशः—ఇరుగుపొరుగులగుచున్న

تماشا - *tamāshā*—तमाषा—తమాషా=theatrical representation—नाटक खेलनम्—ఆట

تنگی - *tangī*—तन्गी—తన్గీ= { narrow place—सङ्कटस्थलम्—ఇఱుకటము; half a load—अर्धभारः—అరమణుగు }

ترا - *turā*—तुरा—తురా=to thee—त्वाम्—నిన్ను

ت - *t*—त्—త్ =thee, thine—त्वम्, तव— నీవు, నిన్ను

تاکی - *tākai*—ताके—తాకై= { whither—कुतः—ఎక్కడ; how long—कियत्पर्यन्तम्—ఎంతవఱకు }

تا - *tā*—ता—తా=persons, as soon as, until, so that—यावच्छीघ्रम्, मानुषाः, तावत्पर्यन्तम्, ततः—మానిసులు, ఎంతటిజాలనన్, అంతవరకు, కనుకను

تکیہ - *takya*—तक्य—తక్య=pillow—उपधानम्—తలగడ

تعبیہ - *ta'biya*—तअबिय—తఅబియ=arranging—प्रसाधनम्—ఏర్పాటు

تازو - *tāzū*—ताज़ू—తాజూ=his running—तत्पलायनम्—వానిపరుగు

تازہ - *tāza*—ताज—తాజ=fresh—नवः—క్రొత్త

تعلیمم - *ta'līmam*—तअलीमम्—తఅలీమమ్=my teaching—मच्छिक्षणम्—నా మప్పుట

تمیز - *tamīz*—तमीज—తమీజ్ = { hair-splitting—स्तनशल्यपरीक्षा—సరిగానరయుట
discrimination between right and wrong—सत्यासत्य परीक्षणम्—మంచిచెడ్డల యరయుక }

توانست - *tuwānist*—तुवानिस्त्—తువానిస్త్=enabled—अशाकीत्—చాలియుండెను

تیماری - *tīmārī*—तीमारी—తీమారీ=sorrow—दुःखम्—వనట

تاریک - *tārīk*—तारीक्—తారీక్—dark—तामसम्—చీకటి

تند خو - *tund khō*—तुन्दखो—తుండ్ఖో= { obstinate—उद्धतः—వడికాండు
hasty—शीघ्रम्—వడి }

تابو *tābū*—ताबु—తాబూ=its light—तत्प्रकाशः—దాని వెల్తురు

تنت - *tant*—तन्त—తన్త్=your body—त्वत्तनुः—నీ మేను

تر - *tar*—तर्—తర్=particle denoting comparative degree, wet—तरप् प्रत्ययः, आर्द्रम्—ఇంతకంటెనది మేలని విశదించునుడి, తడి

تمنای - *tamannāyi*—तमन्नायी—తమన్నాయీ=longing, wishing—विचारः कामितम्—వంత, కోరిక

تقاضای - *taqāzāyi*—तकाजायी—తకాజాయీ=demand, urgent—वाञ्छितम्. अवश्यकर्तव्यम् —కావలసినది, చేయకతీరనది

تَوسَن - *tausan*—तौसन्—తౌసన్ = high-blooded steed—दुर्विनीतः—కారుగుఱ్ఱము

تِریاک - *tīryāk*—निर्याक्—తిర్యాక్ =antidote—प्रतिक्रिया—విరుగుడు (మాఱుచేఁత)

نمی تَو - *namītawānam*—नमीतवानम्—నమీతవానమ్= is not able—नशक्तोऽस्मि—చాలను

ترکیب - *tarkīb*—तर्कीब्—తర్కీబ్ = { elements—अवयवाः—పలుదినుసుల ముక్కలు / composition—रचना—కూర్పు / form—आकृतिः—రూపు }

تک - *tak*—तक्—తక్ =running, run thou—धावनम्, धावस्व—పరుగు, పరుగిడుము

تلقین - *talqīn*—तल्कीन्—తల్కీన్=making to understand, funeral services—विज्ञापनम्, श्मशानमन्त्राः—
తెలుపుట, కాటి కొలుపునుడులు

تکاپو - *takūdav*—तकूदव्—తకూదవ్ =running, run—धावनम्, धावस्व—పరుగెత్తుట, పరుగిడుము

تخته - *takhta*—तख्त—తఖ్త=plank—फलकः—పలక

تکیه گاه - *takiyagah*—तकियगाह्—తకియగాహ్=a sofa—पल्यङ्कम्—మంచము

توئی - *tuī* — तूई — తూఈ=thouism—अहङ्कारः—నిన్ను గూర్చి నీవనుకొంట

تابوت - *tābūt*—ताबूत्—తాబూత్ =coffin—खट्टिका—బడియ

تراب - *tarāb*—तराब्—తరాబ్ =flow—प्रसारः—పరపట (విసరు)

تُراب - *turāb*—तुराब्—తురాబ్ =earth—मृत्तिका—మన్ను

توبه - *taubaha*—तौबह—తౌబహ=repentance—अनुतापः—పశ్చాత్తాపము

توأم - *tau'am*—तौअम्—తౌఅమ్=linked—संबद्धः—కలిసిన

تاب - *tāb*—ताब्—తాబ్= grief—दुःखम्—వంత / a wearing ringlet—चूर्णकुन्तलः—ముంగురులు / radiance—प्रकाशः, तेजः—వెలుగు

تاچند - *tāchand*—ताचन्द्—తాచన్ద్=how many—कति—ఎన్ని

توانم - *tawānam*—तवानम्—తవానమ్=enabled—अशकम्—చాలుదును

تماشا - *tamāshā mī kun*—तमाषामीकुन्—తమాషామీకున్=behold—पश्य—చూడుము

غ = gh = ग् = గ్

غم - *ghamm*—गम्म्—గమ్మ్=grief—दुःखम्—వంత

غره - *ghurra*—गुर्र—గుర్ర= new moon—बालचन्द्रः—క్రొన్నెల / the first day of the lunar month—शुक्लप्रतिपत्—నెల మొదటినాడు

غلام - *ghulām*—गुलाम्—గులామ్=slave—दासः—బంటు (అడియుండు)

غرور - *ghurūr*—गुरूर—గురూర్=pride—गर्वः—పొగరు

غافل - *ghāfil*—गाफिल्—గాఫిల్=negligent—उपेक्षावान्—సరకు చేయనివాడు

غنیمت - *ghanīmat*—गनीमत्—గనీమత్=wealth—संपत्—కలిమి

غورہ - *ghūra*—गूर—గూర=unripe grapes—अपक्व द्राक्षा—పచ్చియంగూరు (కసుగాయ)

غصّہ - *ghussa*—गुस्श—గుస్స=sorrow—चिन्ता—వంత

غایت - *ghāyāt*—गायत्—గాయత్=termination—अन्तः—తుద

غنی - *ghanī*—गनी—గనీ= { help—साहाय्यम्—తోడు—living—जीवितम्—బ్రతుకు; rich—ऐश्वर्यवान्—కలవాడు }

غنیمت - *ganīmat shumurīm*—गनीमत् षुमुरीम्—గనీమత్ సుమురీమ్=let us account as gain—गणयेमलाभम्—లాభడిగా లెక్కించుకొందము

غور - *ghaur*—गौर्—గౌర్= { think—गांभीर्यम्—లోతు; doing good—उपकृतिः—మేలుచేత }

غلط - *ghalat*—गलत्—గలత్=blundering in speaking—अपलापः—తప్పుబల్కుట

غبار - *ghubār*—गुबार—గుబార్ =dust, perplexity—भस्म, क्षोभः—బుగ్గి, కలత

غمے - *ghame*—गमे—గమే=sorrow — दुःखम्—వగలు

غوانی - *ghawanī*—गवानी—గవానీ=songs—गीतानि—దరువులు

غیب - *ghaib*—गैब्—గైబ్= { hidden, small—गूढः, अल्पम्—దాగిన, కొంచము; want, absence — दारिद्र्यम्, अभावः — లేమి, రామి; invisible world—अदृश्यलोकः—అగపడని జగము }

ظ = z = ज़् = జ్

ظاہر - *zāhir*—जाहिर्—జాహిర్ = { outside—बहिःप्रदेशः—వెలుపు ; manifest—विशदः — వెల్లడించఁబడిన }

ق = q = क़् = క్

قدح - *qadah*—कदह्—కదహ్ = reproach—निन्दा—దూఱు

قومی - *qaumi*—कौमी—కౌమీ = { people, nation—कुलम्, जनाः— తెగ, మానిసులు ; national—मनुष्यकुलसंबन्धी—అందఱి తెగగుఱించి }

قصور - *qusur*—कुसूर्—కుసూర్ = { palaces—सौधाः—మేడలు ; failing—प्रक्षीणः—తఱుఁగుచున్న (అఱుగుచున్న) }

قوطی - *qūti*—कूती—కూతీ = box—मञ्जूषा — మందస (పెట్టె)—food—अन्नम्—కూడు

قصر - *qasr*—कस्र्—కస్ర్ = { diminishing—क्षीयमाणः—తఱుఁగుచున్న ; palace—हर्म्यम्—దొర మేడ }

قدم - *qadam*—कदम्—కదమ్ = foot—पदम्—అడుగు (అంజ)

قصا - *qasa*—कशा—కసా = distance—दूरम्—దవ్వు

قدر - *qadar*—कदर्—కదర్ = power—शक्तिः—చేవ

قافلۂ — *qafilai* — काफिलई — కాఫిలఈ = caravan — सार्थवाह समूहः — బేరిగుంపు

قابل — *qabil* — काबिल् — కాబిల్ = { capable — शक्तः — చాలిన; skilful — निपुणः — నేపుణ్యగల }

قولی — *qaulī* — कौली — కౌలీ = { word — वाक् — మాట; verbal — वाचिकम् — నోటి }

قلم — *qalam* — कलम् — కలమ్ = pen — कलमः — వ్రాతపుల్ల, కలము

قہر — *qahr* — कह्र् — కహ్ర్ = wrath, force, predestination — कोपः, बलात्कारः, नियतिः — అలుక, బలిమి, తలవ్రాలు

قضا — *qazā* — कजा — కజా = fate, pursuit, conclusion — विधिः, अनुधर्षणम्, अवसानम् — వెనుదగులుట, ముగింపు

قرار — *qarār* — करार् — కరార్ = promise — वाग्दानम् — మాటయిచ్చుట [తలవ్రాలు

قسمت — *qismat* — किस्मत् — కిస్మత్ — God's decree, fate — दैवाज्ञा, विधिः, भाग्यम् — వేల్పుపనుపు, తలవ్రాలు, కలిమి

قدر — *qadr* — कद्र् — కద్ర్ = divine providence — दैवतन्त्रम् — వేల్పుపన్నిక

قراضہ — *qarāza* — कराज — కరాజ = small particle — अणुः — నలుసు

قلب — *qalb* — कल्ब् — కల్బ్ = heart, inversion of the lip — हृदयम्, अधरनिमीलनम् — గుండె, పెదవిముణుపు

قیامت — *qiyāmat* — कियामत् — కియామత్ = last day — अन्त्यदिनम् — తటికడపూట

قالب — *qālib* — कालिब् — కాలిబ్ = mould, that which changes — मूर्तिः, परिणतः — బొమ్మ, మారుతుంట

قوّال - *qawwāl*—कव्वाल्—కవ్వాల్—professional story-teller—कथाजीवी—ముచ్చటలు చెప్పి బ్రతుకువాఁడు

قوّت - *quwwat*—कुव्वत्—కువ్వత్—powerful—शक्तः—చేవగల

قضا و - *qazā u qadar*—कजा उ कदर्—కజా ఉ కదర్ = providence—प्रारब्धम्—తలవ్రాలు; predestination—विधिः—వేల్పువిచ్చు

قدرت - *qadarat*—कदरत्—కదరత్ = bottle—पात्रम्—బుడ్డి

قطرہ - *qatra*—कत्र—కత్ర = drop—बिन्दुः—బొట్టు

ذ = z = ज् = జ్

ذات - जात्—జాత్ = essence, nature—सारः, स्वभावः—నిగ్గు, ఉజ

ذرّہ - *zarra*—जर्र—జఱ్ఱ = atom—अणुः—నల

ث = s = स् = స్

ثمّ - *summa*—सुम्म—సుమ్మ = and—अपिच—మఱియును, సుమ్మ

ض = z = ज् = జ్

ضمیر - *zamīr*—जमीर्—జమీర్ = mind—मनः—తెల్లము

ఉమ్రఖైయ్యామునకు నాచేసిన పద్దెములందలి మాఱు మూలమాటలకు వరుసగా నచ్చు తెలుగు వివరము.

మినుమినుకులు = చుక్కలు
తేఁబగలు = తెల్లవాఱి
ఎడవల = పెద్దకన్నులవల
సీవిరి = కల్లు
కావిరా = కెంపు
కోపు = సారాయి
కడిఁది = హెచ్చు
మిడుసు = ఉసుఱు
క్రోవి = బుద్ధి
క్రొక్కారము = కోడికూఁత
ఉగను = ఊపిరి
పోఱి = పెంకెపడుచు
లాలు = ఎఱ్ఱని
విడి = ఎఱ్ఱని, వేఱు
విడ్వరి = ఈవికాఁడు
చెంగు = వీణియ
గుఱకఁబోతు = నిద్దురముచ్చు
పూరు = కొంచెము
అడువ = ప్రాఁత
కందువ = మఱుగు
ఒడుదొడుకు = హెచ్చుతగ్గు

ఆవి = గాలి
బడియు = పాడె
గిఱి = కుండ్రనిమిన్నుగుడి
ఒడమి = సిరి
ఒళవు = గుట్టు
ముసల్మాను = తురక
మడివాఁడు = నోముచేయువాఁడు
లాహిరి = మత్తు
సైఁదము = గోదుమపిండి
పోలిగాఁడు = ఏట్రింతపిట్ట
వేగులు = వేగుచెప్పువారు
నలువారు = ఒప్పారు
ఆమని = పూఁదఱి
తఱి = అదను
వేదు = చేఁదు
ఉరియాట = సందియము
ఊచముట్టు = అంతయును
మనవ = ఉసుఱు
అడియరి = గులాము
లొట్టి = కల్లుముంత
మాఱుతుఁడు = వేగవాఁడు

దద్దడము = చిన్నగుడి
ఐపు = నేరము
అనుగు = నేస్తకాఁడు
మేకొను = ఒప్పుకొను
కారు = అడవి
వెతారము = జాలి
కోలు = పెద్ద
జోక = వేడుక
ఎల్గు = గొంతు
పాదు = ఉత్త
కుందెడు = వగచెడు
ఉడి = రిత్త
తెలిగంట్లు = వేలుపులు
ముదిత = ఆఁడుది
క్రచ్చఱ = తత్తఱ
కలికి = ఆఁడుది
అంకులు = వేల్పులు
వినువలను = వేల్పునగరు
తేమానము = వడ్డి
నిట్రు = పస్తు
వేగరి = వేగుచెప్పువాఁడు
మందల = ఉసులు
అసురుసురు = నిట్టూర్పు
కడ్డాయము = బలిమిగాను
వంత = ఇడుమనడలు[illegible]
నిరుకు = నిచ్చయము
క్రుంగు = నేలమట్ట[illegible]

క్రొవ్విరి = క్రొత్తపువ్వు
ననయు = పూచు
అలరు = పువ్వు
పారి = మన్ను
పైఁడి = బంగరు
గిట్టింపు = చనిపోవుట
పిలుకుమారిరి = మడిసిరి
వేపారి = వేయిసార్లు
ఉలి = కొంచెము
మెయి = ఒడలు, తీరు
కొఱను = బీడు
బుగ్గ = బొట్టు
గయాళు = బీడు
కడఁక = పూనిక
ఈటు = హాఁళిక్కి
ఉగ్మలి = ఆఁడుది
తమకించు = తలడిల్లు
బొల్లికావిరి = తెలుపునలుపు
ఎల = సాకిరి, తెల్సిన
పుంట = సంజ
ఒండేని = వరుసగా
రెంటత్రాగుడు = ఏనుఁగు
రెంటత్రాగుడుతిండి = సింగము
లడి = నీరు
జట్టి = పావురము, పేరము
తాపి = గుట్టు
దండి = గొప్ప

పిసర్కు = కీటుసు

తెల్వ్రిడికాడు = తెలివికలవాఁడు

ఎకిమీఁడు = ఱేఁడు

బోము = బలిమి

ఉక్కుతునియ = పోటుమగఁడు

ఉజ్జ = ఇచ్చ

ఒడ్డిక = పావురము

ఒంజిలి = అడలు

అరప = గద్దియ

ఓనుగ = వెల్లడిగాన్

నుదిటిప్రాలు = బాగెము

నులి = రపంత

ఈల్గు = తెరలు

ఏనాదము = కడలియొడ్డు

గిజికొను = మింటనల్లాఁడు

కందు = నల్లని

టంకు = సెఱజాణ

ఎఱకలు = చేతులు

జోగి = బికారి

పట్టడ = కుమ్మరియులగడి

క్రొత్తడము = కోటబురుజు

క్రోలు = కూయు

ఈమిరి = చెమ్మ

పెర్మి = హెచ్చు

మూతి = మొగము

బోటిగాఁడు = నేస్తు

గోల = ముద్దరాలు

సంటు = చెలికాఁడు

ఒరుమిక = పొత్తు

వెలలు = వెడలు

నానుడి = అలవాటు

విరి = పువ్వు

అప్పసము = ఎల్లప్పుడు

ఓజ = సాజము

మొనకు = కొసకు

వాఁజదేఱి = కొఱమాలి

పంకించి = త్రిప్పి

ప్రమంను = అణఁగు

పంకిణి = బుడ్డి

గంగ = పెద్ద

మతకరి = మాయలాఁడు

నాయన = తండ్రి

కుఱుకుఱు = కొంచెము

చనువారు = తగువారు

క్రంచఱ = బిఱబిఱ

తోలెము = కొంచెము

సాగరము = సిద్దె

చిద్గు = కొంచెము

రతి = మణుఁగులోనిరువదవవంతు

ఆపోవు = తనివిపొందు

రెం[illegible] = వేలు

నిక్కము = నిజము

గొంగ = పగవాఁడు

మంతునన్ = వాసిగాన్

చలివెలుఁగు = చందమామ

పొసలు = సందియము

పొర = సందియము

ఎడయిక = ఎడఁబాటు

ఒండె = కాని

ఇరులు = చీఁకటి

పొనరు = చేయు, తీరు

పరువడి = వరుస

తడిసెండి = పాదరసము

బరువడిన్ = మఱలన్

ఒదరు = ఎదుగు

కడమ = మిగత

అట్టె = అప్పుడె

తమి = వలపు

రకము = దినుసు

అంటులు = ముద్దులు

ఊప = తలంపు

కాఁగు = బాన

నెక్కొవు = గుట్టు

ములుచ = వెద్దు

ఆను = గుట్టు

బ్రదిమి = బ్రతుకు

మునుకొను = చెలరేఁగు

నెలవు = ఇరవు

మెరమెర = సందియము

నెఱికలు = ముంగుఱులు

మాయము = కనపడమి

పెన = మెలి

ఎలనాఁగ = చెల్వ

తెరలుచు = పోఁగొట్టు

టోకు = మొత్తము

నెరవు = నయము

నెమిక = నెమది

అండ = వెనుక

నెగులు = నొప్పి

నొగులు = నొప్పిగొను

ఈబరి = తెలివిమాలినవాఁడు

గొల్లైన = డేరా

తరపితిన్ = తఱిమితిన్

గొటిజ = డేరా

ఇంగ = ఇఁక

చన్ప = బిడారు

మ్రొగ్గి = క్రుంగి

సేటు = మేలు

పులు = కొలతలు, ప్రక్కలు

ఎదిరి = పగవాఁడు

అలంతులన్ = కొదివాండ్రన్

టీకు = ఒయ్యారము

బడుగ = ముసిలివాఁడా

నేలపెడ్డ = మంటిబెడ్డ

చేపలుకాళ్ళులు = వేళ్ళులు

నగళు = నగరు

తెఱలు = మడియు

పిఱుందన్ = వెనుకన్

మసీదు = తురకలగుడి
లాఁతి = పెరవాఁడు
పరియు = సరిపడని
పెంజెరువు = రాచబాట
ఎరఁగుడు = మ్రొక్కు
పొక్కు = అడలు
కలిమి = సిరి
పొన్ను = బంగారము
అలుఁగు = కత్తి
చొక్కుబొందుగు = కల్లు
మింటితెర్వరి = వేల్పు
నెమ్ము = ఎముక
దుంనుము = కుంద్రని దివిటీ
నెక్కొల్పు = వెలయించు
పెలుచనన్ = తిరిగి
చొప్పిల్లు = సమకూరు
మేలువాఁడు = పోకిరి, కోడెకాఁడు
మేలెక్కువాఁడు = మత్తెక్కినవాఁడు
బిస్త = జమునియిల్లు
అచటు = మతు
క్రుంకు = అడఁగు, సంజ
మెఱపడి = పరువగాను
కప్పుకాఁదారి = చీఁకటినడుగను
డొంక = త్రోవ
వనటు = వగపు
పొలయునిము = పోఁగొట్టు
దనుకన్ = వరకున్

బిద్ద = జమునిల్లు
పంతులు = ఒజ్జ
నింగి = ఆకసము
చాగురే = బళి
ముగ్గడియాటకాఁడు = పులిబోనాడు వాఁడు
పంజు = దివ్వె
కవఱులు = సదరంగపుకాయలు
మడితుంటులు = మడిమైలలు
మించు = మెఱపు
దెప్పరము = ఇడుము
నెత్తిగంత = వేల్పుచేసిన కట్టడి
తీరుపరి = చేతికాఁడు
పడ = పగ
బరి = పగ
చిందుప = పెట్టె
ప్రమ్మిన = అలమిన
నిట్ట = ఉపాసము
గిడిగిల్లు = మ్రొక్కు
ఉఱక = ఒక్కుమ్మడిగాను
ఎలసి = మోసపుచ్చి
కయి = చేయి
మిటమిటనను = అసురుసురనను
నెరసు = తప్పు
కలుఁగులు = గోతులు
సీఁపురము = నేరము
ఊడిగీఁడు = కొలుచువాఁడు
తొగపూడు = పగటివేల్పు

కొల్వు = వేల్పున్వేడుకొనుట
అడియఁడు = గులాము
వైజ = తెల్విలేమి
ఓటి = పాడునాటిన
ఇల్లి = పస్తు
దీటు = సాటి
కురంగటన్ = చెంగటన్
కనుము = చూడుము-పెద్దపండుగు మఱు[నాఁడు
దుసికిలు = దూఱు
ముడియ = మూఁట
క్రోవ్వుల మేతరి = కుమ్మరి
గొనబు = మెత్తన
వ్రేళ్లమొనలు = చేతిగోళ్లు
బొరియ = గొయ్యి
చదియుట = మడియుట
పొంగటినెల = జింకతల చుక్కనెల
బుడ్డికూపటరి = కుమ్మరి
కాన్పులు = చూపులు
తెగ = తీరు
అంకెలి = అంగుడు
పసరు = ఏడ్పు
మోపరి = బరువుమోయువాఁడు
వెన్క = వెనుక
కల్లు = రాయి
ఒల్కు = కాచు
కోళ్ళపెంట = కలుపాఁక
కంపరము = పాడె
మూల = తలవెండ్రుకలు

వైకపుమారి = తాగుముచ్చు
ఒమ్మించెను = అప్పగించెను
కావిమండునెల = ననకారుతొలినెల
జావళి = వలపుపాట
బ్రుస్సెన్ = పాడయ్యెను
కప్పుకలు = నల్లరతనము
కట్టడ = నోము
కడగండ్లు = అగచాట్లు
ఏఁపు = వెత
ఏపు = పెఱుకువ
కేజు = నిగ్గు
మిగులు = రాబడి
ఊఁకువ = బలిమి
జెట్టు = పొగరు
కబ్బిళ్లు = పొండీలు
నిండునెల = పున్నమచందురుఁడు
పగడ = ఒక్కటి
నసుపుకాఁడు = కూమిటకాఁడు
నచ్చిక = మచ్చిక
ఏఁడుడి = చచ్చిపోయినవారికొక యేఁడు
గడచిన తరువాత చేయుకొలుపు
అడకర = నెమ్మది
కెడపు = మడియించు
కవిలె = లెక్కల పుస్తకము
ఎబ్బె = ఇస్సీ
ఇవుగడ = ఇబ్బంది, [illegible]
వడ = వడగో
జాళి = వలపు